דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ב. כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר
● יש"ע: א.ב. יהושע, חיים גורי, טדי פרויס וא. בן־עמי
● פאסבינדר: ש. וייס, ז. סטרומינסקי, י. משיח וא. רותם
● יזהר סמילנסקי, אמנון דנקנר, אמנון סלע, אמיר אורן
● אהוד מנור, דני רובינשטיין, יורם פרי, ישראל לנדרס
● כרמית גיא, יוסי מלמן, שלמה גינוסר, עליזה ולך
● „משא" לספרות ולאמנות ומגאזין „דבר השבוע"

BURLINGTON AIR EXPRESS שיגור אקספרס
הדרך המהירה והבטוחה ביותר לשיגור מסמכים לכל פינה בעולם.

יום שישי, כ"ד בחשוון תשמ"ו, 8 בנובמבר 1985 ● גליון 18655 ● השנה השישים ואחת
היום 64 עמודים כולל דבה"ש ● המחיר 940 שקלים כולל מע"מ!

ערפאת: טרור בשטחים - כן, בחו"ל - לא; התגובות בישראל: רק פתי יאמין לו

ראש אש"ף נענה ללחצי מובארק וחוסיין כדי לקדם את התהליך המדיני באיזור

מאת יוסי מלמן ודן אבידן, סופרי „דבר"

דחיה מוחלטת של הכרזת ערפאת והמחלוקת הולכת וגוברת בין הליכוד למפלגת העבודה בקשר למגע עם ירדן — אלו הן התגובות בישראל להתפתחויות המדיניות של השעות האחרונות. „רק פתי יאמין לערפאת", הגיבו בלשכת ראש הממשלה על נכונותו של ראש אש"ף להפסיק את מעשי הטרור בחו"ל. תגובה דומה השמיעו השרים משה ארנס ואריאל שרון מהליכוד.

הודעת ערפאת

ערפאת הודיע אתמול כי ארגונו מגנה את כל צורות הטרור נגד אנשים חפים־מפשע בכל מקום, ובפרט את פעולות הטרור בחו"ל, כדי לסייע למאמצים לכנס ועידה בין־לאומית לפתרון הסכסוך במזרח־התיכון.

בהודעה פרוגרמטית בקאהיר, בתום שיחותיו עם מובארק, אמר ערפאת, כי להחלטה זו מחוייבים כל המוסדות והארגונים באש"ף וכי מעתה ואילך יינקטו צעדים מרתיעים נגד כל מי שיפר אותה. עם זאת אמר כי אש"ף דבק בזכותו להמשיך לבצע פיגועים בשטחים הכבושים, בזכות המעוגנת בהחלטות האו"ם ובאמנת ז'נווה.

ערפאת אמר, כי אש"ף השתכנע בעקבות האירועים האחרונים באיזור, שהפיגועים בחו"ל גורמים נזק לבעיית העם הפלשתיני ומשבשים את מאבקו הלגיטימי לחופש. בתוך כך ציין, כי האירועים האחרונים העמיקו את אמונתו של אש"ף כי הדרך היחידה להשגת הסדר שלום צודק ובר־קיימא באיזור היא שימת קץ לכיבוש הישראלי.

מהודעת ערפאת לא ברור לחלוטין אם אש"ף התחייב להפסיק את הטרור גם בתחומי ישראל. יתר־

(המשך בעמוד 2)

פרס עשוי להעדיף פרישה על היותו בממשלת שמיר

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס הביע באחרונה את האפשרות שיפרוש מהחיים הפוליטיים לאחר ביצוע הרוטציה בעוד 11 חודש. פרס העלה אפשרות זו בשיחה סגורה עם אחדים מעוזריו. הוא אמר להם כי הוא עשוי להעדיף לפרוש מהחיים הפוליטיים על פני תפקיד שר החוץ בממשלה בראשותו של יצחק שמיר. יש לציין עם זאת כי ראש הממשלה הדגיש בשיחות אלה כי יש בכוונתו לבצע את הרוטציה ולהעביר את התפקיד לממלא מקומו. עוד אמר כי הדבר החשוב ביותר הוא לקדם את תהליך השלום ואם הליכוד יעשה זאת „לא אכפת לי ששמיר יהיה ראש ממשלה". (ראה רשימה בעמוד 17).

גור: התפטרותי עלולה לגרור כולכם אחרי

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

שר הבריאות, מרדכי גור לא הסתיר השבוע מעמיתיו שרי המערך מחשבות שיש לו על התפטרות מהממשלה, אך הזהיר אותם כי זו עלולה לגרור אחריה גם אותם.

גור קובל על כך שמותירים אותו בודד בעימות עם שר האוצר יצחק מודעי על תקציב משרד הבריאות ועל פתרון המשבר במערכת הבריאות. קשייה של קופת־חולים והתחלצות לפתרונם, במסגרת חיסול המשבר במערכת הבריאות, אינם עניינו של שר הבריאות בלבד, הוא טוען, אלא של תנועת העבודה כולה.

אישים בכירים במפלגת העבודה לא התייחסו אתמול את חששו, כי שביתת שלושת חברי ועדת המעקב לתכנית הכלכלית מטעמו של הסתדרות, וכן התמיכה של פרופ' מיכאל ברונו מכוונת הממשלה לסייע למיגזרים שנקלעו לקשיים עלולות להקצין את עקשותו של שר האוצר לא להקל על מצוקת מערכת הבריאות.

גם התבטאויותיהם של שרי הליכוד בישיבתם השבועית שלשום, כי ראש הממשלה מפלה לטובה את המשרדים שבראשם עומדים שרי המערך ונענה לדרישותיהם, עלולות להקל על שר האוצר להקשיח את עמדתו בנימוק, שכל חריגה מהתקציב תחבל בסיכויי הצלחתה של התכנית הכלכלית.

הממשל נמנע מתגובה

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — ממשל רייגן נמנע אתמול מתגובה רשמית על הודעת ערפאת בקאהיר, אך פקידים בסטייט דיפרטמנט אמרו, עוד לפני פרסום דברי ערפאת, כי לא יסתפקו בהכרזה רב־משמעית, אלא הממשל ידרוש „מעשים — או במקרה זה, מחדלים — ולא מלים," אמרו הפקידים.

● הנשיא רייגן העניק לעוזר שר־החוץ, ריצ'ארד מרפי, את הדרגה האישית הבכירה ביותר בשירות־החוץ, „שגריר קבע". כיום נושאים בדרגה זו מספר זעיר דיפלומטים אמריקאים בלבד. הקידום טעון אישור ועדת החוץ של הסינאט, שתדון בו בשבוע הבא.

● ועדת החוץ של בית הנבחרים דנה אמש באישור נוסח הדוחה למארס 1986 את עסקת־הנשק עם ירדן, בדומה לנוסח שאושר בסינאט.

● האחראי לענייני ישראל באגפו של מרפי, פיליפ וילקוקס, קיבל אתמול לשיחה

(המשך בעמוד 2)

חוסיין מוכן להיפגש עם פרס בחסות מועצת הבטחון

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

המלך חוסיין מוכן ל„פגישה גלויה" עם שמעון פרס במסגרת שיחות שלום בחסות מועצת הביטחון ומקבל, כך ניתן להתרשם, את הקווים הכלליים של תוכנית פרס לגבי אופיו של הפורום הבין־לאומי (מועצת הביטחון).

בנאום בסעודת צהרים בארמון האליזה עם נשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, ענה חוסיין על שאלות כתבים. סופר „דבר" שאל אם יהיה מוכן לפגישה גלויה עם פרס. כתב נוסף חזר על השאלה ומלך ירדן ענה: „תשובתי לשאלה זו היא כי אנו עובדים עתה על ועידה למען הסדר כולל בהשתתפות כל הצדדים, כולל הפלשתינאים. אני מקווה כי בעתיד הקרוב

(המשך בעמוד 2)

רפורמה ושינויים מרחיקי לכת בהחלטות ועידת ההסתדרות ה־15

נבחרו המוסדות העליונים; הליכוד עזב בעת האינטרנציונל; ערעורים והסתייגויות בעיקר של סיעת הליכוד על הדגל האדום, האינטרנציונל ושאר סמלי ההסתדרות; רפורמה במוסדות הביקורת; הוחלט על השעיית חברותם של חברי מזכירויות איגודים מקצועיים שיפרשו מן ההסתדרות; המזכ"ל ייבחר בישיבת הוועה"פ בעוד שבועיים

מאת יוסף גולה, סופר „דבר"

מועצת ההסתדרות ה־15, שנערכה בבני התערוכה בתל־אביב, ננעלה אמש בבחירת המוסדות העליונים של ההסתדרות ובנגינת האינטרנציונל בנוסחו החדש וההמנון הלאומי כאשר סיעת הליכוד עוזבת את האולם בשקט לפני התחלת השירת האינטרנציונל (ראה עמוד 3).

הוועידה בחרה במועצת ההסתדרות בת 501 חבר, ללא כל שינוי לעומת ההרכב לפני ארבע שנים. אותם 501 חברים בחרו גם למועצת חברת העובדים.

187 בוועה"פ

מועצת ההסתדרות החדשה בחרה בוועה"פ של ההסתדרות ובו 187 חברים ואותו כמספר מנינים. אין שינוי מהותי בגודלו של מוסד זה לעומת ארבע שנים לפני כן כאשר מספר החברים בוועה"פ אז היה 193. ההרכב של הוועה"פ החדש הוא כדלהלן: המערך 130 חבר, הליכוד 44, חד"ש 8, ר"צ 5. יצויין שבתוך סיעת המערך הנכנסים ל„יחד" ארבעה מקומות וזו פעם ראשונה שסיעה זו תיוצג במוסדות העליונים של ההסתדרות, ל"ע — שלושה, „אומץ" — שניים, הפועל הדתי — שלושה, סיעת אחווה — אחד, מפ"ם — 22 ומפלגת העבודה — 92. כל המוסדות שנבחרו מתבססים על יחסי הכוחות בוועידה כדלהלן: המערך 69.35 אחוז, הליכוד 23.52, חד"ש 4.4, ר"צ 2.73 אחוזים.

כינוס הוועה"פ החדש

הוועה"פ של ההסתדרות יתכנס מעוד שבועיים כדי לבחור במזכ"ל ההסתדרות, המועמד של הרוב הוא ישראל קיסר. בעוד וועדי יתכנס הוועה"פ מחדש כדי לבחור בוועדה המרכזת של ההסתדרות. הכוונה של קיסר היא לצמצם גוף זה עד 30 לעומת 46 עכשיו. בינתיים יתכנס מרכז מפלגת העבודה כדי לבחור חלק מהנציגים בוועדה המרכזת שצריכים לקבל 603 אחוז במרכז לאחר שכיהנו כבר שתי קדנציות.

במסגרת ההחלטות הכלליות קיבלה הוועידה החלטה המגנה את התופעות האנטי־דמוקרטיות ביהודה ושומרון.

שינויים בחוקה

הוועידה החליטה גם על שינויים מרחיקי לכת בחוקה המחייבים רוב של שני שלישים. לנוכח העובדה שלסיעת המערך קרוב ל־70 אחוז, התקבלו ההחלטות הללו ללא קשיים.

על רפורמה מרחיקת לכת החליטה הוועידה בנוגע למוסדות הביקורת של ההסתדרות. מעתה יהיו גם עונשים במערכת זו, המתחילים בעונש הקל ביותר שהוא התראה, עד הוצאה מן ההסתדרות. כן הוחלט להפריד בין מוסדות הביקורת לבין המוסדות השיפוטיים. הוועידה החליטה לבטל את ועדת הביקורת המרכזית ובמקומה תקום

(המשך בעמוד 2)

„אחדות לאומית" בהפסקה: קיסר, פרס, קצב ושמאי בהפסקה בין הדיונים בוועידת ההסתדרות בגני התערוכה
צילום: אנדרו ברוסט

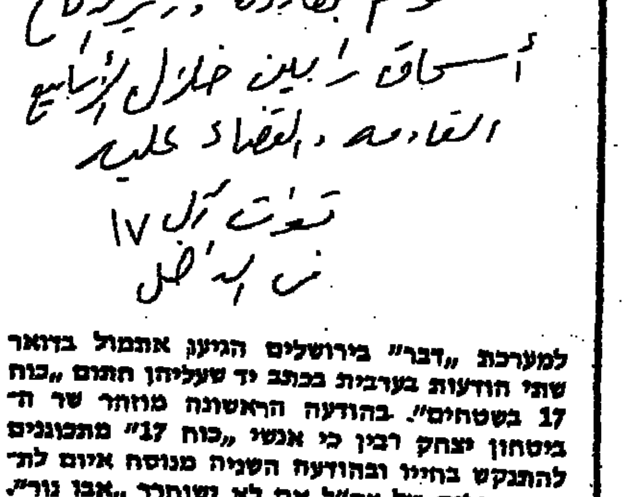

למערכת „דבר" בירושלים הגיעו אתמול בדואר שתי הודעות בערבית בכתב יד שעליהן חתום „כוח 17 בשטחים". בהודעה הראשונה מוזהר שר הביטחון יצחק רבין כי אנשי „כוח 17" מתכוננים להתנקש בחייו ובהודעה השניה מנוסח איום לתקוף חיילים של צה"ל אם לא ישוחרר „אבו נורי", הכוונה לאחד ממפקדי „כוח 17" שנלכד בידי צה"ל באחת מספינות המחבלים שניסו להגיע ארצה לפני כחצי שנה.

משלחת ירדנית־אש"פית ללוקסמבורג בקרוב - יתכן גם ללונדון

מאת דן אבידן סופר „דבר" לענייני ערבים

משלחת ירדנית־אש"פית משותפת תצא בתוך כמה ימים ללוקסמבורג ותיוועד שם עם ראש הממשלה של מדינה זו, המשמש כיו"ר התורן של מדינות השוק האירופי המשותף — הודיע אתמול עבד רזאק יחיא, חבר הוועד הפועל של אש"ף ברבת־עמון. הוא גם מסר כי בקרוב ייפתחו מגעים חדשים בין נציגי ירדן־אש"ף ונציגי בריטניה כדי לסלול את הדרך לקיום פגישה מחודשת בין משלחת ירדנית־פלשתינית משותפת לבין שר החוץ הבריטי.

לדברי חבר הוועד הפועל של אש"ף, לצורך פגישה זו, שבוטלה בעבר על־ידי הבריטים, יציג אש"ף הפעם עמדות גמישות יותר „אך בלי לפגוע בעקרונות הבסיסיים של השקפתו המדינית". הדובר ציין, כי קיימת אפשרות שלשיחות בלונדון ייצאו הפעם נציגים חדשים של אש"ף במקום הנציגים הקודמים מילחם וחורי. כזכור, פגישת שר החוץ הבריטי עם השניים האחרונים לא נערכה בחודש שעבר בעקבות סירובו של מילחם — בהנחיית ערפאת — לחתום על הצהרה המכירה בזכות קיומה של ישראל תמורת הכרה בזכותם של הפלשתינאים להגדרה עצמית.

„פרס אינו מאמין בהצלחת תוכנית השלום"

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר"

„איני מאמין שתוכנית השלום שאנו מציעים לירדן תצליח", כך אמר, לדברי השבועון „וסדי", שמעון פרס ל„ידידים צרפתיים" בעת ביקורו בפאריס. על פי הידיעה הסביר פרס כי „יש צורך בשנתיים לפחות כדי להכין אותה ולשכנע את כל המסתייגים מכל הצדדים אבל בעוד שנה יהיה הליכוד בשלטון". פרס אמר עוד לאותם „ידידים צרפתיים", על פי „וסדי", כי ישראל „הבריחה את ארה"ב לירט את „הבואינג" המצרי שהוביל את מחבלי אכילה לאורו" בכך שאמרה: „אם לא תירטו אותו אתם, נפיל אותו אנחנו".

בעד מלחמת אזרחים בשבועון „חמצן"

פינה

בעד מלחמת אזרחים

מלחמת אזרחים נראית כדבר הנורא ביותר. אינך יכול להתגונן - לא כפרט ולא כמדינה - מפני מלחמה כזאת. זוהי מלחמה בידיים חשופות. ללא צבא המספק הגנה וביטחון (כי הצבא יהיה מפורד כמו המדינה); ללא משטרה שתשליט סדר; ללא חוק שיקבע את גבולות הקרב וכיבולותיו. מלחמה שכולם בה מפסידים. זה את זה, שפצעיה אינם נרפאים במשך דורות על דורות.

מצד שני - מלחמת אזרחים יכולה לזכך עם. מלחמת האזרחים בין הצפון והדרום בארה"ב, בסוף המאה ה־19, מלחמה שעניינה היה שחרור הכושים מעבדות, עקרונות של שוויון האדם וחירותו, זיככה את העם האמריקני, והעמידה אותו בראש אומות המערב. מלחמת אזרחים מטהרת כזאת יכולה להתחולל רק באמריקה עצמאית, בטוחה בעצמה, והיה בשלום עם שאר העמים.

אצלנו, ארץ מסוכסכת ומסובכת, היום, מלחמה כזאת תהיה הקץ.

ובכל זאת - אני בעד מלחמת אזרחים! מלחמת אזרחים למען השלום. מלחמה שתעצב את פניה של הארץ, את מקומנו במזרח התיכון, את עמדתנו בעולם. אני מוכן להרים יד על מתנגדי השלום, בתנאי שמנהיגים ערבים (חוסיין, אסד, ערפאת) יושיטו יד לשלום, שיחדלו להיות אינטרסנטים צרים ואגוצנטריים וילכו בדרך היחידה שלא עוברת דרך קני רובים. אז, אם יש צורך תמורת כפפת השלום, אני מוכן גם להניף רובה.

מאיר דורון

רשימתו של מאיר דורון, חבר מערכת השבועון „חמצן" שבהוצאת „מוניטין" עתונות בע"מ, המציין בין השאר כי הוא בעד „מלחמת אזרחים למען השלום". השבועון הופיע אתמול.

זמיר מבטיח לגאולה כהן לבדוק המאמר ב„חמצן"

מאת סופר „דבר" בכנסת

היועץ המשפטי לממשלה פרופ' יצחק זמיר הבטיח לח"כ גאולה כהן („התחיה") לבדוק היום מאמר בשם „אני בעד מלחמת אזרחים" שהופיע בעתון הנוער „חמצן", שאותו כתב מאיר דורון.

ח"כ גאולה כהן פנתה ליועץ המשפטי לממשלה והביעה תקווה שהוא יבדוק את המאמר ב„חמצן" באותה עקביות ונחרצות ובאותה הדרה שבה טיפל פרופ' זמיר בפירסום בעתון „אלף יודי". ח"כ כהן גם ביקשה מהיועץ המשפטי לא רק להמליץ על סגירת העתון ועל חקירת העורך והכותב, אלא גם שיורה על מניעת הפצת הגליון שבו התפרסם המאמר.

ח"כ גאולה כהן גם דוחה את הסברו של העורך שמואל שם־טוב, כי המאמר המתפרסם ב„חמצן" הוא בבחינת תגובה על המאמר שהופיע ב„אלף יודי". במאמר המופיע ב„חמצן" כותב מאיר דורון, כי הוא מוכן להרים יד על מתנגדי השלום בתנאי שמנהיגים ערביים יושיטו יד לשלום.

ברה"מ וסוריה אינן נכונות להצטרף למו"מ השלום

פיקרינג דיווח על כך לפרס ולשמיר

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

אין לפי שעה כל סימנים בדבר נכונותן של ברה"מ או סוריה להשתתף בתהליך השלום — כך דיווח אתמול שגריר ארה"ב בישראל, תומאס פיקרינג, לראש הממשלה שמעון פרס ולממלא מקומו — יצחק שמיר.

השגריר האמריקאי נועד בירושלים לשתי שיחות נפרדות עם פרס ועם שמיר ומסר להם פרטים על הפגישות שהיו לשר החוץ ג'ורג' שולץ במוסקווה עם מנהיגי הקרמלין. שאלת המזרח התיכון וכינוסה האפשרי של ועידה בין־לאומית עלו בשיחות בקצרה בלבד. שולץ העלה גם את בעייתם של יהודי ברה"מ המבקשים לבוא לישראל, אך קיבל מהסובייטים תשובה מתחמקת. בנציון זה (ראה ידיעה נפרדת).

שמיר מביע דאגה

שמיר הביע בשיחה את דאגתה של ישראל מפני נסיונות מצרים וירדן לשקם מחדש את מעמדו של ערפאת. הוא ביקש שארה"ב תעמוד על התחייבויותיה הקודמות השוללות את השתתפות אש"ף במשא ומתן.

סגן שר החוץ, רוני מילוא, הזהיר אתמול, בנאום באוניברסיטת בר־אילן כי „ועידה בין־לאומית תהא בבחינת מלכודת פתאים לישראל. כניסה אליה תגרום לחזית בין־לאומית של מוסקבה־מערב־אירופה ומדינות ערב שתעשה לדחיקת ישראל לגבולות 67' ולהקמת מדינה פלשתינאית בראשות אש"ף.

מחאה לאיטליה

היום תמסור ישראל מחאה רשמית על התבטאותו האחרונה של ראש ממשלת איטליה, בטינו קרקסי. המחאה על שגרירות איטליה בת"א, פרנצ'סקו וסקונה, הוזמן למשרד החוץ בירושלים לפגישה עם המנכ"ל ישעיהו ענוג. דובר משרד החוץ הביע את „הזדעזעותה העמוקה של ישראל מההצדקה האידיאולוגית המדהימה שנתן ראש ממשלה קרקסי לטרור של אש"ף.

בדיווחים לנשיא רייגן

שולץ ומקפרליין מאוכזבים משיחותיהם עם גורבצ'וב

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — שר החוץ ג'ורג' שולץ ויועץ הנשיא לביטחון לאומי, רוברט מקפארליין, דיווחו אתמול לנשיא רייגן על אכזבתם משיחותיהם במוסקווה עם המזכ"ל מיכאיל גורבאצ'וב ועל ספקנותם ביחס לתוצאות מיידיות מפסגת רייגן גורבאצ'וב בז'נווה, אך באוזני הכתבים האמריקאים שנלוו למשלחת שולץ־מקפארליין הודגש, כי בשיחות מוסקווה נדונו באריכות זכויות האדם בברה"מ, לראשונה במפגש סובייטי־אמריקאי רם־דרג.

הנושא נדון פעמיים במשך שני ימים, תחילה עם שר החוץ אדוארד שווארדנדזה, ולמחרת עם גורבאצ'וב. שולץ אמר לגורבאצ'וב, בהתייחסות ברורה ליציאת יהודי ברה"מ, כי ארה"ב היא אומה של מהגרים, ולפיכך משפיעים בה הפוליטיקאים תמיכה ציבורית רחבה בזכות ההגירה, משום שבלי התגמשות סובייטית תסרב דעת הקהל האמריקאית להתגמש כלפי ברה"מ.

הסובייטים השיבו בעמדתם השגורה, שלפיה בשמירת זכויות האדם בברה"מ טוב יותר מאשר בארה"ב משום שהמדינה הסובייטית מספקת לאזרחיה תעסוקה, דיור, רפואה וחינוך.

ע"פ צאתם של שולץ ומקפארליין למוסקווה פירסם הסטייט דיפרטמנט הודעה תמיכה בתיקון ג'קסון־ואניק והצהרה שבין אנשי ההגירה מברה"מ להענקת הקלות סחר אמריקאיות לה.

למרות שהנמכת הציפיות במסגרת תסייע גם להצגת כל הסכם בז'נווה כהישג, או לתליית קולר הכשלון בגורבאצ'וב, משלים כנראה הממשל עם הערכה שהצמרת הסובייטית טרודה עתה בהכנות לקונגרס המפלגה הקומוניסטית בפברואר, וכי תוצאות הפסגה ייבחנו „בטווח של חודשים ושנים", ולא מייד.

הרבנות מתכחשת להתחייבותה בקשר לגיור עולי אתיופיה

ראשי העדה דורשים פגישה עם פרס

מאת סופה ציטוקי, סופרת „דבר" בירושלים

הרבנות הראשית מתכחשת להתחייבות כלפי עולי אתיופיה, ראש הממשלה ושר הקליטה מכל הנוגע לנושא הגיור.

בהחלטה מועצת הרבנות הראשית מאתמול נאמר למעשה כי הרבנות מתכחשת לכל ההבטחות שניתנו לעולים בטקס שביצתם לפני האחד.

מועצת הרבנות החליטה אתמול כי כל מי שיידרש לגיור, יעבור טבילה — זאת בניגוד להתחייבות כי רק מי שיש ספק ביהדותו יידרש בטבילה.

אתמול דרשו ראשי העדה האתיופית פגישה דחופה עם ראש הממשלה כדי לדון בהחלטה המפתיעה של מועצת הרבנות.

חוליה של אנשי „חיזבוללה" נחשפה באיזור הביטחון

בתיהם פוצצו; הודו בפיגועים ליד הגבול; ישראל דוחה יוזמה כביכול של ג'ומייל לשיחות „נקורה 2"

מאת סופר „דבר" בצפון

באיזור הביטחון בדרום־לבנון נחשפה חוליה של אנשי הארגון השיעי הקיצוני „חיזבוללה". חברי החוליה ארגנו את ביצוע בכפרים שיעיים המרוחקים קילומטר אחד עד ארבעה מהגבול עם ישראל.

חוליה זאת היתה אחראית למספר פיגועים שהיו באחרונה ליד הגבול הישראלי. במחבואי התחמושת שלהם שנחשפו בשלושת הכפרים, נמצאו מטעני צד, טילי קטיושה ופצצות אר.פי.ג'י. ומיגוון של מטעני חבלה.

העצורים הודו במעשים המיוחסים להם ולכן פוצצו בתיהם בכפרים ערבצה, טייבה ואל־חיאם.

קציני צבא דרום־לבנון נצלו את מראה הבתים שקרסו להזהיר „דיי־שתם הקרבה באוזני הכפריים השיעים ובני אזהרה לא לשתף פעולה עם מחבלים.

נשיא לבנון אמין ג'ומייל הסיק באחרונה שקבוצות בדרום־לבנון כי בקרוב יחל סיבוב נוסף של שיחות בין לבנון לישראל בחסות האו"ם. ג'ומייל אומר כי ביקש מהממשל האמריקאי לפעול בכיוון. לכן פנה למזכיר האו"ם וקיבל אישור מדמשק.

אתמול הודיע שר ההסברה הסורי בראיון לעיתון ביירותי כי סוריה אינה נוהגת יוזמה למהלך כזה. מקורות באו"ם מאשרים כי ז'אן קלוד איימה, שליחו של המזכיר הכללי, יגיע בקרוב לארץ ויעלה בשיחותיו את יוזמת נשיא לבנון, אבל גם פקידי האו"ם מודים שככל הנראה מדובר בתהליך סרק.

בירושלים דוחים

בירושלים דוחים את יוזמת הנשיא ג'ומייל וקובעים כי היא אינה אלא „פרפור גסיסה" של מי שאיננו מסוגל לעשות סדר בארמונו.

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

ירידה של 27 אחוז בגרעון המסחרי בארבעת חודשי התוכנית הכלכלית

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של "דבר" בירושלים

מאז הפעלת תוכנית החירום הכלכלית ירד הגרעון המסחרי של ישראל ב־27 אחוזים, היבוא ירד בארבעה אחוזים והיצוא עלה בחמישה אחוזים.

עם זאת, בחודשים ספטמבר – אוקטובר '85 היתה רבת הגרעון המסחרי דומה לזו בחודשיים הראשונים להפעלת התוכנית הכלכלית, יולי־אוגוסט 1985. בחודשים אלה עלה היבוא בשני אחוזים והיצוא גדל ב־2.5 אחוזים לעומת יולי־אוגוסט 84.

בניגוד להוזיות על הורדת היבוא, עלה ביולי־אוקטובר יבוא מוצרי בני קיימא. באוקטובר עלה יבוא מכוניות, מקררים, טלוויזיות צבעוניות ווידאו ביותר מ־40 אחוזים מרמתו הממוצעת בינואר־ספטמבר 85.

ההתאפקות תמה

הוגי התוכנית הכלכלית העריכו תחילה שלגבוה אדירות המימון ירד יבוא זה. הדבר נובע, כהערכת כלכלנים בירושלים מסיום התאפקות ברכישות מוצרים בני קיימא מהחודש הרכישות במקום ל"תפרי". עם זאת, יבוא מוצרי צריכה ירד ביולי־אוקטובר '85 בתשעה אחוזים לעומת המחצית הראשונה של השנה.

בבקביה לנתונים מהות מעודכנים לגבי ספטמבר־אוקטובר, ניתן לראות בהתפתחויות חיוביות המצביעות על ירידת הגרעון המסחרי. לחוגים כלכליים בירושלים גרמו נתונים אלה קורת רוח.

בעשרת החודשים הראשונים של השנה הסתכם הגרעון המסחרי ב־1,794 מיליון דולר ונרשמה בו ירידה ב־26 אחוזים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. נתונים מנוכים מהשפעה עונתית (ללא אוניה, מטוסים ויהלומים) מראים כי בארבעת החודשים האחרונים של השנה (יולי — אוקטובר '85) ירדה רמתו של הגרעון המסחרי ב־27 אחוזים בהשוואה למחצית הראשונה של השנה. זאת, לאחר שבתקופה זו נרשמה ירידה בשמונה אחוזים לעומת המחצית השניה אשתקד.

יבוא

יבוא הסחורות (נטו) הסתכם בינואר — אוקטובר השנה ב־6.582 מיליון דולר והיה נמוך ב־3.8 אחוזים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. נתונים מנוכים מהשפעות עונתיות מראים כי ביולי־אוקטובר השנה ירד היבוא (ללא יהלומים) בחמישה אחוזים לעומת רמתו במחצית הראשונה של השנה, אחרי ירידה של שלושה אחוזים במחצית הראשונה של 85 לעומת המחצית השניה אשתקד.

יצוא

יצוא הסחורות נטו הסתכם בעשרת החודשים הראשונים של השנה ב־4,788 מיליון דולר. בזה יצוא תעשייתי (ללא יהלומים) 3.357 מיליון דולר, 1.034 מיליון דולר יצוא יהלומים ו־397 מיליון דולר יצוא חקלאי. נתונים חודשיים מנוכים מהשפעות עונתיות מראים כי בארבעת החודשים האחרונים השנה היתה רמת היצוא (ללא אוניות, מטוסים ויהלומים) גבוהה בחמישה אחוזים בהשוואה למחצית הראשונה של השנה.

רמת יבוא של תשומות לייצור (למעט יהלומים ודלק) נרשמה בארבעת החודשים האחרונים של השנה ירידה ב־4.3 אחוזים לעומת המחצית הראשונה של השנה. התקופה בה היה היקף היבוא של חומרי גלם דומה לזה שבמחצית השניה של 1984.

יבוא של נכסי השקעה (למעט אוניות ומטוסים) עלה ביולי־אוקטובר '85 ב־7.5 אחוזים לעומת המחצית הראשונה השנה, ובזאת חזר יבוא מוצרי השקעה לרמתו במחצית השניה אשתקד.

יהלומים

יבוא היהלומים (ללא ניכוי מהשפעות עונתיות) הסתכם בינואר־אוקטובר השנה ב־919 מיליון דולר לעומת 716 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד — עליה ב־28 אחוזים.

דלק

יבוא דלק לסוגיו (נפט גולמי, פחם ותזקיקים — ללא ניכוי עונתיות) הסתכם בינואר־אוקטובר השנה ב־1,222 מיליון דולר לעומת 1.339 מיליון דולר בתקופה המקבילה ב־1984 — ירידה בתשעה אחוזים בקירוב.

ניירֶרה פרש – ואלפים ליוווהו בדמעות בדרכו

דאר א־סאלאם ("רויטר" ועתי"ם). — כאות מתושבי טאנזניה בכו ברחובות אתמול בעת שנפרדו מהנשיא הקודם שלהם, יוליוס ניירֶרה.

ניירֶרה פרש מתפקידו מרצונו ביום ג' השבוע, לאחר שהנהיג את טאנזניה מאז שקיבלה את עצמאותה מבריטניה, בשנת 1961. הוא טס הביתה אתמול, לכפר שבו נולד בוטיאמה, על חוף אגם ויקטוריה.

לפני פרישתו, נסע ניירֶרה במכונית "רולס־רויס" פתוחה יחד עם יורשו עלי חסן מוויני ברחובות הבירה וזכה בתשואות מאלפי אנשים, שמעיני רבים מהם זלגו דמעות.

ניירֶרה, בן 63, ישאר יו"ר המפלגה הפוליטית היחידה בטאנזניה, עד שנת 1987.

מחתרת שמאלית בלגית: נמחץ המשטר הבורגני

בריסל ("רויטר" ועתי"ם). — ארגון הטרור הבלגי המתכנה "התאים הקומוניסטיים הלוחמים", אשר נטל את האחריות לפיצוץ מטעני חומר נפץ ב־3 בנקים בשבוע שעבר, הודיע כי מטרתו היא "למחוץ את המדינה הבורגנית".

בהודעה שהפיץ ארגון טרור זה, המשתרעת על 7 עמודים, מופיעות תמונות הבנקים שאירעו בהם פיגועים, ביום ב' וביום ג' השבוע. המחתרת הקומוניסטית הבלגית טוענת, כי היא לא תוותר על מאמציה להקים "דיקטטורה של פרולטריון" לפי עקרונות מארקסיסטיים־לניניסטיים.

בהודעה שנשלחה לסוכנויות ידיעות בין־לאומיות נאמר, כי אנשי המחתרת תקפו משרדים של שלושה בנקים גדולים ובנק אמריקאי אחד, משום "שהם מייצגים את האולגארכיה הפינאנסית".

הממשל נמנע

(סוף מעמוד 1)

את מזכירת "גוש אמונים", דניאלה וייס, שהציגה את עמדות ארגונה באיפוק ונמנעה מלאיים במרי אזרחי נגד ממשלת ישראל, אם תישא ותיתן על שלום תמורת שטחים. ויליקוסט אמר לוייס כי "הדמוקרטיה תכריע".

במסיבת עיתונאים אמרה וייס כי אפשר שאם יכפה פינוי מהשטחים, יהיו מתנחלים "עדינים פחות" ממנה, אך היא מקווה שתוכל לרסנם. עוד אמרה כי פרס כבר הסכים להשתתף בתוך חודשיים בועידת־שלום בין־לאומית בהשתתפות אש"ף, אך כשהתבקשה להבהיר דבריה אמרה שהתכוונה לפלשתינאים שישוגרו לועידה בברכת ערפאת.

וייס הודיעה כי "גוש אמונים" יפתח משרד בניו־יורק ומתכנן משרדים נוספים בארה"ב.

ערפאת: טרור בשטחים

(סוף מעמוד 1)

על־כן היתנה ערפאת את נכונותו להפסיק את פעילות הטרור מחוץ לשטחים בהפעלת לחץ בין־לאומי על ישראל לחדול ממה שהוא כינה פעולות הטרור שהיא מבצעת. בתחום המדיני כוללת הודעת ערפאת, שכונתה בשם "הודעת קאהיר", את הנקודות הבאות:

● אש"ף ימשיך במאבקו למימוש זכותם של הפלשתינאים להקמת מדינה משלהם כתנאי הכרחי להשגת הסדר צודק באיזור, "שבצילו יחיו כל העמים ללא טרור ודיכוי". ההתנגדות לכיבוש הישראלי תימשך בכל הדרכים העומדות לרשות אש"ף.

● אש"ף רואה עצמו צד לתהליך המדיני באמצעות כינוס ועידה בין־לאומית בהשתתפות כל הצדדים הנוגעים לסיכסוך לרבות נציגי אש"ף, נציגי שתי המעצמות וחמש המדינות החברות הקבועות במועצת הבטחון.

● אש"ף עשה כברת דרך ארוכה בגישתו הפרגמטית על־ידי אישור החלטות פיסגת פז ופיסגת קזבלנקה והמיכתו בהודעת דוחה מ־1983 הקוראת לכינוס ועידה בין־לאומית לפתרון הבעיה הפלשתינית בהסדר שיבטיח את זכות כל המדינות להתקיים בגבולות בטוחים ומוכרים ואת זכות הפלשתינאים להקמת מדינה משלהם על אדמתם. גישתו הפרגמטית מעוגנת גם בהסכם ההבנה המדיני שחתם אש"ף עם ירדן בפברואר השנה.

משמעות ההצהרה

משמעות הצהרת ערפאת בתום ביקורו במצרים היא מחוייבות מחודשת מצד אש"ף לדבוק בתהליך השלום, תוך נכונות מצידו של ערפאת להפסיק למען תהליך זה את הפעילות הטרור האש"פי בכל הזירות להוציא את שטחי יהודה, שומרון ועזה. אין ספק כי הצהרת ערפאת חוברה וניתנה בלחצם של מובארק וחוסיין. מנהיגים אלה ראו בפעולות הרצח של אש"ף בלרנקה ובהוצאתו להורג של היהודי קלינגהופר על־ידי חוטפי האנייה האיטלקית "אכילה לאורו" — מעשים המעכבים את תהליך השלום שהם מעוניינים בקידומו. כן מאמינים מובארק וחוסיין כי פעולות הטרור האחרונות חיזקו את מעמדה הבין־לאומי של ישראל ואת כושרה להטות את המגעים בענין המו"מ המדיני לעבר השקפותיה.

הצהרת ערפאת האחרונה בדבר הפסקת הטרור באה על כן לא רק לאפשר את המשך התהליך המדיני, אלא גם לחזק את המעמד של הצד הערבי בכלל ושל אש"ף בפרט כצד בתהליך השלום העתידי. ערפאת, לצורך האיחוד הפנימי, כאילו מתנה את הפסקת הטרור בהתנהגות דומה מצד ישראל בנושא זה.

תגובות שרון וארנס

השר שרון אמר אתמול ל"דבר" אין שום שינוי בהודעת ערפאת. זו הודעה צינית המעידה על אופיו הראשוני של האיש והארגון שהוא עומד בראשו". השר משה ארנס אמר: "אין לנו אימון גדול בו ואני מטיל ספק בדבריו". שר הקליטה יעקב צור, אמר: "אין כל סיכוי שישראל תשנה יחסה לאש"ף והתנגדותה לשיתופו במו"מ תקיפה. ערפאת לא שלל את הטרור באופן משמעותי, לא הכיר בישראל ולא קיבל את החלטות מועצת הבטחון."

ערפאת־חוסיין

לפני הודעתו דוחה ערפאת תוכנית שלום של המלך חוסיין מלך ירדן באומרו כי הוא לא יצטרף לועידה בין־לאומית על בסיס של תנאים מוקדמים.

ערפאת הגיב על דבריו של ד"ר סיין בלוכסנבורג שאמר כי אש"ף חייב להכיר בישראל ואחר כך יהיה שותף לועידה בין־לאומית על השלום במזה"ת.

בתגובה על תוכנית זו אמר ערפאת בקאהר: "לא דנתי בענין זה עם הוד מלכותו". אולם כאשר נתבקש להגיב על התוכנית ובמיוחד אם הוא מוכן להכיר בישראל, הוא אמר: "מה שאני מציע הוא זה: ניגש לשולחן הדיונים ללא תנאים מוקדמים. הוא זו הועידה הבין־לאומית והיא דגל האו"ם".

שרון: לפגוע בכל מנהיגי אש"ף

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של "דבר"

שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, קרא לישראל לפגוע באש"ף ובכל מנהיגיו בכל מקום שבו הם נמצאים. בשיחה ל"דבר" הוא מדגיש כי יש להפוך מצב זה ליעד מרכזי במדיניות הבטחון של ישראל. שרון מציין כי על ישראל לא להסס גם ולפגוע במפקדות המחבלים בירדן.

החלטת מזכירות "חרות"

תהליך האיחוד עם הליברלים – במו"מ

מאת עליזה וולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

תהליך האיחוד של "חירות" עם המפלגה הליברלית ייקבע במו"מ ביניהן, החליטה אתמול מזכירות "חירות", כדרישתה עמדה עקרונית המחייבת את האיחוד.

על־פי בקשת יצחק שמיר, לא קיימה המזכירות דיון בנושא האיחוד כדי לאפשר את ליבונו קודם ב"ועדת התשעה" שהסכמה נוכנה להגיע להצעת הסכם עם ועדה מקבילה מטעם המפלגה הליברלית. בסופו־של־דבר נוסחה הצעת ההסכם בין השרים משה ניסים ודוד לוי.

במפלגה הליברלית רואים בהסכם ניסים־לוי עובדה מוגמרת ועידת המפלגה הליברלית אף אישרה אותו בחודש יוני. לעומת זאת ב"חירות" רואים בהסכם רק בסיס למו"מ וברור שסעיפים שונים בו לא יתקבלו על־ידי חברי המפלגה, למשל מיכסת 36 האחוזים לליברלים בכל המוסדות המשותפים.

השר אריאל שרון, שהציע אתמול במזכירות להודיע על ציוד עקרוני באיחוד עם הליברלים, טוען נגד היעדרו של סעיף ברור בהסכם על תמיכה בריבונות ישראלית על כל שטחי ארץ־ישראל.

אנשי לוי בחו"ימים

מזכירות "חירות" לא הגיעה אמש לדיון על האיחוד עם הליברלים כיון שהקדישה כשעתיים לסוגיית תוצאות הבחירות בסניף באר־שבע, שהתקיימו לפני כחודשיים. הולשמעת בוזבת שמיר ושרון בעשו במוסף ולכן זכה בהם דוד לוי. בסוף הוויכוח הוסכם בענין זה לבטל תוצאות הבחירות. ב"חירות" מפרשים זאת כמכה לשר דוד לוי.

יצוין, כי יעקב שמאי ומיכה רייסר, בניגוד של מחנה לוי בועדה המכינה את ועידת המפלגה, מחרימים את ישיבותיה המתכנסות פעמיים בשבוע. הסיבה לכך היא כתב ההסמכה שהוציא יצחק שמיר לועדה המכינה, המעמיד אותה מעל אגף הארגון שבראשו עומד ח"כ רייסר, והמטיל עליה את כל ההכנות לועידת "חירות" שתתקיים בחודש ינואר הקרוב.

קהיר סרבה להשתתף בחקירת התקיפה ליד קדש ברנע

הערכה בישראל: לא התארגנות פח"ע—אולי בדווים

מאת פלי ליונגר, הסופרת הצבאית של "דבר"

המצרים סרבו להשתתף בבדיקות שעשה צה"ל בנקודת הגבול ליד קדש ברנע. שם תקפה חוליית מחבלים סיור שומר של צה"ל לפני כשבועיים. נודע, כי באחרונה גם הכחישו המצרים רשמית קיומה של תקרית כזאת.

בבדיקות שערך במקום, גילה עקבותיהם של מספר אנשים שחצו את הגבול בקרבת קדש ברנע וכן חלקים של שני רימונים מפוצצים. אין ודאות לגבי זהות החוליה, אך ההערכה היא כי אין זו מצביעה על התארגנות פח"ע — יתכן שהיו אלה בדווים. הם ואחרים חוצים הלוך ושוב את הגבול לצרכי הברחות ועסקים חוקיים ושל.

גורמים צבאיים מדגישים, כי המצרים עושים כל מאמץ למנוע חדירות, אולם באחרונה ניכרת מגמת עליה במספרן, אולי בשל מזג־האוויר הנוח המקל על המעבר.

מסלולים והתארגנויות

לדברי גורמים בישראל אין שלטונות מצרים מתירים כל התארגנות פח"ע משטחם. מצרים, כפי שאפשר היה להיווכח בימים האחרונים, מספחת את הקשרים המדיניים עם אש"ף והיא מעורבת בלחץ על הארגון להפסיק את פעולות הטרור כדי לקדם תהליך מדיני.

רפורמות ושינויים מרחיקי לכת

(סוף מעמוד 1)

רשות שיפוטית ארצית ומקומית. הסמכויות של הרשות לביקורת יורחבו גם למשאים פיננסיים. יוקם בענין בית־דין לעבודה ההסתדרות שידון ויחליט בעניינים שבין החבר למוסדות השונים של ההסתדרות. בראש גוף זה יעמוד משפטן. כן תהיה גם ערכאה לערעורים. יוקם מוסד לבירורים חברתיים שיטפל בחריגות מן הנורמות המקובלות בתנועת העבודה וימונה נציב תלונות של ההסתדרות שישמש כתובת לחבר.

כל עוד לא הוקמו ולא הופעלו הרשויות הללו, ימשיכו ועדת הביקורת המרכזית הקיימת וכן בית הדין העליון של ההסתדרות לפעול כרגיל.

החלטה חשובה אחרת של הועידה היא להשעות את חברותם בהסתדרות של חברי מזכירויות של איגודים מקצועיים ארציים ש"יופרשו" מן ההסתדרות הכללית. הועידה גם מחייבת להתאים במקומם מוסדות חדשים (סופר "דבר" מציין שהאקטואליות של החלטה זו נעוצה בהתבנית של הסתדרות המהנדסים מההסתדרות המחייר לפרוש ממסגרותיה של ההסתדרות הכללית).

האיגוד המקצועי

כפי שעולה מהחלטות הועידה בתחום האיגוד המקצועי, אין יותר הפרדה בתחום המדיניות בין עובדי הייצור ועובדי השירותים הציבוריים.

הועידה דורשת שכר מינימום בשיעור של 50–60 אחוז מן השכר הממוצע במשק.

הועידה נענתה לדרישות האיגודים המקצועיים הארציים והחליטה שהאגף לאיגוד המקצועי ישתף את הסתדרויות הארציות של מועצות הפועלים וועדי העובדים בדיונים ובמו"מ לקביעת המדיניות המקצועית ברמה הכללית. סעיף אחר קובע שלא יהיו עוד הסכמים סודיים. הוחלט שהסכמי עבודה יירשמו ויפורסמו לציבור. הועידה החליטה על מאבק לארגון מקומות עבודה בלתי מאורגנים, והאיגוד המקצועי יקים בסה פעולה למאבק במפעלים סרבניים. הסכמי העבודה, הן במישור הציבורי והן במישור העיסקי פרטי ירשמו ויבואו לידיעת הציבור.

הפעולה החברתית

שורה של החלטות התקבלו על־ידי הועידה בתחום חברת העובדים ובמיוחד בנוגע לפעולותיה החברתיות ובין השאר העמקת הפעולה החברתית שמטרתה יצירת שותפות מלאה בין העובדים והמנהלים. כן הוחלט שמפעלי חברת העובדים יהדקו את קשריהם עם מועצות הפועלים בהתייעצויות משותפות וקיום מסגרות משותפות. מעל במת הועידה נמסר, שחברת העובדים לא מתכוונת לחלק את ריווחי המפעלים בין כלל חברי ההסתדרות, חוץ מאשר שיתוף עובדי המפעלים ברווחים לפי התוכנית הקיימת. כן נתקבלו החלטות למען חידוש הצמיחה.

הועידה קיבלה עוד שורה של החלטות בנושאים החבר, הקהילה וההסתדרות. כלליותה של ההסתדרות. מדיניות הרווחה בהסתדרות בנושאים פריניים וכלליים וכן בנושאי העובד [illegible] והתנקה.

פסה משבח את "דבר"

מאת סופר "דבר"

יו"ר המרכז לתרבות בתום פסה, שהשיב למסתייגים בהצעות החלטה בנושא תרבות ותקשורת דחה את דברי הביקורת שהושמעו על ידי צירים מהליכוד על עיתון "דבר".

"אי־תלותו של "דבר" מוכחת יום יום", הדגיש פסה, "גם כאשר לא תמיד אנו מאושרים מפרסום זה או אחר. ב"דבר" אנו מוכנים לדברי ביקורת וזה תפקידו של עיתון טוב. ו"דבר" הוא אכן כזה", אמר.

הרבית האפקטיבית תרד בכשני אחוזים

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

הריבית האפקטיבית, ריבית הנגבית בפועל על־ידי הבנקים, תורד בשבוע הבא בכשני אחוזים. הסדר בענין זה התגבש אתמול בפגישה שקיים נגיד בנק ישראל עם ראשי הבנקים. בפגישה אתמול נדונו מספר אפשרויות להקטנת הרבית האפקטיבית והיתה הסכמה כי יש להפחיתה מאחר שהיא גבוהה בשיעור ניכר מהרבית התעריפית (לפריים). בעוד שהרבית התעריפית לחודש היא בשיעור של ארבעה אחוזים, הרבית בפועל מגיעה לכ־7.5 אחוזים.

לאחר ההורדה הצפויה ברבית האפקטיבית היא תהיה ברמה ממוצעת של כשישה אחוזים וייתכן שההורדה תלויה גם בשינוי של מצרך הנזילות של בנק ישראל.

סיעת המערך תדון ביחסים עם הליכוד

מאת סופר "דבר" בכנסת

"חסות בין־לאומית היא אמצעי ולא מטרה. אם יווצר בעתיד מצב שבו, בדרך למטרה, (שהיא מו"מ ישיר) צריך לקבל את הרעיון של חסות בין־לאומית — על הממשלה לעשות זאת עם הליכוד ובלעדיו", אמר אתמול יו"ר סיעת המערך בכנסת, ח"כ רפי אדרי.

סיעת המערך תכונס בשבוע הבא לדיון במכלול היחסים בין הליכוד למערך. אולם כבר אמש החלו התייעצויות במערך כדי לקבוע תגובה לטווח ארוך בעקבות החלטת שרי הליכוד להתנגד לועידה בין־לאומית שתלווה את תהליך השלום.

חוגים במערך מתחו אתמול ביקורת חריפה על החלטת שרי הליכוד שהיא בניגוד להודעת פרס בכנסת, שאושרה ברוב קולות גדול על ידי שרי הליכוד וחברי סיעת הליכוד בכנסת. חוגים במערך אמרו כי בין החלטות כגון זו שנתקבלה על ידי שרי הליכוד לבין תגובה של קבוצות הדוגלות במרי אזרחי, הדרך אינה כה ארוכה.

שמיר מאשים מצרים

דני צדקוני, סופר "דבר" בדרום מוסר: מ"מ ראש הממשלה, יצחק שמיר, האשים אמש את מצרים בהפרת הסכם השלום עם ישראל בהתייחסו להודעת ערפאת על הפסקת פעולות הטרור מחוץ לארץ ישראל והמשכתם בשטחים.

בהופעה בפני חברי תנועת "חרות" בראשון לציון, אמר שמיר שהודעת ערפאת, שניתנה בחסות מובארק, סותרת את סעיף 3 של חוזה השלום שבו נאמר כי כל צד יפעל למניעת מעשי טרור וחבלה באדמתו של כל גורם נגד הצד השני. מצרים, אמר שמיר, מסייעת לאש"ף בסיוע מדיני ולוגיסטי. בהסכם עם מצרים מדובר בשלום באיזור ולא בשלום באירופה. למרות הצהרת ערפאת שר החוץ אינו מייעץ לסמוך על הבטחתו של ערפאת גם בקשר לאי פעילות טרוריסטית של אש"ף, באירופה.

חוסיין מוכן

(סוף מעמוד 1)

נוכל להיפגש בחסות מועצת הביטחון. מועצת הביטחון היא האחראית לערבות ולישום החלטות 242 ו־338 שהן הבסיס לפתרון באיזור. איננו יכולים להרשות לעצמנו להיכשל. נמשיך לנסות ככל יכולתנו".

על אש"ף

חוסיין אמר עוד כי המגעים בין סוריה לירדן יימשכו וכי הוא רואה בהודעה המשותפת של שתי המדינות, הכוללת תמיכה בועידה בין־לאומית, "צעד חיובי". חוסיין הבהיר כי בכוונתו להמשיך ולנסות לשתף את אש"ף בועידת השלום. את סירובה של בריטניה לקבל את משלחת אש"ף כינה "תקרית חולפת שלא באשמת הבריטים".

בשיחה אחרת עם כתבים אמר חוסיין כי אש"ף לא יכיר בישראל כל עוד לא יהיה שותף בועידת שלום בין־לאומית ועמד על כך כי הזמן למצוא הסדר הוא מוגבל בגלל פעילות "קיצונים" בשני הצדדים ותקופת כהונתו המוגבלת של פרס בראשות ממשלת ישראל. הוא הביע תקווה כי הנשיא רייגן ידון בנושא הועידה עם גורבצ'וב בפסגת ז'נווה.

העמדה כלפי חוסיין

סופרו המדיני של "דבר" יוסי מלמן מוסר, כי התגבשו חילוקי הדעות בקשר ליחס שעל ישראל לנקוט כלפי המלך חוסיין והמו"מ האפשרי עימו. שרי הליכוד הגיעו לעמדה אחידה לפיה הם יהיו מוכנים לפרק את ממשלת האחדות אם יחליט ראש הממשלה ומפלגת העבודה להסכים למו"מ עם ירדן במסגרת בין־לאומית.

השר שרון אמר בענין זה: "על חוסיין לדעת, כי יהיה רק מו"מ ישיר עם ישראל וכל ועידה בין־לאומית תהיה רק מכשול בדרך להשגת השלום". השר ארנס הדגיש: "אנו לא הולכים לועידה כזו".

אלוף הפיקוד הורה לסגור אולם תיאטרון "אל חכוואתי" לימה

מאת דני רובינשטיין, סופר "דבר"

אלוף פיקוד המרכז הורה אתמול לסגור את אולם תיאטרון "אל־חכוואתי" במזרח־ירושלים למשך 24 שעות כדי למנוע עריכת כינוס ציבורי נגד צווי הגירוש לתושבים ערביים מהשטחים.

בית המשפט העליון, הדן בעתירה נגד צווי הגירוש, החליט אתמול שאין השלטונות חייבים להראות למגורשים את החומר נגדם והדיון יימשך ביום ראשון. ליד בית המשפט בירושלים נערכה הפגנה של כמה עשרות פעילי שמאל נגד צווי הגירוש.

כמה ארגונים ערביים וקבוצות שמאל ישראליות הודיעו לאתמול בצהרים כינוס ציבורי נגד הגירושים באולם תיאטרון "אל־חכוואתי". בכינוס היו אמורים להשתתף גם בני משפחה וידידים של המועמדים לגירוש מו"ש (חסן אל ג'יואד במחנה א־דהיישה, ד"ר עזמי שועייבי מאל־בירה, עלי אבו הילאל מראמאללה).

בצהרים, כשעה לפני תחילת הכינוס הגיעו למקום אנשי ביטחון והורו לעובדי האולם לסגור אותו ל־24 שעות על פי צו של אלוף הפיקוד, אמנון שחק. בכניסה לאולם הודבקו מודעות בעברית ובערבית המודיעות על הצו לסגירת האולם משום שעומד להיערך בו כינוס של ארגונים עוינים. בין הקבוצות שעמדו להשתתף בכינוס היתה גם אחת של פעילי חד"ש ולמקום הגיעו צורי בורשטיין מראשי חד"ש שהביע מחאה בשם מפלגתו. לשעה קלה היתה במקום התקהלות קטנה ד אחריה התפזרו הנוכחים ללא תקריות.

רווחיות יציבה בענף ביטוח חיים

(ע). — הרווחיות בענף ביטוח חיים יציבה בדרך כלל — אמר אתמול יו"ר התאחדות החברות לביטוח חיים, ע. לוי, במסיבת עיתונאים בבית סוקולוב בתל־אביב.

הדובר ציין, כי תיק ביטוח חיים צמוד ולא צמוד ל־30.6.85 היה 17.542 מיליארד ו־711 מיליון שקל, לעומת 3.462 מיליארד ו־675 מיליון שקל ב־30.6.84, כלומר עליה של 406 אחוז.

הדובר הוסיף, כי שיעור הפדיונות המסתמן לשנת 1985 גבוה מזה של אשתקד.

ההשקעות בבנק ישראל בינואר־אוקטובר 1985 הגיעו ל־93 מיליארד ו־972 מיליון שקל לעומת 11 מיליארד 614 מיליון שקל באותה תקופה אשתקד — עליה של 700 אחוז.

לוי אמר כי ההתאחדות רוצה להחדיר את המודעות לביטוח חיים בקרב הציבור הרחב במשך 1986 בעיקר על ידי תשדירי שירות בטלויזיה. לשם התחלה הוקצבו 200—400 אלף דולר.

אשר ל"האפפרים" במקצוע נמסר, כי לפי החוק יכולים לעסוק בביטוח רק בעלי רשיונות שהוצאו על ידי המפקח על הביטוח.

זמני הדלקת נרות

פרשת השבוע: כ"ה חשון תשמ"ו — פרשת חיי שרה.

זמני הדלקת נרות

ער"ש	
ירושלים	4.09
תל־אביב	4.27
חיפה	4.17
מוצ"ש	
ירושלים	5.21
תל־אביב	5.19
חיפה	5.21

הודעה

"לפי פקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג—1983"

בהתאם לסעיף 26 לפקודת החברות מודיעה בזאת עוש"ם טכנולוגיות בע"מ (להלן "החברה") כי לפי החלטה מיוחדת שנתקבלה על־ידי האסיפה הכללית של החברה, הוחלט לשנות את הוראות תזכיר ההתאגדות בנוגע למטרות החברה.

כל המעוניין, מוזמן לעיין בתוכן ההחלטה אצל יגאל ארנון ושות', משרד עורכי דין שברחוב הירקון 169 תל־אביב, בכל יום, בשעות 09.00—13.00.

יגאל ארנון ושות' עוה"ד

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. TEVA

בתי־מרקחת

תל־אביב
בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10 בבלי — 440552.
בריסות — המלך ג'ורג' 28 — 283731.
ירושלים
בלה — המלך דוד 6 — 224856.
חיפה
שפרינצק, דרך צרפת 57 — 337544.
פתח־תקוה
רסל — רוטשילד 89 — 911406.
בת־ים — חולון
בני בת־ים — הנביאים 3 בת־ים — 581671.
המרכז — ככר וייצמן 12 חולון 845236.

בתי מרקחת ליום שבת 9.11.85
תל־אביב
בני — דיזנגוף 174 222386.
בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10, בבלי — 440552.
סופרפארם — איינשטיין 40 רמת־אביב — מוצ"ש.
בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10, בבלי 440552 — מוצ"ש.
ירושלים
מרפאת רוממה — המ"ג 28 — 523191.
ביה"ח שערי צדק בית וגן — 555502 — מוצ"ש.
חיפה
תניתה — תניתה 22 בת שאנן 251905.

פתח־תקוה
אמונה — ברון הירש 21 — 911710.
בת־ים — חולון
קופת חולים — ציון יהב 2 חולון 884854.
המרכז — ככר וייצמן 12 חולון 845236.

מוקד מידע טלפוני

של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אוהה"צ — טלפונים 03־433300, 03־433500.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה

אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 תל־אביב — 03־284649 בימים א'—ה' בין 21.00 עד 23.00 בימי ו' וערבי חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים — בין 15.00 עד 21.00.

אזור חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ב' — 04־523566 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

אֶלְמֶקְס לכל המשפחה!

לשר המשטרה חיים בר־לב
איתך באבלך הכבד
במות אחותך
תרצה בראון ז"ל
המנהל הכללי
ועובדי משרד המשטרה

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	5 – 6	מעונן
אמסטרדם	6 – 13	גשום
בואנוס איירס	11 – 25	בהיר
הלסינקי	3 – 5	מעונן
הונג קונג	22 – 26	בהיר
וינה	1 – 10	מעונן
ז'נבה	–2 – 12	מעונן
טוקיו	12 – 21	מעונן
מדריד	8 – 9	גשום
יוהנסבורג	14 – 27	בהיר
לונדון	9 – 15	מעונן
ליסבון	16 – 20	גשום
מאדריד	10 – 14	בהיר
מונטריאול	3 – 11	מעונן
ניו יורק	11 – 13	גשום
סאן פאולו	15 – 17	גשום
פאריס	9 – 16	גשום
פרנקפורט	0 – 5	גשום
ציריך	0 – 6	גשום
ריו דה ז'נרו	18 – 23	גשום
שטוקהולם	3 – 7	מעונן
שיקאגו	3 – 6	מעונן

swissair

בוא לגלוש
עם מועדון הים התיכון.
מחכים לך באתרי הסקי
בצרפת, שוויץ ואיטליה
חופשה נעימה!
לפרטים, התקשר עוד היום
Club Méditerranée
אבן גבירול 38, תל אביב, טל. 254206/7/8 (03)

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פרהצור
מנהל כללי אהרון קראוס
המו"ל – "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032
סניפים:
תל־אביב, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, המערכת: רח' הלל 38, טל 241315, 241306/7
המנהלה: רח' הלל 36 טל 231251/2
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 2-3-642111, מיקוד 33104

אנשים · אנשים · אנשים

נושא רגיש

מוטי לרנר, שמחזהו „קאסטנר" קוצר הצלחות ב„קאמרי", עובד כבר על מחזה חדש, שגם הוא בעל אופי תיעודי וגם הוא מיועד לתיאטרון הקאמרי. הנושא רגיש לא פחות ואולי יותר מנושא קאסטנר שמטבעו יצא לרנר בשלום: המחתרת ה־יהודית ביו״ש. בשלב זה עובד לרנר ב־תחקיר, קורא עדויות של חומר ונפגש עם אנשים.

מחווה

להקת מחול בת־שבע בהפקה משותפת עם התזמורת הפילהרמונית בניצוח שלום רונלי־ריקליס תפותח מחר שבוע הופעות. בו תופיע ב„ריקודי מחווה" ליום הולדתו ה־85 של המלחין אהרון קופלנד (בתמונה). קופלנד נולד ב־14 לנובמבר 1900 בברוקלין, נודע כמלחין, מנצח מורה וזכה בפרסים רבים על יצירותיו. בין השאר כתב גם מוסיקה לסרטים כ„על עכברים ואנשים", „הפוני האדום" ו„בילי הנער". לאחרונה ביקר בארץ לפני כ־15 שנים וניצח על סדרת קונצרטים שכללה את יצירותיו. להקת בת שבע תעלה מחר יצירות בבכורה עולמית שכולן נעשו לפי מוסיקה של קופלנד: הכוריאוגרפיה של רוברט נורת, מנהלו האמנותי של בלט רמבר, העיינור ג׳ום סמית, רקדנית ומנהלת להקת מחול משלה, ופנט כהן, יועצה האמנותית של „בת־שבע".

טירולים בתל־אביב

בתוך מגוון פעולות התרבות המתקיימות בבית ציוני אמריקה, אפשר למצוא קונצרט של מקהלת הגברים של דרום טירול. הקונצרט, בחסותו של ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, הוא פרי שיתוף פעולה בין משרד החינוך והתרבות, משרד ה־תיירות של דרום טירול, נתיבי אויר אוס־טריים ובית ציוני אמריקה. הוא יתקיים במוצ״ש 23 לחודש ויבוצעו בו שירי עם טירוליים, פולקלור ושירי עמים בליווי נגני „קרן אלפים". לפני הקונצרט תתקיים מסי־בת קוקטייל בנוכחות של ד״ר פרנץ שפנגלר, שר התרבות של דרום טירול.

מתארגנים

בנאומו בוועידת ההסתדרות אמר המזכ״ל של אינטרנציונאל האיגודים המקצועיים החופשיים, ג׳ון ונדרבוקן, כי למרות ה־משבר הכלכלי העולמי המעמיד את האי־גודים במבחן קשה, הרי יש גם „חיוביות" בהתפתחותם: דוגמה מובהקת לכך משמשת העובדה המדהימה, כי האיגודים המקצועיים החופשיים של השחורים בדרום אפריקה, חרף כל התנאים הכבולים, גדלו בחמש השנים האחרונות ב־500 אחוזים!

רגע מרגש

מי שהיה עד לאחרונה שגריר ארצות־הברית בישראל סם לואיס שר את ההימנון הישראלי באותה דבקות שבה שרו את „התקווה" כל הנוכחים באולם „ויקס" שלשום. האירוע היה חלוקת תארי דוקטור־כבוד, האחרון שבו העניק פרופ׳ מיכאל סלע את התואר, לפני פרישתו מתפקיד נשיא מכון וייצמן. בדבריו אמר לואיס, כי ידע רגעים גדולים בשמונה שנות כהונתו בישראל, אך המרגש מכולם הוא מעמד קבלת התואר. בתצלום (מימין לשמאל): סם לואיס, פרופ׳ מיכאל סלע ונשיא ה־מדינה חיים הרצוג, אף הוא ממקבלי דוק־טוראט הכבוד. מלבד לואיס והרצוג, הלא־מדענים מבין מקבלי התארים שלשום, קיבלה אותו גם מבצעת האמנות אילה זקס־אברמוב.

עליזה ולך

שידוך מוצלח

חוה גונן, מורה למוזיקה ואשת ציבור פעלתנית בחיפה, עשתה בשבוע שעבר „שידוך" מוצלח בין התזמורת הקאמרית הישראלית לבין עמותת ידידי בית החולים רמב״ם. לאחר „גדנוד ממושך" היא הצליחה לקבוע את שני האירועים: הקונצרט החגיגי באודיטוריום על הכרמל שיב מבצע ההתרמה של העמותה למלחמה בסרטן ו־פתיחת המרכז אונקולוגי החדש ברמב״ם.

התזמורת הקאמרית ערכה קונצרט בניצוחו של הפסנתרן המנצח אריה ורדי ועמותת ידידי בית החולים דאגה למכור את כל הכרטיסים לקונצרט שהכנסותיו הוקדשו לרכישת ציוד רפואי לבית החולים. הקונצרט שמחציתו נערכה לאור נרות באווירה מר־צאורית, זכה להצלחה רבה.

אריאלה ראובני.

המדור נערך היום על־ידי עירית נחמני

ביומה האחרון של ועידת ההסתדרות

ניאבק באבטלה לפני שהאש תפרוץ בעצמה - מכריז קיסר

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

התקופה הקשה למשק ולחב־רה נמצאת עדיין לפנינו ואינני בטוח כלל שעוד שלושה חוד־שים תבוא הישועה — אמר את־מול מזכ״ל ההסתדרות ישראל קיסר ביומה השני והאחרון של ועידת ההסתדרות שנערכה ב־גני התערוכה בתל־אביב.

נאומו של קיסר לווה הפעם ב־תשואות מצד צירי הליכוד לא פחות מאשר מצד צירי המערך וסיעות השמאל הקטנות. מזכ״ל ההסתדרות ציין שהאבטלה בעיירות הפיתוח גבוהה פי שלושה מאשר במרכז הארץ ומחריפה בהן ה־הגירה השלילית של תושבים צעי־רים. הסיבה לכך היא, כדבריו, הפסקת ההשקעות הפרטיות באי־זורי הפיתוח. חברת העובדים היא היחידה שמקימה מפעלים באיזו־רים אלה, מכיוון שהממשלה הע־דיפה בשנים האחרונות להעניק עדיפות ראשונה ליהודה ושומרון.

מזכ״ל ההסתדרות הצביע על ה־שינויים הצפויים במשק העובדים. בין היתר מוצע שלא לסגור מפ־עלים הנקלעים לקשיים ולבחון האפשרות למסור את הבעלות עליהם לידי העובדים, שינהלו את המפעלים כקואופרטיבים.

ועידות זוטא

בעקבות ועידת ההסתדרות יתקיימו ועידות זוטא במפעלים ה־שונים של חברת העובדים, שבהן יוכל כל עובד להביע את דעתו ולהציע שיפורים בתפקוד של ה־משק ההסתדרותי, בישר קיסר. ה־הצעות יסוכמו בכינוס מיוחד של מועצת ההסתדרות, שבו יתקבלו החלטות אשר יהיו בגדר רפורמה שיוזמיה הם העובדים עצמם.

קיסר הודיע כי יסכים לשיתופו של הליכוד בוועדה המרכזת של ההסתדרות בתנאי שיאמץ את ה־תפיסה המכירה בכלליותה של ה־הסתדרות ויסתייג מהצעות שתכ־ליתן ליטול את קרנות הפנסיה מידי ההסתדרות ולפגוע במעמדה של קופת חולים.

בתוך זמן קצר תפתח ההסתדרות במאבק נגד האבטלה ולמען קבלת חוק שכר מינימום, הטעים קיסר. לדבריו, „המאבק יהיה כבוקר, ל־פני שהאש תפרוץ בעצמה כאילו ציר פיתוחי".

קיסר בנאומו אתמול בנעילת ועידת ההסתדרות.

(צילום: יוסי אלוני)

סערת רוחות

סערת רוחות פרצה באולם ב־עת נאומו של שר הבריאות, מרדכי גור. היה זה כאשר גור אמר ש„יש להיזהר שמודעי לא יעשה מפרס מה ששרון עשה מבגין".

אך שר הבריאות המשיך באותו קו: „אי אפשר לנהל מדינה כאשר שר האוצר קובע מסמרות ולא זו כהן". גור גרם שכ״י לחסל את התופעה המסוכנת של התפשטות הרפואה הפרטית בין כתלי בתי החולים, יש לקצר את התורים ה־מעיקים. כשסיים גור את דבריו ו־ירד מהבמה, נאלצו הסדרנים להפ־ריד כחומה חיה בינו לבין צירי הליכוד.

יו״ר קופת חולים, פרופ׳ חיים דורון, טען שהקופה עומדת בפני סכנת שיתוק עקב הירידה המת־מדת בהשתתפות הממשלה בתק־ציביה.

נציג הליכוד, זבולון שליש, קרא לשר גור להתפטר מתפקידו, לנוכח ההידרדרות של מערכת ה־בריאות. אגב, במהלך נאומו של שליש הניפו אנשי ר״צ כרזה נגד־לה „הליכוד הוצא מההסתדרות" וזו הורמה בידי הסדרנים.

אלמוזלינו נגד בדלנות

גזבר ההסתדרות, נתן אלמוז־לינו, תקף את מגמת הבדלנות בקרב איגודים מקצועיים מסויימים בעיקר במגזרים האקדמאיים. הוא ציין שלא תותר השתתפותה של סיעה הרוגלת באפלייה על רקע לאומני במוסדות ההסתדרות.

יו״ר האגף לארגון ומועצות פו־עלים ברעון בן ישראל, התריע שסרטן האבטלה מתפשט ומאיים להרוס את החברה. לדבריו, ה־סכנה היא באטימות שמגלה משרד האוצר כלפי האבטלה.

דן כהן, ראש סיעת ר״צ, הטעים ש־350 אלף עובדים משתכרים ב־רמה נמוכה מסף המס של 20 אחוז, בעת שהממשלה משקיעה מיליאר־דים בשטחים.

הליכוד מריע לנמיר

מחיאות כפיים ממושכות קצרה ח״כ אורה נמיר, יו״ר ועדת ה־עבודה והרווחה של הכנסת (מע־רך) — דווקא מצירי הליכוד. היא טענה שבחלק גדול ממפעלי חברת העובדים קיימת אווירת מעמדות, התנשאות וניכור. היא ציינה שה־מצוקה בערי הפיתוח קשה והצעירים הגדולים בהן חשים שאין להם עתיד.

חנן ארז ממפ״ם טען שהליכוד מנסה להרוס את ההסתדרות ו„אין לתת לו לעבור". ואילו ח״כ צ׳לילי ביטון מחד״ש האשים את מוסדות ההסתדרות בקיפוח העובד הערבי. „בקרטי הוקם מפעל עלוב לטחינה, שמעסיק ששה עובדים", התריע.

שעה קלה לפני שנפתחו דיוני היום השני של הוועידה, פשטו 180 צירי ר״צ במפעלים בגוש דן ו־חילקו כרוזי הסברה לעובדים ה־זכאים להשלמת הכנסה. בין מחלקי הכרוזים היו מזכ״ל מפ״ם אלעזר גרנות וח״כ יאיר צבן.

מחירי המוצרים המסובסדים יועלו בעשרות אחוזים

עדיין אין הסכמה על הצעת האוצר לקצץ חצי מיליארד ד׳ בתקציב ’86

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

בקרב הצמרת הכלכלית עדיין לא הושגה הסכמה להצעת האוצר לקצץ כחצי מיליארד דולאר מתק־ציב המדינה ל־1986. בלשכת ראש הממשלה התקיים אתמול דיון ראשוני בתקציב המדינה לשנה הבאה אך לנוכח חילוקי דעות בין שרים עדיין לא הושגה הסכמה להגשתו לממשלה.

הדיון אתמול נסב על הצעה כל־לית של שר האוצר יצחק מודעי לקצץ כחצי מיליארד דולאר ב־תקציב המדינה לשנה הבאה. הקי־צוץ מתמקד בעיקר במשרדי הבט־חון, החינוך והבריאות. על פי הצ־עת האוצר יהיה קיצוץ ניכר ב־סעיף הסובסידיות, וכתוצאה מכך יועלו בעשרות אחוזים מחירי ה־מיצרכים המסובסדים. על פי תוכ־נית שהוכנה באוצר יועלו מחירי הביצים והעוף ב־5—25 אחוז. ה־סובסידיה לחלב ומחירו תעלה בכ־75 אחוז. המים יועלו בחמישה אחוזים.

הקיצוץ בביטחון 18 מיליון דולר

הקיצוץ בתקציב משרד הבטחון יגיע לכ־180 מיליון דולאר. משרד האוצר מציע בין היתר לקצץ ב־תנאי השכר הנלווה של פנסיונרים, קציני צבא היוצאים לגימלאות, נכי צה״ל בדרגות הנמוכות ועוד.

הקיצוץ בתקציב החינוך יגרום לביטול משרות מפקחי ביקור סדי־רים בבתי הספר, יצומצם מספר היועצים החינוכיים. וכן יונהג שכר לימוד מדורג בבתי הספר התיכו־ניים ועוד.

בתחום הבריאות מציע האוצר להנהיג אגרה עבור ביקור אצל רופא ועוד. על פי הצעת האוצר יבוטלו פטורים ממס הניתנים כיום לשורה של ציבורים, ויימשך המי־סוי על קצבאות זיקנה ושאירים. משרד האוצר מציע להטיל מס על קרנות ההשתלמות. יקוצצו תמ־ריצי היצוא ותקציבי המוסד לבי־טוח לאומי.

שרים בממשלה וביניהם השרים רבין, נבון, גור ויעקבי, מביעים התנגדות חריפה להצעת הקיצוץ של משרד האוצר. לפיכך עדיין לא הובאה הצעה זו לממשלה. במערך טוענים, כי המשרדים ש־בראשם עומדים שרים מהמערך הם ה„דפוקים" המתחייבים לשאת ב־קיצוץ כבד לעומת משרדים שב־ראשם עומדים שרים מהליכוד. שר תקציבם כמעט ואינו מקוצץ. ראש הממשלה מתנגד להצעות הקיצוץ הללו ואמר, כי לא ניתן לפגוע בירכת הבריאות בארץ. פרס גם אינו מקבל את הצעות הקיצוץ ב־בטחון ובחינוך.

שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי אמר בדיון, כי במסגרת תקציב ה־מדינה יש לכלול רפורמה במיסוי הישיר והפחתת נטל מס ההכנסה על העובדים. לדעתו יש לשחרר מקורות לתעשיה ולחידוש הצמיחה ולעדוד חידוש הצמיחה באזורי הפיתוח, כדי לחלצם מסכנת הת־[illegible] כ־150 מיליון דולאר.

פרופ׳ ברונו: עיקר המאמץ כבר נעשה

השרים משה ארנס ויגאל הור־ביץ, שהשתתפו אתמול בדיון — גיבשו שורה של המלצות לביטול פונקציות ואיחוד יחידות בסקטור הציבורי. שני השרים עיבדו הצעה למכירת חברות ממשלתיות. לדעת השר הורביץ ניתן לצמצם עוד יותר את מספר המועסקים בסקטור ה־ציבורי.

הוגה התוכנית הכלכלית, פרופ׳ מיכאל ברונו, אמר בדיון, כי רוב המאמץ כבר נעשה, וכי מה שיש לעשות אינו גדול יחסית למה ש־כבר נעשה. הוא צידד בהצעת ה־אוצר לקצץ כחצי מיליארד דולאר מתקציב הממשלה ואמר, כי בשנת ה־1986 ניתן יהיה להשיג אינפלציה של אחוז אחד בחודש, ייצוב ב־מאזן התשלומים ועליה ביצוא.

---

100 רבנים התירו לגבר לשאת אשה שניה ללא גט מהראשונה

מאת סופר „דבר"

בית־הדין הרבני בצפת התיר לגבר תושב חולון, שהיה בעבר תושב צפת, לשאת אשה שניה מבלי שהשיג עדיין גט מאשתו הראשונה.

האיש מבקש גט מאשתו זה שמונה שנים והאשה סירבה כל העת להסכים לפירוד. הנושא שלהם בידון עשרות פעמים בבתי־דין רבניים.

על־פי עצתם של רבני צפת, הלך הבעל והחתים 100 רבנים בכל רחבי הארץ שקבעו כי הם מסכימים שהוא יוכל לאישור לשאת אשה שניה ללא שאשתו תקבל גט. הגט של האשה הראשונה הופקד אצל רב בצפת והאשה תוכל לקבל אותו בכל עת שתרצה.

מועצת הרבנות הראשית מביעה תמיהה על דברי פרס בארה״ב

מאת צבי זרחיה, סופר „דבר"

מועצת הרבנות הראשית פרסמה אתמול הודעה לפיה הצהרות שכאילו אין זכות בלעדית לעם ישראל על ארץ־ישראל — הן מזיקות ומסוכנות ויש להצטער על השמעתן. בהודעת מועצת הרבנות נאמר עוד, כי „המועצה שמעה בתמהון באמצעי התקשורת על הצהרות שכאילו אין זכות בלעדית לעם ישראל על ארץ־ישראל. מועצת הר־בנות מצהירה בזה ומביעה דעת תורה שזכות ישראל על ארץ־ישראל שניתנה מפי הגבורה, כאמור, מאז ברית בין הבתרים, אינה ניתנת לשינוי ולא לויתור".

בהודעה זו מתייחסת למעשה המועצה לדבריו של פרס בארה״ב מהם השתמע כאילו אין זכות בלעדית לעם ישראל על ארץ־ישראל. מועצת הרבנות נמנעת בדרך כלל מלהביע עמדה בנושאים פוליטיים כאלה, אך הפעם חרגה ממנהגה.

בולגריה מזמינה כבשים אך אינה משפרת יחסים

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

בולגריה מבקשת לרכוש בישראל עדר של כבשים. המדובר בעיסקה בשווי של כשני מיליון דולר. ממשלת סופיה מנהלת בעניין זה משא־ומתן עם משרד החקלאות ומגדלים פרטיים. הפניה הבולגרית באה לאחר שלפני כשלוש שנים רכשו הבולגרים עדר של כמה מאות ראש מעין הרוד. הם שיבחו את תנובת החלב הגדולה של העדר מישראל והודיעו על רצונם לרכוש עדר נוסף. להערכת מקורות מדיניים מדובר בעסקה כלכלית ואין לקשור אותה לאפשרות של שיפור ביחסים המדיניים בין שתי המדינות.

סיגריות לא יתייקרו

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

דובר משרד התעשיה והמסחר הכחיש אתמול כאילו נבחנת הצעה להעלות את מחירי הסיגריות מתוצרת מקו־מית. הוא מסר כי אין שוקלים זאת וכי כל הבדיקות שנערכו, הצביעו על כך שאין בעייה של התייקרויות עלויות הייצור בסיגריות. לפיכך אין מדברים על העלאה קרובה.

הדובר הוסיף ואמר כי משרד התעשיה והמסחר פועל על פי המדיניות הכלכלית של שמירה על הקפאת המחירים וכך ימשיך לפעול.

נאט״ו מגבירה פעילותה נגד צוללות סובייטיות בים הבאלטי

מאת דליה שחק, סופרת „דבר" בלונדון בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). על הגברת פעילות נאט״ו נגד צוללות סובייטיות בים הבאלטי, מדווחים מקורות מודיעין בלונדון.

לדברי המקורות, אין הכוחות השוודיים מסוגלים לעמוד באתגר הסובייטי, בעיקר בשל מיעוט הכלים העומדים לרשותם ונחיתותם האיכותית, מה שהביא את נאט״ו לכלל החלטה להפעיל כלים משלה. פרשנים רואים מצב חדש זה כסיבה לנוכחותה של הסיירת האמריקאית „איובה" בסמוך לשוודיה, בשבועות האחרונים.

המקורות מצטטים קצינים בחיל הים השוודי הטוענים כי ממשלתם מזניחה את המצב ואינה מאפשרת לצי השוודי להצטייד בכלים המינימליים ההכרחיים כדי לעמוד באתגר הסובייטי באיזור. דיווחים רשמיים מנו חמש חדירות של צוללות אל מימי שוודיה, בלי שהצי השוודי הצליח להגיב.

היתה גם תקרית בה היתה מעורבת ספינת האיתור האלקטרונית השוודית „אוריון", שהתנגשה בספינה סו־בייטית. נסיבות התקרית עדיין לא ברורות, אך ידוע כי ה„אוריון" הצליחה לעקוב אחרי צוללת סובייטית מטיפוס חדש בשם „קילו", שאותן מכניסים הסובייטים עתה לשירות באיזור הבאלטי.

ההסתדרות הכללית של העובדים בא״י — הוועד הפועל
המרכז לתרבות ולחינוך
המחלקה להדרכה ולהפעלה

סמינר ארצי

לרכזי תרבות וצעירים

במועצות הפועלים

יתקיים בימים א׳—ג׳, 10—12 בנובמבר 85 בבית „מבטחים" אכזיב יעקב.

נושא הסמינר: **„התרבות והחינוך במערך העשיה ההסתדרותית"**

הרצאות מרכזיות:

נחום פסח — יו״ר המרכז לתרבות ולחינוך

יעקב ישי — מ״מ יו״ר המרכז לתרבות ולחינוך

דברי פתיחה:

פסית בן דרור — מנהלת המח׳ להדרכה ולהפעלה

תחבורה: ביום א׳ 10 בנובמבר 85 שעה 9.45 מבית הוועד הפועל ת״א, רח׳ ארלוזורוב 93 ת״א.

התכנסות ורישום המשתתפים: בבית „מבטחים" בין השעות 11.00—11.30.

AMSTERDAM $ 297
ATHENS $ 238
BRUSSELS $ 297
COPENHAGEN $ 397
FRANKFURT $ 297
LONDON $ 317
MADRID $ 341
MANCHESTER $ 339
MILAN $ 287
MUNICH $ 287
PARIS $ 297
ROME $ 273
VIENNA $ 287
ZURICH $ 287

מ־1 בנובמבר ניתן להצטרף לטיסות קבוצתיות, יום־יומיות, לכל יעד שתבחר,
בכל אחת מחברות התעופה הסדירות והאמינות.
כל אחד מסוכני הנסיעות בארץ יכול להזמין עבורך טיסות מוזלות אלה
באמצעות **איירתור** - החברה המאגדת את כל משרדי הנסיעות בישראל.

כרטיס חייב להיות מונפק 10 ימים לפני ההמראה מינימום 7 מקסימום שהייה 21 יום (לונדון ומנצ׳סטר חודש)

לאיירתור יש עבורך מחיר נמוך שתוכל להמריא איתו.

תור־אויר (ישראל) בע״מ

graphicdesign

חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות

לרגל ועידת רייגן–גורבאצ'וב הקרבה:

מצעד יום השנה למהפכה נערך בלי נשק גרעיני

מוסקווה („רויטר" ועתי"ם). — מנהיג ברית המועצות מיכאיל גורבאצ'וב קיבל אתמול — בפעם הראשונה בקאריירה שלו — את המצעד הסובייטי המסורתי לרגל יום השנה למהפכת אוקטובר. על גג המאוזוליאום שבו קבור לנין, בכיכר האדומה במוסקווה, קיבלו את פני הצועדים גורבאצ'וב ושר ההגנה תת-אלוף סרגיי סוקולוב.

על פניהם של המנהיגים הסובייטיים עברו חיילים, טאנקים, נושאי טילים ותותחים וגייסות ברוזות, שצעדו כולם בכיכר האדומה תחת גשם קל.

משקיפים מערביים ציינו, כי במצעד אתמול — שהתקיים אך שבועיים לפני ועידת הפסגה בין רייגן וגורבאצ'וב — לא הופיע כלל נשק גרעיני, כפי שהיה בשנים עברו. במקום זאת, עברו בסך על פני בכר ההצדעה כלי נשק קונבנציונאליים רבים. הנספחים הצבאיים המערביים שלקחו חלק במצעד הדגישו, עם זאת, כי שלושה טילים שראו במצעד הפעם לא הופיעו במצעד שהיה בשנה שעברה.

מדובר במערכות טילים לגובה הנמוך מדגם „ס.א.-13", שנועדו להגנה על יחידות שריון, טילי שיוט גלילים מדגם „ס.ס.-21". המוליכים את הטילים הבירסטים בדגם „פרוג-7" וכן תותח מתנייע מסוג חוביצר, מדגם שלא הוכר עד כה.

פאנק המערכה הסובייטי הטיקטי — „ס.ס.-22" — נראה הפעם במצעד יחד עם טיל מסוג מדגם „סקאד בי", שהוא בעל יכולת גרעינית.

ביתר מדינות הגוש המזרחי שד-רו אתמול כתבי סוכנויות הידיעות על טקסים צנועים יחסית לציון יום השנה ה-68 למהפכת אוקטובר.

נמסר, כי אלפי אורחים בלגרים צעדו אתמול על פני קברו של מנהיג הקומוניסט הבולגרי גאורגי דימיטרוב בסופיה, של בירך את הצועדים מנהיג בולגריה טודור ז'יבקוב. בראש המצעד בבולגריה — שהיא אחת מגרורותיה הנאמנות ביותר של בריה"מ — ניקאו דיקני, צנק של מיכאיל גורבאצ'וב ר של ז'יבקוב.

בהונגריה נמסר, כי עיר הבירה בודאפשט עוטרה בדגלים אדומים לרוב, וכי מוביל המפלגה הקומוניסטית ההונגרית יאנוש קאדאר הניח זר לרגלי מצבת לנין במרכז העיר, בטקס חגיגי בנוכחות אנשי צבא סובייטים ומיודדים.

אלפי מוסקוואים זרמו אתמול לכיכר האדומה כדי לצפות במצעד הצבאי המסורתי. הכרזה שבאמצע התמונה, התלויה מאחורי כנסיית ואסילי הקדוש שבמרכז הכיכר, אומרת: „אוקטובר ה-68". (צילום רדיו של „אסושיאייטד פרס")

בראיון ראשון לאחר שובו למוסקווה:

יורצ'נקו מתלונן שעונה והורעב במחבוא – אהובתו התאבדה בקנדה

מוסקווה („רויטר", עתי"ם ו-ע"צ). — ויטאלי יורצ'נקו, איש הק.ג.ב. הבכיר שערק לארה"ב ואשר חזר כי ניתנה לו רשות לשוב למולדתו, טוען כי אין עימו שהתפרסם במוסקווה אתמול, כי „החוקרים האמריקאים איימו עליו שישליכו לבית כלא אם לא ישתף פעולה עימם".

יורצ'נקו, שעזב את וואשינגטון למוסקווה בלילה שבין יום רביעי ליום חמישי, אמר בראיון ל„קומסומולסקאיה פראבדה" ביטאון הנוער הסובייטי, כי הוא נחקר ועונה בידי אנשי סוכנות הביון המרכזית במקום מחבוא נסתר, בעיר פיק סוכנים בסי.איי.אי. היהודים פרידריקסבורג שבוירג'יניה.

היה זה הראיון הראשון עם יורצ'נקו שפורסם בכלי התקשורת הסובייטיים. כידוע, טוענת מוסקווה כי אין הוא אלא דיפלומאט, ואילו הממשל האמריקאי טוען, כי הוא מראשי הק.ג.ב.

יורצ'נקו אמר עוד בראיון, שהחוקרים בשגרירות הסובייטית בוואשינגטון, כי הוא „הורעב, נקשר והושאר בבידוד תקופות ארוכות". הדברים שאמר דמו לטענות שהשמיע במסיבת עיתונאים בשגרירות לאחר שחזר לשם. אולם בראיון יש יותר פרטים על מה שיורצ'נקו מכנה „שיטות החקירה של הסי.איי.אי.".

בין היתר, טען יורצ'נקו בראיון: „הם לא הרשו לי לדבר בשפת מולדתי, בטענה כי אין להם מספיק סוכנים בסי.איי.אי. היודעים רוסית. כל יום הם נתנו לי כדורים וסמים. רק היום התעוררתי, בפעם הראשונה תוך שלושה חודשים, ללא חבלי רעב".

מטורונטו שבקנדה נמסר, כי אשה רוסיה, שקיימה יחסים רומאנטיים עם ויטאלי יורצ'נקו, התאבדה בקפיצה מן הקומה ה-27 של בניין בעיר.

רשת הטלוויזיה האמריקאית „אי.בי.סי." מסרה — בהסתמך על מקור בטקסס דפרטמנט בוואשינגטון — כי התקרית הזאת קשורה ביורצ'נקו, אולם אנשי ביון קנדיים ומשטרת קנדה הכחישו כל קשר כזה.

לטענת רשת „אי.בי.סי.", שינה יורצ'נקו את עמדתו לאחר שנכזבו תקוותיו שאהובתו תנטוש את בעלה, הדיפלומאט הסובייטי, ותצטרף אליו לאחר הערקה.

בטלוויזיה הקנדית נמסר, כי שם האשה שהתאבדה הוא טודור לאבה דסקובה. אולם, דובר משרד החוץ הקנדי אמר: „עד כמה שאנו יודעים, אין קשר בין התאבדות זו לבין יורצ'נקו". הוא הוסיף כי האשה שהתאבדה היתה „אשתו של איש עסקים סובייטי".

בכלי התקשורת בארה"ב דווח, כי יורצ'נקו קיווה שאשה זו תנטוש את בעלה ותצטרף אליו לאחר עריקתו. משלא עשתה כן, ביקש את חוקריו שיאפשרו לו להיפגש אתה בקנדה, כדי לשכנע אותה להצטרף אליו — אולם האשה סירבה. העיתונות הקנדית אומרת, כי האשה אמרה לו: כי „פרשת היחסים ביניהם הסתיימה".

ברונפמן דוחק בוותיקן לכונן יחסים עם ישראל

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — נשיא הקונגרס היהודי העולמי אדגר ברונפמן קרא אתמול בניו-יורק לקרדינאל ג'ון או'קונור לדחוק בוואתיקן לכונן יחסים דיפלומטיים עם ישראל.

לדברי ברונפמן ועוזריו, חורגת קריאה זאת מנסיונות ההבנות השקטים של אישים יהודיים, שלא הצליחו לדלג מעל מחסום עוזרי האפיפיור ולהבהיר לוואתיקן, כי קצב שיפור יחסי הכנסייה הקאתולית עם היהדות אינו מספק.

קדאפי מאיים: אלחם ואהלום בארה"ב מבפנים

טריפולי („רויטר" ועתי"ם). — שליט לוב מועמר קדאפי איים אתמול „להילחם נגד ארה"ב במקום שהוא יקבע", אם הממשל האמריקאי אכן חותר תחתיו להפילו, כפי שנמסר בעיתון אמריקאי.

„אם הידיעה הזאת נכונה (הוא התכוון לידיעה שהופיעה בעניין זה ב„וואשינגטון פוסט" בשבוע שעבר), יהיה עלינו להילחם ולהלום בארה"ב מבפנים, בכל האמצעים העומדים לרשותנו", אמר קדאפי בראיון לטלוויזיה האמריקאית.

80 הרוגים במרד בבסיס הצבא האדום באפגניסטן

איסלאמאבאד („רויטר", עתי"ם). — קרוב ל-80 חיילים נהרגו בקרב שנמשך יום שלם לאחר מרד שפרץ בבסיס סובייטי באפגניסטן — כך מסרו גולים ממדינה זאת אתמול.

לדבריהם, חיילים מרפובליקת טאג'יקיסטאן בבריה"מ מרדו בתחילת החודש, לאחר שקצינים רוסיים הוציאו להורג אחד מחבריהם. עדי ראייה מסרו, כי בעקבות המרד ירו חיילים אלה על אלה בפרגמנות, טילים, מקלעים כבדים ורובים אוטומאטיים.

החייל הטאג'יקי הוצא להורג בתחילת אוקטובר, על שהפעיל מוקש שהסמיכו המורדים בתוך בסיס במחוז קונדוז, בצפון אפגניסטן.

[illegible] כי כלי רכב צבאיים [illegible] נהרסו בקרב וכמה טילים [illegible]. [illegible] כפרים סמוכים. אולם לא נגרמו [illegible] החיילים [illegible] מסרו, כי חיי[illegible] פצועים. רבים הועברו במסוקים [illegible] של כ-30 [illegible]

100,000 דולאר – בעד ריקוד אחד רומאנטי

מלבורן, („רויטר" ועתי"ם). — ריקוד אחד עם חייל בודד, לפני 45 שנים, זיכה את עקרת הבית אוולין סטיוארט ב-100,000 דולאר.

„לא היו בינינו אפילו חיבוק או נשיקה. לא היתה פרשת אהבה ושום דבר דומה לזה. אני פשוט גיליתי ידידות כאשר הוא זקוק לכך", אמרה סטיוארט לאחר שעורכי דין מצאו אותה והודיעו לה, כי היא היורשת היחידה בצוואתו של לאורי דיליני.

דיליני, שחי כמתבודד שנים ארוכות, מת לפני שלוש שנים והשאיר הון ששוויו יותר מ-66,000 דולאר ועוד 43,000 דולאר בחסכונות שונים.

אוולין, אם לשלושה, אמרה כי היא מתכוונת להפוך את החווה למחנה נופש בשביל ילדים חולים במחלות אנושות.

היא אמרה עוד, כי איננה זוכרת את האיש שעמו רקדה באחד מלילות החורף באולם ריקודים בעיר פרנקסטון, במדינת ויקטוריה שבאוסטרליה, ב-1940.

לונדון („רויטר" ועתי"ם). — הדולאר התאושש אתמול בשוקי המטבע האירופיים, בעקבות אזהרה מצד הבנק המרכזי האמריקאי, כי יתכן ששיעורי הריבית בארה"ב יועלו כדי לרסן את האינפלציה, אם שער הדולאר יירד באורח תלול מדי.

לאחר האזהרה של הבנק המרכזי האמריקאי עלה הדולר ל-205.50 ין. הוא גם עלה לעומת המארק ושערו נסגר ב-2.235 מארקים, כמעט 2.5 פניג יותר מאשר עם סגירת הבורסה הלונדונית ביום ג' בערב.

למוסד ממלכתי
דרושים
גברים
ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות
אנו מציעים:
* תפקיד דינמי ומעניין.
* אפשרות לקידום ולמיצוי היכולת האישית.
* קביעות בעבודה.
* שכר גבוה, כולל הטבות מיוחדות.
* תנאי שירות טובים.
* אפשרויות מגוונות לשינוי בתחום העיסוק, לרבות יציאת לחו"ל או ללימודים אקדמאיים לאחר מספר שנות עבודה.
* אווירת עבודה נעימה, בנוות צעיר ומגובש.
— יתקבלו קצינים וחיילים ששירתו ביחידות שדה, או קצינים להם רקע טכני.
— העבודה מוצעת גם למועמדים המשתחררים מצה"ל בחודשים נובמבר-דצמבר 1985.
אם גילך עד 28, השכלתך תיכונית מושלמת, נבקשך לפנות לת.ד. 39352 ת"א (מיקוד 61392) עבור ת.ש. בציון קורות חיים, פרטים אישיים, מקומות, מס' ת.ז. וטלפון. פונים מתאימים יוזמנו.
סודיות מובטחת

מבקר איכות
למפעל מתכת ותיק ומבוסס בענף הרכב העובד לייצוא
דרוש
טכנאי/הנדסאי/מהנדס
לביקורת איכות של תהליכי ייצור וביקורת טיב של מוצרים המיוצרים ע"י קבלני משנה.
המבקר יהיה כפוף ישירות למנהל המפעל
בפניות נא לפרט קורות חיים, השכלה ונסיון מעשי. מועמדים מתאימים יפנו אל: ת.ד. 854 אשדוד מיקוד 77100

התעשיה הצבאית
למפעלנו בנצרת עילית
דרושים/ות
1. מהנדס תעשיה וניהול
2. מתכנת מערכות בכיר
3. שרטטים טכניים
תנאים טובים יוצעו למועמד המתאים.
• על המעונינים לפנות בכתב למנהל כח אדם ת.ד. 678 נצרת עילית
רק פונים מתאימים ייענו.

אסם
תעשיות מזון בע"מ
דרוש
למפעלנו בתל־אביב:
מכונאי אחזקה מעולה
בעל נסיון רב באחזקת מכונות אריזה בציוד תעשייתי * תגורים תל־אביב, או הסביבה הקרובה.
נא לפנות לחביבה אשל, טלפון 03-336902

לשטיחי כרמל
דרושים
נציגי מכירות
לכל חלקי הארץ
עדיפות לבעלי רכב
* סגן מנהל שיווק לסניף באר־שבע.
* פקידת מכירות לסניף באר־שבע.
* פקידת מכירות לסניף ירושלים.
* פקידת מכירות לסניף רמת־גן.
* מוכרים/ות למשרה חלקית אחה"צ בר"ג.
תנאים טובים למתאימים/ות.
הכשרה מקצועית תנתן ע"י החברה.
טל' 707112, 03-700142.

מוכרים בלבד
רק אנשי מכירות מעולים דרושים לחברת קלרין דירות.
★ נסיון במכירת נדל"ן
★ יכולת ונכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות
★ בעל רכב
★ גיל 27-40
משכורת + אחוזים
טל: 458606, 445812, 463201
קלרין דירות CLARIN המובילים בארץ בשוק נדל"ן.
ישום כוונים

אמקור
לאמקור בע"מ משרד ראשי
דרושה
כתבנית
עברית/אנגלית
נסיון על מעבד תמלילים
המשרה זמנית.
5 ימי עבודה בשבוע, 6 שעות עבודה.
המעוניינות יפנו טלפונית למזכירות טל': 03-627504. להתקשר ביום א'.

דרושים/ות
חופרים/ות לאוברלוק ואפרט
אפשרות גם למשמרות
תנאים מעולים למתאימים/ות
נחלת יצחק, ת"א 03-252523

לחברה ליבוא תרופות דרוש
נהג/שליח
לאחר שרות צבאי
רשיון נהיגה פרטי + אופנוע הכרחי
טלפון 03-255786

interRent
רשת בינלאומית להשכרת רכב מיסודה של צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ יבואנים כללים פולקסוואגן אודי
דרושה
מזכירת חברה
הכישורים:
ידיעת עברית אנגלית וצרפתית ידע בהדפסה ובהפעלת טלקס.
נסיון של 3 שנים בעבודה דומה.
משרה ליום מלא, 6 ימים בשבוע.
המעוניינות מתבקשות לפנות טלפונית (03)795111 בשעות 9:00 – 12:30.

למחלקת המחקר בפרסום
אריאלי
פסיכולוג או סוציולוג
בעל ניסיון של שנה לפחות במחקרי שוק איכותיים וכמותיים
נא להתקשר לרות בר טלפון 03-246233

דרושה:
כתבנית לטלקס באנגלית
לעבודה במשמרות.
דרישות התפקיד:
* שליטה מושלמת בשפה האנגלית.
* ידיעה טובה בשפה העברית.
* נסיון בעבודה עם טלקס או מעבד תמלילים, באנגלית — יתרון.
להתקשר ביום ו' או מיום ב' בין השעות 11.00—13.00 לגב' יעל כהן טלפון 03-636404

למפעל יצרני דרושים
* מסגר מכני מגר מקצועי
* נער לעבודה כללית ומקצועית
* סוכן מכירות מנוסה בעל רכב
קורות חיים ודרישת שכר בכתב־יד לת.ד. 32307 תל־אביב

בטחון המדינה הבטחון שלך
השנה, שנת קיצוץ עמוק בתקציב הבטחון -
תן ליבך ללב"י
לב"י למען בטחון ישראל!
תרום
לקרן למען בטחון ישראל (לב"י)
ת"א, רח' ד' (ארניא) 17, הקריה
טל: 03-268206, 03-205183

לסוכנות ביטוח גדולה
דרוש
חתם
בענפי ביטוח אלמנטרי
כישורים נדרשים:
* נסיון ברוב ענפי הביטוח האלמנטריים
* נסיון טוכה של 3 שנים
לפנות לאריאלה בטלפון 03-258327

haltech
(על רובוטיקס בע"מ)
דרושים
ראש צוות פיתוח תוכנה
* נסיון של ארבע שנים לפחות בתכנון וניתוח מערכות.
מהנדס יישומים
* מהנדס/הנדסאי מכונות,
* נסיון בעיבוד שבבי ובחריטת C.N.C
נא לפנות בטלפון 03-491203/5
או בכתב יד לת.ד. 43187 נוה־שרת 61430
— סודיות מובטחת —

קופת חולים מאוחדת
1. לסניפנו ברחובות דרוש/ה
טכנאי/ת למכשיר אולטרה – סאונד
בעל/ת ידע בביצוע כל הבדיקות במכשיר זה
2. לסניפנו בכפר סבא דרוש/ה
כימאי/ת
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות.
3. לסניפנו ברמת־גן דרושה
סייעת
בעלת נסיון של 3 שנים לפחות
המעוניינים מתבקשים לפנות למחלקת כח אדם רח' ארלוזורוב 100 ת"א טלפון 233251

אלטק בע"מ
דרושים
– מנהל פרויקטים ייצורים
* נסיון של 3 שנים בהכנת תיקי יצור במפעל מתכת (שיטות ומתקנים)
* הבנה בתהליכים כימיים
* נסיון בתהליכי עבודה ממוחשבים
– מפעיל כרסומות C.N.C
נא לפנות בפרוט קורות חיים ונסיון לאלטק בע"מ, אזור התעשיה סגולה, ת.ד. 159, פתח־תקוה.

למחלקת יבוא/יצוא דרושה
פקידה/כתבנית
בשפות עברית אנגלית
שעות עבודה גמישות
מועמדות בלעלות נסיון מוכח מתבקשות לפנות למחלקת המנגנון אחד העם 9 ת"א בין השעות 9.00–11.00
– סודיות מובטחת –

דרושים
1. טפסנים
2. בנאי
3. פועלים פשוטים
לעבודה במזכרת בתיה ע"י רחובות.
טלפון 03-808099

למשרד רואה חשבון
דרוש
בוחן
שנתיים ניסיון לפחות
טלפון 03-453287/8

דרוש
מחסנאי למחסן כימיקלים בבת־ים
שליטה באנגלית או גרמנית
רשיון נהיגה
ת.ד. 638 רמת־גן

11 אניות מלחמה — בנמל חיפה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

„פשיטה" ימית על חיפה — זהו הרושם המתקבל מן המראה הנשקף ממרומי הכרמל על המפרץ, שבו עוגנות עתה 11 אניות מלחמה ... ת עם כ־10,000 מלחים ... קצינים.

10 האניות הן של הצי השישי האמריקאי ובראשן נושאת המטוסים „קרטוגה" בעלת נפח של 80 אלף טונות הנושאת על סיפונה 70 מטוסים. מבלי שיש זה, שעל סיפונו משרתים 5,500 מלחים ו־אנשי חיל האוויר האמריקאי, זינק לפני כחודש מטוסים שיירטו את המטוס המצרי שבו הוטסו חבלני אש"ף שחטפו את אונית הנוסעים האיטלקית „אכילה לאורו", על סיפונה של „סרטוגה" הגיע גם מפקד פעולת היירוט, תת־אדמירל ד.ג. בלמייה.

כן הגיעה לחיפה משחתת הטילים האמריקאית „סקוט" עם 400 מלחים.

בוגרי בי"ס יסודי לא יגשו עוד למבחני כושר

מאת מוכה צמוקי, סופרת „דבר" בירושלים

מנכ"ל משרד החינוך החליט לאשר המלצות של ועדת מומחים לבטל את מבחני הכושר לכלל התלמידים בגנים ובבתי הספר היסודיים לקראת הקבלה לחטיבת הביניים. המנכ"ל אליעזר שמואלי החליט לאשר המלצות ועדת מומחים בראשות המדען הראשי של המשרד פרופ' באשי. הוועדה מונתה במאי 1985, לאחר שהתברר, כי התקיימו במערכת החינוך מבחנים על ידי גורמים שונים. שאינם מהווים חלק אינטגרלי בתהליך ההוראה. מדובר במבחני אינטליגנציה ובמבחנים פסיכומטריים, המשמשים לאבחון, שיבוץ, יעוץ והכוון. הוועדה הזהירה מפני הסכנה שבמצבים מסויימים עלולים מבחנים אלה לשרת מטרות, הנוגדות את מטרות החינוך.

החשוד במעשי האונס באזור באר שבע מסתיר פניו בדרכו לבית־המשפט. (הצלום: דוד גרינשפן)

האנס בנגב נהג להסיע את קרבנותיו לביתן לאחר מעשה

מאת אשר רוזנבליט, סופר „דבר"

בית־משפט השלום בבאר שבע הורה אתמול לעצור ל־10 ימים תושב אופקים בן 34, החשוד באינוס ובביצוע מעשים מגונים בכוח בחיילות צה"ל בנגב. שופט השלום יואב בירון נענה לבקשת בא כוחו של החשוד ציווה אלי ביתו והוציא צו איסור פרסום זהות החשוד.

החשוד נשוי ואב לשני ילדים וללא עבר פלילי, נעצר שלשום באופקים לאחר מעקב ממושך, שערכו אחריו בלשי משטרת מרחב הנגב. על גופו ובכליו נמצאו מסמכים ופתקים בהם כתובות ו־מספרי טלפון, הכוללים פרטים מזהים של אחת מקרבנותיו.

כשהוא מסתיר את ראשו בסוודר הובל אתמול החשוד לאולם ה־משפטים בליווי משמר כבד של שוטרים. בבקשה להארכת מעצרו שהוגשה אתמול לשופט בירון מפורטים שלושה מקרים אכזריים המיוחסים לחשוד.

● ב־21 באוגוסט אסף החשוד אל רכבו („סובארו" צהובה) חיילת שהמתינה לטרמפ בצומת אופקים בכיוון באר שבע. הוא הסיע אותה בניגוד לרצונה לפרדס של מושב שדה צבי ושם תוך איומים על חייה והפחדות, אנס אותה. לאחר שביצע את זממו הסיע אותה לבסיס, שבו היא משרתת.

● ב־7 באוגוסט אסף חיילת שעמדה בצומת אורים והסיע אותה למקום מבודד בבאר שבע, ליד הקאונטרי־קלאב בסביבותיה הצפון מערביים של העיר ביצע בה ב־שיטה דומה מעשים מגונים בניגוד לרצונה ואף איים עליה ליטול את אבר מינו לפיה. לאחר מכן הוא הסיע אותה לביתה.

● ב־2 ביולי בשעות הצהריים אסף החשוד חיילת ממרכז העיר לאחר שהציע לה טרמפ בכיוון קיבוץ משמר הנגב. ביציאה מ־באר שבע ביצע בה מעשה מגונה בכוח תחת איומי סכין. לאחר תחנונים רבים מצד החיילת הפסיק את מעשיו והסיע אותה לבסיסה.

יצויין כי המשטרה אינה קושרת בין מעשי האונס המיוחסים לחשוד מאופקים לבין פרשת ה־אונס והירי על החיילת בדרום הארץ, שאירע לפני כחודשיים ב־אזור רמת הנגב.

מכשיר וידיאו הוביל אל בן 22 החשוד ברצח נחמה קליינמן בת"א

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

הירצחה של נחמה קליינמן (38) פוענח אתמול, לאחר שנעצר צעיר בן 22 תושב שכונת התקווה שב־חיפוש במספריה השייכת לו נמצא חלק ממוט הברזל, שעל־פי חשד החוקרים הוא הרג אותה באמצעותו.

בשעות הערב ב־8 באוקטובר נרצחה ברחוב פרישמן בתל־אביב נחמה קליינמן. מן הבית נגנבו קסטות וידיאו, מכשיר וידאו ו־תכשיטים. כמה ימים לאחר הרצח התקשר אורח לתחנת השכונות והודיע על חפץ חשוד ליד „בית דני" בשכונת התקווה. חבלן ה־סייד, שיצאו למקום, גילו מכשיר וידאו וקסטות, הם נלקחו לתחנת המשטרה. בדיקות של המחלקה לזיהוי פלילי העלו שמכשיר ה־וידאו נגנב מדירת הנרצחת, בידי האדם שנמצא בזירת הרצח. פרטים אלה הובילו את חוקרי ה־משטרה אתמול בשעות הבוקר המוקדמות לביתו של צעיר בן 22 תושב שכונת התקווה.

החשוד יובא היום להארכת מעצרו.

הרמטכ"ל: השכלה אקדמית — מרכיב בעוצמה בטחונית

מאת מלי זליגנר הסופרת הצבאית של „דבר"

הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, רואה בהשכלה אקדמית ובמוסדותיה את אחד ההיבטים המרכיבים את העוצמה הבטחונית. בדברו בפני משפחות שכולות וסגל אוניברסיטת תל־אביב בחנוכת האנדרטה לזכר 147 חללי האוניברסיטה הזאת, סגל ותלמידים, שנפלו במערכות ישראל אמר הרמטכ"ל: „יש הכרח להתמיד בשמירה על העוצמה הבטחונית שלנו. חיפוש של דרך קלה ישבש לא רק את הבטחון, אלא את כל אורחות חיינו וטעמם". הרמטכ"ל ציטט את אלתרמן: „כי לא בשוב אחור כי דרך אין אחרת, אין עם אשר ייסוג מחפירות חייו" וקרא לפעול ולמלא את היעד שלמעננו „נתנו את חייהם חברינו, שהיו אנשי הספר מתוך רצון ושהחזיקו בחרב מתוך הכרח".

אוניברסיטת חיפה פתחה שלוש שלוחות לניהול במגזר הערבי

חטיבת הניהול ומינהל עסקים באוניברסיטת חיפה פתחה שלוש שלוחות במגזר הערבי. שנת הלימודים בשלוש השלוחות, שנפתחו בנצרת, בשפרעם ובערערה, נפתחה שלשום. ללימודים נתקבלו 120 תלמידים, שעברו את הבחינות ועמדו על הדרישות של היחידה. תכנית הלימודים דו־שנתית וכוללת 560 שעות לימוד בארבע סמסטרים. הלימודים יתנהלו בשפה הערבית וחלק מהנושאים יינתנו בערבית. ד"ר רימון ג'ובראן, מרכז שלוחת נצרת, שיזם רעיון השלוחות, מסר, שמטרת התכנית להעניק ידע כללי בניהול וגילים ספציפיים לאנשי ניהול בכירים במגזר הערבי ולאלה, המתעתדים לנהל בעתיד עסקים פרטיים או ציבוריים. תכנית הלימודים מבוססת על מקצועות בסיסיים יחד עם נושאים מתקדמים, הניתנים ליישום הן בניהול והן בתכנון לטווח ארוך.

ההסתדרות והאיגוד המקצועי של נורווגיה חידשו שיתוף הפעולה

מאת סופר „דבר"

ברית האגודים המקצועיים הנורווגיים וראשי ההסתדרות סיכמו על המשך שיתוף הפעולה בעקבות ביקור משלחת נורווגית רמת מעלה לרגל ועידת ההסתדרות. בשיחות השתתפו נשיא האיגודים הנורווגיים טור האלוורסן, אול קנאפ קורה סנדגרן וכן מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, המזכ"ל הקודם ירוחם משל ואברהם אלון, מנהל המחלקה לקשרים בין־לאומיים בהסתדרות.

ההודעה המשותפת בסוף השיחות מהווה מאמץ להפיג את המתיחות שהשתררה בשנים האחרונות ביחסים בין שני הארגונים עקב הסחף הפרו אש"פי אצל הנורווגים.

משרד הפנים הורה לקצץ ולייעל ומועצת קדימה חדלה לשלם שכר

מאת חנה סאר סופרת „דבר" בשרון

עובדי המועצה המקומית קדימה חסמו אתמול בצמיגים בוערים את הכביש הראשי של הישוב. למקום הוזעקו מכבי אש ומשטרה. לאחר שהכבאים כיבו את הצמיגים סולק המחסום מן הכביש והתנועה חודשה. עשרות עובדי המועצה ה־שובתים מאז שלשום, מחוים על אי קבלת משכורת אוקטובר.

סעדיה אבני, יו"ר ועד העובדים, טוען, כי במשך ששת החודשים האחרונים לא שילמה המועצה את הניכויים עבור העובדים לקופת חולים ולכן הם אינם יכולים לקבל טיפולים במרפאה. במשך שלושה חודשים לא הועברו ניכויים לקרנות השתלמות, גימלאות, לביטוח לאומי ולביטוחים אחרים. לדבריו המשכורת בחצי השנה האחרונה משולמת באופן בלתי סדיר וכי זו „משכורת רעב".

ועד העובדים אוסף עתה תלושי משכורת, כדי לבקש מהביטוח הלאומי השלמת הכנסה. בין בעלי המשכורות הנמוכות ישנו אב ל־13 ילדים המקבל 280 אלף שקל נטו ואב ל־9 המקבל 330 שקל נטו. המשכורות הוקטנו עקב קיצוץ כל התוספות לאור דרישות משרד הפנים להתייעלות וצמצומים ואילו החודש מעכב תשלום השכר לכלל העובדים.

עזרא לוי, ראש המועצה המקומית, טוען, כי הגרעון של המועצה גדול וכל פניותיו למשרד הפנים בדחו.

70,000 ד' השקיעו חרדים בקבירת העפר שנחפר בבניית „גני חמת"

מאת סופר „דבר" בצפון

הארגון החרדי „אתרא קדישא" השלים את בנייתם של שלושה קברי אחים גדולים על צלע הר המשקיף על מלון „גני־חמת" בטבריה. אל הקברים הוכנסו יותר מאלף טונות של עפר, שנחפרו במהלך בניית המלון, שלדברי החרדים הוקם על בית־קברות יהודי עתיק. עשרות משאיות עמלו על המלאכה הזאת. 70 אלף דולר נתרמו על־ידי חרדים מכל העולם להשלמת קברי האחים.

לדברי ראשי ארגון „אתרא קדישא", מאבקם בחברת „חמי־טבריה" ובבנק לאומי לא תם. לכן הפעלת המלון על שטח בית־קברות היא חילול מקום קדוש. החרדים אומרים, כי הם אינם יכולים לדרוש מאורחי המלון לנהוג מנהגי אבלות, אולם הם תובעים מהם מידה ראויה של כובד ראש.

בכרוזים, שפורסמו בטבריה ובריכוזי החרדים, נאמר, כי לא יתכן, שיקרקו וישחיתו מידות על קברי צדיקים.

אנשי הארגון מסרו, כי תעשיין יהודי מניו־יורק הציע לרכוש את המלון מבעליה, חברת „חמי טבריה". מהחברה נמסר בתגובה, כי המלון איננו עומד למכירה והחברה מקפידה למלא את כל פרטי ההסכם, שהושג בחסות הרבנות הראשית.

תיקון המעוות

אנשי ארגון „אתרא קדישא" גילו, שבאחת מארצות מזרח־אירופה התברר באחרונה, כי בית־מלון נבנה על שטח של בית־עלמין יהודי. אנשי הארגון, באמצעות שירותיה של ממשלת ארה"ב, פנו לשלטונות אותה מדינה והבהירו, כי מקום יהודי קדוש חולל. בימים אלה עומד להסתיים משא ומתן, לפיו יתוקן המעוות בהתאם לכל דרישות הרבנים החרדיים.

סין מתעניינת בעיבוד גרעיני כותנה לקמח שפותח ב„מילומור"

מאת יצחק מרידור סופר „דבר"

מפעל „מילומור" לעיבוד גרעיני כותנה בגליל המערבי מנהל מגעים אינטנסיביים עם גורמים בכירים ב־סין העממית להקמת מפעלים ל־יצור קמח מגרעיני כותנה.

ב„מילומור" מייצרים את כל ה־מוצרים האפשריים מגרעיני הכותנה. אך המייחד אותם הוא מוצר הכוסבה (מזון לבעלי חיים) עם תכולה של 50 אחוזים חלבון.

במפעל שבבעלות קיבוצי ה־אזור פותח תהליך, המאפשר לייצר מאותה כוסבה קמח כותנה עם תכולה של 60 אחוז חלבון, ה־משמש ליצור פניצילין וסטריפטומיצין. מוצר זה נמכר עתה בכמויות גדולות לתעשיה הפרמצבטית באירופה.

דן רם איש קיבוץ חניתה מנכ"ל „מילומור" גילה כי מפעלו הוא היחיד בעולם המייצר קמח ה־עשיר בחלבון בשיטה נוספת וכי בה גילו עניין רב הסינים, המבקשים לייצר הקמח בעצמם.

„מילומור" עוסק זה שנים גם בפיתוח תהליך לקקאו מאותו קמח עשיר חלבון.

ישראל תשתתף בתערוכה אווירית בסינגאפור

מאת מלי זליגנר

התעשיה האווירית, רפאל, אל־ביט, פיים, אלישרא, ציקלון דגם מערכות ועוד כעשרים חברות ישראליות של התעשיה הבטחונית ישתתפו ביתאר בתערוכה האווירית בסינגאפור. בין המערכות שיוצגו: מערכות לוחמה אלקטרונית ימיות, אוויריות ויבשתיות, טילים מונחים, מערכות צילום ומכ"מים.

dαisy דייזי
ENGINEERING SYSTEMS מערכות הנדסה

הצטרף ל"דייזי"
המרכז הטכנולוגי בישראל

דייזי הינה חברה אמריקאית, מהחלוצות בעולם בפיתוח וייצור מערכות CAE.
דייזי מערכות הנדסה הינה חברה בת העוסקת בשיווק מוצרי חברת האם.

דרוש לנו:

טכנאי מערכות מחשב

כישורים נדרשים:
★ בעל רקע ונסיון של שנתיים לפחות בשרות ותחזוקה של מערכות מחשב.
★ נסיון בהתקנת מערכות ממוחשבות ועבודה בציוד הקפי כגון: מסופים, מדפסות, כונני סרטים וכונני דיסקים.
★ נסיון בתפעול מחשב והכרות בסיסית עם תוכנה הכרחי.

תאור התפקיד:
המועמד יעסוק בטיפול בציוד דייזי במרכז התכנון של דייזי בהרצליה ואצל לקוחות החברה.

הננו מציעים עבודה רבת עניין תוך התעדכנות מתמדת במוצרים חדשים.

למתאימים תנאי עבודה מהטובים בארץ.

נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם
אל: דייזי מערכות הנדסה בע"מ
ת.ד. 708 הרצליה 46105
למשרה מס. 72/85
— סודיות מובטחת —

דייזי מערכות הנדסה בע"מ

דיגיטל הקימה בירושלים מרכז טכנולוגי לתכנון ופיתוח מוצרי VLSI

המרכז יעסוק בפיתוח מיקרומחשבים ורכיבים היקפיים מתוחכמים.
להקמת המרכז דרושים לנו:

מהנדסי VLSI
בעלי נסיון של שנתיים לפחות בפיתוח מעגלים משולבים

בוגרים מצטיינים
בעלי תארים אקדמאיים במקצועות המחשב או הנדסת אלקטרוניקה

אצלנו תמצא הזדמנות:
– להצטרף לפרוייקט מתוחכם בשלבי התכנון הראשונים וללוותו משלב ההגדרה ועד לסיומו.
– לשלב דינמיות של קבוצת פיתוח עם גיבוי של חברת ענק.
– לעבוד באוירה יוצרת ובלתי פורמלית.
לפתח כישורים אישיים ומקצועיים.

העובדים יידרשו לגור בירושלים
מועמדים רציניים שירצו לעבור לירושלים לעבוד ולהתגורר בה, יזכו בסיוע נאות.

– סודיות מובטחת –

המעוניינים מתבקשים לפנות אך ורק בכתב לדיגיטל טכניקל סנטר, רחוב פייר קניג 35־37, ירושלים 93469 ולצרף קורות חיים, תעודות והמלצות, אם יש.
פניות שלא בכתב – לא ייענו

digital
חברת המחשבים השניה בגודלה בעולם

dαisy דייזי
SYSTEMS LTD. מערכות בע"מ

הצטרף ל"דייזי"
המרכז הטכנולוגי בישראל

דייזי הינה חברה אמריקאית, מהחלוצות והמתקדמות בעולם בפיתוח וייצור מערכות CAE (COMPUTER-AIDED ENGINEERING).
דייזי ישראל הינה חברה בת העוסקת בפיתוח עבור חברת האם בארה"ב.
בית דייזי ישראל ממוקם כיום באזור התעשיה בהרצליה ובתוך 3 שנים תשלים החברה הקמתו של המרכז הטכנולוגי בישראל שבו יועסקו מאות אנשי מקצוע מהטובים בתחומם.

דרוש לנו:

מהנדס אלקטרוניקה מוסמך

לתפקיד:

מנהל מוצר

בישורים נדרשים:
★ נסיון עשיר בתכנון (לפחות 5 שנים בפיתוח).
★ שימוש בתיב"ם לפיתוח מערכות ועריכת מעגלים מודפסים – יתרון!
★ יכולת לנהל מו"מ עם לקוחות בארץ ובחו"ל.
★ שליטה מלאה בשפה האנגלית.
★ נסיון בשיווק – יתרון!

דייזי ישראל מונה כיום למעלה מ־50 אנשי מקצוע מהמצטיינים בתחומם ומתאפיינת באוירה ובתנאי עבודה מיוחדים במינם, המאפשרים להם מיצוי מלוא יכולתם המקצועית. במסגרת תנאים אלה, אנו דואגים לתשתית מתאימה, לחופש פעולה ולמינימום אילוצים ביורוקרטיה. קצב הגידול המהיר, מגוון הפעילויות המקצועיות ורמת הביצוע הגבוהה הנדרשת אצלנו מהווים הזדמנות מהמעלה הראשונה להתפתחות מקצועית ואישית עבור אנשי מקצוע מעולים. בכל התפקידים נדרשת יכולת ללמוד, להשקיע ולהתקדם בנושאים חדשים.

למתאימים תנאי עבודה מהטובים בארץ.

נא לפנות בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון מקצועי
אל: דייזי מערכות (ישראל) בע"מ
לת.ד. 708 הרצליה 46105 למשרה מס. 311/85
– סודיות מובטחת –

דייזי מערכות (ישראל) בע"מ

TEVA טבע
למפעלנו בנתניה – "פלנטקס"
דרוש/ה
כימאי אנליטי
לעבודה במעבדה
הכישורים:
בעל השכלה אקדמית מתאימה
נסיון קודם במעבדה אנליטית
ידיעת השפה האנגלית
המועמדים יפנו בכתב־יד
לפלנטקס בע"מ ת.ד. 160 נתניה

אליאנס
מפעלי צמיגים וגומי בע"מ
דרוש
מנתח מערכות/
מהנדס תעשיה וניהול
לעבודה ביחידה לעיבוד נתונים.
יועדף בעל נסיון במערכות I.B.M. מסוג 4300.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב
לת.ד. 48 חדרה לראש אגף כח אדם.

עומגל בע"מ
ייצור מכשירי כתיבה אלבומי תמונות
* דרושה מזכירה/מנהלת חשבונות
* סוג 2 בהנהלת חשבונות.
* ידע בהפעלת IBM-PC + תוכנה להנהלת חשבונות
* הדפסה עברית, אנגלית
5 ימי עבודה, תנאים טובים למתאימה
ת.ד. 2027 הרצליה

לחברת סוכני מכס ומשלוחים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
אחראי/ת ומסור/ה
(סוג 2 עם ניסיון)
רצוי ידע בהתחשבנות עם חברות תעופה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 958 ת"א 61008

לעבודה בהעברת טרקטורים
דרוש/ה
נהג/ת טרקטורים
בעל/ת רשיון נהיגה בטרקטורים
ההעסקה תהיה בתנאים של קבלן עצמאי
מקום מגורים: אזור ת"א
לפנות לת.ד. 9083 ת"א
סודיות מובטחת.

ילדים משתעשעים בחדר משחקי הווידאו במוריה־אילת (צילום: ורנר בראון)

מוריה־אילת: נופש פעיל – אולי יותר מדי

מאת תרזה איזנברג

את מלון „מוריה" באילת אי־אפשר לשכוח, אפילו אחרי שהות של 24 שעות בלבד, ולו בגלל שתיים מסגולותיו: האחת השף, מוטי המוהב מנהריה, שיודע לבשל שגעון, והשניה שהמלון עומד ממש על שפת הים. ומי שרוצה להשתכשך בכחול־כחול הזה, השקוף, הנקי יכול לצאת בבגד ים ודרך השער המיוחד שליד הבריכה, הופ — הוא בים. וזה מה שאני עשיתי, בשעה השבע בבוקר, בשקט, כמעט בפרטיות מלאה.

למלון מוריה ארבעה כוכבים. חדריו על פי דן כרוך המנכ"ל הם הגדולים ביותר מבין המלונות באילת. החדר שבו התגוררתי מרווח, המיטה נוחה מאוד, חדר אמבטיה ושירותים גדול ומרפסת פונה לים. תחזוקת החדר ועל אביזריו השונים מושלמת. הכל נראה חדש, נקי, הצבעים בהירים ונעימים, וילון כפול האוטם את החדר מפני אור השמש. באמבטיה מגבות גדולות וקטנות, ומגבת שטיח לרגליים. יש רדיו בשולחן הלילה (הצלחתי למצוא בו רק תחנה אחת), טלוויזיה הוכבס. כך הם מבטיחים, בחודשים הקרובים ויתחדד בה תכנית וידאו במעגל סגור.

שיפוצים דרושים

המקומות הציבוריים שבמלון עוברים עתה שיפוצים ושיפורים. מי שישב באותו היום בלובי, לא נחסכו ממנו קולות הקידוח הצורמניים.

כמובן יש במלון בריכה יש בה מים מתוקים והיא גדולה. יש מציל, כמובן, יש התקנים למשחקי כדור במים. יש ריהוט חדש, כורסאות שיזוף לבנות. מסביב נשתלו עצי תמר ויש סככות דקורטיביות. נעים מאוד להיות שם, אבל במשך הבוקר לא פוסקת הפעילות המודרכת: משחקי המים באמצעות מיקרופון מלווה בצלילי דיסקו. הנ־אדיר. אומרים לי שרוב המלונות באילת עושים זאת. לי זה היה רועש מדי, אפילו מצייף ומפריע. למי שרוצה רק לקרוא ספר ליד הבריכה או לנמנם בחדר, אפילו אם דלת המרפסת מוגפת והוילון הכפול סגור.

מזון משובח

יש קפה־טוב ויש באר. גם הם יעברו שיפוצים אומרים בהנהלת המלון. האוכל: ערבו של היום שבו הגעתי למוריה ביום רביעי היה „ערב מזרחי". המלצרים היו לבושים תרבושי קרטון אדומים (וזה נראה קצת מגוחך, למען האמת) אך כפיות ומקדמים את פניך בכניסה בחיוך ובאדיבות. השירות היה עצמי. שולחן עם עשרות סלאטים מכל הטעמים, ספרדיים ואשכנזיים, לחם, פיתות סתם ופיתות עיראקיות משובחות, פלאפל מוגש חם על חומוס ומקושט בשמן זית אמיתי (הבקבוקים עומדים על הדוכן) ותבשילים חמים, סיגארים מרוקאיים, עגל, מג'דארה, וקוסקוס, בעיקר הקוסקוס הפשוט מעולה. כמותו מגישים בוודאי בגן־עדן כמנת לוואי ללויתן. בסוף הארוחה היה קפה ולידו עוגת סולת במי ורדים.

את הארוחה ליוותה תזמורת של איש אחד על אורגן חשמלי, שהיה רועש, ולגמרי מיותר. לאכול צריך בנחת, ליחד לארוחה, אם בכלל, צריך להיות שקט ורגוע. ואחר כך עלתה ובאה רקדנית בטן רזה ודינאמית, שאליה הצטרפו אורחות ואורחים, בצלילי ביצועים לא רעים.

תכנית אירועים שבועית

סיפרו לנו על הפעילות הייחודית, מועדון הצוללנים לאר־קי דיזהרס הסמוך לבריכת המלון יקיים תכניות צלילה, גלישה וסקי מים; כל יום ג' תיערך תצוגת אופנה במלון; כל יום ב' — ארוחת גאלה מלווה בהופעה; בכל יום ה' — מכירה פומבית של חפצי אמנות ובכל מוצאי שבת ברביקיו. בבריכה תזמורת ריקודים. ייפתח סטודיו ליוגה וסטפס ריקודי ג'אז מאול אירובי והתעמלות לכל המשפחה בקיצור אין רגע להשתעמם בו בשקט ואפשר לשכוח את כל העולם החיצון.

העיקר, המצפה התת־ימי בציוד השני של החוף בדרך לסנסטה. יש בו תשדורות רבות של דגים הגיגים מפרישים, דרך צבים גדולים ודגי החשמל פרושים על הקרקע וכלה בדגי שונית נפלאים בצורותיהם ובצבעיהם.

המצפה התת־ימי שייך למלון, אך אין פירוש הדבר שהכניסה חופשית, אבל יש נותן הנחה.

„סוויסאיר" שוב ראשונה

מאת דויד מושיוב

„סוויסאיר" זכתה בימים אלה, זו השנה השניה ברציפות, בתואר „חברת התעופה הטובה והמועדפת ביותר בעולם". התואר הוענק לה על־ידי כתב־העת הבריטי „ביזנס טרוולר", לאחר סקר מקיף בין אנשי־עסקים המרבים לטוס, ביותר מ־50 מדינות ברחבי תבל.

בסקר זה הוענק גם לנמל התעופה „קלוטן" בציריך התואר של נמל־התעופה השני המועדף באירופה והשלישי המועדף בעולם. העיטורים נמסרו לנציגי „סוויסאיר" על־ידי ראש עיריית לונדון סיר אלן טרייל.

בסקר שערך העתון נתבקשו אנשי עסקים המרבים לטוס, לדרג מתוך 52 חברות תעופה בעולם את המועדפות על ידיהם לפי סיווגים של רמת צוותי האוויר, נוחות הטיסה, דיוק, רמת הארוחות, מהימנות ועמידה בלוח־זמנים. „סוויסאיר" זכתה במקום הראשון בכל הסיווגים אצל 23 אחוזים מכל המשיבים. במקום השני זכו נתיבי האוויר של סינגפור ובמקום השלישי „בריטיש איירליינס".

לופטהנזה ל־3 יעדים חדשים באפריקה

„לופטהנזה" החלה לטוס החודש לשלושה יעדים חדשים באפריקה. ביום ד' שעבר חנכה חברת התעופה הגרמנית קווים סדירים לדואלה בקמרון, לליברוויל בגאבון, ולקינשאסה בזאיר.

עם כניסת תעריפי החורף לתוקפם הוזלו הטיסות בלופטהנזה ב־20—25 אחוז. ההוזלות חלות על קווי התעופה בתוך אירופה וכן למדינות אמריקה והמזרח הרחוק. במסגרת זו הוזלו תעריפי הטיסה מישראל לפרנקפורט ל־289 דולר ולמינכן ל־279 דולר, במקום 365 ו־350 דולר בקיץ האחרון.

סובארו בשירות משטרות יפאן ואוסטרליה

משטרות אוסטרליה ויפאן צידו מכוניות סובארו מדגמי J-10 האצ'בק לציוד במכוניות פיטרול רשמיות. מכונית הסובארו נבחרה מבין שבע מתחרות. הזמנתן של שתי המדינות מסתכמת ב־300 כלי־רכב ותחשב ההזמנה הגדולה ביותר של גוף ציבורי במפעלי פוג'י.

מכוניות סובארו שימשו עד כה כמכוניות פיטרול במדבר נבאדה שבארצות־הברית וכמכוניתם של צוותי סקי וחילוץ.

„הראה מזוודתך – ואומר מי אתה"

מאת אנלי שטאנקאו, „קלנר שטאט-אנצייגר"

חוקרים מאוניברסיטת קלן החלו להציץ למזוודותיהם של תיירים כדי ללמוד משהו על הרגלי הנסיעה שלהם. הממצאים שהעלו כוללים הפתעות לא מעטות. הם גילו, למשל, שהמטייל עם תרמיל על גבו איננו דווקא הרפתקן היוצא אל מרחבי הבלתי נודע בלי דאגה בלבו. מן הצד האחר, התייר הממוסד, המתגורר רק בבתי מלון אינו דווקא זה הנוקט את מירב אמצעי הזהירות נגד הבלתי צפוי.

פאטרישה האל, בת 25, וקלאוס שיפר, בן 27, הסתובבו כשנה באזור בון וקלן וביקשו מתיירים מכל הסוגים למלא שאלונים, המתארים את תוכן מזוודותיהם. הם גילו, שבעלי התרמילים הם אלה, הנושאים עימם דובונים שעירים ולהם הארנקים השמנים בנוער והמקודים הרבים ביותר. ודווקא הם סובלים מגעגועים הביתה יותר מכולם. דווקא המטייל המבוגר יותר מחפש הרפתקאות.

הסבון מהבית משרה בטחון

תחילה סירבו החוקרים להאמין לממצאים, אך השאלון נוסח בקפדנות כדי לקבל תשובות מדוייקות והתמונה היתה חד־משמעית. התייר הנוטה להקדים רפואה לכל מכה והזקוק למירב הנוחיות הוא המטייל בגילאי 14—20, בעל המראה ה„זרוק" ביותר. מטיילים אלה מצויידים בביטוח בריאות ומטען, בתרופות, במטריות מתקפלות, בשעונים מעוררים, במספרי טלפון של שגרירויות ארצם, בקמיעות, בבובות, בתצלומים משפחתיים, בנייר מכתבים אישי ובמוצרי קוסמטיקה אפילו הבסיסיים ביותר, שלהם הם רגילים.

אמר הפרופסור אנו ביכלס, שהיה מעורב במחקר: „בתורכיה יש סבון נפלא והוא הרבה יותר זול מבגרמניה. אבל לא, הסבון צריך להיות מן הבית, זה נותן הרגשת בטחון".

שק־שינה, דובון, נעלי־בית וסמים

האל ושיפר נתקלו בלא מעט מבטי תמהון, כאשר מטיילים צעירים הבהירו שאינם נוהגים ללכת יחפים ושהם לא שכחו להביא נעלי בית לטיול. אחד מהם סיפר, שהוא נוהג לישון בשק השינה שלו עם דובון שהביא מן הבית ושהוא דאג גם להצטייד במלאי של סמים „נקיים", כי לעולם אין לדעת מה מצפה לאדם בארץ היעד.

החוקרים גילו עד מהרה, שההבדלים בין התייר ה„זרוק" והתייר הממוסד אינם כה גדולים, כפי שהם נראים. לשתי הקבוצות היו כלי רחצה דומים ואפילו ל„זרוקים" מגודלי השיער יש מברשת שיניים ותרסיס נגד חרקים. אבל, נמצאו גם הבדלים מהותיים: לבעלי התרמילים יש נטיה להביא רק שני זוגות תחתונים, אבל 30 קסטות של מוסיקה — בעוד שתיירי בתי המלון מצטיידים בעשרה זוגות תחתונים, אבל אינם דואגים לשום אביזרי בידור.

העיקר הבריאות

בין שתי הקבוצות שרר שיוויון בכל הנוגע לציוד בסיסי לשעת חירום, כמו תרופות נגד כאבים, מדי־חום וכתובות של רופאים, אבל לבעלי התרמילים יש יתרון בתחום ההמחאות הבינלאומיות, כרטיסי הטיסה ומידע מקצועי למינהו.

התיירים המבוגרים וחסרי הנסיון הם ההרפתקנים האמיתיים. החוקרים מצאו פנסיונרים, שעלו על מטוס לראשונה בחייהם ונאלצו להתמודד עם שפות זרות בארצות רחוקות. הצעירים מצויידים תמיד במידע מפורט על ארצות היעד שלהם. הם יודעים אילו מקומות באופנה, איפה אפשר לפגוש חברים באיביזה ואיפה אפשר להרגיש כמו בבית ברודוס. המסקנה המתבקשת היא, שלמבוגרים יש יותר אומץ לב, רצון ויכולת להתמודד עם מצבים לא צפויים.

80 גלויות ב־6 שבועות

כן נתגלו סתירות בין מה שבעלי התרמילים סיפרו ובין מה שקרה להם במציאות. סטודנטית סיפרה, שהיא הגיעה לאירופה כדי „למצוא את עצמה וכדי להתרחק מן ההורים", אבל בתוך ששה שבועות היא הספיקה לשלוח 80 (שמונים!) גלויות לאמא ואבא. נער בן 16 החליט להימלט מעיניהם הבוחנות של הוריו, אבל בגלל החששות שלו מפני הבלתי נודע לקח איתו מקלט טלוויזיה צבעוני קטן — על כל צרה שלא תבוא...

האל ושיפר מצאו, שרק מטיילים בודדים ביקשו להינתק לחלוטין מאורח החיים הרגיל שלהם. אוהבי טבע שטיילו ברגל גם בעת החופשה חובבי פאבים המשיכו לבקר בפאבים גם במהלך הטיול.

התנהגות קונפורמית

האם פירוש הדבר שהנוער מודקן בטרם־עת? פרופ' ביכלס סבור, שהדור הצעיר הולך עם הזמן. מצד אחד הם רוצים להשתחרר מן הכבלים ולחיות את חייהם על פי רצונם, אבל מצד שני אינם רוצים להינתק לחלוטין מהרגשת הבטחון של הבית. השאיפה להגנה מפני תהפוכות החיים ולתחושת הבטחון שמעניקים חפצי היומיום, מוסברת על־ידי פסיכולוגים כנטיה להתנהגות קונפורמית ביותר ולאו דווקא כהשעה כניתוק חבל הטבור.

ממצאי המחקר מנבאים, שהדור הבא של מטיילים יתרחק כליל מהרפתקאות ומאתגרים. הוא ירצה חופשה נעימה ונינוחה עם ביטוח מקיף וכרטיס טיסה חזרה הביתה.

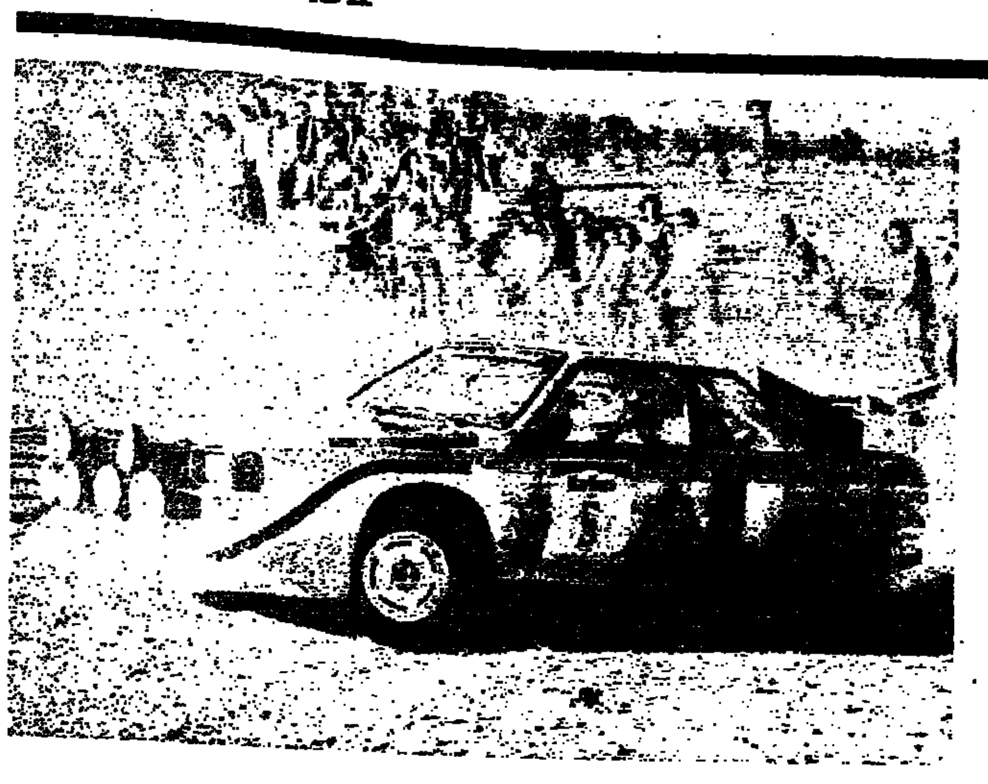

האודי־ספורט־קוואטרו S1 בדרך לנצחון בראלי סן־רמו

אודי־ספורט־קוואטרו שוב מנצחת

מאת רחמים בז

ראלי סן־רמו, שנערך באיטליה והיה הסיבוב העשירי במסגרת אליפות הראלי העולמית ליצרנים ונהגים, הסתיים בנצחונו של וולטר רוהרל (נווט — כריסטיאן גייסטדורפר), שנהג באודי־ספורט־קוואטרו S1.

נצחונו של וולטר רוהרל היה נצחונה הראשון של נוסחת הראלי החדשה של אודי — אודי ספורט־קוואטרו S1 ונראה כי בנוסחה זו פתרה אודי את בעיית איזון המשקל של אודי־ספורט־קוואטרו, בלי לבנות מכונית בעלת מנוע מרכזי. וולטר רוהרל מקבוצת „אודי ספורט" נטל את ההובלה במירוץ — שהיה מאבק קשה בין אודי, פיז'ו ולנציה — משלב הדירוג הראשון ולא שמט אותה מידיו עד לסיום.

רוהרל סיים את המירוץ, שאורך מסלולו עמד על 2,340 ק"מ — כולל 45 שלבי דירוג למדידת זמנים באורך של 703 ק"מ — בזמן של 7.10.10 שעות והקדים בכך את סאלונן (נווט — הריאנה), שנהג בפיז'ו 205 T 16, ב־6 דקות ו־29 שניות. שלישי הגיע טויבונן (נווט — פיירונן), שנהג בלנציה ראלי וסיים ב־7.18.02 שעות.

במסגרת קבוצה A ניצח פרנץ ויטמן, שנהג על פולקסווגן גולף GTI. מקומו בדירוג הכללי — 9.

לאחר מירוץ זה כבר ברור, כי באליפות היצרנים תזכה השנה פיז'ו, באליפות הנהגים — טימו סאלונן, באליפות קבוצה A — פולקסווגן. במסגרת אליפות העולם '85 נותרו עוד שני מירוצים: ראלי חוף השנהב (לדירוג נהגים בלבד), ראלי RAC בבריטניה (לדירוג יצרנים ונהגים).

מירוץ על „גביע פולו": כל המכוניות הן מדגם „פולקסוואגן פולו קאפ", והתחרות היא בין הנהגים. ברטהולד ברמל זוכה הגביע בשנת 1985.

האנו מיקולה ראשון בסין

מאת רחמים בז

36 מכוניות זינקו בהונג־קונג לראלי הראשון, שהתקיים על אדמת סין ו־25 מהן הגיעו אל הסיום ב„כיכר השלום השמיימי" שבפקין. ראשון הגיע אל המטרה הנהג הפיני מקבוצת „אודי ספורט", האנו מיקולה (נווט — ארנה הרץ), שנהג במכונית מדגם אודי קוואטרו.

3,100 ק"מ אורך הראלי, שבתוכם נמדדו 410 ק"מ בלבד ב־14 שלבי דירוג. זמנו של המנצח עמד על 4.01.08 שעות. אחריו הגיעו לארס־ארק תורף, שנהג בניסן RS 240, ארווין וכר, שנהג באופל מנטה 400 ואנדריו דוסון האנגלי, שנהג גם כן באודי קוואטרו.

בנקודת הסיום בפקין המתינו למשתתפים 500 אלף סינים ולאורך כל המסלול צפו בו מיליוני אנשים שלא זו בלבד שלא ראו מירוץ מכוניות מימיהם, אלא לא ראו כלל מכונית נוסעים אירופית מעולם.

המנצח מיקולה, שהיה אלוף העולם בשנת 1983, אמר לאחר המירוץ כי היה זה „הנצחון היפה ביותר בחיי".

דרכים משובשות

תנאי המירוץ היו קשים מחמת הדרכים המשובשות, הגשם וחוסר ההערכה של הנבחרות המשתתפות למיקום הנכון של תחנות התדלוק. מלבד זאת סבלו כמה משתתפים מתקלות „סיניות": נהג אופל מנטה הצרפתי ג'י פרקולין נפל מן הדרך אל תוך שדה אורז מוצף מים ולא יכול היה להיחלץ ממנו בכוחות עצמו; נידת השירות של קבוצת טויוטה, שנשאה חלפים חשובים, לא יכלה להגיע אל שתי מכוניות הטויוטה סליקה משום שסטתה מן הדרך ונפלה לנהר. שתי המכוניות נאלצו לפרוש.

למרות התקלות שיבחו המשתתפים האירופים את המארגנים הסיניים על יכולת האירגון של הראלי הראשון של סין.

ברמל זוכה ב„גביע פולו"

הסיבוב האחרון, מבין עשרת המירוצים על גביע פולו הבין־לאומי, שנערך באיצטדיון המירוצים נירבורגרינג. היה קרב מתוח וחריף על המקום השני. לאחר שברטהולד ברמל הבטיח לעצמו את הגביע, כבר בסיבוב התשיעי.

ארבעה נהגים התחרו על המקום השני ובסופם של 20 הסיבובים זכה לאנד במקום השלישי, ובדירוג הכללי — במקום השני ובתואר „סגן".

בתחרויות „גביע פולו" מתחרים כל המשתתפים במכוניות זהות מדגם „פולקסווגן פולו קאפ" בעלות נפח מנוע של 1272 סמ"ק והספק של 88 כח־סוס. מכונית הבסיס היא פולו קופה GT, שהותאמה ושופרה למירוצים אלה. תחרויות מן הסוג הזה מקובלות ביותר באירופה, ומהוות תחרות לנהגים ולא למכוניות, משום שכל המכוניות זהות כמעט לגמרי.

התחרויות על „גביע פולקסווגן" החלו בשנת 1976 ב„גביע שירוקו ג'וניור", אחר־כך התקיימו במשך שש שנים ב„גביע גולף GTI" ומשנת 1983 הן נערכות ב„גביע פולו".

יעקב (יאן) ינאי זכה השנה בפרס איכות הסביבה על פועלו כמזכ"ל וכיו"ר לגנים לאומיים. ינאי עמד בראש והקמתם של 36 מתוך 42 הגנים הקיימים היום. בין היתר עמד בראש מיבצעים לשיחזור קיסריה ומצדה ולהקמת אחוזת הקבר של פולה ודוד בן־גוריון.

כשאתה חושב על ירידים מסחרים טבעי שתחשוב על לופטהנזה

Igedo

interstoff

MMG

לופטהנזה תביא אותך לכל יריד מסחרי ותערוכה בגרמניה.
בגרמניה מתקיימים יותר ירידים ותערוכות מאשר בכל ארצות אירופה האחרות גם יחד.
הירידים בגרמניה הינם חלון ראוה באירופה בו מציגים מוצרים חדשים, חידושים ופיתוחים של מוצרים קיימים. כאן יוצרים מגעים חדשים ומתחילים קשרים מסחריים.

אם הינך עוסק או מתעניין במסחר, גרמניה היא השוק שלך. ולופטהנזה תוכל להביא אותך לשם במהירות וביעילות ולספק לך כל המידע על תערוכות וירידים.

התקשר לסוכן הנסיעות שלך החבר בי.א.ט.א או ישירות ללופטהנזה:
תל־אביב, הירקון 75, טל. 03-653041;
חיפה, הבנקים 5, טל. 04-522225;
ירושלים, טל. 02-233171 (איתורית, מנוי 0909)

Lufthansa

הוזלות באילת עם כינון אזור הסחר החופשי. כאן ב„המשביר לצרכן". המשמש אחד ממוקדי ה„שופינג" של התיירים המגיעים לעיר.

צילום: שמואל תגר

הפטור ממסים הניב רק 4 אחוזי הוזלה לתייר

מאת שמואל תגר

מטרתו של איזור הסחר החופשי באילת היא להגדיל ב־150 אחוז את ההכנסות במטבע חוץ – מ־60 מיליון ל־150 מיליון דולר בשנה ולהבטיח, שאילת תכניס לפחות 10 אחוזים מהכנסות המדינה מתיירות תוך חמש שנים.

שר התיירות אברהם שריר, שביקר בסוף השבוע שעבר בעיר הדרומית, אמר בין השאר „אילת היא סיפור הצלחה תיירותי". עד חודש אוקטובר היה גידול של 49 אחוז בלינות ו־40 אחוז במספר המועסקים. באותו הזמן גדלה תיירות־הפנים לאילת ב־56 אחוז ויש לקחת בחשבון שבאילת נופשים כ־20 אחוז מכלל נופשי הארץ". שר הכלכלה גד יעקבי רואה בהכרזת אילת כאזור סחר חפשי אבן דרך בחיי העיר ושלב מכריע בהתפתחותה הכלכלית. „העיר בשלה להמראה ולפיתוח בעתיד", אומר יעקבי.

מלונאי אילת החליטו, כי במעמד זה יקימו מבצע ינצא דופן: הם הקימו את הבאר הארוך ביותר בעולם, שהתפתל סביב כל הלגונה באילת, כשכל 150 ס"מ ניצב מלצר לבוש מדים. הנוטריונים הציבוריים והמודדים המוסמכים, שבדקו את אורכו של הבאר, הגיעו ל־933 מטר ו־10 סנטימטר. באר פתוח באורך כזה עדיין לא נראה תחת כיפת השמים וספר השיאים של גינס רשם הישג זה ברשימות ההיסטוריה לנצח.

בשדה התעופה של אילת נפתחה חנות פטורה ממכס ראשונה ובקרוב ייפתחו חנויות דומות נוספות. כל שרותי התיירות באילת הוזלו ב־4 אחוזים.

ראש עיריית אילת רפי הוכמן סבור, שזה הזמן להחליט על סלילת הרכבת לאילת ועל הזזתו של שדה התעופה ממרכז העיר צפונה. בשטח שיתפנה יוקמו מרכזי מסחר, שירותים ומלונות חדשים שיהפכו את העיר כולה לאיזור התיירות.

תיירות בראי הסטטיסטיקה

מאת דוד מנשה

מן הנתונים המופיעים בשנתון הסטטיסטי החדש מסתבר, שמכלל 1.1 מיליון התיירים שבאו לישראל בשנה שעברה, שהו בארץ 42 אחוז מהם 10 – 29 לילות.

44 אחוז מכלל התיירים שהו בישראל פחות מ־10 לילות; 31 אחוז שהו מ־10 [illegible] 19 לילות ו־11 אחוז שהו 20 עד 29 לילות. מחצית מכלל התיירים שהו בארץ 11 לילות או פחות.

התפלגות גילית של התיירים מראה, כי 30 אחוז מהם היו בני פחות מ־30, יותר מ־55 אחוז היו גילאי 30־64 ו־15 אחוז בני 65 ויותר. 668 אלף ישראלים שבו מחו"ל — 482 אלף (72 אחוז) לאחר שהות של פחות מחודש [illegible] 26 אלף כניסות של ישראלים לאחר שהות של יותר משישה חודשים ופחות משנה בחו"ל ו־26,500 כניסות של ישראלים, לאחר שהות של שנה ויותר בחו"ל.

לונדון ללא „ארקיע"

מאת אריה ארד

„ארקיע" לא תטוס החורף ללונדון, מפני שאינה מוכנה להסתכן בהפסדים הכרוכים בכך. מסתבר, כי החברות הסדירות גובות בקו תל־אביב־לונדון 303 דולר, אולם חברות השכר הזרות מציעות לישראלים כרטיסי הלוך חזור במחיר 230־240 דולר ובכך אין „ארקיע" יכולה לעמוד. לפיכך החליטה החברה לוותר על קו יוקרתי זה, וכיבכר שתשמור על איתנות כספית בימי השפל העוברים על המשק הישראלי.

„ארקיע" תטוס החורף לפאריס, לפרנקפורט ולמינכן במחיר 269, 259 ו־249 דולר – 30־20 דולר פחות מהחברות הסדירות. אולם למעשה יהיה החסכון של נוסעי „ארקיע" כ־100 דולר על בילוי חופשה, תודות להטבות הכיוחדות של החברה בנושאי בישוח ושירותי קרקע.

נוכח המצב בארץ, מרכזת „ארקיע" את עיקר מאמציה השנה בהבאת תיירים זרים לישראל. מוקד פעילותה בגרמניה בשיתוף עם חברת הבת של „אל־על", „סנדור". חלקן של חברות השכר הישראליות בטיסות מסוג זה לישראל היה עד כה 10 אחוזים בלבד והן רוצות להגיע בשלב זה ל־20 אחוז. כן תמשיך „ארקיע" בשיווק אילת בצרפת, תחום שם כבר נחלה מידה של הצלחה בחורף שעבר.

ברגל שמאל

בינתיים מסתבר, שעונת החורף באילת נפתחה ברגל שמאל. מתוך 28 טיסות שכר שתוכננו להגיע לאילת בשבוע הראשון של העונה, הגיעו רק 23 ושיעור הביטולים הגיע ל־20 אחוז. גם התפוסה לא היתה מלאה. טיסות השכר באו אמנם בתפוסה של 70־80 אחוז, אולם מטוסי „אל־על" היו ריקים למחצה. „אל־על" מביאה לאילת כרבע מהתיירים בהציעה 1000 מקומות טיסה בשבוע.

בכל זאת אומרים אנשי אילת, שתפוסת המלונות טובה, בין השאר תודות לישראלים שמביאה „ארקיע" ממרכז הארץ. האילתים מקווים לטוב בהמשך העונה. הספקנים אומרים, „נחכה ונראה".

דרוש פטור ממע"מ על כרטיס טיסה

אנשי „ארקיע" אומרים, שיכלו להוזיל את חבילות הנופש באילת ב־20 אחוז, אילו הסכים משרד האוצר לבטל את מס ערך מוסף על הטיסות.

עד לאחרונה טענו אנשי האוצר, כי הם מוכנים לפטור ממכס רק את הקטע שמאילת למרכז הארץ. אולם הצעה זו בלתי מעשית לחלוטין, לדברי ראשי החברה.

„אל־על" בחורף: 84 טיסות ל־27 יעדים

„אל־על" תפעיל בעונת החורף 84 טיסות שבועיות ל־27 יעדים באירופה, בארה"ב ובאפריקה. בכך יגדל מספר הטיסות בעונת החורף ב־8 אחוזים בהשוואה לשנה שעברה. „אל־על" תבצע טיסות מפאריס, מלונדון ומפרנקפורט באירופה בכוצאי שבת והטיסות אמורות לנחות בנתב"ג בחצות.

„אל־על" גם תכפיל את הקיבולת בטיסותיה השבועיות הישירות לאילת. טיסות אלה יאפשרו לנוסעים מ־14 יעדים באירופה להגיע לאילת במהירות ובנוחות, זאת כתוצאה מהביקוש הרב של נוסעים מאירופה הרוצים לבלות בשמש של אילת. כן תאפשר „אל־על" לנוסעיה מארה"ב לסיים חופשתם באילת ולטוס חזרה לארה"ב דרך נתב"ג בטיסות הסדירות של החברה.

מערת צדקיהו: אווירת המסתורין שבה מושכת מאות אלפי מטיילים

מאת רמי יזרעאל

בערב שבת נפתחת שוב לקהל הרחב, מערת צדקיהו, לאחר עבודות שיקום מקיפות שבוצעו בה.

המערה היא מחצבה תת־קרקעית ענקית, המשתרעת מתחת לחלק מבתי הרובע המוסלמי בעיר העתיקה. ממדיה המשוערים 100X200 מטר. גובהה המקורי היה 14–15 מטר. מעליה מתנוססת תקרת אבן שעוביה נע בין 6 מטר בכניסה ו־14 מטר בחלקה הדרומי. תיקרה ענקית זו, שמשקלה המשוער מתקרב לחצי מיליון טון נתמכת בכמה עמודי אבן ענקיים, החצובים בסלע.

שלמה או צדקיהו

למרות שהמערה ידועה בשמה כ־1500 שנה ולמחקר המודרני זה 120 שנה, עדיין רב הסתום על הגלוי בה. נראה שראשיתה במערה טבעית, שנוצרה מפעולה קרסטית של המסת סלע הגיר. סלע זה, בו כרויה המערה, מכונה בפי הערבים „מלכה" והוא מצוי בסביבות ירושלים מתחת לעיר העתיקה של ימינו ובאזורים מצומצמים אחרים. בסלע „המלכה" ניתן לחצוב אבן בניה מעולה בצורת גושי סלע גדולים יחסית בצבע לבן, הנשמר במשך דורות. לפיכך החזל בימי קדם בחציבה אבניה. שכבת הסלע אילצה את החוצבים להפוך את המערה למחצבה תת־קרקעית וממדיה הנוכחיים הינם תוצאה של חציבה גדולה במשך דורות.

היו חוקרים, שביקשו לראות במלך שלמה את מי שהחל בחציבתה. בשל סברה זו כונתה המערה בפיהם „מחצבות המלך שלמה", אולם לפי שעה אין להנחה זו הוכחה היסטורית וארכיאולוגית.

אם לא שלמה הרי שללא ספק החזל בימי הבית השני, עת נבנו בירושלים בנייני פאר רבים, בעבודות החציבה האדירות, שעקבותיהן נשתמרו עד היום הזה כחלקים ניכרים במערה. למרות זאת לא נזכרת המערה בשמה במקורות של אותה תקופה, אלא רק מאוחר יותר מהמאה החמישית ואילך, עת נקשרו לה מסורות יהודיות, שאחדות מהן הפליגו בממדיה עד כדי 12 מיל ואפילו 18 מיל (!). שמה העברי: מערת צדקיהו ניתן לה אז בשל המסורות, הקושרות אותה לימי מלכותו האחרונים של האחרון במלכי יהודה.

המערה שימשה כמחצבה פעילה לפחות עד סוף המאה ה־10, אבל כבר אז קשרו לה יושבי ירושלים מסורות נוספות שאחת מהן מובאת ע"י ההיסטוריון המוסלמי אל־מוקדסי: „ויש בירושלים מחוץ לעיר מערה גדולה, שלפי מה ששמעתי מאנשים מלומדים וגם קראתי בספרים, היא מובילה למקום שבו נשחטו האנשים בידי משה (הכוונה לקורח), אבל זה לא בטוח מכיוון שיתכן שהמערה אינה אלא מחצבה גדולה עם מעברים, שאפשר ללכת לאורכם עם לפידים".

מתחת לעיר העתיקה: בעיית הבטחון

העובדה שמערה ענקית זו משתרעת מתחת לבתי העיר העתיקה הטרידה את מנהזת המופקדים על בטחונה, שחששו מאויב שיוכל לחדור מתחת לחומה לתוככי העיר; מה עוד שהיו שמועות כי ממנה מובילות תעלות אל מתחת להר־הבית. בשלב מסויים, אולי בעת בניית חומת סולימן בשנים 1537–1541, נסתם פתחה הצפוני בכמויות עפר עצומות והיא נאטמה בחומה. שגובהה הגיע ל־14–15 מטר ועוביה ל־3 מטרים. כשל כך לא היתה המערה לאתר ביקור ידוע, אך מדי פעם הצליחו הנועזים שבין תושבי ירושלים לחדור לתוכה ולספר את אשר ראו.

פתחה הצר של מערה, בין הקצה העליון של חומת המגן והקצה התחתון של צוק הסלע עליו בנויה החומה הצפונית של העיר, נפתח ונסתם חליפות. ראשוני החוקרים המודרניים של העיר בראשית המאה ה־19 ניסו לשווא לחדור אליה והיה זה כלבו של מיסיונר אמריקאי, שהביא לגילויה מחדש. יום אחד בחורף 1854, טייל בסביבת האזור המיסיונר האמריקאי ג'ימס טרנר ברקלי בלווית כלבו. לפתע זינק הכלב למאורה קטנה ונעלם. הרופא המתין בסבלנות, עד שכלבו יצא משם.

מעשה זה העלה במוחו של ברקלי את הרעיון, שאולי אפשר לחדור למחילה ודרכה לחקור את שרידי ירושלים הקדומה. כעבור יום־יומיים יצא ברקלי בלווית שני בניו מצויידים בנרות ובלפידים אל מחוץ לעיר. תחילתה הסתתרו מחופשים כערבים בתוך בית הקברות המוסלמי הסמוך. משהחשיך ושערי העיר ננעלו, מיהרו לזחול פנימה דרך הפתח הצר, כשהם מבוססים בבוץ. לשמחתם התרחב הפתח כעבור כמה מטרים והם מצאו עצמם במערה ענקית, שאת ממדיה לא יכלו להעריך.

שבע שעות סיירו השלושה נפעמים בתוכה והם לא נרתעו מלחדור לכל נפתוליה, גם כאשר נתקלו בשלד אדם מנופץ מוטל על קרקעית תהום בקצה הדרומי של המערה, רק לפנות בוקר חזרו לעיר.

אתר השבעה ל„הבונים החופשיים"

ברקלי מיהר לספר על המערה לחוקרים אחרים ומשנות ה־60 של המאה ה־19 הפכה המערה לאתר ביקורים מומלץ לחוקרים ולמטיילים. ביניהם היו גם כאלה שנמנו על מסדר „הבונים החופשיים", שהאמינו כי ראשיתה במחצבות המלך שלמה אשר נער"ך על ידם כבונה החופשי הראשון במקרא. יותר מאוחר קיימו בה את טקסי ההשבעה הסודיים שלהם.

המסתורין סביב המערה משך אליו גם תמהוניים שונים, ביניהם חבורת גרמנים ממחוז סקסוניה, שהתפתו בשנת 1885 לנסוע לירושלים. בראשם עמד כורה, שהבטיח כי קרוב יום הדין ועליהם לקבלו בירושלים. זמן מה התגוררה החבורה בתוך המערה הטחובה. יום הדין המקווה איחר לבוא והחבורה נאלצה לבקש סיוע מבריכים כדי לחזור לארצם, בעוד שמנהיגם נעלם לו.

פעולות הכריה במערה פסקו באותה תקופה, למעט תקופה קצרה בראשית המאה ה־20, עת נכרו כאן האבנים ששימשו לבניין מגדל השעון מעל שער־יפו, שנחנך ב־1907. המגדל הוסר בראשית שנות ה־20 ובמשך כל תקופת המנדט המשיכה המערה לשמש אתר תיירות, אולם עיריית ירושלים דאז לא התקינה בו סידורי תאורה והמטיילים נאלצו לשכור שירותיהם של נערים מערביי ירושלים, שהובילו אותם במערה בלווית סיפורי אימה כיד הדמיון הטובה עליהם.

מחפשים אוצר

במלחמת העצמאות אטמו השלטונות הירדניים את הפתח הצר מחשש לחדירת חבלנים ישראליים לתוכה. פתחה נותר אטום עד לאחר איחוד העיר, עת החלה עיריית ירושלים בהתקנת סידורי תאורה ושבילים למטיילים. עוד לפני כן זכתה המערה בביקור של כמה מהפקידים הבכירים של משרד האוצר, אשר באו ביולי 1968 לחפש בה שלושה ארגזי זהב, שעל פי השמועה הטמינו בה התורכים לפני שנסוגו מהעיר. שמועה זו הגיעה מפי אחד מערביי ירושלים לעו"ד ירושלמי והוא שתיווך בינו ובין משרד האוצר. בהסכם שנחתם הובטח לערבי רבע מערך האוצר, אם אכן יתגלה. שלוש שעות קדחו הפועלים מספר חורים במערה – אך לשוא.

בסוף 1968 נפתחה המערה לקהל ומאז ביקרו בה מאות אלפי מבקרים. לפני כשנה נסגרה המערה לצורך שיפוצים נרחבים שביצעה החברה לפיתוח מזרח ירושלים בתיכנונו של האדריכל מלצר.

אין ספק, שמערה זו המצויה בתוככי, או ליתר דיוק מתחת לעיר העתיקה בירושלים, תמשוך אליה מבקרים רבים. קרבתה לשער הרומי בשער שכם, שהוא אחד מנקודות המוצא לטיילת־החומות, אקלימה הממוזג בימי שלג כבימי שרב, ומעל לכל אוירת המסתורין האופפת אותה והמהווה זה 1500 שנה כר פורה למסורות שונות – כל אלה עתידים להפוך את מערת צדקיהו לאחת מנקודות המשיכה החשובות של מטיילים ותיירים בירושלים.

אשת המכירות זכתה בזהב

מאת אפרים מוהר

כאשר נכנסים לאולם התצוגה של סוכנות המכוניות „פליקס", אולם מרווח מוקף חלונות ענקיים, אין צורך לעמוד בצד ולהביט במכוניות החדישות בביישנות. בחורה נאה וחייכנית ששיערה בהיר והלבושה בקפידה ניגשת ומציעה עזרה. זוהי דניאלה מזור. דניאלה נראית ומתנהגת צעירה מכפי גילה („בשנה הבאה מחליפה קידומת לחיפה"). את סיכת הזהב היא אינה עונדת ואומרת בקריצה, „אני פשוט בחורה צנועה". אולם בעל הסוכנות אומר עליה, „היא מזדהה עם הלקוח, לכן יש לה הצלחה אמיתית".

„אני טיפוס מאוד סבלני", אומרת דניאלה. „תמיד מחייכת ומשתדלת לעזור ללקוח, אפילו אם אינו קונה אותו אצלנו". היא מספרת על עולה מתורכיה שרצה לקנות אודי 100. „בחוץ־לארץ היתה לו מכונית אמריקאית גדולה. אמרתי לו, שהוא אדם מבוגר ונמצא בארץ רק עם אשתו ולכן אין לו צורך במכונית גדולה. שיכנעתי אותו לקחת אודי 80 במקום אודי 100. הסוף היה שהוא שלח לסוכנות מכתב ובו הודה על שהתאמתי לו מכונית נכונה."

דניאלה אפילו נישאה לאחד מלקוחותיה. „יום אחד בא בחור שרצה מכונית מסויימת בצבע מסויים", היא מספרת. „האהבה פרחה מיד. יצאנו שבועיים וכעבור שלושה חודשים התחתנו. על דבר אחד הוא מצטער עד היום – שלא קנה פג'ו, כפי שהתכוון בתחילה". כיום כבר יש לשניים שלושה ילדים.

דניאלה היא אחת משלוש הנשים, שזכתה השנה ב„סיכת הזהב" של פולקסואגן. השתיים האחרות הן מרים קופלר בחוסן החלפים המרכזי של 'צ'מפיון' ואורית הן ממרכז המחשבים של החברה המייבאת את מכוניות הפולקסואגן ואודי. איתן זכו באות ההצטיינות של היצרן הגרמני גם שלושה גברים.

נושאים על גלגלים

נקודה שחורה על כותל לבן מבהיק

כל מי שמתבונן בכותל מבהיק בלבנו, שעליו יש נקודה שחורה אחת, או זבוב שנחת לחניית־רגע – אינו מתרשם מן הבוהק של הקיר המסוייד, מן המשטח הלבן הגדול, אלא דווקא מן הנקודה השחורה או מן הזבוב המקלקל את ההרמוניה הנפלאה של הלובן.

החריג והיוצא מן הכלל הוא אשר מושך את תשומת הלב ומאפיל על הכלל.

אם בהתבוננות אסטטית כך – בחיי היומיום על אחת כמה וכמה. אנו מודדים בני אדם בהתייחסות לעמדתם בחברה או לייחוד שבעיסוקם, מעריכים אותם על פי הישגיהם ואת ההישגים הללו בוחנים בקנה־המידה של מידת המאמץ והקושי שהושקעו בהשגתם.

כשאנו עוקבים בעינינו אחר ספורטאי הגומא בריצה את מסלול המכשולים אנו מריעים לו בשל המאמץ העקבי והממושך שהשקיע באימוניו, בשל הקושי הרב הנדרש ממנו להתחרות עם האחרים ובשל ההישג האישי שלו.

כשאנו בוחנים מורה המתמודד בכיתתו – אנו רואים את הקושי שבהשתלטות היחיד על עשרות תלמידים מצד אחד, ואת ההשקעה הרבה שהשקיע המורה בהכשרת עצמו לתפקיד ההוראה מצד אחר.

כשאנו באים אל פקיד הבנק – אנו מתרשמים מן העינוב שלו, ממעמדו כאדם שעוסק בכספים, מן הידע שיש לו ומעצם היותו חלק ממערכת בעלת חשיבות מכרעת בניהול חיינו.

כל הכללים הללו נעלמים כלא היו כשמדובר בנהג הציבורי.

ההתייחסות אל נהג ציבורי חורגת מקני־המידה המקובלים לגבי רוב המקצועות ולמעשה, מכל זווית־ראיה שנתבונן ביחס הציבור לנהג נראה את חוד הזווית ולא את צדה הקהה.

מי נותן ליבו לרגע לפרובלמטיקה של עבודת הנהג הציבורי? מי רואה את התמודדותו יום יום, שעה שעה ורגע רגע עם העומס, הדוחק והלחץ שעל הכביש, עם חוסר־ההתחשבות של הנהגים האחרים, שלא מכבדים את היותו רכב ציבורי ומסיע־המונים?... מי שאל את עצמו במה כרוכה מלאכת הגביה של הנהג, הצורך שלו לקבל כסף, למסור כרטיסים, לתת עודף, להתמודד עם העובדה שלפעמים אינו יכול לפרוט שטרי־כסף בערכים גבוהים... ומה על אחריותו לכל המעשה באוטובוס שלו. על העובדה שהוא הכתובת לכל מה שקורה בפנים?...

הנהג הציבורי פועל כל הזמן בסיר־לחץ ומתמודד עם מצבים מנוגדים, שאין להם פתרון. יש ניגוד־אינטרסים ברור בין רצונותיהם של האנשים שבתוך האוטובוס לבין האנשים שמחוצה לו. ניגוד זה פועל במספר מישורים ומשפיע על האווירה הכללית.

הנוסעים שבתוך האוטובוס רוצים להגיע במהירות ובבטחה ליעדם. הם רואים בנהג את הגורם שחייב לספק את רצונם זה, בלי כל תירוצים והתחמקויות.

האנשים שבחוץ נחלקים לשני סוגים – אלה שנזקקים לתחבורה הציבורית ואלה שאינם נזקקים לה. האחרונים, שהם בעלי הרכב הפרטי, רואים באוטובוס רכב מתחרה, הנאבק עמהם על אותה פיסת כביש עמוסה שכולם נעים בה. הם אינם מוכנים לתת לאוטובוס עדיפות בזכות העובדה שהוא מסיע עשרות נוסעים, בעוד הם עצמם נוסעים לבדם (או עם עוד אדם אחד). הממתינים בתור לאוטובוס מתוסכלים כאשר מגיע אוטובוס עמוס לעייפה. הם צועקים לאלה שעומדים בפנים להצטופף יותר ולאפשר להם להיכנס אל הרכב המלא, אבל ברגע שהם בפנים הם שוכחים את מה שאמרו רגע קודם וצועקים לנהג „סע! מה אנחנו, סרדינים?"

או עניין מיזוג־האוויר. הממתינים בתור בחוץ סובלים מן הגזים הנפלטים מן האוטובוס בשל הפעלת מזגן־האוויר שלו ורוצים שהנהג יכבה את המנוע בשעה שהוא קולט נוסעים; לעומת זאת, היושבים בפנים תובעים מן הנהג להפעיל את המזגן ולא „לבשל" אותם. מה שהנהג יעשה – בשום מקרה לא ישביע את רצון כל הציבור כולו. תמיד יהיה מי שיכעס עליו.

עוד דוגמה – נהגי „אקספרס", שמסרבים להוריד נוסעים בדרך, בתחנות שאינן תחנות־הורדה של הקו. אם יורידו אותם – הנוסעים האחרים יכעסו שהופכים את ה„אקספרס" למאסף; אם לא יורידו – כל המבקשים לרדת יכעסו על שרצונם לא הוגשם.

הנהג הציבורי מהלך איפוא על חבל דק, כשמצד אחד אורבת לו תהום של אי־ציות להוראות החוק ולתנאי רשיון הקו שבו הוא נוהג, ומצד שני אורבת לו תהום דעת הקהל, שבכל מקרה תמצא פגם במעשיו הנוגדים את רצון חלק מן הקהל.

מי רואה בתוך הסבך הזה את העובדה שההיקפים הגדולים מתבצעים ביעילות, שלמעלה משלושת אלפים קווי שירות מתפקדים כמו שעון שווייצי מדוייק ושמערכת התחבורה הציבורית של „אגד" היא מכונת ענק משומנת היטב, המשרתת מליוני אנשים יום יום בבטחה ובאמינות.

לא רואים את המכלול. רואים רק את הנקודה השחורה שעל הקיר. החריג הוא שמשפיע על יצירת האווירה ועל יחס הציבור למפעילי התחבורה הציבורית...

מוגש כשירות לציבור

מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים

פגיעה באפיקי ההשקעות בבורסה; היצטמק המחזור בשוק המניות

שערי מטבע חוץ ליום 7.11.1985

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאשר קניה	בנקנוטים לאשר מכירה	בנקנוטים המעלים קניה	בנקנוטים המעלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאשר קניה	העברות והמחאות לאשר מכירה	העברות והמחאות המעלים קניה	העברות והמחאות המעלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—6.20	1445.7	1510.7	1446.7	1511.8	1445.7	1510.7	1469.830	1488.169	1470.824	1489.176	1469.830	1488.169	1479.3
1 לירה שטרלינג	—14.80	2067.9	2161.0	2069.8	2168.2	2072.5	2168.0	2107.736	2134.035	2106.958	2133.244	2107.148	2133.440	2122.4
1 מארק גרמני	—0.23	557.65	582.75	557.57	584.06	558.02	588.71	566.9548	574.0289	567.5670	574.6386	567.3267	574.4055	570.50
1 פרנק צרפתי	—0.07	180.10	191.07	180.40	191.39	181.04	191.29	185.8897	188.2092	185.9801	188.3007	185.9250	188.2448	187.16
1 גולדן הולנדי	—0.15	494.26	516.51	494.50	518.00	494.12	516.88	502.5061	508.7760	503.3621	509.6427	502.3686	508.6368	505.98
1 פרנק שוויצרי	+1.11	678.11	708.62	677.90	710.11	677.15	708.33	689.4138	698.0129	690.0418	698.6516	688.4450	697.0350	693.04
1 כתר שוודי	—0.37	185.17	193.50	185.25	194.05	185.28	193.82	188.2988	190.6077	188.5672	190.9200	188.3793	190.7298	188.99
1 כתר נורווגי	—0.29	185.00	193.33	184.93	193.72	185.05	193.57	188.0901	190.4370	188.2414	190.5901	188.1382	190.4957	188.99
1 כתר דני	—0.04	153.86	160.78	153.82	161.13	153.88	160.97	156.4232	158.3749	156.5747	158.5284	156.4481	158.4001	157.41
1 מארק פיני	—0.63	259.35	271.02	259.23	271.55	259.32	271.26	263.6303	266.9602	263.8723	267.1647	263.6600	266.9362	264.80
1 דולר קנדי	—0.80	1053.3	1100.7	1052.8	1102.9	1052.9	1101.4	1070.914	1084.276	1071.756	1085.128	1070.524	1083.881	1077.9
1 דולר אוסטרלי	+2.40	933.92	1027.3	965.60	1017.3	952.79	1014.7	980.3767	992.6093	980.3042	992.5358	978.4659	990.6746	985.21
1 ראנד דרא"פ	—3.00	488.34	537.17	494.56	569.01	508.74	566.88	561.4751	568.4809	562.0019	569.0141	562.2100	569.2249	563.24
10 פרנק בלגי	—0.16	273.89	286.21	—	—	273.81	286.42	280.1611	283.6770	280.3171	283.8197	280.2879	283.7852	281.97
10 שילינג אוסטרי	—0.63	792.61	828.28	792.62	830.28	792.82	829.33	805.8280	815.8836	806.8151	816.8821	806.0489	816.1062	811.46
1000 לירט איטלקי	—1.54	820.59	866.13	823.31	875.34	820.82	873.38	838.4656	848.9274	840.1088	850.5912	838.7048	849.1696	844.42
100 ין יפני	+5.34	711.48	743.49	711.79	745.61	711.47	744.23	723.3416	732.3670	724.5438	733.5862	723.3416	732.3670	728.45
1 דינר ירדני	—16.58	3816.1	4052.1	—	—	3773.9	3985.6	—	—	—	—	—	—	3868.4
1 לי"ל לבנונית	—0.29	—	—	—	—	66.72	65.31	—	—	—	—	—	—	84.650
1 לי"מ מצרית	—33.97	816.59	867.38	—	—	858.75	916.44	—	—	—	—	—	—	852.08

דולר נוסעים: 1,754.3 — דולר שחור: 1,585—1,575 — דולר יצ"ג: 1,479.3

שערי המניות

■ בנקים מסחריים

■ בנקים בהסדר ההצמדה

■ בנקים למשכנתאות

■ מוסדות מימון

■ חברות ביטוח

■ מסחר

■ שרותים

■ חקלאות

■ מזון וטבק

■ מלונות ושרותי תיירות

■ מחשבים ושרותי מחשב

■ טקסטיל והלבשה

■ אחזקה נדל"ן והשקעות

■ מתכת ומוצריה

■ אלקטרוניקה ואופטיקה

■ מוצרי בניה

■ עשיות ומוצרים כימיים

■ עץ ומוצריו, נייר ודפוס

■ תעשיות שונות

■ השקעות תעשיה

■ חברות השקעה

■ מחקר ופיתוח

■ חיפושי נפט

■ מניות הנסחרות במט"ח

[illegible]

שערי קרנות נאמנות ליום 7.11.85

[illegible]

שערי אגרות חוב

[illegible]

"מאה שערים"

[illegible]

זכו בפיס

בהגרלת הפיס שנערכה במפעל הפיס כס. 85 45 בהתקיימה ביום 7.11.85 זכו המספרים הבאים:

בסך —120.000.000 שקל זכה המספר: 180610.

כיוון הפרס לא עלה בגורל ה[illegible] הפרס המצטבר בסך 160.000.000 שקלים עובר להגרלה הבאה.

בהגרלת פרס ראשון בהגרלה הבאה יהיה 360.000.000 שקלים (כולל צבירה).

בסך —6.000.000 שקל זכה המספר: 439245.

בסך —3.000.000 שקל זכו המספרים: 541280; 636851.

בסך —180.000 שקל זכו המספרים: 028138; 028296; 033951; 045406; 087901; 121647; 142217; 216114; 239130; 292865; 294312; 300157; 301332; 304851; 310865; 329555; 346796; 356882; 371794; 441573; 485108; 548559; 562506; 577598; 647455; 694565; 773346; 831451; 845967; 878727; 879973; 886344.

בסך —90.000 שקל זכו המספרים שבסופיהם בתיבים ב: 4373; 9915.

בסך —15.000 שקל זכו המספרים שבסופיהם בתיבים ב: 394; 932.

בסך —9.000 שקל זכו המספרים שבסופיהם בתיבים ב: 216; 886; 996.

כל המספרים המסתיימים בספרה 0 זכו בסך של —1.500 שקל.

בסך —3,000 שקל זכו המספרים התלת-ספרתיים: 000; 017; 025; 054; 110; 123; 139; 143; 161; 186; 266; 289; 296; 454; 538; 547; 550; 551; 555; 560; 665; 780; 889; 906; 916; 989.

בסך —1,500 שקל זכו המספרים הדו-ספרתיים: 03; 10; 11; 23; 28; 31; 34; 36; 37; 45; 50; 51; 61; 64; 66; 67; 68; 79; 87; 88; 89; 95; 97.

רק הרשימה הרשמית של מפעל הפיס מחייבת את מפעל הפיס.

هكذا من الأصل

התשיעית של מכבי תל־אביב

אלופת ישראל בכדורסל הכניעה גם בגומלין את דן־בוס מהולנד בתוצאה 86:103 (39:59) והעפילה בפעם ה־9 ברציפות לבית הגמר בגביע אירופה

מאת יעקב פתאל

בנקל שהשיגה אמש קבוצת הכדורסל של מכבי ת"א בשיעור 86:103 במשחק הגומלין עם קבוצת דן־בוס מהולנד הבטיח לאלופה הישראלית העפלה ת־שיעית ברציפות בבית הגמר של משחקי גביע אירופה.

המעניין הוא שמכבי ת"א ניצחה במשחק הראשון שהיה בשבוע שעבר בהולנד בהפרש נקודות גדול יותר — 18. השבוע נאלצו המכבים להסתפק בנצחון בהפרש קטן יותר — 17 נקודות. האמת היא שההפרש ולא שינה דבר, העיקר הוא שהקבוצה תופיע גם השנה בגמר ולקהל האוהדים מצפה תורף זה.

הקבוצה ההולנדית שהובסה בביתה לחמה על כבודה ועשתה הכל על מנת להגדיל בהפרש קטן ככל האפשר, כדי להשיג את מבוקשם סיפקו האורחים באשפתנות רבה ולחמו יפה. מאמנם, שחקן העבר יאן דקר, נקט גם צעד נבון, כאשר הורה לתגבור להחזיק בכדור זמן רב ככל האפשר ולא לאפשר למיקי ברקוביץ, כמגי ר חבריהם לנהל משחק מהיר. כן נקטה הקבוצה האורחת שמירה אזורית למנעת דבר ששיבש את משחק האלופה הישראלית.

כל שיטת משחק זו התקשו המכבים לרוץ ולהשיג יתרון משמעותי, וההולנדים שחסרו את שחקנם האמריקאי השני ריצ'י ג'ונסון הלך היטב על־ידי הרכז הבינך לאומי בוסמה שחום־העור.

11 הדקות הראשונות של המשחק התנהלו בשוויון כמעט ואף שחקני דן־בוס הוליכו לפרקים בהפרש נקודות קטן — 18:19 הדקה ה־11 פתחה הקבוצה בשתי נקודות — 25:23. הכל בזכות לוקות המפורסמות של ברקוביץ וחבריו שבמהלכם מתחה הקבוצה את היריב. מדקה זו ואילך ניצלו המכבים את עייפות האורחים ואת הבלבול ה־ראשי וזה היה מספיק כדי לסיים את המחצית עם יתרון של 20 נקודות — 39:59. באותן דקות נהנה הקהל ממשחק מהיר ומדויק של שחקני האלופה הישראלית. להולנדים לא היה מענה למשחק מהיר זה.

הכל צפו כי יתרון זה יצמח במחצית השנייה. לא כך סברו השחקנים המקצועיים מהולנד. הם המשיכו להרגיע במשחק איטי ואף הצליחו להקטין את ההפרש ל־12 נקודות 65:53 בדקה ה־26. המשחק לא היה שוטף וגם החילופים שביצע שרף לא התגלו ר... האורחים סחטו תוצאה מכובדת מול קבוצה שכולם תולים בה תקוות שתשחיר השנה את גביע אירופה לחזקה.

אגב, במהלך המשחק קלעה כל קבוצה שבעה סלים של שלוש נקודות.

שופטו מדויטר מאיטליה ומילור מאנגליה לעיני 5000 צופים שנתנו עידוד לאלופה הישראלית הבאה לצאת במשחק שלא הביכה רבות.

נקודות למכבי ת"א: ברקוביץ (25), מגי (22), ג'ונסון וברקוביץ (20 כ"א), ארואסטי ולאטוף (8 כ"א).

נקודות לדן־בוס: ג'יט (25), בוסמה (17), אוסתאולט (16), פירסה (8), ואן דה סטין (7), פורטהאוס (6), הולמס (4) ורייבינס (3).

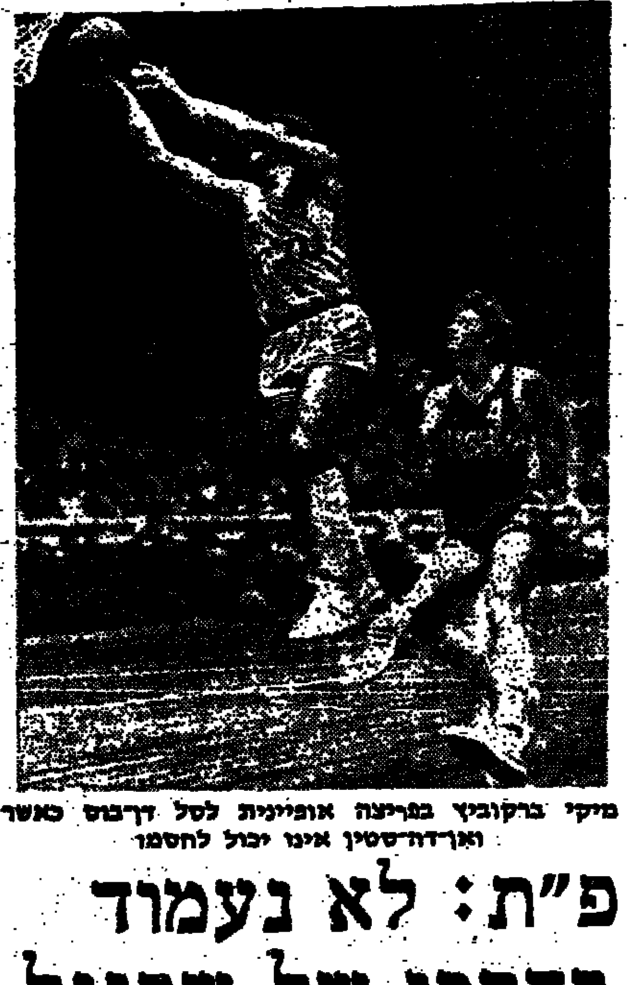

מיקי ברקוביץ בקליעה אופיינית לסל דן־בוס כאשר ואן־דה־סטין אינו יכול לחסמו

פ"ת: לא נעמוד בדרכו של שפיגל

מאת ניסן פרידמן

"לא נשים כל מכשול בפני ג'ורא שפיגל, אם יבקש לו לחזור כמנהל מקצועי בנבחרת הלאומית", אמר אתמול יו"ר אגודת הפועל פ"ת, חיים ציגר.

שפיגל שוחח על נושא המינוי החדש עם ציגר והשניים הגיעו לסיכום עקרוני והוגן. אמר ציגר: "לג'ורא יש חוזה אצלנו עד סוף העונה. לא נתיר את החוזה, ר... בבקשה את ג'ורא להמשיך אצלנו במתכונת, אבל לא נפריע לו להתקדם בקריירה המקצועית שלו. נבקש רק שלא ישכח ... שלא יפגע בעבודתו בקבוצתנו".

נראה, כי שפיגל יכהן עד סוף העונה בשני התפקידים, ולאחר מכן יעזוב את פ"ת ויתמסר כולו לנבחרת הלאומית.

מומחים מהמרים על פרנץ קאר מנוטינגהאם

מאת נ. שרון

פרנץ קאר, התגלית החדשה של נוטינגהאם פורסט לבש עד כה רק חמש פעמים את מדי הקבוצה הראשונה. אבל מומחי הכדורגל באי הבריטי מוכנים כבר עתה להמר עליו כעל אחד הכשרונות שיתפסו את מקומם של הוותיקים בנבחרת הלאומית.

חלק נכבד מהאמונה של אותם מומחים נתמכת בעובדה שהקיצוני בן ה־19 הפך להיות בן־חסותו של בריאן קלאף אחד ה־מנהלים המוכשרים בבריטניה, ה־ידוע כמגלה וכמטפח כשרונות.

הצטרפותו של קאר ל"יערנים" (כינויה של נוטינגהאם) מצאה את הקבוצה בתנופה — מציגה את הכדורגל הטוב ביותר שלה מאז הוכתרה פעמיים ברציפות כ־אלופת אירופה (1979 ו־1980).

הוא מצא במהירות את מקומו בין הכוכבים שהולך מהם נפטר על הצליות של הכדורגל הבריטי והעולמי. כושר הכדרור שלו ומהירותו הסילונית הפכו אותו ל־מטיל מורא על הגנות היריב. אפילו כבן הנבחרת האנגלית קני סאנסום (ארסנל) חש על בשרו את יכולתו של הקיצוני ה־מוכשר. מכאשר של קאר נפלו כל שלושת השערים שהעניקו לנוטינגהאם את הנצחון (2:3).

גם מלאכת הבקעת השערים נ־הירה לפרנץ קאר. את שער ה־בכורה שלו בליגה הראשונה הב־קיע במסגרת גביע החלב (סיבוב שלישי) נגד דרבי־קאונטי.

ההצלחה עלולה לסחרר את ראשו של החלוץ הצעיר והנמרץ שבבת אחת עלה משורת קבוצת עיר שרה בבלקבורן לליגה ה־עליונה (תמורת 40,000 דולאר בלבד).

אולם מנהלו בריאן קלאף שם עליו בשבע עיניים. הוא אפילו מונע ממנו לשוחח עם עיתונאים.

קלאף עצמו, כהרגלו, לא שומר על פיו וממשיך להפגיז את ה־עיתונות בפניני הלשון שלו. כך למשל הסביר לאחרונה כי לרשו־תו עומדת התקופה הטובה ביותר באי הבריטי, תוך שהוא כולל ב־תוליה זו את בוב ניגל, פיטר דייוונפורט וכמובן פרנץ קאר, המועמד לדעת קלאף להפוך תוך פרק זמן קצר לאחד החלוצים הטובים בכדורגל האנגלי.

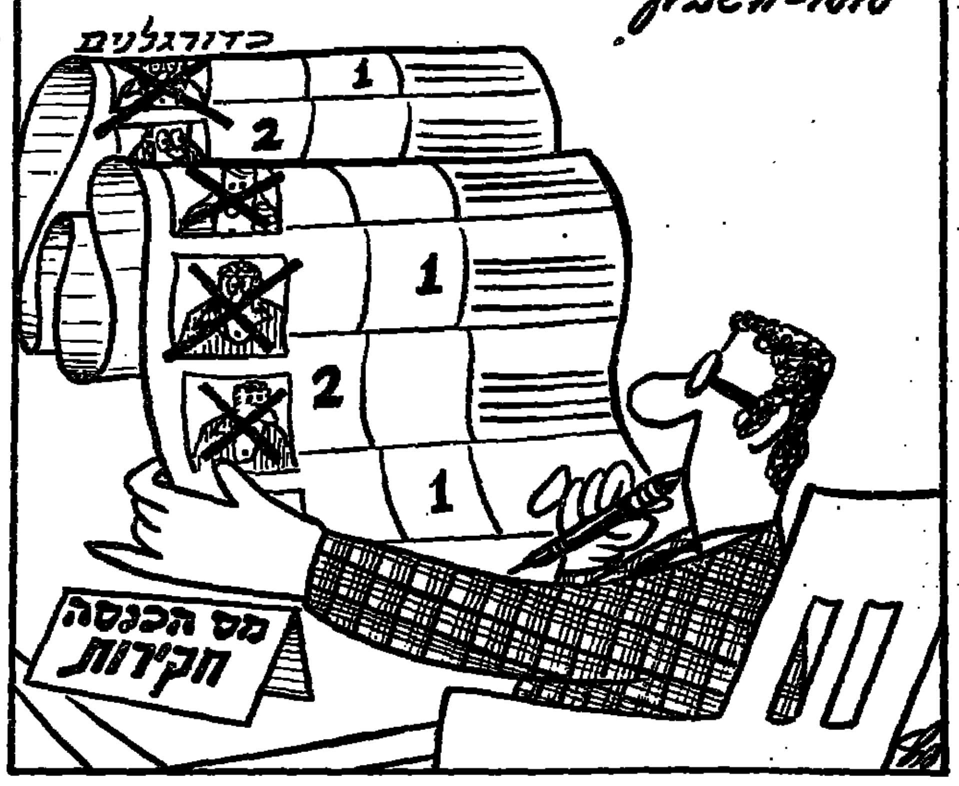

מרימוביץ, בנדורי ואבי כהן זומנו להעיד בפני הוועדה

המאמן עלול לא להופיע אם תופסק עבודתו כבר ביום שני ע"י מזכירות ההתאחדות

מאת אשר גולדשלגר

המאמן הלאומי יוסף מירימו־ביץ, מנהל הנבחרת אברהם בנ־דורי, וה"קפטן" הנבחרת אבי כהן זומנו להופיע ביום שלישי הקרוב בפני הוועדה לבדיקת כשלון הנבחרת במוקדמות גביע ה־עולם.

השלושה זומנו, עפ"י החלטת הוועדה שהתכנסה אתמול לישיבה ראשונה לשם קביעת נהלים. ב־מהלך הדיון נקבע כי המוזמנים האמורים לא יוכלו להופיע בפני הוועדה.

כל השלושה שזומנו ליום שלישי הקרוב יתבקשו להסביר את ה־סיבות לכשלון. מה שמטריד את חברי הוועדה הוא האפשרות ש־המסקנות כלפי גורמים שונים ב־נבחרת הלאומית יוסקו עוד לפני תום עבודת הוועדה. ביום שני הקרוב תתכנס מזכירות ההתאחדות לכדורגל עם הוועדה המקצועית על מנת להחליט בין השאר על עתידו של יוסף מירמוביץ.

הוועדה קבעה אתמול כי כל אחד השלושה להופיע בפניה ... באמצעות פנייה ב־כתב. הוועדה תמליץ ... אם יש צורך בהאמה הנה.

קיימת גם אפשרות, שהמאמן ה־לאומי הקודם ג'ק מנסל יתבקש למסור חוות דעת. אולם הדבר לא סוכם וגם לא הוחלט.

בישיבה הבאה של הוועדה, ל־אחר זו שתתקיים ביום שלישי, יוזמנו כמה מכוכבי הנבחרת ו־חלק ממלווי המשלחת.

לשחקנים אין חשק נגד ניו־זילנד

מאת ניסן פרידמן

"מריחים שלשחקנים אין חשק לקראת המשחק נגד ניו־זילנד", כך אמר אתמול מנהל נבחרת ישראל, אברהם בנדורי. "אמנם כשזימנתי אותם טלפונית הם לא הגיבו באופן מיוחד, אך אני מרגיש חוסר נעימות בהתכנסות המתחדשת אחרי כל מה שנכתב ונאמר על הנבחרת".

15 כדורגלנים זומנו למחנה האימונים לקראת המשחק ביום ראשון, שהוחרד בר מכבט ה"אולימפיים", אותם הכל "לשרוף" במשחק אחד. בכנו מוטי איווניר, אייל בגלייבטר, אפרים דוידי, אפרים ארביב, גיל לנדאו ואריה אלמר.

"מאחר ואלה היו המתעמלים היחידים להוליך ימשיך מירמוביץ להתבסס על ההרכב הקבוע", אמר בנדורי.

ההתכנסות תהיה היום ב־4 אחה"צ באיצטדיון רמת־גן, ואחרי אימון יישהו השחקנים בשפיים עד המשחק.

פאלון: לסיים בכבוד

המחנה הניו־זילנדי במלון רמת־אביב, אינו סובל מ־עודף מתח והתרגשות. השחקנים אמנם מתאמנים יומיים באיצטדיון רמת־גן, למרות המסע הארוך מניו־זילנד דרך אוסטרליה לישראל, אבל עושים הכל בניחותא. המאמן קווין פאלון המהיר כי בכוונתו לבחון צעירים, ויעשה חילופים בהרכבו, שלא כמו בנבחרת הישראלית.

"בכל זאת ננסה לגמור כאן בכבוד ולא להפסיד, כדי לסיים במקום השני בבית האוקיאני", אמר פאלון.

מכירת הכרטיסים בשפל

עד כה נמכרו כרטיסים בודדים למשחק נגד ניו־זילנד ביום ראשון, להוציא את 4000 המנויים שכבר נמכרו מראש לכל סידרת משחקי קדם־הגביע העולמי. ההתאח־דות נערכה ל"קטסטרופה". וכדי לצבוע מעט את היציעים יצאה בכמה מבצעים: הפצת כרטיסים בצה"ל, הפצת כרטיסים בכל קבוצות הנוער של ההתאחדות ו"שניים בכרטיס אחד". נשים יוכלו להיכנס חינם.

בית"ר ת"א תארח העתודה ב־19 בנובמבר

מאת ניסן פרידמן

משחק חגיגי בין נבחרת העתודה לנבחרת בית"ר, יערך ב־19 בנו־במבר במגרש החדש של בית"ר ת"א, לרגל חנוכת מתקני התאורה המודרניים.

אברהם אולאי, המשמש כמנהל העתודה וכמנהל המתקן יהיה ה־אורח הראשי. הוא יזמין לאירוע חברי כנסת, ראשי ההתאחדות ו־חברי מועצת העיר. "אני מקווה שהמתקן החדיש והמשוכלל שלנו יהיה מודל למתקן כדורגל בשנות ה־80", אמר אולאי. "אני מקווה שנבחרת העתודה הזו תהיה הבסיס לנבחרת האולימפית, אשר אמורה להחזיר את הכדורגל הישראלי ל־מפה בשנתיים הבאות".

מנצ'סטר יונייטד לא יכלה במגרשה

קבוצת מנצ'סטר־יונייטד המו־ליכה בביטחון בליגה האנגלית לא יכלה במגרשה בחצי־גמר גביע ה"מילק־קאפ" האנגלי כש־סיימה בתיקו 1:1 עם קבוצת נוריץ'.

היום חצי־הגמר באליפות הדיפלומטים בטניס

משחקי חצי הגמר באליפות הדיפלומטים בטניס יערכו ה־יום במגרשי הטניס ברמת־אביב.

המדורג ראשון ג'ון ברמי מ־אוסטרליה יתמודד מול רמירז מ־ארה"ב ובוליביה. במשחק השני יתמודד אנטוניו אבלינו מאיטליה מול קלמר מגרמניה. כמו כן יערכו משחקי הנשים והזוגות ה־כפולות.

שגריר ארה"ב לשעבר סם לויס אשר היה מהוגי אליפות הדיפלומטים ואף השתתף בה ב־עבר, יהיה אורח הכבוד ויחלק את הפרסים.

נתניה ומכבי ת"א מחפשות מחר את הנקודה בטוטו

מאת שמואל של

קבוצות מכבי נתניה ומכבי ת"א הבטיחו לעצמן כמעט סו־פית את המקומות בחצי־גמר משחקי גביע הטוטו. לשתיים חסרה נקודה אחת בלבד כדי לקיים בבטחה את השלב הרא־שון של המשחקים מבלי להת־חשב בתוצאות יריבותיהן.

מכבי נתניה (בבית ד') תתארח מחר (בקרית־גת) אצל הפועל ירו־שלים ולא תתקשה כנראה להשיג את הנקודה. מכבי פ"ת ומכבי יפו יתמודדו במשחק חסר חשיבות ב־אם הצורכות.

בבית ג' תתארח מכבי ת"א אצל סוגרת הטבלה, מכבי שעריים. גם כאן תספיק תוצאת תיקו לחניכיו של שמעון שנהר כדי לא לצפות לתוצאות המשחק השני בבית ש־יפגיש את שמשון ת"א עם הפועל כפ"ס.

מסובך יותר המצב בשני הב־תים האחרים. בבית א' תארח ה־ראשונה — הפועל באר־שבע את השניה בדירוג — הפועל חיפה. נצחון באר־שבעי והכרטיס שלה. נצחון חיפאי עדיין לא מבטיח לה דבר שכן הפועל ת"א שתתארח אצל האלופה, מכבי חיפה, מסוגלת לחלוף על פניה אם תשכיל לזכות בנצחון חוץ בעיר הכרמל. המקום הראשון עשוי גם להיות מוכרע בהפרש שערים. מכל מקום האלו־פה כבר לא שייכת לסיפור.

גם בבית ב' המצב דומה. ה־פועל פ"ת בראש מקדימה בשתי נקודות את בית"ר י־ם ומכבי יב־נה. מחר תתארח פ"ת אצל בני־יהודה עליה תוצאת המשחק כבר לא תשפיע. במפגש השני תארח (בדימונה) בית"ר י־ם את יבנה. הנוח ביותר לפ"ת להשיג נצחון. אם לא הוא תשאף לתיקו במשחק השני שיבטיח לה בראשות גם ב־מקרה של הפסד.

בית א'

1. באר־שבע	5	6–6	9
2. הפועל חיפה	5	4–6	7
3. הפועל ת"א	5	4–5	7
6. מכבי חיפה	5	8–5	6

בית ב'

1. הפועל פ"ת	5	4–6	9
2. בית"ר י־ם	5	5–4	7
—. מכבי יבנה	5	5–4	7
4. בני־יהודה	5	4–4	4

בית ג'

1. מכבי ת"א	5	6–10	11
2. כפר־סבא	5	8–9	8
3. שמשון ת"א	5	5–6	5
4. מכבי שעריים	5	12–6	2

בית ד'

1. מכבי נתניה	5	2–9	9
2. מכבי פ"ת	5	3–5	6
3. מכבי יפו	5	8–4	5
4. הפועל י־ם	5	9–4	3

לוד תהנה ממשחק בית: יריבותיה למשחקי חוץ

מאת שמואל של

העובדה שהמוליכה, הפועל לוד, היא היחידה מבין קבוצות הצמרת שתשחק בבית במסגרת המחזור התשיעי, תאפשר לה קרוב לוודאי לשמור על מקומה בפיסגה. הלודאים יארחו היום אחה"צ את קבוצת התחתית של בית"ר חיפה.

שתי שותפותיה לשלישיה המו־בילה יצאו למשחקי חוץ קשים. בית"ר ת"א תתארח ברמלה אצל אחותה הבית"רית. בית"ר נתניה תופיע בזיכרון נגד ה"מוסמכת" של השבוע שעבר — הכח ר"ג.

בר"ג צפוי "דרבי" מעניין ב־מסגרתו תארח הפועל את מכבי רמת־עמידר.

בתחתית מאבק על שש נקודות בין הפועל בית־שמש (אחרונה) והפועל יהוד (לפני אחרונה).

יתר המשחקים: הפועל טבריה — הפועל חדרה; הפועל רמת־השרון — הפועל מרמורק; הפועל חולון — הפועל עכו.

הפועל לוד — בית"ר חיפה

מפגש קבוצות כה לא שקולות ה־תוצאה בספק. לוד המובילה מיריבותה תנסה לשפר את מאזן שעריה על חשבון הנגה הבית"רית. לחיפאים אין שאיפה גדולה. תיקו יספק אותם. אבל ספק אם יצליחו במ־שימה מול אחת המועמדות לכרטיס ללאומית.

התחזית: נצחון ללוד.

בית"ר רמלה — בית"ר ת"א

שבוע אחרי ש"השחילה" שישיה לרשת הכח יוצאים הבית"רים מת"א למבחן חוץ לא קל ברמלה נגד האחות הבית"רית. על הנייר עדי־פים סיסרי התל־אביבים המציגים את התקופה הפוריה של הליגה. אולם ברמלה יודעים כי הפסד בר־סף עלול לגנוז את חלום הצמרת שלהם. לכן צפוי מאבק שקול.

התחזית: תיקו או נצחון לת"א.

הכח ר"ג — בית"ר נתניה

התבוסה הקשה שספגו ה"סגר־לים" בשבת החולפת עשויה להש־פיע עליהם לשני הכיוונים. שפי־פות והמשאל נמוך יעניקו הנקודות ליריבה מנתניה. רצון למחוק ה־חרפה יבטיחו מאבק שקול, מעניין ומרתק בו כל תוצאה אפשרית. בית"ר נתניה היתה קשה שערים נגד־חה העונה תנסה לשמור שבת נו־ספת על הישגה. היא מסוגלת לכך.

התחזית: תיקו.

הפועל ר"ג — רמת־עמידר

שני השכונתות הרצופים הורידו את הצבע ללחיי הצעירים של ה־פועל ר"ג. אבל מחר הם יתמודדו נגד יריבה עירונית הלוטשת עין ללאומית. על פי ההישגים האח־רונים, העדיפות לעמידר. אבל ל"דרבי" כוחות וחוקים משלו ולכן כל תוצאה אפשרית.

התחזית: תיקו או נצחון לעמידר.

טבריה — הפועל חדרה

טבריה תחת הביתה כקבוצת החלק העליון של הטבלה. היא תא־רח את החדרתים המתאוששים ש־אחרי פתיחה כושלת התחילו לצ־בור נקודות. טבריה כוכבי אהבת לנצח בבית, אבל חדרה המצוידת מהאולית מסוגלת גם להפתיע. תי־קו יתקבל כסביר אם כי הביתיות משה את הכל לזכות הטבריינים.

התחזית: נצחון לטבריה או תיקו.

רמת־השרון — מרמורק

נצחון הבכורה של הרחובותים לא מעניק להם עדיין ביטחון לק־ראת המשך. ברמת־השרון יתקלו שוקני מרמורק בקבוצה אמביציו־זית שאמתנית שערים השלימה עם התחילה הכושלת. לאור יחסי ה־כוחות בין השווים סביר להניח שהמשחק יסתיים בנקודות אצל הבי־תיים.

התחזית: נצחון לרמת־השרון.

בית־שמש — יהוד

מאבק תחתית בין שתי קבוצות שחרב הירידה מתהפכת על ראשן כבר עתה. המארחים, עדיין ללא נצחון ליגה, ישתדלו לנצל את חו־לונם של האורחים כדי לעשות זאת בפעם הראשונה. אם יפגינו את ה־יכולת של השבוע שעבר הם מסו־גלים לכך.

התחזית: נצחון לבית־שמש.

הפועל חולון — עכו

שתי קבוצות נצמדות בחלק ה־תחתון של הטבלה ההולכת מאכ־זבה לאכזבה. חולון עם הרכב שח־קנים לא רע מים מצאה את ה־נוסחה להצלחות. אולי מול עכו יעלו סוף סוף על דרך המלך. עכו עקשנית, איננה פוחדת ממשחקי חוץ. היא תלחם לתיקו ואף למעלה מזה.

התחזית: תיקו.

בליגות א'

● צפון: "עלית" כפ"ס — אחד־נצרת; בית"ר נהריה — קרית־אתא; מכבי שפרעם — טירת־הכרמל; מכבי עפולה — מכבי חדרה; הפועל רעננה — אור־עקיבא; בית־שאן — מכבי כפר־ה; נצרת־עלית — קרית־שמונה.

● דרום: הפועל אשקלון — הפועל קרית־מלאכי; אור־יהודה — לצורס חולון; הפועל ראשל"צ — הפועל בת־ים; הפועל יבנה — הפועל אזור; מכבי קרית־גת — בית"ר באר־שבע; קרית־אונו — מכבי השקמה ר"ג.

שפילד תנסה לקטוע בביתה את הישגי מנצ'סטר־יונייטד

מאת נ. שרון

מפגש הצמרת בו תארח ה־שלישית בדירוג, שפילד־ונסדיי את המוליכה, מנצ'סטר־יונייטד, יעמוד מחר במוקד משחקי ה־מחזור ה־16 בליגה האנגלית ה־ראשונה.

היונייטד, עם הישג חסר תקדים באנגליה, 15 מחזורים ללא הפסד תנסה לשמור על הישגה אם כי המשימה איננה קלה כלל וכלל.

יריבותיה בצמרת יעקבו אחרי בתקוה לכניעה שתדליק אצלן כוב זיק של תקווה. השניה — ליברפול — תתארח אצל קוו־בנטרי (14), צ'לסי (4) תארח את נוטינגהאם־פורסט (7) וארסנל (5) תצא למשחק חוץ אצל האלופה אברטון שהתדרדרה כבר למקום ה־שמיני.

יתר המשחקים: בירמינגהאם (17) — ניוקאסל (9); לסטר (19) — סאותהמפטון (16). מנצ'סטר־סיטי (20) — איפסוויץ' (21); אוקספורד (18) — ווסטהאם (6); שוטגאם (12) — לוטון (10); ווטפורד (11) — אסטון־וילה (15); וסט ברומיץ' (22) — ק.פ.ר (13).

בליגה הגרמנית

המוליכה הגרמית, בורוסיה מינ־שנגלבאך, תארח מחר את מפתיעת השבוע שעבר באייר לברקוזן ב־מוקד משחקי המחזור ה־14 ב"בונדס ליגה".

ברמן שגרבלה מהפיסגה תארח את מחזיקת הגביע היוצאת, אור־דינגן, בשעה שבאיירן מינכן, הא־לופה תשחק בביתה נגד דורטמונד.

יתר המשחקים: קלן — נירנ־ברג; המבורג — דיסלדורף; סאר־ברוקן — ולדהוף מאנהיים; הא־נובר — בוכום; שאלקה — פרנק־פורט; שטוטגארט — קייזרסלאו־טרן.

ברה"מ אלופת העולם בהתעמלות

נבחרת הגברים של ברה"מ ב־התעמלות זכתה באליפות העולם שהתקיימה במונטריאול כשהקדימה את אלופת העולם הקודמת ב־1983 נבחרת סין, מזרח־גרמניה ויפאן בשעה שהאלופה האולימפית ארה"ב סיימה רק במקום התשי־עי.

למוסד בנקאי דרושים
שומרים
לעבודה במשמרות
(כל ימות השנה)
בגיל 60—55,
ידיעת עברית הכרחית
רצוי 10 שנות לימוד.
לפנות ת.ד. 7095 תל־אביב 61070
עבור מס' 59

שופר־סל
לאזור באר־שבע דרוש
מנהל סניף
המועמד יוכשר לתפקידו במשך 2־3 חודשים בסניפי החברה.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד, בפירוט קורות חיים וניסיון קודם, אל מחלקת כח־אדם, שופרסל בע"מ, ת.ד. 84 פתח־תקוה מיקוד 49100.
— סודיות מובטחת —

דרושות
* כתבניות אנגלית ועברית/אנגלית
מנוסות, למשרות מלאות/חלקיות, בשעות גמישות, לעבודה באיזורי: ת"א, רחובות וראשל"צ.
אפשרות הכשרה במעבדות תמלילים.
* מעבדות תמלילים מנוסות
יב.ב. P.C.
תוכנת הדהטל ר"א־ב
הדיגיטל LEX WANG
ידיעות למשרות מלאות.
פנו אלינו בהקדם!
א'־ה' 8.00—14.00, טל. 03-298877
בן־יהודה 12 תל־אביב
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

רשת עמל
דרוש/ה מורה למזכירות

לשטיחי ארבל
דרוש
סוכן - מקדם מכירות
סימפטי, בעל נסיון ובעל רכב.
לפנות לגלי,
טלפון: 03-463314, מיום א'

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
מנוסה

דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי או מדופלם, בעל ניסיון רב בעבודה. ליום עבודה מלא.
לתקופה ממושכת.
תנאים טובים למתאים.
פנה אלינו בהקדם!
א'־ה' 8.00—14.00
בן־יהודה 12 ת"א טל. 03-298877
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרושה
עורכת־חשבת פוליסות
בכל ענפי הביטוח האלמנטרי
* נסיון שלוש שנים לפחות
* ידע ונסיון בביטוח עצמאי של פוליסות
* רצוי ידע בהליכי הפקה במחשב
לפנות מיום א' 622364 בשעות העבודה

תועמלן רפואי
לאיזור המרכז
כישורים דרושים:
* נסיון בתעמולה רפואית של שנתיים לפחות
* ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
* רשיון נהיגה — הכרחי.
למועמד המתאים מובטחים תנאי שכר נאותים והסבות אפשרויות קידום בשטח הניהול.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 14175 תל־אביב או בטל' 03-611765

גלידת
דרוש
מסגר/רתך

דרושה
מנהלת חשבונות
סוג ב'

מזכירה
מנוסה

לקונצרן תעשייתי
דרוש
מנהל בכיר
הכישורים הדרושים:
בעל נסיון בניהול כללי בתעשיה כולל בתחומי השיווק היצור והכספים
רצויה השכלה במינהל עסקים וידיעת השפה העברית והאנגלית.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף פרטי קורות חיים לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור מנהל בכיר.

למוסד פיננסי גדול
דרושות
קלדניות
לעבודה במשמרת אחה"צ.
באזור תל־אביב
רצוי בעלות נסיון.
נא לפנות לגב' ניצה, טלפונים: 03-633742 ; 633711

אם אתה טוב באמת
אנחנו רוצים אותך בתדיראן

חטיבת התקשורת

למפעל האזרחי

בקר מפעלי

תאור התפקיד:
* חבר בהנהלת המפעל
* אחראי על כל האספקטים הכלכליים/תפעוליים
* ניהול פרוייקטים בין מחלקתיים
* ניהול מו"מ עם גורמי חוץ

כישורים נדרשים:
* מהנדס אלקטרוניקה
* תואר שני במנהל עסקים או כלכלה - רצוי
* נסיון של 5 שנים לפחות בתחומים אלו בתעשיה אלקטרונית.

למפעל המנויים

מזכירה למחלקת שיווק ומכירות

תאור התפקיד:
* מגעים טלפוניים יום-יומיים עם לקוחות החברה בארץ ובחו"ל
* מעקב אחר הזמנות
* שירותי מזכירות למחלקה

כישורים נדרשים:
* השכלה - רצוי אקדמית
* יכולת הדפסה מעולה בעברית ואנגלית
* נסיון בתחום ניהול משרד, שווק ויחסי ציבור.

פניות בקשר למשרות המוצעות ניתן להפנות לטלפון 03-9262935/997 כמו כן ניתן לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ובציון המשרה המבוקשת לחטיבת התקשורת, רח' הסיבים 18, פתח-תקוה ת.ד 500, מיקוד 49104.

- תנאים טובים למתאימים -
- סודיות מובטחת -

"הצטרפתי לחטיבת התקשורת בשנת 1977 מיד לאחר סיום לימודי הנדסת מחשבים בטכניון. במסגרת תפקידי כראש ענף בחטיבת התקשורת, ניתנה לי ההזדמנות הנדירה לקחת חלק בתהליך שהוא פסגת שאיפותיו של כל מהנדס - ליווי מוצר עתיר-ידע מרגע "היוולדותו" כרעיון ועד להחדרתו המוצלחת לשוק האמריקאי התובעני. תוך התמודדות עם ענקי העולם בתחום התקשורת כל זאת תוך שנה וחצי בלבד התהליך החל באיתור צרכים קיימים בשוק המערבי ונמשך בתכנון, פיתוח וייצור תוך שימוש בטכנולוגיות המתקדמות ביותר בתוכנה, בעיבוד אותות ספרתי ובמיזעור, והסתיים בלידתו של ה-Autoswitch - "יכופל הקיבולי" - מוצר מתוחכם המאפשר הכפלת קיבולת הקיים של מערכת תקשורת ספרתית. הצלחתנו בשוק האמריקאי פותחת פתח לאתגרים מקצועיים אדירים. אם אתה טוב באמת, בוא אלינו לחטיבת התקשורת להיות שותף להם."

אבי ליכטש, בן 34, ראש ענף תקשורת ספרתית בחטיבת התקשורת.

קח חלק בהצלחה של תדיראן

דשנים וחמרים כימיים בע"מ
בקבוצת כימיקלים לישראל

מהנדס/ת תעשיה וניהול

תאור התפקיד:
* תיכנון וזימון עבודות
* מעקב אחר הוראות עבודה
* הכנת לוחות זמנים לשיפוצים
* הצטיידות בחלקי חילוף
* מיחשוב אגף האחזקה

הכישורים הדרושים:
* מהנדס תעשיה וניהול - מגמת מערכות מידע
* נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה
* בוגר בי"ס מקצועי - יתרון
* שליטה בשפות עברית/אנגלית

מהנדס/ת אחזקה
צעיר/ה

תאור התפקיד:
* עוזר למהנדס אחזקה צמודה
* ריכוז, פיקוח וביצוע עבודות אחזקה במתקנים
* הצעת שיפורים ויישומם במערך המכני של המתקנים
* הכשרה לקראת תפקיד מהנדס איזורי בטווח של 5-3 שנים

הכישורים הדרושים:
* מהנדס מכונות - בוגר בשלוש שנים האחרונות
* בוגר בי"ס מקצועי
* ידע ונסיון במיכשור ובקרה - יתרון
* כושר ניהול
* שליטה בשפה האנגלית
* יכולת עבודה בצוות

למועמדים המתאימים מובטחת עבודה בעלת אתגר ועניין רב ומעורבות בהיבטים הטכניים של חברה גדולה

רופא/ה תעשייתי/ת
רופא/ת המפעל

* בדיקות תקופתיות
* בדיקות פיקוח
* טיפול בעובדי המפעל
* מעקב רפואי
* בדיקות רפואיות לקבלה לעבודה
* קשר עם הרשויות המוסמכות
* רפואה מונעת

אחראי/ת משרד כתבניות ותקשורת

תאור התפקיד:
* ניהול משרד כתבנות ותקשורת
* תפעול טלקס ופקסימיליה
* ריכוז וטיפול במשלוחי דואר אל ומהמפעל
* תפעול מעבד תמלילים

הכישורים הדרושים:
* נסיון בניהול משרד וצוותו
* יכולת יצירת קשר אישי ונכונות למתן שרותים
* ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין
* שליטה בהדפסה בשתי השפות
* ידיעת שפות נוספות - יתרון
* נסיון בהפעלת אמצעי תקשורת פנים ארציים ובינלאומיים
* השכלה תיכונית מלאה - השכלה אקדמאית יתרון
* תקשורת ומגע עם גורמי חוץ ופנים

מחסנאי/ת

תאור התפקיד:
* קבלת טובין מספקים
* בדיקה, אישור ודיווח על טובין
* הזנת נתוני מחשב ודיווחים עפ"י דוחו"ת מחשב

הכישורים הדרושים:
* בוגר בי"ס מקצועי
* ידיעת השפה האנגלית
* נסיון בעבודה עם מחשב

על המועמדים להיות תושבי חיפה והסביבה ★ למתאימים מובטחת עבודה מגוונת ושבוע עבודה בן 5 ימים אם הנך בעל הכישורים הנ"ל, נמרץ ובעל יחסה ואינך חושש להתמודד עם אתגר מקצועי ואישי הנך מוזמן לפנות בכתב עם פרטי קורות חיים, השכלה, ונסיון עבודה קודם אל מחלקת משאבי אנוש, ת.ד. 1428 חיפה 31013 בציון המשרה המבוקשת.

בוא ניצור כימיה!

סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת למועמדים ומועמדות כאחד

ר. כהן - ב. בלוך
מהנדסים יועצים לחשמל ואוטומציה בע"מ

להרחבת צוותות התכנון והפיתוח של מערכות בקרה תעשיתיות וממוחשבות בארץ ובחו"ל

למשרדנו ברמת-גן ובחיפה דרושים:

* מהנדסי חשמל
* הנדסאי חשמל

בעלי 3 שנות נסיון לפחות, בעבודה עם בקרים מתוכנתים.

רמת-גן: 03-734155/6, חיפה: 04-245576/8

דרושה Super Woman

מנהלת חשבונות סוג 3 עם נסיון בעבודה על מחשב, יכולת ביצועית, בשילוב עם גמישות מעבר מנושא לנושא לעבודה בחברה דינאמית ומעניינת. שעות עבודה לעתים מעבר לשיגרה, ידע באנגלית - חובה.
על המתאימות להתקשר לרבקה טל. 03-221716.

למפעל באזור תל-אביב דרוש
שליח עם קטנוע
ליום עבודה מלא (5 ימי עבודה בשבוע)
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-493241 למחלקת כח אדם.

להקמת רשת שיווק דרוש
מנהל מכירות מנוסה
לימים א'—ה'
03-778838

ביו-ידע
קרית ויצמן רחובות
דרוש/ה
ביוכימאי/ת
בעל/ת תואר M.sc. או B.sc.

דרוש נסיון בעבודה עם מוצרי סרום ופלסמה בכמויות גדולות.
ידע מעשי של שיטות עבודה הנהוגות במעבדות כימיה קלינית של בתי חולים — יתרון.
פניות בכתב בצרוף קורות חיים, נא לשלוח לביו-ידע בע"מ, קרית ויצמן רחובות, 76326

המשטרה אתגר

דרושים
מפעילי משרד קשר

דרישות התפקיד: צפסי"ם בצה"ל, 12 שנות לימוד, בריאות תקינה, גיל עד 35.
מקום השרות: ירושלים, מרכז הארץ והצפון.

המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף פנקס מילואים ותעודות השכלה לאחת מלשכות המפורטות להלן:
ירושלים — רח' המלך ג'ורג' 8 טל. 02-244433
חיפה — דרך חטיבת גולני 21 טל. 04-661067
תל-אביב — רח' הרכבת 14 טל. 03-627290-3
באר-שבע — רח' העצמאות 55 טל. 057-32521
רחובות — רח' הרצל 206 (מאחורי תחנת המשטרה) טל. 08-487444

דרושים*
* בלשון זכר לרבות נקבה.

מחסנאי טכני בכיר
* לתפקיד אחראי ומגוון עם אפשרויות קידום. בכפיפות למנהל המחסנים.
* נדרש נסיון במפעל מתכת.

מחסנאי טכני
* בוגר קורס, לאחר שירות צבאי מלא כמפייט.

מסגרים
* בוגרי בית ספר מקצועי לאחר שירות צבאי.
* עדיפות לבעלי נסיון בכיפוף ובריתוך
* עבודת יצור במשמרות.

לפנות טלפונית החל מיום א' לפנינה. טל: 08-437911

רב-בריח® מקום גדול לעבוד בו.

פילת
פסיכולוגיה יישומית

חברה פיננסית בעלת מוניטין מחפשת
עובד בכיר לארגון ושיטות
במחלקה העוסקת בתפקידי מטה ותפקידי שטח כאחד.
בתוקף תפקידיו יהיה ממונה על צוות המורכב בעיקרו מאקדמאים בתחום הכלכלה, הארגון, הנדסת ייצור וכדומה.
מועמד מתאים יהיה מהנדס תעשיה וניהול (רצוי תואר שני במינהל עסקים), עם נסיון של מספר שנים בתחום הרלוונטי ובעל נסיון ניהולי.
נדרש אדם צעיר ונמרץ, לויאלי ודייקן, בעל יוזמה ומוטיבציה.
מקום העבודה באיזור המרכז.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53 תל-אביב, 67138
נא לציין על המעטפה "עובד בכיר לארגון ושיטות" מס' 1290.
סודיות תישמר בקפידה.

מערכת תוכנה אחת המקיפה את כל העסק לעסק בכל היקף.
תפנית

דרושים
* **מנתחי מערכות בכירים**
בעלי כישורים הולמים, נסיון רב במערכות פיננסיות ומלאי
* **תוכניתני MUMPS מנוסים**

פנה אלינו וביחד נוביל תפנית
ניקוב מחשבים. פתרון כולל תפנית.
גב' מזל, מזכירות אגף התוכנה
טלפון: 03-228177 ,229728

ברטר בע"מ
המסלקה הישראלית לסחר חליפין בע"מ
BARTER

דרושים
2 אנשי שיווק
נסיון מכירה לדרגים בכירים בוגרות מסחריות — הכרחי!!
התשלום על בסיס עמלות
להתקשר לטלפון 03-659620 ,03-652780

שרות בתי הסוהר

לשרות בתי הסוהר
דרושים:

• עוזר ראש מחלקת כספים וחשב

• כישורים נדרשים:
השכלה אקדמאית בתחום כלכלה או חשבונאות עם 3 שנות נסיון.
דרגת התקן: רב-כלאי (מקביל לרב-סרן).

• בוחן חשבונות ראשי

• כישורים נדרשים: תיכונית.
תעודת גמר בהנהלת חשבונות סוג 3 לפחות עם 3 שנות נסיון.
מקום העבודה: מרכז הארץ.
דרגת התקן: כלאי (מקביל לסרן).

המעוניינים יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים, השכלה ונסיון אל: מיפקדת שרות בתי הסוהר מחלקת כספים רמלה, ת"ד 81, טלפון: 08-226558 לבקש את דינה.

דרוש/ה
איש מכירות
צעיר ונמרץ בעל רכב ונסיון מוכח במכירות מחשבי אפל ואי.בי.אם. על בסיס עמלות גבוהות במקום מרכזי בתל-אביב.
053-35554
053-42772

למוסד דתי באזור חדרה דרוש
איש אחזקה
טלפון: 063-36438

יותר טוב במנפאואר

למחלקה הטכנית סניף ת"א
רח' בן-יהודה 12
טל: 03-284128 ,298877
א'—ה' 8.00—14.00
דרוש

מחסנאי טכני

* עדיפות לבעלי נסיון בתעשייה האלקטרונית.
* הכרת מערך לוגיסטי ממוחשב.
* נסיון 5 שנים לפחות.
* עד גיל 45.
* מאיזורי רחובות וראשל"צ.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר-שבע

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל

רשת "עמל" — משרד העבודה והרווחה
דרוש
מנהל
לסדנא לימודית של קבוצות עבודה באיזור באר-שבע

הכישורים:
* יתרון: בוגר או מהנדס, נסיון בהדרכה.
* ובכל מקצועי בעל נסיון בחינוך.
לביצוע התפקיד הכרחי רכב פרטי.
המשרה מדובבת מניהול הוראה או הדרכה.
לפנות בכתב, בצירוף קורות-חיים ומס' טלפון למח' כח-אדם, רשת "עמל", ת.ד. 24095 ת"א, 61240 עד 15.11.85.

"עמל" רשת מכללות למקצועות הטכנולוגיים. בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר להנדסאים וטכנאים, מכללות ותיכונים לבוגרים בתחומים הכרחיים בהכשרה מקצועית.

לבית דפוס באיזור המרכז
דרוש

1. **דפס מקצועי למכונת רוטציה**
בעל נסיון בהדפסת צבע.
2. **מקדם מכירות בענף הדפוס וההוצאה לאור**
בעל נסיון.
רצוי מאיזור תל-אביב והסביבה.
לפנות לטל. 02-821113/4/5
ליעקב או יוסי.

למגבג בית-דין דרושים בדחיפות
* רכז תנועת נוער בוגר הנהלה
* עובד קידום נוער. רצוי בוגר עבודה סוציאלית. פרטים: בב"ר לפון 03-984360

מנהל חקלאי
ל-600 דונם גידולי תעשיה וירקות באיזור אשדוד
רצוי רווק בגיל 28—35
אפשרות לשותפות ברווחים.
לפנות בכתב יד ארשי ת.ד. 20814 ת"א

לסוכנות בטוח גדולה ברמת-גן דרושים

1. **אנשי מכירות חיצוניים**
בעלי ידע בבטוח
2. **מנהל פירסום ושיווק**
לפרוייקט ייחודי בענף הבטוח
3. **מנהל (חתם) מקצועי לענף אלמנטרי.**

סודיות מובטחת
טל: 734332 ,734327 ,727979

טלכור בע"מ
תעשיות אלקטרוניקה

חברת אלקטרוניקה עתירת ידע העוסקת בפיתוח וייצור מוצרים אלקטרוניים צבאיים מתוחכמים.
דרושים/ות:

★מנהל מכירות
לרכיבי מיקרוגל
* מהנדס אלקטרוניקה
* נסיון בשיווק ובמכירות בתחום הצ"ל • ידיעת השפה האנגלית, שפות נוספות - יתרון • נכונות לעבוד בתנאי לחץ.

למועמד המתאים מובטחת עבודה מעניינת ורבת אתגר.

★מהנדס אלקטרוניקה
לפרוייקט פיתוח מתוחכם.
* נסיון של 3-2 שנים בתחום הספרתי • ידע בסיסי בתחום האנלוגי • ידע במיקרופרוססורים - יתרון

★מהנדס/הנדסאי מכונות
לפרוייקט מענין ורב אתגר.
* נדרש נסיון של 3 שנים לפחות בתיכנון מנגנונים מכניים קטנים
* ידע בפניאומטיקה ובהידראוליקה - יתרון.

תנאי עבודה טובים • 5 ימים בשבוע.

נא לפנות בכתב-יד לת"ד 76 פתח-תקוה 49100, לאגף כח-אדם, בצירוף קורות חיים, ופירוט נסיון קודם. נא לציין את כתובתך, מיקוד וטלפון להתקשרות.
- סודיות מובטחת -

למפעל המייצר מוצרים רפואיים בתהליכי טכנולוגיה מתקדמים
דרוש
רוקח/ת

ניהול מעבדה לבדיקות כימיות או מיקרו-ביולוגיות של מוצרים מוגמרים ושל חומרי גלם.
השתלבות במערך בקרת האיכות של המפעל.

יתאים מועמד העומד בדרישות הבאות:
* רוקח מוכר (B.S.C. לפחות).
* יכולת ניהול צוות עובדים, וקיום יחסי אנוש נאותים.
* נסיון קודם בתחומי התפקיד.
* שליטה מלאה בעברית ובאנגלית.
* גיל 25-45.
* מגורים באזור מרכז הארץ.

למועמדים המתאימים מצפה עבודה מעניינת ובעלת אתגרים

נא לשלוח פרוט מלא של קורות חיים ונסיון, בצרוף ציון כללי של דרישות שכר ותנאי עבודה, אל ת.ד. 11024 ת"א 61110, עבור "רוקח"

סודיות מובטחת

לחברת מחשבים מובילה
דרוש
מנהל מרכז הדרכה

עדיפות לבעל נסיון בהדרכה, מחשבים ניהול או שיווק.
דרושה שליטה באנגלית.

פניות בכתב לת"ד 33220, ת"א 61 330 עבור "מנהל מרכז הדרכה"
סודיות מלאה מובטחת

לחברה קבלנית ארצית
דרוש
מהנדס ביצוע

לביצוע פרוייקטים גדולים באזור המרכז

תכונות דרושות: מהנדס עם 10 שנות נסיון לפחות בביצוע עבודות ציבוריות. רצוי נסיון קודם בעבודות ביטחוניות, רשיון נהיגה, שליטה מושלמת בעברית, ידע בחוזים וחשבונות, המלצות טובות.

לפנות בכתב יד לת.ד. 2448 תל-אביב לידי מ. הוזנבק.

טל-יעד
שרותים לעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרושים
■ פחחי רכב
■ צבעי רכב
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
קבלת מועמדים בימים ב', ג' בין השעות 17.00—19.00 (לאילן סופר) רח' הסיבים 30 קרית מטלון פתח־תקוה, טל' 03-9231654.

גבור 88
מפעלי טקסטיל בע"מ
למפעלינו
בכפר סבא והוד השרון
למחלקה הפיתוח
בוגרי בתי ספר מקצועיים
במגמת מכניקה עדיפה, לאחר שרות צבאי טכני בחיל־אויר או חימוש.
להכשרה לתפקיד מכונאי מכונות סריגה
למחלקת תכנון ופיקוח הייצור
הנדסאי/טכנאי תעשיה וניהול
עדיפות לבוגרי מכללת שנקר
* *
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 84 נתניה, למחלקת כוח אדם.

מנעולי ירדני
ש.ע. ירדני ומוצרי מתכת בע"מ
רחוב שלמה המלך 11 בני-ברק 51552 טלפון 03)776051
למפעלנו הגדול בארץ
לייצור מנעולים ופרזול לבנין
דרושים
פקידה מרכזנית
התפקיד דורש נסיון בטיפול ומגע עם לקוחות כולל מחסן תוצרת גמורה, הפעלת מחשב והבנה טכנית בסיסית.
אפשרויות קידום למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים למפעל "ירדני", שלמה המלך 11 בני־ברק 51552.
פקיד מכירות
עם נסיון בהפעלת מרכזיה.
[illegible]
מועמדות מתאימות יפנו טלפונית 03-776051
תנאים טובים מוצעים למועמדים המתאימים
(5 ימי עבודה בשבוע)
— סודיות מובטחת —

"דלק" חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש
מהנדס מכונות
או
מהנדס כימאי
לתפקיד:
שרות טכני וקידום מכירות שמנים ומוצרי סיכה.
כישורים דרושים:
— נסיון באחזקה ו/או בשיווק מוצרים טכניים בתעשיה
— ידיעת עברית ואנגלית.
ידיעת שפות נוספות — יתרון
— רשיון נהיגה
בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 50250 ת"א או טלפונית 630551—2 לרחל או לשלום

לחברת בנית קבלנית
דרושה
קבוצת שלד
הרשאית לעבוד בעבודות ביטחוניות לעבודה באזור ת"א
☆ גודל הקבוצה: לפחות 14 טפסנים, 4 ברזלנים, 4 בנאים.
☆ היקף העבודה כ־1000 מ"ק בטון ו־2200 מ"ר בניה.
☆ תקופת ביצוע 6 חודשים.
לפנות בכתב לת.ד. 2448 תל־אביב לידי מ. רוזנברג

במועדון ישראלי לתרבות
רוצים
אנשי שיווק נמרצים
באם הנך:
— לאחר שרות בצה"ל עד גיל 28.
— בעל כושר התמדה ונכונות לעבודת שטח.
— דינמי, תוקף, עצמאי, בעל כושר ביטוי גבוה, המתקבל יוכשר בקורסים בנושאים: קידום מכירות, שיווק, יחסי אנוש.
למסיימים בהצלחה מובטחים:
— תנאי העסקה טובים, תמריצי שכר מפתים.
הטבות על השגים.
— שבוע עבודה מקוצר בן 5 ימים.
— התפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי, עבודה באוירה נעימה.
— מסלול קידום לתפקידי ניהול ופיתוח.
כוטס מיוחד, מסע לארה"ב בתום 6 חודשי העסקה.
לקביעת ראיון אישי צלצל ביום ראשון 08.00—17.00
תל־אביב 03-709175 באר־שבע 057-72039
חיפה 04-524505 ירושלים 02-223596

לחברה התעשייתית בתל־אביב
דרוש
מנהל חשבונות
בעל נסיון, רצוי עם ידע בהפעלת מחשב.
נא לפנות בכתב בציון קורות חיים ומקומות עבודה קודמים.
ת.ד. 29865 תל־אביב.

דרושים:
1. מהנדס מכונות
— עם נסיון ב־תכנון לעבודה ב־צפון.
2. מבקר איכות לביקורת גיאומטרית
משרה מלאה.
נסיון הכרחי.
טל. 904160, 904533.

דרוש/ה בבאר-שבע
איש/ה למכירות בענף הבניה
הכישורים:
* נסיון קודם בתחום המכירות.
* נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות.
* תושב/ת באר־שבע או הסביבה בלבד.
המתאימים יפנו בכתב־יד, בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 3119, תל־אביב 61030 עבור "מעולה".
סודיות מובטחת

למשרדינו בתל־אביב וחיפה
דרושים
1. אנשי מכירות למחשבי IBM—PC
2. אנשי מכירות לציוד הקפי ופקסמיליות
3. טכנאי אלקטרוניקה למחשבים.
רצוי נסיון קודם.
לבעלי רכב (פרטי יתרון).
יואר מחשבים
תל־אביב 03-476395 — חיפה 04-533913

למפעל כור מתכת
סימת חולון
דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי ומנוסה.
מועדף בעל רקע בשיווק ראיית חשבון או מדופלם.
לפנות למרקו 03-809111
שלוחה 264.

למפעל מתכת באזורי אשקלון
דרושים:
1. מכונאי שרטט מכונות
א. לתכנון ושרטוט מערכות מכניות.
ב. הצגה של המוצר מתכנון לייצור.
ג. מעקב אחר ייצור דגמים ומוצרים.
דרוש נסיון של 3 שנים בתעשיה.
2. מהנדס מכונות מתחיל
א. לתכנון ופיתוח דגמים.
ב. הכנת תיקי ייצור
ג. תמיכה הנדסית למערך הייצור
יועדף תושב אשקלון והסביבה
לפנות בכתב לת. ד. 57 אשקלון מיקוד 78100 לידי מנהל המפעל.

לחברת ביטוח דרושים:
1. חתם/מבקר
* נסיון 5 שנים לפחות בחברת ביטוח, באלמנטרי
* יכולת ניהול משא ומתן
* רצוי ידע והבנה במחשבים
* בוגר מכון הביטוח
* רצוי השכלה אקדמית
2. מבקר פנים
* רצוי נסיון בביקורת
* השכלה אקדמית בתחומים רלוונטים
* דרגה 2—3 בהנהלת חשבונות
* רצוי ידע והבנה במחשבים
* נסיון בחברת ביטוח — יתרון
3. בוגר כלכלה ו/או מינהל עסקים
לפנות 052-558055 בראלי

למפעל תעשייתי דרוש/ה
פקיד/ה
בעל/ת קטנוע
* גביית כספים מלקוחות
* עבודה שוטפת עם הבנקים
* ביצוע שליחויות
למועמדת/ת בעל/ת ניסיון קודם תינתן עדיפות
03-476166 בשעות העבודה

למפעל "ירולין" בע"מ ירושלים
דרוש/ה
תדמן - תדמנית
בעל/בעלת נסיון (רצוי בוגר/ת שנקר)
למשרה מלאה
מועמדים רציניים בלבד יפנו לאלי
לטלפון: 02-716914 מיום א'.

המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
עבור אחד מלקוחותינו באיזור המרכז
אנו מחפשים
מנהל ייצור
אנרגטי ומוכשר.
תאור התפקיד:
אחריות על המערך הכולל: ייצור, אחזקה, תפ"י ומחסנים.
הכישורים הדרושים:
* השכלה בהנדסת תעשיה וניהול.
* ידע וניסיון בהפעלת מערך ייצור כוללני.
* יכולת מוכחת בניהול מסגרות מורכבות.
* סמכותי — ענייני — עצמאי ומנוסה.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וטלפון לת.ד. 8144 רמת־גן 52181.
סודיות מובטחת.

למפעל בת־א
דרושה
מזכירה בכירה
לניהול משרד
מינימום 5 שנות נסיון.
5 ימי עבודה בשבוע.
07.30 עד 16.00 טל. 03-379598.

למפעל תעשייתי גדול
באזור אשדוד אשקלון
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 3 שנים לפחות
* בקיאות במערכות ממוכנות
* יכולת ניהול צוות עובדים
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב־יד לת.ד. 29836 תל־אביב

חברה ישראלית לאוטומובילים בע"מ
Ford
לסניפנו בחיפה
דרוש
מכונאי טרקטורים
כישורים:
• הסמכה כמכונאי טרקטורים.
• נסיון מעשי של 3 שנים לפחות.
• השכלה מקצועית במיכון חקלאי רצויה.
• מקום העבודה בחיפה.
• על המועמד לגור באזור חיפה.
מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 9783 חיפה או לטלפון 04-531171.
סודיות מובטחת.

דרוש/ה
מרכז/ת תוכנית הורי"ם — העשרה וטיפוח מראשית החיים
התפקיד כרוך בארגון, ניהול, בהדרכה ובהפעלה של תוכנית הורי"ם ברחבי הארץ
הכישורים הדרושים:
א) אקדמאי/ת. עדיפות לבעל/ת תואר בחינוך או בפסיכולוגיה של הגיל הרך.
ב) נסיון בניהול ובארגון מערכת חינוכית רצוי בתחום הגיל הרך
ג) כן נדרשת נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות וכן בדרכים רשיון נהיגה ובעלות על רכב.
נא לפנות בצירוף תעודות והמלצות מתאימות עד לתאריך 24.11.85 לפי הכתובת מתנ"ס פרדס כץ, אברבנל 60 בני־ברק 51284 עבור משרת תוכנית הורי"ם

סנו
מפעלי ברונוס בע"מ כפר המדינה ת"א
דרושה
פקידה למחלקת יבוא
• בעלת נסיון
• ידיעת השפה האנגלית והדפסה הכרחית
למעוניינים נא לפנות לגברת סימון 03-454186

שרותי יעוץ מנהלי (ס.ח.צ.) בע"מ
דרושים ללקוחותינו:
1. מנהל כספים - אשדוד
[illegible]
אפשרות לחצי יום - 5 ימי עבודה בשבוע.
לדרוש נסיון מתאים.
2. חשב/מנהל
– נהול הכספים של החברה
– נהול מערכת החשבונות הממוחשבת
– נהול מערכות תמחיר ובקרת עלויות
[illegible]
ידיעת עברית ואנגלית
מקום העבודה – אשדוד
[illegible]
סודיות מלאה מובטחת. כל פניה תענה

מנהל טכני
לשרות מכונות צילום מסמכים
לניהול, ארגון ופיתוח. נסיון הכרחי. תנאים טובים למועמד המתאים.
לפנות בפרטים בכתב יד לת.ד. 22432 תל־אביב מיקוד 61223.
סודיות מובטחת

דרושים בדחיפות!
לחברה עתירת - ידע
לעבודת פיתוח בעלת אתגר
* מהנדסי אלקטרוניקה
* מהנדסי תוכנה
* הנדסאי אלקטרוניקה
בעלי נסיון בפיתוח חומרה ותוכנה
סביב מיקרופרוססור 8086
טל: 04-726369, בערב 04-936518

לחברה בניה
מכבירי כיכר
דרוש בירושלים
איש מכירות
בעל רכב עם נסיון.
תנאים טובים למתאים.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1426 תל־אביב עבור איש מכירות
— סודיות מובטחת —

מפעלי ניר
אמריקאים ישראליים בע"מ
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים
דרוש
מנהל חשבונות מנוסה
ליחידת אשראי וגביה
הכישורים הדרושים:
סוג ג' או ד' בהנהלת חשבונות, הבנה מסחרית ונסיון בעבודה של 5 שנים לפחות
* * *
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם, אל מנהל המנגנון, ת.ד. 142 חדרה
– סודיות מובטחת –

למפעל טקסטיל (סריגה) באיזור תל־אביב
דרוש
מנהל ייצור
עם נסיון קודם
לפנות בפירוט קורות חיים בכתב יד ת.ד. 568 תל־אביב 61004 עבור מנהל ייצור

לחברה לשיווק ציוד טכני וחשמלי
דרוש:
מנכ"ל
מהנדס חשמל או מכונות
שליטה באנגלית רצוי שפה נוספת
לפנות בכתב לת.ד. 8599 ת"א (61084)

לחברת בניה ארצית
דרושה
כתבנית מעולה
בעלת נסיון בהפעלת מעבד תמלילים י.ב.מ פי.סי תוכנה "וורדמיל"
מקום עבודה צפון ת"א
שעות עבודה גמישות.
נא לפנות טלפון 443181 452068

ההבונים מוצרי צורת בע"מ
דרוש
במפעל החדש ההולך ומוקם באזור התעשיה ראש פינה חצור
חשמלאי תעשייתי
(רצוי עם אשור מתח גבוהה)
לתפקיד חשמלאי בכיר במפעל
• •
נא לפנות לטלפון 069-32911

דרוש
יועץ לניירות ערך
בעל ניסיון של לפחות 3 שנים.
תינתן עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית ובעלי רישיון לבצע בבורסה.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 10111 ת"א מיקוד 61101.

להוצאי ספרים
דרושה
להנהלת המפעל
בת"א
מזכירה מנוסה
לוצאי משרה
עם ידע בעיצוב פנים
לטלפן 836336
בשעות 14.00—16.00

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות בכיר
* נסיון מעשי של 4 שנים לפחות
* נסיון בענף הביטוח — יתרון
לטלפן ביום ראשון 622264 (לששון)

לחברת אופנה ידועה
דרושה
אשה לנהול חנות אופנה
יידע וטעם טוב באופנה
עם אפשרות להשקעה
טל: 03-7514702

לחברה מסחרית בת"א
דרוש/ה
פקיד/ה
הכישורים הנדרשים:
* בוגר/ת 12 שנות לימוד
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית כולל הדפסה
* נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים
נא לפנות לטלפון 03-640162
למר י. נאמן בין השעות 07.30—12.00

AC
ארקו בקרה אלקטרונית מבט
• מהנדס/ת אלקטרוניקה
– ניסיון במקרופרוצסור, אלקטרוניקה אנלוגית וספרתית
• שרטט/ת אלקטרוניקה ומכונות
• בוגרי ב"ס מקצועי
למח' זיווד ועיבוד שבבי.
• מפעיל מכונת הזרקה
לחומרים פלאסטיים
נא לפנות בטלפון 03-821282-3-4
03-9614666-7-8-9
או לכתובת ת.ד. 8698 תל אביב 61684

למוסד ציבורי לביקורת
דרושה
קלדנית־כתבנית
בעלת ידע ונסיון בתוכנת "אלף־בית" לעיבוד תמלילים ועבודה במחשב IBM-PC.
נא לפנות בכתב ל"משרד המבקר" ת.ד. 16250 תל־אביב 62098 בציון קורות חיים, עד תאריך 15.11.85

לחברת בניה ארצית
דרושים
1) מנהל/ת חשבונות סוג 2
למחלקת ספקים/לקוחות
בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות
2) מנהל/ת חשבונות סוג 2
(נסיון לא הכרחי)
מקום עבודה צפון ת"א.
נא לפנות טלפון 03-463248 בשעות העבודה.

לפרוייקט חדשני
בתחום קידום הייצוא
דרושים
אנשי שיווק
* בעלי נסיון במכירות למנהלי החברות המובילות בישראל.
* הכרת בעיות קידום הייצוא ונסיון במכירת פרסום — יתרון.
* בעלי רכב.
נא לפנות החל מיום א' לחברת קרתדש 03-661128/9.

לרשת שיווק ארצית
בענף הריהוט
דרוש
מוכר בחנות
באזור חיפה
נא לכתוב בכתב יד ולצרף קורות חיים ונסיון לת.ד. 2047 רחובות 76120.

למוסד ממלכתי באשקלון
דרושים
עובדי מחקר
כישורים נדרשים:
* גילאי 23—32, לאחר שרות צבאי מלא
* השכלה תיכונית מלאה — תינתן עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
* כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת גם מעבר לשעות העבודה הרגילות.
* תושבי אשקלון והסביבה.
המעוניינים העומדים בדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 228 אשקלון (מיקוד 78101) ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל ת"ז וטלפון.
— פונים מתאימים ייענו —

Audi VW
למוסך צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסוואגן אודי
דרושים
מכונאים
הכישורים:
* בוגרי בית ספר מקצועי — מגמת מכונאות.
* נסיון של 5 שנים לפחות (רצוי בטיפול ברכב פולקסווגן, אודי).
נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון לגיקי טלפון 785111(03)—

אורן תעשיות בע"מ
דרושים:
למפעל המשאבות בבית שמש
אחראי מחסנים ומשק
התפקיד כולל נהול ועתוד מלאי במערכת ממוחשבת
דרוש נסיון של מספר שנים בתפקיד דומה.
עדיפות לתושב בית שמש והסביבה
* * *
נא לפנות בכתב לת.ד. 277 בית שמש או להתקשר לטלפון 02-916852, 02-913861 לשם קביעת ראיון
למפעלינו קופפר בראשל"צ
מבקר איכות
בעל נסיון של שנתיים לפחות, ובעל ידע במכונות מדידה ממוחשבות (X Y Z) ידע באנגלית טכנית והכרת נוהלי אבטחת איכות.
מסגרים
בעלי וותק של שנתיים לפחות בתעשיה.
מפעילי מכונות C.N.C
בעלי נסיון של שנה לפחות.
לשם קביעת ראיון נא להתקשר 03-9612761 לכח־אדם.
— סודיות מובטחת —

למפעל האופנה של גלי
דרושים:
1. מנהל/ת רכש
3 שנות נסיון לפחות בתחומים הבאים: ניהול משא ומתן עם ספקים, מעקב אחרי ביצוע הזמנות, טיפול בצביעת סריגים.
אתגר מקצועי וניהול למתאימים, נכונות לשעות עבודה בלתי שגרתיות.
2. תדמן/ית
בעל/ת נסיון במפעל אופנה בעל/ת יוזמה למעוף, נכונות לעבודה מאומצת ומהנה, אתגר מקצועי מדרגה ראשונה. מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד עם תולדות חיים ולציין מס' טלפון להתקשרות.
גלי ספורט בע"מ — ראשון-לציון
א. תעשיה חדש רח' אצ"ל 20.

לבנק משכנתאות באזור ת"א
דרוש
עובד לביצוע הלואות וגביה
השכלה אקדמאית מלאה או חלקית
רצוי נסיון קודם.
לפנות בכתב לת.ד. 29050 ת"א

לחברה תעשייתית גדולה
דרושה
מזכירה
בעלת נסיון
שליטה מלאה באנגלית ובעברית
+ הדפסה והפעלת טלקס.
העבודה במשרה מלאה.
נא לפנות 03-664616

למסעדה חדשה ויוקרתית
דרוש
שף
להתחלת עבודה מיידית.
דרוש נסיון מוכח כשף.
בהפעלת מסעדה גדולה ברמה גבוהה.
רצוי נסיון בבישול כשר.
נא לפנות טל. 03-7514126

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

חבר
התוכן הגדול לכח אדם מקצועי

דרושים
* כתבניות — בכל השפות
* מעבדות תמלילים
* מנהלי חשבונות מדופלמים

תל-אביב 03-221214
חיפה — 04-663966
ירושלים — 02-225154

דרושה
מזכירה מקצועית מעולה
בעלת ידע נרחב ונסיון בכל ענפי הביטוח
טל. 03-611016

לבית אופנה ידוע
דרוש
סוכן שעובד עם רשתות
טלפון 03-655588

דרושים
עובדי מחסן
א – רשיון נהיגה
ב – רקע טכני
ג – עד גיל 30
ד – לאחר שירות צבאי
להתקשר 332712
332693 374756,
לאבנר או שלמה.

ל"חיפה כימיקלים"
דרוש
טכנאי כימיה
לעבודה במשמרות במעבדה
אין צורך בניסיון קודם
המעוניינים יפנו בכתב למחלקת המנגנון
ת.ד. 1809 חיפה

לתעשיה הצבאית חיפה
דרושים/ות

★ **מהנדס/ הנדסאי/ טכנאי מכונות**
לתכנון והכנת מכשירים וסידרי פעולות במחלקת עיבוד שבבי של מוצרים תעופתיים
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם בעבודה דומה (במכונות בעלות פיקוד C.N.C)
ידיעת השפה האנגלית

★ **מהנדס מכונות**
להפקיד מהנדס ריתוך
רצוי נסיון מוקדם של לפחות 5 שנים בריתוך ידני ואוטומטי של מתכות שונות ובעיקר אלומיניום
- דרושה ידיעת השפה האנגלית.

★ **מהנדסי מכונות**
לתכנון וריכוז פרוייקטים בייצור
בעלי נסיון של 8-10 שנים בנושא עיבוד שבבי והישול.
למהנדסים שריכזו נושאי תיב"ם - יתרון.

★ **הנדסאי/ טכנאי**
בוגר בי"ס מקצועי
לפיקוח טכני וקביעת תהליכים לריתוך ידני ואוטומטי של מתכות בעיקר אלומיניום בשיטות TIG ו-MIG של מוצרים תעופתיים.
הכישורים הדרושים:
- נסיון מוקדם של 3 שנים
- ידיעת השפה האנגלית רצויה

★ **מהנדס/ הנדסאי אלקטרוניקה**
לתחזוקת מתקני C.N.C בייצור
רצוי נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה.
- דרוש ידע באנגלית.

המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים (ומס' טלפון להתקשרות) לת.ד. 437 חיפה מיקוד: 31003
סודיות מובטחת

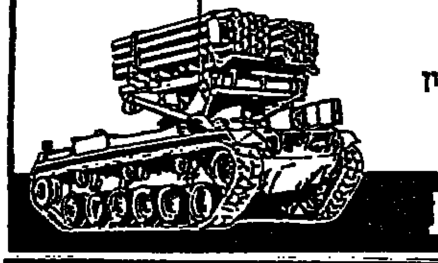

התעשיה הצבאית

דרושים
דרושים:
מסגרים ומחסנאים
בעלי נסיון

המעוניינים יפנו טלפונית לטלפון 779141 — קו פנימי 267 278 או 807089 — לבקש את שולמית

קראוס, רשות הדיבוע הכחול
109 סופרמרקטים וסופרשוקים, מחודרה ועד אילת
קו אופ

דרושים
לסניפנו בירושלים
דיזות
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
* מדופלם/ת או סוג ד'.
* נסיון של 5 שנים.
* משרה מלאה (6 ימים).
* תושב/ת האיזור.
מועמדים, בעלי הכישורים הנ"ל, יפנו בכתב יד בציון נסיון ותולדות חיים למח' כח אדם של רסקו, רח' הרסינג 1, תל-אביב 65816. סודיות מובטחת

בדוק את עצמך
סוכן בטוח אלמנטרי ו/או חיים
ענה על 5 השאלות הבאות בכנות.
1. אני מעדיף לעבוד עם חברה המעסיקה אותי כשכיר + עמלות — כן
2. אני מעוניין לעבוד ולטפל בלקוחות ישירים של החברה — כן
3. אני מסוגל לתת שרות טוב ואמין ללקוחות החברה — כן
4. אני מעוניין להשתלב בחברה מאורגנת המשקיעה בי בהמשך לימודים והשתלמויות — כן
5. אני מעוניין לעבוד בחברה שתתן לי אפשרות קידום אישי וכלכלי במסגרתה — כן
אם קבלת 5 פעמים כן-סברה רצינית מעוניינת בך.
התקשר לראיון אישי טל. 03-200241, 03-292522 ונשמח לשוחח אתך.

לחברה גדולה
דרוש
קצין בטחון ארצי
בעל הכישורים:
– קצין צ.ה.ל. במיל.
– גיל 25-45
– בעל רקע בעבודה בטחונית.
– בעל השכלה אקדמאית במדעי החברה/ התנהגות.
– תושב איזור המרכז.
– בעל בריאות תקינה.
– רשיון נהיגה הכרחי.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 20056 תל-אביב מיקוד 61200 ולציין "ביטחון"
רק פונים מתאימים יענו.

אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ

מהנדס אלקטרוניקה
(משרה מס. 112/26)
* לעבודה במחלקת מיקרו אלקטרוניקה.
* לבעל נסיון קודם בפיתוח מעגלים ליניאריים – יתרון.
* אפשרות לשלב מהנדס מתחיל.
המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
נא לפנות בכתב-יד (בעט כדורי) בצרוף קורות חיים ובציון מס' המשרה ל"אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ, משאבי אנוש – ענף העסקת עובדים, רחוב מבצע קדש 48 בני-ברק, מיקוד 51203.
* זמן העבודה גמיש * 5 ימי עבודה בשבוע.
– סודיות מובטחת –
חברתנו הינה עתירת ידע ומתמחית בפיתוח ציוד אלקטרוני מתוחכם
elisra שם חדש למסורת ותיקה

דואל עובדים זמניים לפי שעות
יהושע אדירן בע"מ
למשרדנו בתל אביב
דרושים
* **מזכירות**
עברית ו/או אנגלית
משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע
* **קלדניות**
למשרה מלאה
* **כתבניות**
עברית ו/או אנגלית
משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע
* **כתבניות על מעבד תמלילים**
מסוג I.B.M, D.C.F, WALG, LANIER
(באפשרותנו להעביר קורס לכתבניות עברית אנגלית)
המועמדים חייבים להיות בעלי נסיון בתחומים הנ"ל.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
"דנאל" תל-אביב גורדון 88
03-245541, 03-222266.

למפעל גדול
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
עצמאי ברמה מתקדמת
בעל נסיון מוכח בעבודה במערכות ממוחשבות
בעל יכולת פקוד על צוות עובדים
661292, 661293, 661284

לאלפא גת מחשבים ותקשורת
דרוש:
טכנאי ל- I.B.M PC
רק בעלי ניסיון של שנתיים בנושא נא להתקשר לטלפון 03-284743 (שרי)

דרושים:
לענף הנדי"ן
1. סוכני מכירות
* בעלי הופעה נאה
* עד גיל 40
* בעלי רכב פרטי
* ידיעת שפות זרות – יתרון
* רצוי בעלי רקע שיווקי
2. מזכירות בכירות
* הופעה נאה
* עד גיל 40
* נסיון בניהול האדמנן משרד
* ידיעת שפות זרות – יתרון.
טלפון 426293
החל מיום א' 10.11.85

לחברה מסחרית בתל-אביב בשיווק בשר
דרושים
1) מחסנאי
עם ניסיון בניהול מחסן ומלאי ממוחשב – משרה מלאה
2) קופאי
למחלקת הנהלת חשבונות עם ניסיון וידע במערכת ממוחשבת – משרה חלקית – 6 שעות
3) קופאי/ת
להנהלת המפעל עם ידע וניסיון בקופה רושמת – משרה מלאה
לפנות למאיר טלפון 03-833485/6

לבית אבות במרכז הארץ
דרוש מנהל
הכישורים הדרושים
השכלה אקדמאית מלאה במדעי החברה
ידע ונסיון של 5 שנים לפחות בניהול וארגון
בפרטים יש לפנות בכתב יד לא יאוחר מתאריך 30.12.85 לת.ד. 266 פתח-תקוה מיקוד 49102 (עבור מנהל)
– סודיות מובטחת –

דרושים
★ **מהנדסי אלקטרוניקה/ תוכנה**
לפיתוח תוכניות בדיקה עבור תחנות בדיקה אוטומטיות.
★ **מהנדסי תוכנה/ בוגרי מדעי המחשב**
לפיתוח מערכות זמן אמת ומערכות הפעלה.
אתגר למהנדסים מוכשרים מאד בתחומים המתקדמים ביותר. חוזה אישי, קידום לפי כישורים ועבודה בחברה צעירה ודינמית. העבודה במרכז הארץ.
לפנות לדבורה, טלפון: 052-542182

לגמא בטחון (1985) בע"מ
דרושים:
קצינ/ות בטחון
(מתאים לסטודנטים)
בודקים בטחוניים
(מתאים לפנסיונרים)
לאזור המרכז, ירושלים וב"ש עבודה במשמרות. אין צורך בנסיון קודם
להתקשר מיום א' 03-451628

דרוש
פקיד יצוא
חרוץ ואחראי
עברית
אנגלית-חובה
לפנות בכתב בפרטים מלאים ת.ד. 24 בית-דגן.

לחברת מהנדסים
עבודות עפר וכבישים
דרוש
שרטט/ת
טכנאי/ת
לפנות טל: 03-233097

לחברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ
דרושים
אנשי בטחון
למתקן אשקלון
בעלי הנתונים:
* בוגרי קורס מכ"ים/קצינים.
* יוצאי יחידה קרבית.
* פרופיל 72 ומעלה.
* בעלי רשיון נהיגה.
אנו מציעים:
– 550,000 שקל נטו ומעלה.
– השתתפות בשכ"ד.
– השתתפות בכלכלה.
נא להתקשר ביום ב' לטלפון: 03-251167 בין השעות 08.00-13.00

לחברה העוסקת בנהול ושיטות ארגון
לתפקיד עצמאי ודינמי
דרוש:
מהנדס תעשיה וניהול
● ידע בשיטות ייעול והתנהגות ארגונית
● רקע צבאי — קצונה (רצוי)
● מגורים — מרכז הארץ
● תחילת עבודה — מידית
לטלפן מיום א' — 03-460302

לחברה ארצית לשיווק חומרי חשמל וציוד מיזוג
איש מכירות בכיר לאזור המרכז
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33263 תל-אביב עבור מס' 188 סודיות מובטחת

לחברה גדולה ומבוססת בענף השכרת רכב
דרושים
1. מנהל סניף
2. סגן-מנהל מח' מכירות
הכישורים הדרושים:
1. ידע ונסיון בענף התיירות הנכנסת ו/או מלונאות — הכרחי
2. הכרת השוק העסקי
3. ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית
4. נכונות לעבודה קשה
5. רשיון נהיגה
— תנאים טובים למועמדים המתאימים —
— סודיות מובטחת —
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20239 תל-אביב מיקוד 61201 עבור "משרה".

למשרד רואי חשבון
למחלקת מיסוי הפרט
עובד מנוסה
קיימת אפשרות להתמחות
288449 להתקשר מיום א'

יותר טוב במנפאואר

לסניפנו בירושלים,
רח' התבצלת 5
טלפון: 02-233439
א'—ה' 8.00—14.00

דרושים
לתקופות עבודה ממושכות
★ **סגן מנהל שרותי הזנה**
בעל 5 שנות נסיון. בוגר מגמת טבחות בבי"ס תדמור או הכשרה מקבילה בצה"ל.
★ **טבחים סוג 2**
בעלי נסיון של שנתיים לפחות במטבחים גדולים.
★ **מנהל חשבונות עצמאי**
לניהול מחלקת חשבונות. בעל יכולת ניהול צוות עובדים ופיקוח על שיטות עבודה.
★ **מלחימות/ מחווטות**
★ **פחחי רכב**
עם נסיון של שנתיים לפחות.

לסניפנו בחיפה,
רח' העצמאות 104
טלפון: 04-530051
דרוש
לתקופת עבודה ממושכת ומעניינת
★ **עורך-מעגלים**
★ **מודפסים בכיר**
(הכרת עבודה במחשב — יתרון).
פנו אלינו בהקדם!

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב
חיפה • באר שבע

יותר טוב במנפאואר

קלדניות (מסוף)
אם את קלדנית (מסוף) אלפא-נומרי עם ניסיון של שנה לפחות בהעברת חומר של הנהלת חשבונות יש לנו להציע לך עבודה מעניינת ומגוונת.
אנו מבטיחים שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק.
פני אלינו בהקדם.
א'—ה' 8.00—14.00
תל-אביב, בן-יהודה 12 טל: 03-298877

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

למפעלנו בניר צבי
דרושים
* **רפדים**
בעלי נסיון בייצור סלונים
* **תופרות מנוסות**
למחלקת הריפוד
5 ימי עבודה בשבוע, הסעה מראשל"צ, לוד, רמלה.
תנאים הולמים למתאימים
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לעמינח בע"מ
טל' 08-220777 לכח אדם
עמינח

לדפי זהב דרושות
1. כתבניות אנגלית
השולטות היטב בשפה ה' עברית והאנגלית.
2. כתבניות ערבית
השולטות היטב בשפה ה' עברית והערבית.
העבודה במשרה קבועה, 5 ימים בשבוע, — במשרדנו ברמת-גן.
לקביעת ראיון נא להתקשר לרינה בטלפון 03-7532143 החל מיום א'.
דפי זהב

למפעל תעשייתי גדול בגבעת שמואל
דרושה
מזכירת מנכ"ל
לשעות 15.00—19.00
דרישות התפקיד:
★ נסיון בניהול משרד.
★ שליטה בהדפסה בשפות עברית/אנגלית.
נא לפנות טלפונית מיום א' בין השעות 10.00—12.00
03-9231654.

למושב קדש ברנע
דרושות
מטפלות
לגיל הרך
לפרטים בטלפון
057-79107
057-77278
עד 13.00
או ד.נ. חלוצה 84900

דרוש
איש לטיפול בבן-אדם נכה מבוגר
לפנות 03-868235,
03-595111 לא בשבת.

אם יש לך...
השכלה תיכונית (מינימום), נסיון בשיווק (מומלץ), רכב, יוזמה, ומוטיבציה להצליח...
אם אתה...
מדבר שפות (כמה שיותר), "יוצר כימיה" בקלות, מחפש מקצוע מעניין, רוצה להרויח ולהתקדם בהתאם. ומקום מגוריך: ראשל"צ והסביבה הקרובה
הצטרף...
לצוות היועצים של אנגלו סכסון בסניפנו בראשון לציון טל: 03/948843
אנגלו סכסון זה נכס בשבילך.

דרושים

למפעל באזור פתח־תקוה

דרוש

מהנדס מכירות בכיר

הכישורים הדרושים:

* מהנדס מכונות בעל 5 שנות נסיון לפחות.
* נסיון בתכנון מכונות ומערכות שינוע / עגורנים.
* יכולת גיבוש פתרונות שינוע כוללים.
* תקשורת בין אישית טובה וכושר ניהול מו"מ.

תנאים טובים למועמד המתאים

המתאימים בלבד מתבקשים לפנות בכתב יד תוך פרוט נסיון מקצועי אל ת.ד. 3016 פ"ת 49617

— סודיות מובטחת —

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD

אלחוט

להברתנו העוסקת בפיתוח מערכות אויוניקה מתקדמות, ומערכות מתוחכמות למסובבי אנטנות ומשווקת את מוצריה בארץ ובחו"ל

דרוש

מנהל מחלקת "יצור אלקטרוני"

* נסיון קודם בתפקיד דומה הכרחי.
* עדיפות לבעלי ידע בייצור ציוד ברמה צבאית.

— על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי
— תנאים טובים למועמדים המתאימים

נא לפנות טלפונית או בכתב בצרוף קורות חיים וממליצים למר יוסי הרלב, ת.ד. 3171 נתניה 42131, טלפון 053-33247

דחף

הוד־אור 81 בע"מ

דרושה לנו

תדמנית

עם נסיון

תנאים טובים למועמדים המתאימים

אנו עובדים 5 ימים בשבוע

נא לפנות למחלקת כח־אדם ת.ד. 16 מגדל העמק 10550 או טלפון 065-40630

לחברה ליבוא חלפים לרכב דרושים

* מנהל/ת חשבונות
* נציג מכירות (לעבודה במקום)
* פקידה/מזכירה

לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 31117 תל־אביב 61311 — סודיות מובטחת —

לכתר רשת מרפאות שיניים

דרושים

רופאי שיניים

למשרה חלקית/מלאה
לעבודה בכל רחבי הארץ
03-455805 04-515804, 03-913715

טכנאי שיניים

מנוסים, למשרה חלקית/מלאה
לעבודה במרכז הארץ 052-445227
לעבודה בחיפה 04-535326

סייעות מנוסות

לעבודה בכפר־סבא
052-445227
לעבודה בעכו
04-910475

דחף

דרושה

מזכירה - כתבנית

אנגלית ועברית
ידיעה טובה באנגלית
ליום שלם לחברה ברמת גן
03-734246
03-728531

עורך מעגלים בכיר

בעל ניסיון בעריכת מעגלים אלוגיים ודיגטלים, ניסיון במערכת ממוחשבת - יתרון ת.ד. 1334 ת"א 31146/5

לתוך "רודי"

דרושים

מתווכים

בעלי ניסיון
+ רכב
03-284432

ציקלון

מוצרי תעופה בע"מ

לאגף אבטחת איכות

דרושים

מבקרי איכות

Eldan

אלדן ציוד אלקטרוני בע"מ

כימאי/ביוכימאי

בעל נסיון בשיטות אנליטיות וכימיה אינסטרומנטלית
לתפקיד "מהנדס מכירות" בעל תואר MSC או PHD
ידיעת השפה האנגלית חובה.
רכב צמוד, השתלמויות בחו"ל, 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 1270 ירושלים 91012

— סודיות מובטחת —

האוניברסיטה הפתוחה

דרוש

איש מחקר

בתחום מדעי החברה

הכישורים הדרושים:

– תואר שני בפסיכולוגיה או חינוך (או לקראת סיומו).
– ידע נרחב ונסיון מוכח בעיבודים סטטיסטיים, שימוש במחשב ובכל שלבי התכנון, הביצוע והסיכון של המחקר.

מנהל כח אדם –

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים: תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל - מצרים

דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

600,000 שקל נטו לחודש
+ הטבות נוספות רבות כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים

RS שירות כח אדם

דרושים

לאו.אר.אס. תל־אביב

מחווטות / מלחימות

בעלות נסיון להרכבת רכיבים אלקטרוניים ומעגלים מודפסים

חמ"מ

אלקטרונאים

כרסמים קונבנציונאלים

שרטטי מכונות.

יוצאי יחידות קרביות.

טל. 03-285261, 290372-3 או.אר.אס כיכר נמיר 134 ת"א

לאו.אר.אס ירושלים

שף

סגן מנהל מטבח

טבחים

טל. 02-242152, 242159 או.אר.אס. רחוב אבן ישראל 5, ירושלים

חוזרים

תשלובת הריהוט הגדולה בישראל

לספוג מקומי בגוש דן

איש רכש חו"ל

למפעל מזון גדול בגוש דן

דרוש

מכונאי בכיר

לניהול צוות אחזקה

חברת מחשבים צעירה ודינמית

מתכנתים

REAL TIME ב־

לבית ספר יהודי חרדי באמריקה המרכזית

דרוש בדחיפות

זוג מורים

למשרד מהנדסים בשרון

דרושה

מזכירה

עברית/אנגלית

IPL

אינטרפם מעבדות בע"מ

דרושים:

מנהל אחזקה

מזכירה בכירה

למפעל המים במגדל העמק

רצוי טכנאי או מדריך למלאכה לתפקיד הדרכתי

מעניין ויוקרתי

לפנות טלפונית 065-41426 065-40764

למשרד ביטוח

דרוש

מנהל/ת חשבונות

אותרטוק עם וחשבים

עורך/ עיתונאי/ כתב

לבית הוצאה כתר ירושלים

דרושה

מזכירה כתבנית

עברית אנגלית

לחברת אמניר

למפעלה בבני ברק

דרוש

מנהל עבודה בכיר

לחברת אמניר

למפעלה בבני ברק להפעלת צי משאיות גדול ומגוון

סדרן עבודה לרכב

דרושים

רוקחים צעירים

לבתי המרקחת ברמת אביב ופתח תקוה

לפרסם מודעה!

דחף

ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

תל־אביב דחף מרכז | תל־אביב דחף דיזנגוף | תל־אביב דחף בן יהודה | תל־אביב דחף אלנבי | חיפה דחף | ירושלים דחף | דחפון 03-611001 | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

פרס בוחן סיוע למפעלים בערי פיתוח שיקלטו עובדים

נענה להצעות של ההסתדרות להקלת האבטלה

מאת סופר „דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס הס־כים לבחון בחיוב שתי הצעות להקלת מצב האבטלה, שהעלה ב־פניו אתמול יו"ר מטה התעסוקה בהסתדרות, חיים בר־ישראל בעת פגישתם.

בר־ישראל הציע שבמקום תשלום דמי אבטלה תונהג עבודה יזו־מה. יתנו תמריצים למפעלים הנמצאים בערי הפיתוח שיתחייבו, תמורת התמריץ, לקלוט עובדים נוספים.

כן הציע להנהיג רפורמה במיסוי, שתכלול הפחתת המיסורים ההו־ניים של מס הכנסה והקלה להש־קעות חדשות בערי פיתוח המי־כוונות לייצוא.

לעומת זאת נמנע ראש הממשלה מלהשיב עתה על הצעות אחרות, שהעלה בר־ישראל, כגון הפעלה מידית של הבנייה הפרטית וה־ציבורית באיזורי פיתוח; הפסקת הפיטורים ברשויות המקומיות; ו־העמדת הסכום הדרוש להפעלת „אר־תור" בסך שני מיליון דולר כצד הממשלה, בנוסף למיליון הדולר שמעמידה ההסתדרות.

צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים מוסר, כי בזמן כהונת הממשלה הנוכחית אושרו במרכז ההשקעות של משרד ה־תעשיה והמסחר כ־112 פרוייקטים בערי פיתוח. ההיקף הקצה הת־חה של מפעלים שהושקעה בהיקף של 237 מיליון דולר. מתוכם ה־פרוייקטים הגיעו הקמת מפעלים חדשים. זאת מסר אתמול שר התעשיה והמסחר אריאל שרון בדיון בנושא ערי הפיתוח בלשכת ראש הממשלה בתל־אביב. לדבריו, ההשקעות בתעשיה נעשו בכל ה־תקופה, עם הדגשה ברורה לערי הפיתוח. הוא ציין שאין הקצאת להשקעות בתעשיה בערי הפיתוח, אך אין מספיק יזמים הפונים ל־עיירות אלו.

סיוע למפעלים במצוקה

„דבר" בירושלים, מוסר כי במשרד צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של התעשיה והמסחר מתגבשת הצעה להקים קרן סיוע מיוחדת למפעלי תעשיה במצוקה בהיקף כספי של 100 מיליון דולר. שר התעשיה אריאל שרון העלה את הצורך הדחוף בהקמת קרן זו בפגישתו עם שר האוצר יצחק מודעי.

המדובר בקרן, שתעמיד אשראי בריבית ריאלית ואשר תסייע ל־מפעלים שנקלעו לקשיים בשל ה־מצב הכלכלי, אף שבסיסם הכלכלי יציב. בימים הקרובים יגיש שר התעשיה את הצעותיו המפורטות לגבי הקרן ואת הקריטריונים לדיון בבקשה לקבלת סיוע.

ההצעות הללו יועברו לשר ה־אוצר יצחק מודעי כדי לגבש את הקמת הקרן.

בישיבת ראש הממשלה וראשי ערי הפיתוח בנושא ערי הפיתוח סוכם אתמול, כי לא ייפסקו השק־עות העירייה בערי הפיתוח ובאזורי הפיתוח. לרבות מבני תעשייה. מינהל מקרקעי ישראל יפעל ל־שחרור קרקע לפיתוח תעשיה תיי־רות ומסחר. מפעל הפיס יחדש מימון בנייה כיתות לימוד.

לחובות הכוסדים של הרשויות ימצא הסדר על־ידי שרי האוצר והפנים.

שר הקליטה לסוכנות: אנא התכנסו בארץ

מאת מוטה צינמקי סופרת „דבר" בירושלים

שר הקליטה יעקב צור שלח אתמול אגרת ליו"ר חבר הנאמנים של הסוכנות ציק הופברגר וליו"ר ההנהלה הציונית אריה דולצין, המבקשת לערוך את הכינוס הבא של חבר הנאמנים בישראל. צור ממליץ, שבמקום שחברי הנהלת הסוכנות יצאו לכינוס בניו־יורק בפברואר, כפי שפורסם בראשונה ב„דבר", הם יבואו לישראל.

צור מציין, כי מליאת הכנסת דנה שלשום בשש הצ־עות דחופות לסדר היום מכל קשת הדעות והמפלגות בישראל. כל הדוברים, מציין צור, הדגישו את הצורך לקיים דיון רחב ופתוח עם חבר הנאמנים על מהות ועתיד הקשרים בין ישראל לגולה ועל מבנה ותפקידי הסוכנות היהודית. צור כותב, כי חשוב, שאנשי חבר הנאמנים וההנהלה הציונית ישקלו פניה זו של הכנסת לקיים את המושב של חבר הנאמנים בארץ. הוא ממליץ, שבמושב זה ישתתפו נציגי הממשלה, הכנסת, אנשי רוח וציבור מישראל ותידון בו שאלת העם היהודי, מעמד הסוכנות וכן טיפוח היחסים בין ישראל לגולה.

עימות בהנהלה הציונית

אתמול התחולל עימות קשה בין יו"ר ההנהלה הציונית דולצין לבין ברניס טנבבאום יו"ר הארגון האמריקאי של ההנהלה הציונית. בעת דיון, שהיה בהרצליה במסגרת ועידת החשיבה הבין־לאומית בנושא קרה־ארגון בהגדרות הציוניות אמר דולצין בתגובה לדברי בקורת נגדו: „אתם רשאים להגיש להנהלה הציונית הצעת אי אמון ואני אסיק את המסקנות". דולצין הגיב בכך לדברי בקורת קשים של ברניס טנבבאום, המתנגדת לערוך בקרב ציוני אמריקה בחירות לקונגרס הציוני הבא. דולצין אמר כי זו חולשה מצידם של האמריקאים שאינם עושים כן.

ראש־הממשלה שמעון פרס אורח בפתיחת מועדון [illegible] וראשי התאגידים של המרכז הישראלי לניהול שהתקיים אתמול במלון „הילטון" בתל־אביב.
צילום: יפפ"א/דן הדני

כיווני חקירה פלילי וחבלני לרצח בשרון

גופת קריב חנוכה בן 71 מכפר יונה נמצאה בפרדס ליד הקו הירוק

מאת חנה פאר סופרת „דבר" בשרון

קריב חנוכה בן 71, תושב כפר יונה נרצח, כנראה בלילה של יום רביעי. גופתו נמצאה אתמול ב־בוקר בפרדס ליד כפר יונה. על הגופה התגלו סימני אלימות.

חנוכה, מרחוב קיבוץ גלויות 76, אב למשפחה צנועה, מוותיקי ה־כפר, היה בעל חנות למוצרי מזון בשוק נתניה. שלשום יצא לעבוד־תו. אך לא שב. סמוך לשעה 1 אחר חצות הודיעו בני המשפחה למשטרה על היעדרו.

פועל ערבי, שהגיע אתמול ב־שעה 6.30 לעבודתו בפרדס, השייך לישוב צור־נתן בסמוך לקו ה־ירוק, גילה את הגופה.

המשטרה חוקרת בכיוונים פליליים וחבלניים. נחקר גם כיוון לגבי מקום הימצאות הגופה לא הרחק מן הקו הירוק. בין היתר מחפשים עדים, שיכולים לומר מתי ראו אותו ב־אחרונה בחיים.

UTAX

מכונות צילום מסמכים על נייר רגיל והחברה מס' 1 בטכנולוגיית צילום החדישה.

תנאי רכישה מיוחדים!! למושבים וקיבוצים

• צילום באיכות מעולה — על נייר רגיל (כולל סמי אורגינל) ושקפים.
• הפעלה ממוחשבת פשוטה ונוחה.
• צילום עד גודל פוסטר (A2) כולל הקטנות והגדלות.
• לוח פיקוד דיגיטלי ממוחשב.
• אפשרויות: למכירה — לשכירות — לשכר מכר — TRADE IN

מעתק בע"מ maatak LTD

החברה מספר 1 בשירות.

נקודות מכירה ושירות בכל רחבי הארץ.

משרד ראשי: מעתק בע"מ רח' מרכז בעלי מלאכה 20 תל־אביב טל' 03-299483, 03-282031.
מפיצים אזוריים: תל־אביב — אלון מיכון משרדי 03-298249
מיגד בע"מ 03-373742, 03-286830
ירושלים — צילומית בע"מ 02-245662, חיפה — סיגמנט 04-238980
באר־שבע — יעיל בע"מ 057-31645

פועלי „מספנות ישראל" מפגינים בכביש חיפה־עכו. (הצלום: קלאודיו נוטקיאביץ')

עובדי „מספנות ישראל" לא קיבלו שכר ויצאו לרחוב

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

כמה מאות פועלים מ„מספנות ישראל" בחיפה ערכו אתמול הפג־נה שבמהלכה נחסם למשך כמחצית השעה ציר התנועה הראשי ב־כביש חיפה־עכו. נציג ועד פועלי המספנות אמר, כי ההפגנה נער־כה במחאה על שהנהלת המספנות לא שילמה לעובדיה את משכורת אוקטובר.

על־פי הסכם אמורה ההנהלה לשלם לעובדיה את שכרם בכל שבעה לחודש. אולם המשכורת לא שולמה, כיוון שהממשלה, הבעלים של המפעל, לא העביר להנהלתו את הכספים שהובטחו לו. יצויין, כי המספנה סובלת באחרונה מגרעונות גדולים וללא מענק ממשלתי אין ביכולתה ל־עמוד בהתחייבויותיה.

שלושה מפגינים נעצרו

בעקבות ההפגנה פרצה תגרה בין הפועלים לבין המשטרה, ש־פינתה את המפגינים מהכביש ב־קרבת בתי־הזיקוק ועצרה שלושה מפגינים לחקירה. מפקד משטרת המחוז הצפוני אמר, כי אם ימשי־כו הפועלים בנקיטת אמצעי מח־אה דומים אשר יהיו בניגוד ל־חוק, תצטרך המשטרה, לדאבונה, להגיע לידי עימות עם הפועלים.

ב„מספנות ישראל" מועסקים קצת יותר מ־700 עובדים ובאחרו־נה מתנהל מו"מ על צמצום ב־מספרם. הממשלה התנתה מתן מע־נק למספנה בסך שישה מליון דולר עד סוף השנה, אם עד אז תפטר ההנהלה 250 עובדים.

במלאת שלש שנים לפטירת אשתי

יהודית ז"ל

התקיימה אזכרה בחוג המשפחה ביום ה' כ"ג חשון תשמ"ו 7.11.85

בעלה **חיים אדסמן**

לטובה אבריאל ולכל המשפחה

תנחומים על מות האם

חדוה איצקוביץ ז"ל

בית משאבי שדה

במלאות 30 יום לפטירת אבינו־סבנו

גרשון גלעד

נתייחד עם זכרו

ביום א', 10.11.85, בשעה 16.00

בבית העלמין בבאר־טוביה

המשפחה

משתתפים באבלם הכבד של

אליעזר גפן ובני המשפחה

על מות

קלרה ז"ל

חברים בכפר גלעדי

לחברתנו **אילנה שפיגל**

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ

סניף כיכר פריז

ההנהלה והעובדים

שבת שלום בירושלים

בוטלה הקרנת הסרט בבית אגרון

מאת יעל אדמוני סופרת „דבר" בירושלים

בירושלים צפויה שבת שקטה עקב הודעתו של אמציה קפלן, המפעיל את אולם הקולנוע בבית אגרון (במקום משכנה של אגודת העתונאים בבירה), כי לעת עתה לא יתקיימו במקום הקרנות סרטים בשבתות בתשלום.

קפלן מסר הודעתו באמצע השבוע לוועד אגודת ה־עתונאים בירושלים, שהתכנס לישיבה מיוחדת בנושא. עיריית ירושלים מתנגדת עקרונית להקרנת סרטים ב־אודיטוריום של בית אגרון, כיוון שלדעתה מהווה הפעלת המקום על בסיס מסחרי — הפרת חוק.

תנועת ר"צ בירושלים שהקרינה בשבת שעברה סרט באודיטוריום במסגרת מועדון „עונג שבת", שהיא מפעילה ברחבי העיר, הודיעה אתמול, כי השבת לא תתקיים הקרנת סרט במקום בשל איומים שקיבל קפלן. תנ־עת ר"צ בבירה תקיים בשבת בבוקר הפגנת מחאה מול בית אגרון.

מימון קרן המשלוחים לייצוא יגדל שוב מינואר 1986

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

שר התעשיה והמסחר אריאל שרון ונגיד בנק ישראל ד"ר משה מנדלבום סיכמו אתמול כי שעור המימון בקרן המשלוחים ליצוא יועלה ב־1 בינואר ב־5 אחוזים ל־85 אחוזים.

השר שרון והנגיד היו תמימי דעים בצורך לפעול לעידוד היצוא כבר בזמן הקרוב. במהלך הפגישה דרש שר התעשיה והמסחר, כי שעור המימון יועלה ל־90 אחוזים, כפי שהיה ערב התוכנית הכלכלית. השר שרון אמר, כי מי שמדבר על עידוד היצוא חייב לפעול בצורה נמרצת לעידודו.

דייגי הגליל בכוננות: 7000 שקנאים מאיימים על החולה

מאת סופר „דבר" בצפון

בקרב מגדלי הדגים בגליל שוב הוכרזה כוננות עליונה. להקה של כ־7,000 שקנאים הגיעה לשמורת החולה ל־חניית תידלוק ומנוחה בדרכה לאפריקה. מגדלי הדגים פרשו רשתות מיוחדות מעל הבריכות, הכינו תותחי־רעש והשאירו מישמרות של דייגים בכוננות להברחת העופות.

כל שקנאי בולע בקלות כשלושה קילוגרם דגים ליום. מכפלה פשוטה של מספר הקילוגרמים במיספר השקנאים מלמדת שתוך זמן־קצר יכולה הלהקה האורחת לחסל את כל מלאי הדגים בבריכות הגליל.

עם־זאת למבקרים בשמורת־החולה מזומנת בימים אלה חוויה נדירה. בשמורה הושלם שיפוץ מסלול המבקרים והמטיילים יכולים לזון את עיניהם בשקנאים מטווח קצר ביותר.

אביו של ניצן הגשים חלום

מאת נתן רוטי סופר „דבר"

בית המעצר המחוזי שליד כלא איילון נושא מאתמול את שמו של רוני ניצן ז"ל, שנרצח לפני כארבע שנים על־ידי אסיר.

רוני ניצן ז"ל היה סגן מפקד הכלא ושירת ביחידות בתי־הסוהר בתפקידים שונים. את הלוט מעל לשלט בית־המעצר הסיר אביו של רוני ניצן אליהו אלמנתו רחל ובתה מורן בת השבע. „לא הרתיעו אותו איומים. אנחנו נבהלנו מהאיומים אבל הוא לא. היה זה חלום של כולנו להסיר את הלוט מעל שלט בית המעצר החלום הוגשם" אמר אביו של רוני ניצן. החלפת שם בית המעצר אורגנה על־ידי שר המשטרה מר חיים בר־לב.

הננו מודיעים בצער רב על פטירתו של חברנו

ישראל גולדשטיין ז"ל

הלויה תערך היום, יום שישי 8.11.85 כ"ד בחשון תשמ"ו בשעה 14.00 בקיבוץ עין כרמל.

המשפחה
ובית עין כרמל

בתי זיקוק לנפט בע"מ

אבלים על פטירתו של

ישראל רטנר ז"ל

ומביעים תנחומים למשפחה

הפדרציה הציונית הקנדית

אבל על פטירתו של

ד"ר לאון אריה קרוניץ

סגן נשיא הפדרציה הקנדית

ומשתתפת באבלה של המשפחה.

נשיאת הפדרציה הקנדית

נרי בלומפילד
וההנהלה הארצית הקנדית של הפדרציה

אבלים

במות חברנו לעבודה,

דוד אלקלעי ז"ל

בית הסנה

הביטוח הלאומי ימשיך לקבל קהל בצו שופט

מאת יעל אדמוני סופרת „דבר" בירושלים

בית־הדין האזורי לעבודה בי־רושלים הורה אתמול בצו מניעה זמני, שניתן על־פי בקשת הנהלת המוסד לביטוח לאומי למנוע סגירת הסניפים לקבלת קהל.

השופט הורה להנהלת המוסד ולוועד העובדים להכנס למשא ו־מתן אינטנסיבי על־מנת לנסות לפתור את המחלוקות, שהתעוררו בעקבות הלחץ הכבד, המוטל על הסניפים בשל ריבוי הפונים ל־קבלת השלמת הכנסה.

במכתב, ששלח אתמול מנכ"ל הביטוח הלאומי לנציב שירות ה־מדינה, מסביר המנכ"ל, כי המוסד תיגבר ככל הניתן את יחידות השלמת הכנסה על חשבון יחידות אחרות, אך לא הצליח לספק בדרך זו את כל כוח האדם הדרוש. כ־תוצאה מכך השתבשו סדרי ה־עבודה בשירות להבטחת הכנסה, נוצרו פיגורים גדולים בטיפול ב־תביעות והסניפים מוצפים בפונים. במכתבו מבקש המנכ"ל מנציב שירות המדינה לגייס 200 עובדים ארעיים לתקופה של 120 יום ל־צורך תגבור יחידות המוסד בתח־ום אבטחת השלמת הכנסה.

צו המניעה הזמני, שהוציא את־מול בית־הדין לעבודה, ניתן עד ליום שני, שבו אמורה להתקיים ישיבה נוספת של בית־הדין על־מנת להכריע בענין, אם הצדדים לא יגיעו להסכמה.

בשל חוב נותק זרם החשמל לאתרי שאיבה

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

חברת החשמל ניתקה אתמול הזרם ל־10 אתרי שאיבה של „מקורות" ברחבי הארץ בגין חוב של 7.6 מיליארד שקל, שמועד פרעונו חל לפני שבועיים.

דובר חברת החשמל אמר, כי מדובר באתרי שאיבה של מי השקיה וכי לא נגרמו שיבושים באספקת מי השתיה. אולם אם לא תפרע „מקורות" את חובה יינקטו נגדה, לדבריו, אמצעים נוספים.

ב„מקורות" נמסר, כי בשל חוב שחב לה משרד האוצר וכן בגלל פיגור בתשלום עבור מי השקיה של חקלאים, אשר נקלעו לקשיים כספיים, אין ביכולתה לעמוד ב־תשלומים לחברת החשמל.

„40 רחובות נסגרים בי־ם בשבת באופן לא חוקי"

מאת סופרת „דבר" בירושלים

הוועד הציבורי למען חופש מדע, דת ותרבות (חמד"ת) פנה שלשום אל ראש עיריית ירושלים ומפקד משטרת מחוז ירושלים בתביעה שהעירייה והמשטרה יערכו סקר דחוף לגילוי רחובות בבירה, ה־נסגרים לתנועה בשבתות באופן בלתי חוקי.

יו"ר הנהלת חמד"ת, פרופ' הלל שובל, ביקש מראש העיר לברר, אם נכונות הידיעות בעיתונות, כי ארבעים רחובות בבירה נסגרים לתנועה בימי שבת על־ידי פעולה פרטיזנית של התושבים וללא רשות מוסמכת.

חמד"ת דורשת מעיריית ירוש־לים ומהמשטרה לנקוט בצעדים דחופים להסרת המחסומים הבלתי־חוקיים ולפרסם בפומבי את רשי־מת הרחובות הסגורים כדין.

ליונה, המשפחה וקבוץ אלונים

אתכם באבלכם הכבד במות חברנו

נ ח ז"ל

מזכירות ארגון מגדלי הפירות

אנו מודיעים בצער על פטירתה של חברתנו

בונציה מדיסקר ז"ל

הובאה לקבורה בקיבוץ שפיים אתמול, יום חמישי כ"ג חשון תשמ"ו 7.11.85

המשפחה
ובית שפיים

הנהלת מפעלי פלדה מאוחדים וציבור העובדים

אבלים על מותו של

ישראל רטנר ז"ל

ממקימי קרית הפלדה

ומשתתפים בצער המשפחה

אזכרה וגילוי המצבה

ליקירנו

יעקב רוזנברג ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון, כ"ו בחשון תשמ"ו, 10.11.85 בשעה 3.30 אחה"צ, בבית העלמין החדש בכפר־סבא.

אשתו **פרומה**
משפחות אנגל ופרוינד

במלאת שלושים לפטירת אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

מלכה מֶר ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום א' כ"ו חשון תשמ"ו 10.11.85 בשעה 15.00 בבית העלמין הדרום גבול חולון בת־ים.

נפגשים בשער הראשי.

המשפחה

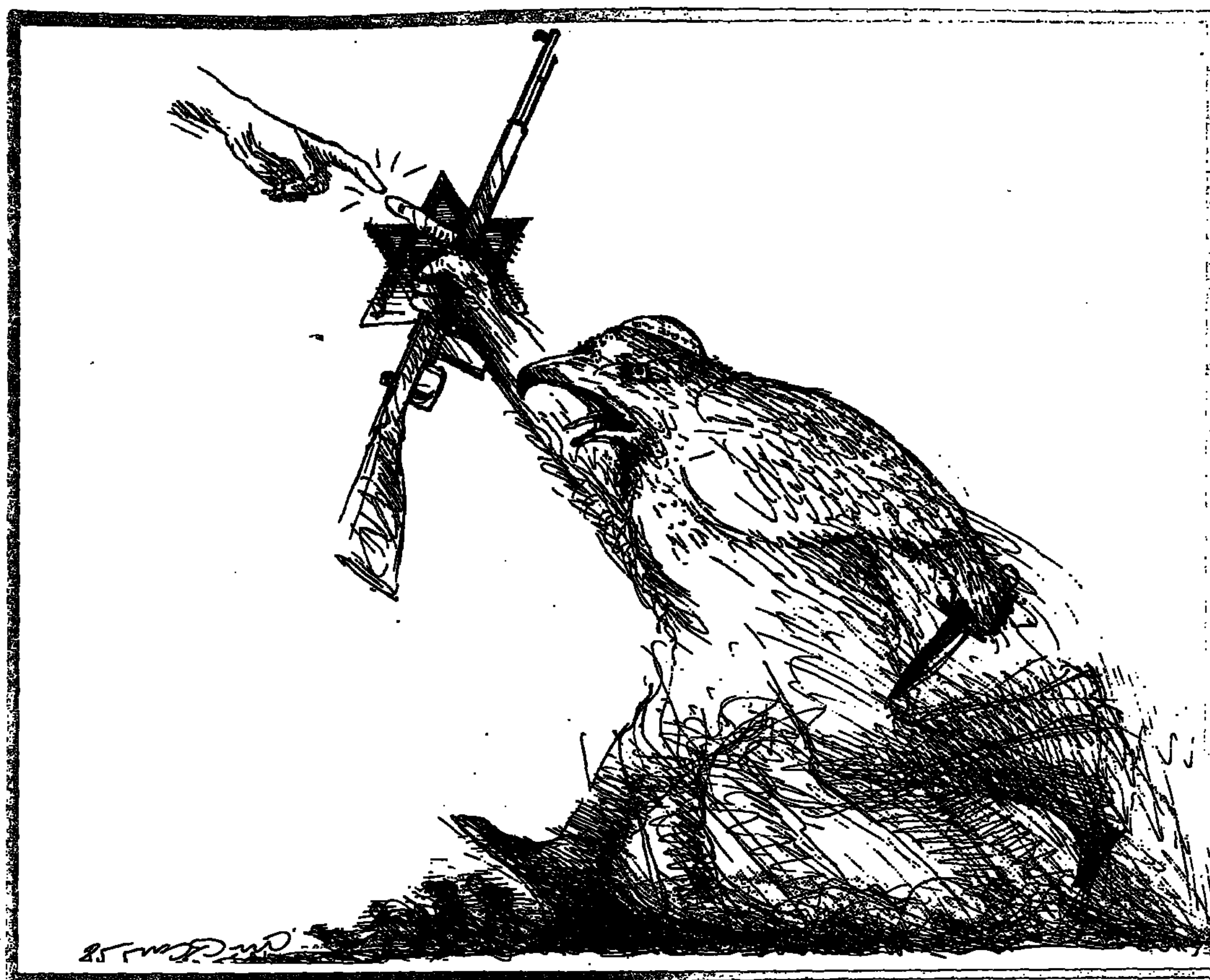

דבר היום

קולות שלום וקולות טרור

גם אם יש עדיין לא מעט מן הערפול בהודעתו של יאסר ערפאת אתמול בקהיר, ניתן להניח כי הוויתור החלקי שלו על פעולות טרור לא יספק את ישראל ולא יפלס את דרכו כפארטנר רצוי בשולחן הדיונים. אין, למעשה, חידוש בוויתור הזה שהעניק ערפאת לנשיא מובארק: במשך שנים (עד לרציחת השייטים הישראלים בקפריסין ופרשת „אכילה לאורו") הסי״ף „פתח" לפעול בטרור בארץ, ולא בארצות חוץ. הכוונה לפתוח כלפי ארה״ב, אך ספק אם גם ארה״ב תראה בכך צעד מספק — וזאת בנוסף לשאלה הפתוחה: האם ירצה והאם יוכל ערפאת לקיים את הבטחתו בדבר הפסקת החבלות מחוץ לישראל.

מבחינתה של ישראל, גם טרור בשטחים איננו תופעה לגיטימית ואין לה ברירה אלא להילחם בו בכל האמצעים העומדים לרשותה. אם אמנם רואה הנשיא מובארק הישג בהצהרה של אתמול, או אז הוא טועה. הישג נמהר בתוצאות התוצאה לא תהיה בקבלתו של ערפאת כבר־שיח כשר.

לא ברור באיזו מידה ראה המלך חוסיין את הצהרת אתמול כסלילת הדרך לפתיחת המו״מ שהוא רוצה בו — ספק שמעיקרות גם ההתבטאויות אתמול בקאהיר — אך ברור כי חיפושי הדרך למו״מ חייבים להימשך וחייבת להימצא נוסחה הוגנת לשיתוף הפלשתינאים במו״מ. ההצהרה של אתמול עדיין איננה מקלה על חיפושים אלה. עם זאת יש לומר כי בסירובו לוותר על המרור כנשק מדיני מוצא ערפאת לגיטימציה אצל גורמים מערביים בכירים למדי.

יש להצטער על כך צער כפול משום שמדובר במדינה כאיטליה, ידידותית בעבר, שבני עמה הצילו יהודים בימי השואה וסייעו למאבק הציוני שלאחר מכן. אך הדברים, שהשמיע זה עתה ראש הממשלה הסוציאליסטית בטינו קראקסי בזכות המאבק המזוין של הפלשתינאים שאדמתם נשדדה מהם, והשוואת יאסר ערפאת עם ג׳וזפה מאציני — הוזה איחודה של איטליה — הם עדות לקרע העמוק שנפער בין שתי המדינות ובין שתי תנועות העבודה. לדאבוננו, נהנה בעניין זה קראקסי (ששיקם השבוע את ממשלתו) מתמיכת רוב המפלגות והציבור האיטלקי, למרות אי־אלה הסתייגויות. המסורת האנטי־פאשיסטית, שפעלה בעבר לטובתנו, פועלת כיום נגדנו.

בעיני קראקסי אש״ף הוא הנציג המוסמך של העם הפלשתינאי, ששום פתרון לא ייכון בלעדיו. להכרה זו שותפים למעשה גם הרבה אירופים אחרים, אם כי לא כולם אומרים זאת בגלוי, בהתחשבות במאמצי השלום המוכחים של ראש ממשלת ישראל. הקולות הצורמים ממחנה הליכוד, המבקשים לגרוע מיוזמתו של שמעון פרס, רק מוסיפים שמן על מדורת המגמה הפרו־אש״פית באירופה. ואם כי להלכה העניינים הכלכליים בקהיליה האירופית מופרדים מהפוליטיקה, יש בהחלט מקום לחשש שאיטליה תנסה להכביד עלינו גם בשטח זה.

א.ב. יהושע

להרוג במלים את המחשבות שיסתיימו במעשים

כאשר הוקמו ההתנחלויות הראשונות לאחר מלחמת ששת הימים, אלה שבאישור הממשלה ואלה שלא באישור הממשלה אבל בהסכמתה השתיקה, יכול היה כל מי שיש לו מינימום שכל ישר בקרבו, לצפות שיום יבוא והעובדות הללו ישמשו כמכשול הקשה ביותר לשלום, והאנשים שהתנחלו שם והשקיעו את מרצם ואמונתם לא בנקל יוותרו על החלטתם הנחושה להקהיל את הריבונות הישראלית בשטחים, וזאת עד כדי מרי מזוין בבוא יום ההכרעה המדינית לחלוקה מחודשת של ארץ־ישראל.

כדי לצמצם עד כמה שאפשר את הנזקים הקשים של מלחמת אזרחים ודיב אחים, קראתי ב־1982 לפתוח עד כמה שאפשר את ערוצי התקשורת בין המחנות, כדי ליצור דה־לגיטימציה מוחלטת אפילו של הכוונות והמחשבות בדבר אפשרות של מרי כזה.

עלינו להודות איפוא שכותב המאמר בעתון א.י. נתן ביטוי גלוי למחשבות נסתרות בדרגה זו או אחרת, המקננות לא רק בקרב המתנחלים, אלא בקרב אוהדיהם בימין, ובכך הוא מאפשר לציבור הרחב — לרבות נבחרי הליכוד שהתבטאות חלק מהם בכינוסם ראויה לשבח ברור — „להרוג" במלים את המחשבות שעלולות, ביום ההכרעה המדינית, להסתיים במעשים.

איתורם והשיפתם של מוקדי הנגע וזרעי הפורענות והוקעתם הנמרצת תחסוך הרבה דם בימים הקשים של ההכרעה, שאני מתפלל אליה אבל גם מפחד ממנה. זאת אחת הסיבות — רגע ההכרעה — שהתנגדתי עקרונית לתנועת „יש־גבול" ולסרבנות במלחמה במלחמת לבנון, על אף שהבנתי את סיבותיה האנושיות.

לומר את כל האמת ובמבט ריאליסטי ומפוכח ומתוך הכרת המשתתפים, אינני חושב שמסירת יהודה ושומרון תיעשה בכל מקרה בלי שפיכות דמים. אולם ההיסטוריה היהודית תתגודד בגבול תהומי אם הממשלה תעמוד מול כמה עשרות או מאות מתמרדים, או חלילה, מול אלפים.

לכן מה שדרוש עכשיו הוא שעשרות עתונאים יקיפו יומם ולילה את אנשי הליכוד ו„התחיה", ויוציאו מהם כמה שיותר הצהרות תמיכה בדמוקרטיה, ויצלמו ויקליטו וישמרו היטב על כל הסרטים האלה, שאותם יתחילו להקרין ולשדר ברגע שהפלשתינאים העקשנים מהעבר השני של המיתרס יתחילו סוף־סוף לדבר באמת שלום.

אוריאל בן־עמי

כ״ך סימן ליש״ע

נכון להשבוע, השיגה מועצת יש״ע את הכותרת שביקשה לעצמה. דובריה המרכזיים דיברו בתחילת השבוע בשפה אחת, ולאחר הסערה שפרצה נבהלו מעצמם והדרזו לדבר בשפה אחרת. הם הסבירו, הם הבהירו, שאפו לחזור ולהתיישר עם השלטון.

מועצת יש״ע היא גוף שאינו מעוגן בחוק, אלא מעין ארגון־גג המבקש לייצג את כל ישובי יהודה שומרון ועזה לגוניהם השונים. בהסתדרויות הרעיוניות של תושבי יש״ע נשמעים קולות שונים, מן המרכז ועד כ״ך, אולם רובם נגררים אחרי קולו הצודם של אליקים העצני, מהוגי ההסכם הקואליציוני עם כ״ך בקרית־ארבע.

ראש מועצת יש״ע, ישראל הראל, טוען בתוקף כי המתונים הם המובילים, אלא שקולם נבלע בגרונו של העצני. דוגמה בולטת לכך היתה לפני שבועיים בכינוסה של מועצת יש״ע באפרת. סגן ראש מועצת קרית ארבע, רמי זית מתנועת כ״ך, הביא את עתניאל שנלר, מזכיר מועצת יש״ע, לגרש עתונאים מדיון פומבי נגד הממשלה, שאליו הוזמנו.

איש לא התנגד להחלטה. לא בני קצובר, שטוען כי התנגד להחלטה, ולא ישראל הראל, שחש, לדבריו, רגשי אשמה על גירוש העתונאים, אולם בחר שלא להתבסא. זית, תוהבו על זה, מכופף גדולים. שנלר, קצובר והראל — ילדים.

דוגמה נוספת אירעה השבוע בניסוח ההחלטות מועצת יש״ע. הראל טוען כי ההחלטות שפורסמו, ובהן השוואתו של שמעון פרס לפטן שבגד בעמו, לא נתקבלו. אלא היו בבחינת גילוי־דעת של אליקים העצני. נתקבלו או לא נתקבלו, העצני כפף שוב את עתניאל שנלר הדרש ממנו לפרסמן בפולאו.

מועצת יש״ע יכולה לטעון כי אנשיה המרכזיים הם המתונים המובילים, אולם היא משלה את עצמה. הלגיטימציה שהקנתה לתנועת כ״ך היא סימפטום לאובדן השליטה והעברתה לידי הקיצוניים.

בישיבת סיעת הליכוד השבוע ספגה מועצת יש״ע מהלומה לא צפויה, דווקא מחברי הכנסת מיכאל דקל ועובדיה עלי, הנמנים עם תומכיה. דקל נזף בהם בחריפות על העלאת הרעיון של אחיזה בנשק מול ממשלת ישראל החוקית. עתניאל שנלר, שפירסם את ההחלטה כי מסירת יהודה ושומרון תיחשב לבלתי חוקית, מיהר להבטיח שלא התכוון לאחוז בנשק וכי יפעל על פי החוק.

מועצת יש״ע מאגדת בתוכה למעלה מ־100 ישובים ביהודה, שומרון ועזה, אולם יותר ממחצית תושביהם — יותר מ־30,000 — מתגוררים בשבעה ישובים עירוניים. על רקע זה הוקם חבר הישובים העירוניים ביש״ע, הדורש ייצוג ביחס נכון לגודלו בקבלת ההחלטות.

מועצת יש״ע נשלטת, למעשה, בידי הקו הקיצוני של גוש־אמונים. מדובר בשני גופים הפועלים בכל פעם תחת כובע אחר למימוש פעולותיהם. גוש־אמונים מתיימר להציג עצמו כגוף אידיאולוגי, ואילו מועצת יש״ע רואה עצמה כגוף ביצועי. אולם, כאמור, פעולותיהם שזורות זו בזו למרות מאבקים פנימיים. השבוע, למשל, יצא גוש־אמונים להסביר את הסערה שחוללה החלטת מועצת יש״ע כאגודת בתוכה למעלה מ־היר, בודדים חוקיות, את ממשלת ישראל ממסירת יהודה ושומרון.

העימותים הפנימיים במועצת יש״ע ו־גוש־אמונים מתבטאים בעיקר במחלוקות הבד הפנימיות של נשיאת דגל המאבק. עתניאל שנלר מוזמן לעיתים דיונים של מועצת יש״ע ומקפיד לציין כי אין להם קשר עם גוש־אמונים. דניאלה וייס פועלת בדרך כמוהו ורצה לעתונות עם הודעות של גוש־אמונים המתפלמות ממועצת יש״ע. שני הגופים קנאים לעצמאותם כלפי התקשורת ובתוך ביתם.

הניכור הפנימי בין מועצת יש״ע לבין גוש אמונים מגביר את כוחם של הקיצוניים בבני הגושים. אולם הישובים העירוניים, המרכזים את רוב התושבים ביהודה ושומרון, אינם שותפים לפי שעה לקו מאבק. עם זאת, צריך לזכור כי הם מסכימים למאבק עקרוני נגד עקירתם מבתיהם ומבטיחים שלא יסכימו לכך. לפי שעה הם ממתינים בשקט לתוצאות משא־ומתן מדיני אפשרי.

חיים גורי

מלחמת אזרחים

לפני שלושים שנה כתבתי ש„אני מלחמת־אזרחים / ומחציתי יורה את אחותה / אל קירות המנוצחים / בית־דין־שדה / העובד במשמרות / ושם אורות לאו־דועכים / ושם הצודקים יורים ביותר הצודקים".

אך זה היה שיר בלבד, תיאור מצב פנימי בנפש קרועת־ההפכים, מצב המוכר לכל אדם בפרק זה או אחר בחייו, מול מערכת הנטיות המנוגדות שבו.

כאשר הדברים חורגים מהדימוי הפיוטי אל המציאות האמיתית, החוץ־ספרותית, מופיעים האלימות והדם. תולדות האנושות רצופות מלחמות־אחים ומלחמות־אזרחים. גם עם־ישראל בקורותיו ידע זאת, ללא הרף.

רצוי, לפיכך, לקרוא לדברים בשמם, לא להפוך את „המצר הנוראי" הקרוי מלחמת־אזרחים ל„חתול־בית", שורט ונבוי ככל שיהיה, השייך ל„מחלוקת הסוערת".

הארץ הזאת ידעה בדורות האחרונים הפגנות אלימות, תגרות רחוב־יגזות בין „פלגת האגרוף" של בית״ר ל„פלוגות הפועל", על עשרות פצועים קל וקשה. גם הרוגים היו. היא ידעה רצח פוליטי. היא ידעה את „אלטלנה", שהידרדרה אותה אל סף מלחמת־אזרחים.

הדברים נמשכו גם לאחר תש״ח, לאחר תקומת מדינת ישראל. הארץ הבירה מתחרות קיקיוניות וגם רציניות יותר. האלימות נמשכה תוך הפרת החוק. הפגנת הענק של „חרות" נגד השילומים מגרמניה, המסע אל הכנסת, הפכה להתכתשות דמים. לפני צאת המפגינים נאם לפניהם מנחם בגין בכיכר ציון וסיים דבריו: „לכו בני וכל העומד מולכם ינופץ כזכוכית אל הסלע!" ומולם עמדה משטרת ישראל, שומרת חוק המדינה.

בן־גוריון הנסער כתב לי לאחר שנים: „אילו לא מנעתי בעוד זמן, בכוח הצבא, התפרצות האספסוף לכנסת, היה נערך טבח בקרב חברי הכנסת". כך כתב ראש הממשלה על ראש האופוזיציה, והוא ממשיך את חזות האימים מה יקרה כאשר ישתלט בגין על המדינה: „...יחליף המפקדה של הצבא והמשטרה בבריונים שלו וישלוט כמו שהיטלר שלט בגרמניה, וידכא באכזריות ובכוח תנועת הפועלים; ובהרפתקאות מדיניות יחריב את המדינה".

זה היה האקלים ועודנו כוח. ישראל היא מופת של חברה דמוקרטית על אף המלחמה הנמשכת המסות והמדראים. מותר להיות גאים בכך באזור העריצים והרודנים סביב. ועם זאת מבצבצת בה לבה רותחת של זעם ותסכול ויאוש ומצטמה בשל המצב הקשה המחלוקת האוכלת לגבי שאלות הגורל של קיומה. לא פעם היא מזכירה מלחמת־אזרחים ללא דם, אף שגם דם נשפך בירושלים. לא הרחק מהכנסת, דמו של אמיל גרינצווייג ז״ל, וגם קם בה ארגון מחתרת יהודי שפעל ותיכנן פעולות מחרידות, ונוספו לו יוזמים נוספים בדרך לכיפת־הסלע.

בפתח ספר השירה „שירי חרב", כותב יונתן רטוש: „אין אני יודע מדינה שלא קמה בחרב ולא משטר שקם בלא מלחמת אזרחים — אם בכוח ואם בפועל —" קביעת הברים כחוק. מלחמת אזרחים בכוח קיימת כאן. האם זו תצא מן הכוח אל הפועל?

נסעתי לעפרה אל מועצת יש״ע בעקבות הדברים שפורסמו במקומון אלף יוד, המופיע אחת לשבועיים באריאל, ובשל הכרזת מליאת יש״ע על אי־חוקיותה של החלטת ממשלה בישראל שתמסור חבלי מולדת לשלטון זר. הפירסומים הללו עוררו סערה מוצדקת בארץ. ומן הראוי היה לשמוע מפי דוברי המתיישבים את תגובתם.

פגשתי שם את ראש מועצת יש״ע ישראל הראל ה״ה דברו: „הדיבורים על מלחמת אחים, שאנו המתיישבים או גוש־אמונים נשתתף בה, הם קשקוש. אנחנו לא פרטנר למלחמת־אזרחים. אני גם בספק שאלה שבשמאל שחוזים את האפוקליפסה הזאת מתבונ־נים לכך. זה יותר דיבורי. העם היהודי לא בנוי לכך, לא ייצא לכך. כל צד ישלם בעד הוויתור עליה מחיר אידאולוגי, אך זה מעט לעומת מחירה של מלחמה כזאת".

אך היו בתולדות ישראל, בהיותו עם בארצו, מלחמות אחים נוראות, אני אומר לו, אופיינו הלאומי לא השתנה. הראל ממשיך במונולוג: „המתיישב המצוי ביש״ע הוא אדם שבא למתוח את גבולות היכולת של הציונות כפי שהיתה לאחר מלחמת יום כיפור: מגוננת, חסרת בטחון, תוהה על עברה ועל עתידה. אנחנו המשכנו תנופה שנעצרה... חשבנו שבישיבתנו נסחוף את עם ישראל אתנו... רצינו לרומם את עם ישראל... גם כך הקמנו מפעל גדול בהיקפו ובעמקו...".

אני מבקשו לשוב לעניין חוקיותה של ממשלת ישראל על תנאי. הוא ממשיך: „את מטרותינו אי אפשר להשיג בכוח... דווקא הטראומות של ימית וארגון המחתרת היהודי מוכיחות זאת. בימית היו בזמן הפינוי כ־10,000 אנשים עם מטען רגשות עצום, עם דינמיקה קבוצתית שבכל חברה אנושית היתה מתפתחת למאבק אלים שקשה לשער את סופו... היום המבנה הנפשי של העם הוא יותר מאוחד מאשר מפריד".

— אתה בטוח בכך?!

— אני לא רואה אף טיפוס אחד של אנשים שמרים נשק. אני יכול לראות מחזות פאסיביים איומים, לא אקטיביים.

— אתה רואה תופעות של התאבדות נוסח מצדה במקרה של פינוי?

— לא התאבדות קולקטיבית. היו אנשים שדיברו על כך, על מעשה אישי שלהם.

— אתה מאמין שניתן לקיים מדינה כאשר חלק בה נכון לציית לחוקיה ולהחלטות ממשלתה על תנאי?

— כאשר פועלים כובשים מפעל ולא מניחים להיכנס אליו, זה בניגוד לחוק. כאשר סטודנטים חוסמים צמתים בגלל כסף, מותר לעבור על החוק? כאשר תנועת „יש גבול" קוראה בפומבי לחיילי צה״ל לא לשרת בלבנון, זה היה בהתאם לחוק?

— הסרבנים נאסרו ונענשו.

— אך איש לא נגע במנהיגים. איש לא אסר פירסום קריאותיהם בעתונות. מה שנזרע על־ידי השמאל בלבנון ייקצר ביש״ע. אם מותר לחייל לסרב פקודה בלבנון מטעמי מצפון, אולי יימצאו חיילים שבשל מצפונם יסרבו לעקור ישוב בארץ־ישראל. אני נגד כל הפרת מרות לאומית, אך איש אינו עוסק בהכרזות של השמאל על „הכנת הכלים" למלחמת אחים.

— למה אתה מתכוון בדיוק?

— לא קראת את דבריו של ליבוביץ? לא שמעת על דבריו של פרופ׳ עדי צמח?

הוא מוציא גליון וקורא את דברי צמח מתוך חוברת זכרון ליצחק דויטש ז״ל, העוסקים בתסריט שיחייב אנשים בארץ לפעול בדרך של „אי־ציות לחוק וסבוטאז׳". הוא מצטט: „תסריט כזה יהיה בגדה המערבית... וכשמגיעים למצב כזה, נשאלת השאלה האם מחובתנו לפעול בדרך של אי־ציות לחוק וכל סבוטאז׳? התשובה היחידה שאני יכול להגיד היא: כן". לא קראת זאת?

— מה כתוב שם הלאה?

— „נניח שעולה כאן איזושהי קבוצה לשלטון והחליטה לספח את הגדה המערבית לישראל, וכדי לטהר את החברה מאלמנטים מתסיסים היא מחליטה לחסל מאה אנשי אוניברסיטה, מאה אמנים, מאה אנשי צבא... האם על־ידי חיסול 300 אנשים תחוסל ההתנגדות? אני סבור שלא... יש בידינו כוח הרבה יותר גדול מכוחנו המספרי, אם לא נוותר על האופציה שלנו למרי ולסבוטאז׳ ולהתנגדות אלימה... לכן, אני חושב, שעלינו לזכור תמיד שהאופציה הזאת קיימת ולהכין את הכלים שיאפשרו את מימושה". את זה הכריז וכתב פרופ׳ עדי צמח, מה דעתך על כך?!

אלה הם דברים קשים מאוד וחמורים מאוד, אני אומר לו, אך מדובר בתסריט של טרור אלים כלפי האופוזיציה, ברצח מאות מתנגדים פוליטיים, בתגובה אלימה על אלימות באירוע המתרחש במצב של הרס הדמוקרטיה... זה לא דומה לפירסום באריאל, הקורא להתנגדות אלימה להחלטותיה האפשריות של ממשלה חוקית הפועלת בתוקף החלטות הכנסת!

— מה פירוש „להכין את הכלים"? על כך עברה התקשורת בשתיקה! כאשר היתה אצלנו מעידה מצערת ב„נקודה" ופורסמו דברי דומיניץ בעניין „מבצע משה", דרשו בשמאל שיסגרו את העתון שלנו. זה חופש הביטוי? באיזה מקומון נידח כתב מישהו שטות המחייבת רק אותו ומתחילה מיד צעקת „עליהום" על כולנו. להם מותר לקרוא לנו יודאונאצים ולהמליץ להרוג מתנחלים. לא.ב. יהושע מותר להמליץ על מלחמת־אחים?

— הוא לא המליץ, הוא תיאר מצב אפשרי שגם אתם בהחלטתכם תורמים, חס וחלילה, להיווצרותו. הרי מליאת מועצת יש״ע קבעה חגיגית: „כל החלטה על ויתור על חלק מארץ־ישראל זו שבידינו היא החלטה בלתי חוקית ונוגדת את חוק השבות, חוק ירושלים וחוק רמת הגולן". אתם ממליצים בכך לא לציית. עדיין אין החלטה כזאת של ממשלה ריבונית בישראל, מדובר בגישושים ראשונים להסדר שלום וכבר אתם קובעים שהיא „בלתי חוקית". כלומר, כבר נוצר האקלים המורעל של חוקי על תנאי. מה יפריע לאנשים מרי־נפש ליטול את החוק לידיהם? הן מתוככם צמח ארגון הטרור, מן האשבים שבכם הצטרפו אליו. אין זה תסריט בדוי. האם אתה, אישית, מזדהה עם ההחלטה הזאת של מליאת מועצת יש״ע? אתה עומד בראשה.

ישראל הראל מהורהר. קשה לו לדבר על כך בלי לגלות סתירות מאחורי הקלעים. הוא ממלמל בינו לבינו „זו החלטה קשה, החלטה מזיקה", או שמא אמר „החלטה אומללה". הוא ממשיך: „אני מודאג שאנשים בתוכנו, במצב כלשהו, הגיעו לנוסח הזה עקב התפתחויות אמיתיות או מדומות שחשבנו שלעולם לא נגיע אליהן בשל הפריסה הרחבה של ההתיישבות וההתפתחות המדינית שחשבנו שאין עליה עוררין. אני לא מאמין שההכרזה הזאת יכולה להיות היריה הראשונה להתדרדרות. אני מקווה, למרות שאני לא מאושר ממנה, שמי שצריך להחליט החלטות מכריעות היסטוריות, יקח בחשבון בריצת האמוק שלו, וזה הרושם שמתקבל ממהלכי פרס, גם את הנתון הזה".

מפי טרמפיסט איש עפרה, שנלווה אלי בשובי ירושלימה, נודע לי כי רק 40 מתוך 160 חברי מליאת מועצת יש״ע נכחו בדיון שהסתיים ב„החלטה האומללה". הרב לוינגר ובני קצובר, מראשוני גוש־אמונים ומנהיגיו, התנגדו לה, סיפר לי. „עו״ד אליקים העצני", כך אמר לי האיש, „דחף את האנשים לניסוח קיצוני כזה שנשלם בעדו ביוקר. זו טעות קשה. זה מחזיר אותנו לתדמית מעוותת. חשבנו כבר שאנו חלוצים לפני המחנה, שחלקים גדולים בעם באים בעקבותינו, והנה אנו נתפסים כמחרחרי ריב וכחולקים על שלטון החוק. אנחנו ציבור מאמין. היה לנו כל היסוד להיות אופטימיים..."

זו החלטה קשה וחמורה פי שבעה מדברי המקומון באריאל, משום שהיא התקבלה במליאת גוף ציבורי המצוי ביש״ע בשל החלטות ממשלת ישראל ובתקציבה והמוגן על־ידי צה״ל, אני אומר לו, לא יעבור על כך לסדר היום.

זו הכרזה גרועה, חוזר ואומר הטרמפיסט.

בשובי הביתה, התקשרתי לא.ב. יהושע וביקשתי תגובתו. דבריך, אמרתי לו, הועלו על ידם בשיחתי בעפרה. הגיב האיש: „אני אז אמרתי שצריך להגביר את התקשורת בין המחנות כדי לצמצם את הנזקים שמלחמת אחים תיצור כאשר תגיע, ברגע שההכרעה תבוא לגבי יהודה ושומרון. אך גם את זה הם נעבור וגם על כך נתגבר. האפשרות היחידה שראיתי היא שהזמן יביא לכך. לא ייחלתי למצב כזה. ראיתי את זה בלתי נמנע בבוא ההכרעה. זו ראיית מציאות אפשרית, לא משאלת לב. אני מתנגד התנגדות מוחלטת לכל הפרת צווי המדינה וחוקיה. לכן יצאתי במחאה נגד יש גבול בעת מלחמת לבנון, נגד סרבני השירות. אמרתי, ולצערי לוי יצחק הירושלמי לא הביא מלה במלה את דברי, כי יש לפתוח את נושא התקשורת בין המחנות כדי לצמצם בבידוד האפשר את השוליים הקיצוניים".

הפעם הבאתי מלה במלה את דבריו. האם צפה יהושע את הבאות? מה באמת יקרה פה מחר? רצוי ואפשר למנוע זאת.

תם ולא נשלם.

טדי פרוס

מאורת הנחשים

תהיה משמעות חזון המרד של „אלף יוד" אשר תהיה, דבר אחד אינו מוטל בספק. אף אם רוב(?) תושבי הגדה מתנערים מהקריאה לקרב, ישנם לא־מעטים שיהיו נכונים לירות ביהודים „מפירי חוק", כלומר הממשלה וצה״ל, אם לא יתנהגו בהתאם לרצונם של עדת מוכי השיגרון. יתכן שהרבולוציונרים יצרפו אליהם מתנדבים מאזורים אחרים, כפי שכבר אירע.

עצם הקריאה למרד אינה חסרת תקדים: ניסו להפר החלטות ממשלה — מנחם בגין ביוני 1948 ופברואר 1952; חברי מחתרות אורתודוקסיות למיניהן; חניכי בגין בעת הדיונים על הסכם הביניים עם מצרים ב־1975 וחניכי חניכיו בעת פינוי פיתחת רפיח. צריך איפוא להאמין שאם הממשלה תחליט על שינוי במעמד הגדה המערבית, יתעורר גל מרי נוסף, יותר שמה מאשר בפעמים הקודמות, אולי עם הרוגים. פצועים כבר היו בהתקוממויות קודמות.

לאחר שהוגשה חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, הורה שר הבטחון לסגור את המגזין. זה היה הכרחי, אך לא מספיק. הסכנה איננה בפאמפלט זה או אחר, אלא בעצם קיומן של התנחלויות. גם ידידים בחו״ל אמרו כי ההתנחלויות הן מכשול לשלום, דיאגנוזה שיצחק רבין ושמעון פרס חייבים היו לעמוד — ולא עמדו — עליה עוד בשנים 1974־1977. בגדה, יותר משצמחו בה שומרי חומות ישראל שלא ינומו ולא יישנו, גדלה בה מאורת צפעונים אשר לאחר שהאכלנו והשקינו אותם בחלב שכונות העוני בישראל, הם מאיימים להכיש את מאכילם ומספקם.

תודה על האזהרה ש„אלף יוד" הכניסה לאלה שראו בהם קבוצת אידיאליסטים שיגנו על ישראל ביום פקודה. עתה חשפו המתנחלים את זהותם האמיתית. המראה שאינם שונים מהמתנחלים הצרפתים באלג׳יריה ושבבוא היום ינסו לתפוס את השלטון בכוח. יש לקוות כי פרס ורבין ילמדו את לקחי העבר (וההווה) ולא ינהגו כבימי קדם. לא רק שאין להקציב פרוטה נוספת להמשך הניחול, אלא שיש להפסיק כל סיוע וכל תמיכה כספית בהם. צה״ל וחייליו השכפים צריכים להניח לצפעונים לדאוג לעצמם ולא להאכילם שמנים ופרגיות הקופה הכללית. רק שוטה ימשיך להאכיל נחשים המאיימים להכיש ולהרוג אותו ולטעון כי אלה תולעי משי.

אנטישמיות גרמנית בחצי זיקפה

■ זאב סטרומינסקי

איבר־המין המצביע אל עבר הקהל מתחיל להתרומם. עמיתה עתונאית היושבת לידי מסרבת תחילה להתמקד בתת־זירה זו, אך לבסוף מעבירה מבט חוקר לכלי הדיבור הטבעי שעל הבמה. התאורה אינה חדה במיוחד, אך לאחר דיון קצר אנו קובעים: חצי זיקפה. איבר המין שייך לשחקן, המגלם את פראנץ, סרסור זונות מפרנקפורט, הדי עם היצאנית רומא ב'.

רומא ב' מעניקה את שירותיה ליהודי העשיר. היהודי העשיר הוא ספסר קרקעות וגורם לסבל רב למשפחות מפונות בכוח מבתים שהוא הורס כדי לבנות בתים חדשים. הוא מעניק לזונה עושר, אך הורס את אושרו של פראנץ – בחור טוב, בסך הכל. פראנץ מגלה שהוא הומוסקסואל. אנשי העולם התחתון מכרסים את פראנץ. פראנץ מונח על הבמה כשפניו מוסתרות, אך איבר מינו גלוי – 35 דקות תמימות.

שני נאצים מהללים, במהלך המחזה, את השואה ואת רצח היהודים. בסוף ירצח היהודי את הזונה מבלי שייענש. המשטרה מחפה עליו. ראש העירייה מחפה עליו. העיר קנויה על ידו וקוקה לו. סוף סיפור.

זהו, בקיצור, מחזהו של הסופר הגרמני המנוח ריינר־ורנר פאסבינדר „האשפה, העיר והמוות", שהגועל, הגסות והאנטישמיות הם מרכיביו העיקריים. המחזה הוצג ביום ב' השבוע בפני עתונאים בהצגה סגורה. אלמלא האנטישמיות לא היה המחזה, שגם התומכים בהעלאתו על הבמה מודים כי הוא מחזה גרוע, זוכה לפרסום שזכה לו. שמונה פעמים ניסו תיאטראות בפרנקפורט להציגו – ונכשלו. כעת נערך הנסיון התשיעי, הפעם על־ידי גונתר רוהלה, מנהל תיאטרון ה„שאושפיל" בפרנקפורט, וגרם למאבק חסר תקדים בין התיאטרון ותומכיו לבין הקהילה היהודית ואוהדיה. עד כה הצליחו היהודים, בעיקר על־ידי השתלטות (בלתי חוקית) על הבמה, למנוע את ההצגה, העשויה לעורר אנטישמיות, כפי שחוששים מתנגדי המחזה. בעת כתיבת שורות אלה שוררת שביתת־נשק: התיאטרון מתכוון לשוב ולנסות להציג את ה„זבל", כפי שהיצירה נקראת בלעג, ביום רביעי הקרוב. היהודים מתקשים להכשיל את ההצגה. מתחת לשולחן מתנהל משא־ומתן בין ה„שאושפיל" והקהילה.

עד כאן, לכאורה, פרשה עגומה בשטות תיאטרונית גועלית, אך לכאורה בלבד. מה שמתרחש בימים אלה בפרנקפורט הוא, למעשה, חלק ממאבקה של אנטישמיות גרמנית חדשה יחסית על הכרה ציבורית והזכות להתבצר מאחורי ההגנה על חופש האמנות, ויש לה סיכויים לא מבוטלים לנצח בקרב זה. מבחינת היהודים, וכן מבחינתה של מדינת ישראל – אף כי במישור אחר – מסמלת פרשת „הזבל" סכנה ממשית לעתיד. הסוג החדש של האנטישמיות הגרמנית פועל לפי שיטה מתוחכמת: הוא טוען את היפוך הדבר שאליו הוא חותר באמת ומניף את דגל כתות הקדמה, מה שבחוגים רבים משפר את תדמיתו. יש בכוח של אנטישמיות כוח רגשי רב: 40 שנה לאחר השואה הוא בא לשחרר את הגרמנים מתסביך ההתחשבות ביהודים, כולל מדינת היהודים: אחת מדרכי פעולתו העיקריות של גוון אנטישמי זה היא הצגת היהודים כפושעים, כדי ליצור משקל נגד תעמולתי לקורבנות השואה. ההתקפות הפרועות על ישראל בכלי התקשורת הגרמניים, מלוות בצלילים אנטישמיים. בעת מלחמת לבנון ניצלו את אותו המנגנון של עשיית השבונות, אך העקשנות שבה מנסים עתה להציג את ה„אשפה, העיר והמוות" מוכיחה כי אין עוד צורך במלחמות ישראל כדי לתאר את היהודים כפושעים.

מחזהו של פאסבינדר, וכן הסופר גרהארד זוורנץ, שכתב רומן עליו התבסס המחזה של פאסבינדר, שאבו את השראתם מתקופת הבניה בפרנקפורט בשנות השישים והשבעים, שאכן היתה מלווה הרס בתי מגורים ישנים, שחיתות ומעשים בלתי חוקיים. בקרב הקבלנים והספסרים שהתעשרו באותה תקופה היתה גם קבוצה של יהודים, ועובדה זו משמשת הצדקה לדמותו של „היהודי העשיר". דבר אופייני: לאחר פיצוץ ההצגה בשבוע שעבר, רואיין יושב־ראש הקהילה היהודית בפרנקפורט, איגנץ בוביס, על־ידי רשת הטלוויזיה צ.ד.פ. לתוכנית התרבות „אספקט". בין היתר אמר בוביס לכתב, כי „כל אחד מהבנקים הגדולים בנה יותר מכל היהודים ביחד". קטע זה המכוון לסתור את תרמית הספסר היהודי המרושע, לא שודר. לעומת זאת, שודרה בתוכנית תגובה של אנדרטת קורבנות הפאשיזם בפרנקפורט, תוך האיזכור כי „גם היום יש קורבנות" – והכוונה הברורה היא לקורבנותיהם הגרמנים של הספסרים היהודים.

סימן המשוואה בין היהודים לנאצים צץ לא רק בפעם בודדת זו בפרשת המחזה (שאף הוא מציג את הגרמנים, כולל נאצים, כקורבנות היהודי העשיר). כך, לדוגמה, הפגינו נציגי ה„ירוקים" בעד הצגת המחזה תחת כרזה בגנות „הספסרים", והרי הספסר היחיד המופיע ב„זבל" הוא יהודי, ונגד „שריפת ספרים". שריפת הספרים, הנהוגה בידי הנאצים, שימשה להשוואה עם המחאה היהודית למניעת ההצגה.

לאורך כל הדרך מכחישים נציגי הקו הזה כי יש להם כוונות אנטישמיות. כאן יש לציין כי כתם האנטישמיות נחשב לבלתי נסבל אצל רוב הגרמנים, לפחות המשכילים. לכן מותר להניח כי אפילו אישים מרכזיים במאבק על השחרור מתסביך השואה אינם מודעים למניעים אנטישמיים. היהודים אינם, לכאורה, הנושא העיקרי של במאבקם של אותם הגרמנים, אלא כלי שימושי בלבד. התקפות על יהודים נועדו להקל על המכים, ואילו עם הפגיעה ביהודים משלימים לצורך היעד הנשגב. אולי לכך הכוונה, כאשר טוענים כי מעשים כגון העלאת המחזה של פאסבינדר אינם „אנטישמיים". מאידך גיסא, רוסים תחת שלטון הצארים כבר ידעו לשאוג בעת פוגרומים: „הכה את היהודי, הצל את רוסיה".

עוד אסוציאציה רוסית, הפעם בקשר שונה לחלוטין: ברוחה לתעמולה סובייטית, נשען גם הלך הרוח האנטי־יהודי המתוחכם בגרמניה במידה רבה על „אידיוטים מועילים" – לפי ביטויו של לנין, שוחרי אידיאלים רמים הנרתמים למערכה תעמולתית של מי שמנצל את האידיאלים לרעה. בפרשת „שאושפיל" נטלו את רשות הדיבור אישים שאינם מאושרים מהמחזה, אך באים להגן על חופש האמנות. גם כאן עשו תומכי המחזה עבודה יפה – שכן דיכוי האמנות נחשב אף הוא חלק מן העבר הנאצי שאסור לשוב אליו. הנהלת התיאטרון בנתה לאוהדים תמימים עוד גשר: כל נימה של אנטישמיות שהיתה כלולה במחזה נמחקה ממנו הודות לבימוי של ה„שאושפיל", נמסר על־ידי ההנהלה – ומי שרצה האמין, אף שנכון יותר לומר כי הבמאי הוסיף למחזה אנטישמיות ולא גרע ממנה.

קרש הצלה תעמולתי נוסף של תומכי ההצגה הוא כי על־ידי חשיפה גלויה של דברי אנטישמיות המושמעים בפי דמויות המחזה מתעוררות אצל הצופים דווקא סלידה מהאנטישמיות ולא הזדהות עמה. לטענה זו הגיבה „החברה לזכויות האדם" שבה חברים גולים פוליטיים ממזרח אירופה ואוהדיהם הגרמנים שוחרי זכויות האדם, לאמור כי המאבק נגד אנטישמיות בעזרת אנטישמיות הוא שיטה המובילה לתאי הגאזים.

לפרשה העגומה יש גם צד מעודד. עקשנותו של ה„שאושפיל" גררה בעקבותיה גם גל הזדהות חזק עם היהודים מצד חוגים גרמניים רבים. אפילו השבועון „דר שפיגל", הידוע בנטיותיו השמאלניות האנטי־ישראליות, גינה את ההצגה. אם זאת – עיקר ההתנגדות הגרמנית היא במחנה הבורגני, ואילו בשמאל ניכרת תמיכה ב„שבירת הטאבו היהודי".

פח האשפה של העיר האחרת

לפני עשר שנים בקירוב היתה שערוריה לארגדולה בפסטיבל קאן. עכשיו, בפרנקפורט, המאבק האלים להורדת המסך על „האשפה, העיר והמוות" מעלה מסך על גרמניה אחרת. „הירוקים" מתפרקים מחובת ההתחשבות ביהודים, מגלים את טעמה המשחרר. יחסי רוצח וקורבן מתחלפים במשוואה שבצידה האחד פשעים ופושעים גרמנים, ובצידה האחר פשעים ופושעים יהודים. מתחת לשולחן מתנהל מו"מ בין ה„שאושפיל" והקהילה היהודית

מלך המתים החיים

■ יגאל משיח

כאשר התגלתה גופתו התפוחה של פאסבינדר בחדר של בית־מלון, לא הופתע איש. לרגע נדמה היה כי הסצינה הזאת הופיעה כבר – באחד מסרטיו של המת עצמו. פאסבינדר שרף את הנר בשני קצותיו, כמו גיבור סאדומאזוכיסטי של אחד מסיפוריו. ב־20 שנות יצירה קולנועית מהירה פלט פאסבינדר 48 סרטים, וביניהם כמה יצירות מעניינות מאוד, בעיקר סרטי הנשים „לולה", „ורוניקה פוס" „לילי מרלן" ו„מאריה בראון". באלה ובכל האחרים לא נמצא אפילו רגע אחד של שמחה אמיתית.

פאסבינדר הקדיש את יצירתו לסוטים ולחולים בשולי המציאות, בעיקר למתים החיים, חסרי התקווה ללא תקנה. מעבר לדמויות ניצבה תמיד גרמניה של סרסורים ושל פרוצות, ארץ חסרת רוח גם בימי הנס הכלכלי. שמות הסרטים שיקפו את השקפת העולם: „פחד אוכל הנשמה", „יאוש", „אהבה קרה ממוות", „נזיד השטן". „מריה בראון", הממוסד והמפורסם שבסרטיו, היה משל על אובדנה של גרמניה, בעיקר של אשליית הנס הכלכלי. ברקע, במשך כל הסרט, נשמע רעש בניה וקול פטישי אוויר, אבל שממונה המוסרי של גרמניה נשאר כשהיה. כמדבר הקולנועי הסוטה הזה לא היו הרבה יהודים, ולולא התסריט ל„צל המלאכים" (1976) על־פי המחזה שלו „האשפה, העיר והמוות", היה אולי מתחמק מהתווית האנטישמית. הוא עסק בהסתאבות גרמניה, והיהודים העסיקו אותו דרך אגב רק בכמה מסרטיו המרגיזים, בהם „ורוניקה פוס" ו„לילי מרלן".

„ורוניקה פוס" היתה שחקנית מפורסמת בימים הטובים. הגברת מנסה לחזור לפיסגה, ופאסבינדר מרפד את עולמה, כרגיל, בגלריה של עלובי־חיים, וחוזר שוב על תיאור חברת הרשע הקפיטליסטית. בין הדמויות מצויים רופאה שטנית ולקוחותיה, שני ניצולי טרבלינקה. גם בסרט זה אין התייחסות רצינית לשואה. היהודים והמחנות באים לאפיין את שנות ה־30, ימי הזוהר של הכוכבת. „לילי מרלן" הוא סיפור אהבה בין זמרת פופולארית, אהובה על הנאצים לבין יהודי בן למשפחה עשירה. המשפחה מנצלת את הזונה וקשריה להברחת יהודים לשוויץ והמטרה מקדשת את האמצעים. דמות האב חזקה ובלתי סימפטית, אבל גם בסרט זה היהדות היא מוטיב בשוליים. פאסבינדר, על אף העיסוק האובססיבי בטומאת גרמניה, לא אמר חצי דבר על השואה. שתיקה זו אולי מפלילה אותו יותר מסיסמאותיו האנטישמיות ב„צל המלאכים".

מעניין בהקשר זה לצטט מראיון עם פאסבינדר ב־1977 (מתוך הספר „פאסבינדר", עמוד 95). באותו זמן התכוון הבימאי לעבד לטלוויזיה את הרומן „סול והאבן" של גוסטב פרייטג, שהואשם באנטישמיות, ועל השאלה אם הוא מתכוון לתאר את „הבעיה היהודית־גרמנית" ברוח הסופר, ענה פאסבינדר כך: „מאשימים אותי באנטישמיות כדי למנוע ממני את הזכות לעבד את הרומן לטלוויזיה. מטרתי הפוכה. אני רוצה להראות מה עוללה האנטישמיות. יתכן שכמה מחלקיו של הרומן הם אנטישמיים, אבל דווקא בגללם אפשר להשתמש בספר כדי לאפיין את האנטישמיות.

באקדח מטווח קצר

■ שבח וייס

סבי איציק, פרולטר יהודי מן העיירה בוריסלב, פועל בניין, מעולם לא עסק בספסרות קרקעות. הוא בנה בתים. ידיו היו מיובלות מקורות העץ שהציב בקרקע. סבא איציק נרצח על־ידי חניכי הפאסבינדריזם, אשר הדביקו על מצחו של סבא איציק את תג היהודי המלוכלך.

סבא הירש, יהודי קטן תמיד, חי כל חייו מפרי עמלו, מעולם לא נטל עמלה. הוא נרצח לאור השמש, בעיר בוריסלב, על־ידי קלגסי הפאסבינדריזם.

דודתי פייגה, אשה יהודיה צעירה יפת תואר וענוגה, מעולם לא פגעה באיש. כל חייה לא היו אלא טוהר. היא נרצחה בפשמישל עם תינוק בזרועותיה. חניכי הפאסבינדריזם ירו בראשה מטווח קצר. כך נרצחה כל קהילת בוריסלב. כך הושמדה קהילת גליציה. כך הושמדו יהודי פולין. כך נכבתו יהודי אירופה. כך אמורים היו להיכחד כל יהודי העולם.

מפיצי הסטריאוטיפים, מחוללי השמצה, מי שנמנעו מלציין את הגניוס של שפינוזה, של הרמב"ם, של איינשטיין ושל פרויד והפיצו את תורת היהודי השיילוקי, הם הם שאטמו את הלבבות של העוללים, הפריצים והאנסים: הם רצחו את סבא איציק ואת סבא הירש ואת דודתי יפת התואר הענוגה באקדח, מטווח קצר, במכונת ירייה מטווח קצר, בתליה, בחנק ובעינויים קשים.

הוא אהב את הסרט הזה

■ אמיר רותם

סרטו הרביעי של הבמאי השוויצרי דניאל שמידט נקרא „צל המלאכים". את התסריט כתב ידידו הוותיק ריינר ורנר פאסבינדר על־פי מחזהו „האשפה, העיר והמוות". פאסבינדר גם משחק באחד התפקידים הראשיים. הקרנתו של הסרט במסגרת התחרות הרשמית של פסטיבל קאן ב־1976 עוררה את מבקר הקולנוע של „דבר" דאז, זאב רב־נוף ז"ל, לכתוב ב־21 במאי, אותה שנה: „מאז הסרט הנאצי הנודע לשמצה „היהודי זיס", לא נוצר סרט שאפשר להשוותו עם סרטו של דניאל שמידט „צל המלאכים", שהוגש לתחרות הרשמית לפסטיבל קאן על־ידי שוויץ". עוד הוסיף רב־נוף כי זהו „סרט מעורר בחילה" וציין ש„הסרט הוא התקפה כוללת על היהודים. אף־על־פי־כן, הוא התקבל רשמית לפסטיבל".

בעקבות הכתבה, הפנה ח"כ יורין (מפ"ם) את תשומת ליבה של הכנסת לפרשה. שר המסחר והתעשיה דאז חיים בר־לב, השיב ליורין מעל בימת הכנסת כי ניתנה הוראה לנציג ישראל בפסטיבל לפרוש מהפסטיבל כמחאה על כי הוצג בו סרט בעל אופי אנטישמי. ב־15 ביוני כתב משה ארם מעל דפי „דבר": „לא ייאמן, אבל זה קרה. בסרט „צל מלאכים" שהוצג בפסטיבל קאן, הדן לכאורה בנושא תסיסת הכרך המודרני שצמח בחיק הקפיטליזם המגונן, מופיע „היהודי העשיר" המסורתי... המשלחת הישראלית סגרה ביתנה לאחר שלא ניתן לה לראות את הסרט. תגובה מאוחרת זו לא עשתה רושם. נראה שביום מן הימים יוקרן הסרט בבתי הקולנוע ברחבי העולם ואולי גם בטלוויזיה".

הסרט הוקרן בבתי הקולנוע. ביוני האחרון הוא אף הוצג בפסטיבל הסרטים הבין־לאומי בירושלים. עוד נגיע לירושלים. נחזור ל־1976. עוד לפני פסטיבל קאן, באפריל, התפרסמה ב„ידיעות אחרונות" ידיעה בדבר החרמת הספרים שבהם הופיעו שלושה מחזות משל פאסבינדר, אחד מהם היה „האשפה, העיר והמוות". 2000 עותקים, רבע מהמהדורה הראשונה, כבר נמכרו.

תום שגב, שהיה שליח „מעריב" למערב־גרמניה, ראיין את המחזאי. „האמת היא שרציתי להתריע על סוג חדש של אנטישמיות הקיימת בגרמניה", אמר אז פאסבינדר והעיר כי יתכן שצריך היה להוסיף הערות שוליים למחזה הכתוב, והוסיף להרהר בקול: „יתכן בהחלט שלפחות חלק מסוחרי הקרקעות היהודים בפרנקפורט מבקשים לנקום את נקמת השואה... מחליאה אותי האהבה הצבועה והמתחסדת שמגלים גרמנים רבים כלפי היהודים בעוד שבחברה הגרמנית נשארו על כנם אותם מרכיבים פסיכולוגיים שגרמו לעליית הנאצים".

„בג'רוזלם פוסט" אותה שנה כתבה פמלה מלניקוס, ששבה מפסטיבל לונדון, שגם בו הוקרן הסרט: „חשתי שאפשר לכנות זאת (הסרט) הרבה דברים (מזוהם", „יומרני" לדוגמה). אך „אנטישמי" הוא לא אחד מהכינויים". והיא מוסיפה לקינוח: „אילו איפשרתי לרגשותי לכסות על שיפוטי, לא הייתי יכולה לסקר סרט זה אובייקטיבית כפי שאכן ניסיתי".

נקפוץ כמה שנים קדימה. פאסבינדר כבר חלף מהעולם, פיסית זאת אומרת. דניאל שמידט מוזמן עם סרטו לפסטיבל הסרטים של ניו־יורק. „ניו־יורק טיימס" ביקש ממנו להיזכר באיש שפגש בהיותו בן 18. פאסבינדר, מסתבר, כתב את התסריט בקצב האופייני לו: תוך עשרה ימים של ישיבה בבית־קפה. „הוא אהב את הסרט הזה" אמר שמידט" כיוון שהוא חשב שהוא נראה בו יפהפה. פאסבינדר הוא אולי האדם היחיד שהכרתי שהיה נקי מדעות קדומות. עבורנו הסרט הוא על גרמניה, בה איש אינו גווע ברעב ובה איש אינו פוחד. השניים היחידים הרגישים עדיין הם הזונה והיהודי, כיוון ששניהם מנותקים מהסביבה".

רב־נוף כתב בחוברת „קולנוע 76": „...הסרט אינו מסוכן: הוא בזיון – לא רק למחשבה בריאה, אלא גם לאמנות הקולנוע ולאינטליגנציה הבסיסית".

ליה ואן־ליר מנהלת את סינמטק ירושלים ואת הפסטיבל שבמסגרתו הוקרן הסרט. היא האחראית להבאתו של הסרט לארץ. „ראיתי את הסרט בקאן והוא לא עשה שם רושם מיוחד", אומרת ואן־ליר. ואן־ליר מאמינה בזכותו של הציבור בארץ לראות את הסרט, שהוקרן ברוב הפסטיבלים בעולם ולשפוט בעצמו. „כשהקרינו אותו בירושלים, המבקרים לא קפצו על העניין", מציינת ואן־ליר, הרואה בסרט מבט ביקורתי על החברה הגרמנית כולה. שני אירועים, מהמרכזיים והמוצלחים שהיו בפסטיבל בירושלים, היו סדרת הטלוויזיה „ברלין אלכסנדרפלאץ" והסרט „נשיקתה של טוסקה", סרט תעודי מרגש על בית־אבות לזמרי אופרה. את הראשון ביים ריינר ורנר פאסבינדר. את השני דניאל שמידט.

והיה לנו שלום. אבשלום אבשלום

■ יזהר סמילנסקי

תוך כדי מלחמת העצמאות כותב בן־גוריון להורי חייל בשם יצחק שנפל בקרב, כי אין תנחומים להורים אלה שנגדעו באיבם — אבל, „הדורות הבאים יתגאו על זו הגבורה של היצחקים" הבטיח להם. ואל משפחת החייל מאיר כתב וניחם אותם, כי חייו של מאיר כחייהם של חבריו שמסרו נפשם על שחרור המולדת וקוממיות האומה — לא באו לקיצם עם מותו, וכי חיים יקרים אלה „נשתלבו בארג חיי האומה — עד סוף כל הדורות". הבטיח להם.

בן־גוריון יכול היה להבטיח מתוך אמונה שלמה ובתום לב גמור, שהיצחקים וה־מאירים וחבריהם — מותם אינו קץ חייהם, ושמופת חייהם לא־נגמר על קו מותם. אמונה שלמה זו, ותום־לב גמור זה, ובטחון זך ואמיתי זה — הניחומים במופת החינוכי לדורות הבאים, ושילוב חיי הפרט בארג הגדול של האומה — האם עודם כפי שהיו? והיום עדיין ללא ספקות? ואותן מלים רוממות כמולדת, כאומה, כקוממיות, או ל„דורי־דורות", האם אינן, לעתים, מפחידות יותר משהן מרוממות?

גם לאימו של „ג'ימי" ידע ב.ג. לומר, ושוב במוחלטות גמורה, כי המוות אינו חדלון מוחלט וסופי, כי חיי אדם נארגים לא רק בחיי אמא שלו, כי הם נספגים בתוך החיים של דורו ושל הדורות הבאים — „כי אין חדלון מוחלט". ועד כדי כך: החיים הפרטיים הנה הם נספגים אל חיי ההיס־טוריה, והחדלון — חדל.

מי יודע עוד לומר ולנחם כך? מי יודע עוד לשמוע כך ולהתנחם? מי יכול להבטיח כל־כך. ומי יכול לקבל הבטחה כזו? וכך, להוותנו, אפשר לראות ביום הזכרון על־יד האנדרטה, אב אחד מקונן על בנו שנפל במלחמה שנראית לו חסרת הצדקה, ומר לו; ואב אחד מקונן על בנו שנפל באותה מלחמה ולא יסכים שיקראו לה מלחמת שווא: בנו מת במלחמת האומה על שלום הגליל, ומר לו.

כבר היו לנו מלחמות שהוציאו אחריהן אלבומים, וכבר היו מלחמות שהוציאו אחריהן „שיח לוחמים". ואך זה היתה מלחמה שהשאירה אחריה, בין השאר, ספרי שירה כבדים במשקע של שלילה ושל סרב־נות, בצד שירים שכולם ערגה לגמור ולצאת מכל המלחמות.

שלא להיות צריכים להקים עוד אנדרטות חדשות בכל עשור ועשור. שלא להוסיף בהן תמיד עוד שורות חדשות מפקידה ל־פקידה, שלא להיתבע עוד לעוד גבורה מול המוות, ושהגבורה האחת תהיה גבורת ה־חיים המלאים, הפוריים, גמורת מיצוי החיים לעומק ולגובה, הללויה. אבל, מי יכול לה־בטיח לנו כל־כך?

פתאום והנה עומדים זה מול זה האומה והיחיד, ההיסטוריה והביוגרפיה, התביעה לתת הכל ולהשתלב במארג המהלכים הגדו־לים, מול התביעה הקטנה לשמור על קצת החוט הפרטי במהלכים הקטנים שהם כל כולו של היחיד הזה, שאין לו תמורה.

במלחמות הראשונות הלכו האבות ל־מלחמה והבנים ישבו בבית וחיכו דואגים לשובו של האב ולסיפורי הגבורה שלו — ובמלחמות האחרונות הלכו הבנים למלחמה והאמות ישבו בבית וחיכו מתפקעים לבנים שישובו — וזה כל־כך קשה וכל־כך קשה. החרדה המטריפה לבואם של הבנים הביתה נתערבבה עם התביעה לסיים את מאה שנות הציונות המלחמתית, ולהתחיל במאה שנות הציונות היוצרת יחסים חדשים של לא־מלחמה, ככל שזה תלוי בנו, ככל שזה אפשר. וקצת יותר. ואפילו הרבה יותר. מתוך אותה הכרה עמוקה כי השלום היקר ביותר — עדיין הוא זול ממחיר מלחמה.

היסטוריה מרובה יש לו לעם היהודי. היסטוריה שמיטלטלת לה תמיד באיזה אמ־צע נסער, בין ההיסטוריה ההיסטורית ובין ההיסטוריה שמעבר להיסטוריה, בין ריאליזם ספקני ופסימי עד יאוש לבין אידיאליזם משיחי שמעבר לאפשר ולמוסבר.

מה קורה לו לבחור הזה שלנו במסע טלטלה לא־רגיל זה? מה בא קודם: האני האישי שלו, או האני ההיסטורי שלנו? למי מהם אין תמורה יותר? מי מהם בבאר בצרור החיים? תמצית האפשרות למצוא אפו־קיום מקופלת במלה הקטנה „גם": כשגם היחיד וגם הכלל חשים שהם מבוה־בים ומזוהים כאחד. גם זוכרים את השבות הפרטיים, וגם זוכרים את שם הפרק הגדול שבתולדות האומה שלתוכו הם ארוגים. לעתים נראה ה„גם" הזה בגדר האפשר. והוא גם קיים אז וגם מנחם. לעתים מתק־שים מאד למצוא את ה„גם" הזה, וקשה אז, ואין מנחם.

כי קשה לקבל רק את צידו האחד של ה„גם" המיוחד הזה. רק את תביעת המולדת לבדה, או רק את מחאת הפרט לבדו — ורק אפשרות הימצאו של ה„גם" הנורא וה־מופלא הזה היא שעושה את השייכות, אותה שייכות מרוממת, שאיתה הכל נראה אפשרי יותר, ובלעדיה נעשה הכל כבד מנשוא.

וכולנו הלא מכירים כבר גם את רגעי „ההיפנוזה הלאומית" שמיישרת כבמטה־קסם את כל הניגודים, וכנגדם גם את רגעי „התפכחות הסרבנית". שהניגודים המתמר־מרים מסרבים ולא ניתנים להחלקה — וכל התקווה היא שנגיע למצב שבו לא נצטרך עוד להיקלע בכף הקלע.

וכך, בשעת ערב זו, בין הדשאים והעצים והמבנים של האוניברסיטה הזאת, אנו עומ־דים לפני אנדרטה חדשה, שמי יתן ולא יצטרכו עוד לחדשה ממנה. עומדים כאן וחושבים על האנשים ששמותיהם מובלעים בה, חוקרים צעירים שלא יחקרו עוד ומדע מתפתח שכתותיהם לא יתרמו לו עוד, וחושבים על המלחמות שהשאירו את ה־לוחמים האלה בלתי מצטרפים אלינו לה־מולת החיים ולתאוות הדעת שכאן סביב, וחושבים גם על הקשר המסובך הזה שבין יחיד ואומה. בין הסמלים הגדולים שלמעלה ובין הפרטים הקטנים שלרגליהם, בין תוחלת חיי העם ובין תוחלת חיי אדם, — ויודעים כל־כך טוב מה צריך היה שיהיה כעת, ומוכנים לא רק להתפלל על כך, אלא גם לעשות הרבה, ויותר מהרבה, שהאפשרות הזו שלא תהיה עוד מלחמה תהיה גדולה מן האפשרות שתהיה, ושלא יזכרו אותנו כאלה שלא עשו הכל ובכל כוחם ובכל מאודם, שלא־עוד־מלחמה תבוא קודם לכל פתרון אחר. ושפתרון עם מלחמה יהיה נדחה על הסף.

כי השלום אפשרי וניתן להשגה. כי ה־שלום הוא הנצחון והמלחמה היא הכשלון, ואולי זה כל טעם האנדרטה היום: להזכיר שיש דרך לשלום, ושככל שהיא דרך קשה היא קלה מכל דרך מלחמה.

לו תהא זו האנדרטה האחרונה ולא נצטרך עוד אחת אחריה. מחשבות סובבות אותה כעת. תפילות סובבות אותה סביב. ומבקשים ביחוד לומר מלה של אהבה אל אלה שמותם השאיר לנו את האנדרטה הזאת בלעדיהם. ולא לדבר עליהם כעל מסה של נופלים, ולא לדבר עליהם כעל הרבה דומים, אלא על כל אחד ואחד לחוד, על יופיו של כל אחד ועל יחודו, כל בן לאמו כל בן לאביו כל רע לרעיו.

מאז ומעולם קוננו על הנופלים במלחמות, על מות הגיבורים, ומאז ומעולם נפרטו הקינות הגדולות לכאב יחידים ולאבל יחיד. ומן ההפשטה הגדולה: „איך נפלו גיבורים ויאבדו כלי־מלחמה" — אל הכאב הפרטי ה־אישי: „צר לי עליך אחי יונתן". ולא נאמרו עוד מעולם דברים כה פשוטים וכה נוראים מדברי המלך, החייל הקדמון, שקונן על בנו המת במלים הכי פשוטות הכי חוד־רות על עצמן, כאילו אין בעולם שום מלים נכונות מאלה במקומן, אלא רק ככה:

בני אבשלום
בני בני אבשלום
מי יתן מותי אני תחתיך
אבשלום בני בני

מי יתן ולא ימותו עוד אבות חיילים על בנים, ולא בנים חיילים על אבותם. מי יתן לחוד, ולא ייפרדו עוד אב ואם לחוד ובנם אבשלום שלהם, מי יתן וחי אבשלום שלנו לפנינו, צעיר ויפה וחי והולך אתנו. מי יתן והיה לנו שלום. אבשלום אבשלום.

מדברים שאמר אתמול ס. יזהר ב־אוניברסיטת תל־אביב במעמד חנוכת אנדרטה לזכר הנופלים במלחמות יש־ראל

כי השלום אפשרי וניתן להשגה. כי השלום הוא הנצחון והמלחמה היא הכשלון. כי יש דרך לשלום, וככל שהיא דרך קשה היא קלה מכל דרך מלחמה

בנק הוא לא רק נגיד

■ צבי זרחיה

בימים אלה מלאה שנה לעיסקות החבילה וארבעה חודשים להפעלת תוכנית החירום הכלכלית לייצוב המשק. האם התוכנית לא היתה מכאיבה מדי?

זוהי אשליה לחשוב שניתן להבריא את הכלכלה ללא כאבים. בשנים האחרונות נוסו תרופות אליל כדי להבריא את הכלכלה ללא כאבים. הציבור הרחב הסכים לקבל את הכאבים, אולם, מי שמנסה להסירם הם חלק ממקבלי ההחלטות. זו היתה שגיאה מצידם. אם הם לא ייראו כנחושים לבצע את התוכנית, היא לא תצליח. אסור לעצור אותה באמצע.

ציבור העובדים קיבל את שחיקת שכרו בשקט יחסי. הצעקות על גובה הריבית באו מצד בעלי אינטרסים קולניים בלי שום פרופורציה לנטל. המאבק בעניין הורדת שערי הריבית היה קולני ומוגזם. הריבית ירדה ירידה דראסטית, מ־20 אחוזים ל־6־7 אחוזים על האשראי בשקלים. בממוצע היא ירדה לארבעה אחוזים לחודש. היבואנים לא הורידו מחיריהם לאחר הורדת הריבית.

מטרת המדיניות בנושא הריבית היתה למנוע הצפה מוניטארית, שהיתה משבשת את התוכנית הכלכלית.

למרות הלחצים בכל זאת נתקבלה עמדתכם בוועדת השרים לכלכלה בדבר הורדת הריבית?

הטענות שהועלו כלפינו היו לא רציניות ופרועות. לא צריך לנקוט אלימות מילולית נגד עובדי ציבור שהולכים להציל את המשק מסכנה. לא הגבנו על הטענות הפרועות, כי הן לא ראויות להתייחסות. איני רואה שגופים אחרים התנדבו לסייע לתוכנית הכלכלית להצלת המשק כפי שעשה בנק ישראל. בנק ישראל ידוע כגוף שלא נכבש ללחצים. אנו משמשים כיועצים ואין לנו סמכויות ביצועיות.

לוועדת השרים לכלכלה ולוועדת הכספים הבאנו נימוקים מקצועיים כבדי משקל ודעתנו נתקבלה. הנטל על הסקטור העסקי הוא גבוה מדי. בתהליך הפחתות הריבית נוצר חוסר פרופורציה מכוון בין הריבית הבסיסית הממוצעת לריבית בשולים. עכשיו יש לצמצמו.

אנו מעדיפים שריסון המחירים יושג יותר על קיצוץ תקציבי. בעת הדיונים על התוכנית הכלכלית המלצנו לקצץ חצי מיליארד דולר מתקציב המדינה כדי להקל על הסקטור העסקי, אך המלצתנו לא התקבלה. הנטל היחסי על הסקטור העסקי הוא גבוה מאוד. אך לא מאוחר לשנות כיוון ולהמיר את הנטל על הסקטור העסקי בקיצוץ נוסף בתקציב הממשלה.

מהו הפתרון לבעיות המימון של מפעלי התעשיה?

יש לשנות את הרכב האשראי שעומד לרשות המשק היצרני ולהמיר הלוואות לטווח קצר בהלוואות לטווח ארוך. מקורות שוק־הון ארוך־טווח הפכו מקור למימון תקציבי. הגיע הזמן לשחרר מקורות כאלה לפעילות הסקטור העסקי בעיקר כשמתקרבים לשלב הצמיחה. אנו נתמוך בהצעות לשחרור חלק מכספי החסכון שהצטברו בקופות גמל ופנסיה למימון השקעות ופעילות הסקטור העסקי.

כיצד ניתן לסייע לענפים במצוקה – החקלאות ומפעלי תעשיה – מבלי לפרוץ את מסגרת התוכנית הכלכלית?

אם מורידים את הריבית, יש לקצץ בתקציב הממשלה. הסיוע צריך להינתן באופן סלקטיבי. המקור לקשיים באותם סקטורים הוא ניהול כושל. אי־אפשר להזרים כסף בלי שינוי רדיקלי בניהול. בענף החקלאות יש מצב ניהולי מסובך המחייב בדיקה מדוקדקת. יש להביא לכך שהסקטור החקלאי לא יהיה מעורב כלווה או מלווה בשוק האפור. יש להעניק סיוע לסקטור הזה, כי מבחינה לאומית יש לו תפקיד רציני מאוד. יש לקזז את ההוצאות הנוספות על־ידי קיצוץ התקציב כדי להימנע מחריגה. יש להחליט איזה מפעלים לסגור ולאיזה להתיר את המשך הפעילות.

נגיד בנק ישראל, ד"ר משה מנדלבאום: „הטענות שהועלו כלפינו, לא רציניות ופרועות. לא צריך לנקוט אלימות מילולית נגד עובדי ציבור שהולכים להציל משק מסכנה"

כיצד אתה מתייחס לעובדה שאין מועצה מקצועית מייעצת לבנק ישראל זה שבעה חודשים ואל הידיעות בעתונות על החלפתך?

לבנק ישראל צריכה להיות מועצה מייעצת עצמאית ולא שהממשלה תשמש מועצה מייעצת. המועצה המייעצת צריכה לייעץ על רקע מקצועי אקדמי. אני יודע שיש עיכובים במינויה ממניעים פוליטיים. אני יכול להצטער על כך. עם זאת, בנק ישראל מתפקד כהלכה גם ללא מועצה מייעצת. רשימות של מועמדים לנגיד בנק ישראל קיימות כל הזמן. איני מתייחס לזה ואיני מושפע משם זה או אחר.

מנדלבאום, קח אותו

בימים האחרונים היה מי שאמר על נגיד בנק ישראל ד"ר משה מנדלבאום, שהוא האיש הקובע באמת במשק הישראלי. ב„קברט הכלכלי" הטלוויזיוני טרחו להפיק פזמון מיוחד, שזור בקטעי אקטואליה, שהמחישו לצופים את עוצמת השפעתו של הנגיד על המשק הישראלי.

גם אם ישנה הגזמה בתיאור, אי־אפשר להתעלם מכך שבחודשים האחרונים הפכה המדיניות המוניטארית שמפעיל בנק ישראל לאחד הגורמים המרכזיים המעצבים את המשק הישראלי.

בכלכלה המופעלת בעיקר על־ידי ה„כסף", מי שקובע את מחירו נמצא בעמדת מפתח חשובה. ד"ר מנדלבאום פועל בעקביות בחודשים האחרונים בכיוון אחד – והתוצאות מורגשות במשק הישראלי. הכסף הפך להיות מיצרך פחות נפוץ ויותר יקר, ובמקביל גוברים הלחצים.

מבחינות מסויימות הפתיע הדוקטור לכלכלה משה מנדלבאום את המשקיפים הכלכליים בירושלים. בניגוד לתדמיתו בעבר, דבק הנגיד בקו שאימץ לעצמו בכל הקשור למדיניות הריבית.

מייצגי האינטרסים השונים במשק הצליחו השבוע לגרום לדיון מיוחד בוועדת השרים לכלכלה בנושא הריבית. בימים שקדמו לדיון נוצר הרושם כי השרים כולם מצדדים בהורדה חריפה של הריבית – וכי הבנק המרכזי יאולץ לשנות כיוון. בדיון בוועדת השרים הושג סיכום הפוך. עמדת הנגיד התקבלה לאחר ששר האוצר התייצב בלהט לצדו.

מול הביקורת הרחבה מכיוון הגופים שיש להם עניין ישיר בנושא, גיבש בנק ישראל תמיכה חזקה בקרב העולם האקדמי, נציגי קרן המטבע הבין־לאומית ונגידי בנקים מרכזיים משורת מדינות שחוות דעתם חשובה לישראל.

גיבוי ועדת השרים, שניתן השבוע למדיניות הנגיד, השלים מבחינתו חוליה חשובה. ספק אם התפקיד של נגיד בנק ישראל כיום הוא מקור של הנאה. עוצמת הלחצים המופעלים על הבנק המרכזי רבה מאוד. הקיצוץ בתקציב המדינה והמדיניות המרסנת שננקטה מאז הפעלת התוכנית הכלכלית העלו בהרבה את מספר הפונים לבנק המרכזי בבקשה לאשר להם מקורות מימון מסוגים שונים – הקלות באשראי וכדומה. על־פי עוצמת הביקורת על המדיניות המרסנת נראה שהברזים יישארו סגורים.

פרס, הרהורי פרישה

■ יוסי מלמן

קשה להשבע על הרוטציה ולהמר על ימי הממשלה. מקורבים שהם חוגים, יכולים לקחת כיוון אחר — פרישה, הרהורי פרישה, ליתר דיוק

שמעון פרס מהרהר בפרישה, מקורביו [illegible] לא כפות, אמנם, אלא רק לאחר שיעביר את ראשות הממשלה, על־פי הסכם הרוטציה, ליצחק שמיר. זה נשמע דמיוני? אולי. אבל מקורביו מוכנים להישבע בנקיטת חפץ כי באחרונה השמיע פרס הרהורים על פרישתו האפשרית.

בשיחת נפש מלב אל לב עם עוזריו, דיבר ראש הממשלה בנשימה אחת על פרישתו ועל הנשיא שרל דה־גול. למי שיודע עד כמה קשור פרס אל תרבותה של צרפת לא צריך ההקשר הזה לבוא בהפתעה. השאלה היחידה שנשאלה: אם אכן יפרוש מהפוליטיקה, היכן יהיה ה„איגליז דה קולומביי" שלו. ברמת־אביב? בירושלים?

ככל שנוקפים הימים ומועד ביצוע הרוטציה הולך ומתקרב כן מתרבים סימני המצוקה של שמעון פרס. הוא שרוי קודם כל בדילמה אישית. אם לא יעביר את רסן השלטון לממלא מקומו, יאשימו אותו בליכוד באי־כיבוד הסכמים. כל הטרוניה שדיברנו בה, על העדר אמינותו, שאמרו אז ראשי הליכוד, היתה מוצדקת. פרס יוכיח שוב שאין להאמין למילתו. אם לעומת זאת, יכבד את ההסכם ויוכיח כי הוא פוליטיקאי של כבוד, צפויות לו צרות מבית מפלגתו. רוב שרי המפלגה ובכירי עסקניה אינם רוצים אפילו להעלות על דל שפתותיהם את האפשרות שפרס יעביר את ראשות הממשלה לשמיר. זוהי דילמת הזהב־ללא־מוצא של שמעון פרס.

במפלגת העבודה מאמינים כי בסופו של דבר יימצא טריק ההוקוס־פוקוס שיאפשר לרבע את המעגל. לא לכבד את הסכם הרוטציה ולהצטייר, בכל זאת, בציבור כמפלגה אמינה. גם בליכוד חוששים מאפשרות כזו. רבים בשתי המפלגות, ובמעגלי הקירבה של פרס ושמיר, סבורים כי הסדר עם ירדן יכול לספק עילה כזו. תירוץ אידיאולוגי. הליכוד יטען בשם „שלמות הארץ", ומפלגת העבודה תלך לציבור ותסביר כי פעמי השלום בפתח. גם שמעון פרס מודע, כמובן, לסיכויים ולסיכונים הטמונים במשא־ומתן עם ירדן. הוא עצמו היה מעוניין ללכת בראש הממשלה האחראית הלאומית לפתיחתו של המשא־ומתן. אבל יש לו בעיה. לא עם הליכוד, אלא עם המלך חוסיין. פרס מעוניין בכניסה מהירה למשא־ומתן ואחר־כך, אולי, בדיונים איטיים ויסודיים.

למלך ירדן יש אינטרסים הפוכים בדיוק. הוא חותר להכשיר את הקרקע באיטיות לפתיחתו של המשא־ומתן ואחר כך, לכשייפתח, היה רוצה לראות בסיומו המהיר. זה מסביר, כמובן, את כל המהלכים האחרונים שלו. מהלכים המיועדים להבטיח בטחון מידבי לאגפיו: סוריה, אש"ף ברית־המועצות וישראל. חוסיין אומנם יוותר, לכאורה, על התנאי המוקדם שהציב בעבר לפתיחת שיחות עם ישראל — לדעת מראש את התוצאות — אך בכל זאת הוא מנסה להשיג הבטחות מישראל שיאפשרו לו להיכנס למשא־ומתן גם לסיומו בהצלחה ולו חלקית (מינהל משותף של ירדן וישראל על הגדה יכול אולי לספק את מאוויו).

ניגודי אינטרסים אלה בין פרס לחוסיין הם שמולידים את הרהורי הפרישה של ראש הממשלה. לא רק מנהיגי המערך מגלים עצבנות בכל שמתקרב מועד ביצוע הרוטציה (נותרו עוד 335 ימים), אלא גם יצחק שמיר, ובעיקר שמעון פרס. אם תוך שבועות אחדים לא ייפתח המשא־ומתן עם ירדן, תישמט הקרקע מתחת לתירוצים הפוטנציאליים לפירוק ממשלת האחדות. שמעון פרס מכין עצמו נפשית לאפשרות זו. הוא ייאלץ או להעביר את משרד ראש הממשלה לשמיר.

פרס מרבה באחרונה לדבר על כך שהשלטון אינו חזות הכל, על אחריות ציבורית לאומית. הוא מרבה להזכיר את הישגי ממשלתו: נסיגה מלבנון, המאמץ להבראת הכלכלה, הסיוע הגדול מארה"ב, שיפור מערכת היחסים הבין־לאומי של ישראל. כמו היה מבקש להוכיח שגם אם תהיה רוטציה, עדיין יוכל להיחשב לראש ממשלה מוצלח. מובן שפתיחות המשא־ומתן עם ירדן תוכל לשפר עוד יותר את ה„רקורד" שלו. כשם שמנחם בגין נכנס לספרי ההיסטוריה כמי שהשיג את השלום עם מצרים, כך שמעון פרס יזכה ל„גישור" שלו בספר דברי הימים בזכות השלום עם ירדן. במקרה כזה, ובתנאי שהליכוד ימשיך את התהליך המדיני, לא יהיה לו איכפת אם יצחק שמיר יהיה ראש הממשלה הבא. אז תיוותר לשמעון פרס בעיה פרטית, לא לאומית. האם ירצה ויוכל לשמש שר חוץ? האפשרות הזו איננה קוסמת לו. שר חוץ לא נחשב מעולם תפקיד חשוב בפוליטיקה של ישראל. תמיד היו חשובים ממנו ראש הממשלה, שר הבטחון ושר האוצר. קל וחומר, כשהיה פרס, בשנות החמישים והשישים, „רק" סגן שר בטחון הוא עשה דברים יותר חשובים ומרתקים ממה שפעלו שרים רבים. משום כך אפשר — וצריך להתייחס לכך בזהירות. כמובן — שפרס יעביר את ראשות הממשלה ליצחק שמיר ויפרוש מהממשלה.

אולי תהיה זו פרישה חלקית והוא ימשיך להיות יושב־ראש מפלגת העבודה. אולי מדובר בהרהורים על פרישה זמנית — עד שייקרא, כבן־גוריון ב־58, ל„הציל את המדינה". ושמא בכל זאת פרישה סופית ומוחלטת. הכל עדיין בגדר סברות בלבד. אבל עצם העובדה שראש הממשלה החל לדבר עליהן בחדרי־חדרים עם עוזריו ולהרהר בכך, יש בה כדי להוסיף עוד משתנה אל ה„פאזל". משתנה שעד היום לא נתנו עליו את הדעת.

השופטים לכנסת

■ שלמה גינוסר

היום בו יעלה כהנא את הצעות החוק הנתעבות שלו במליאה יהיה יום מיוחד במינו. חריג ומוקצה מחמת מיאוס, אבל יחיד ומיוחד.

נניח שהכנסת לא תשכיל, או לא תצליח, לעצור את הדיון בהצעות החוק הגזעניות של ח"כ מאיר כהנא, וכמו הצעות־חוק פרטיות גם הן תתגלגלנה בצנרת ותגענה לשלב של דיון מוקדם במליאה.

כיצד יכולה הכנסת להתגונן מפני הדיון הזה, שנכפה עליה בנסיבות תמוהות כל־כך? שתי דרכים עומדות בפניה. אפשרות אחת, כמו במקרים אחרים בעבר שכהנא עלה לדוכן הנואמים, זאת יכולה להיות ישיבה שגרתית. כהנא יעלה. יציע את הצעות החוק שלו. שר המשפטים ישיב וידחה בתוקף את ההצעות ונימוקיו המלומדים עמו. ואז — הכנסת תסיר אותן מעל סדר היום ברוב גדול מאוד. הפתעות גדולות לא יהיו כאן.

אפשרות שניה, כפי שקרה בכנסת לא־מכבר, על־פי החלטת הנהלת הקואליציה, ובשיתוף פעולה מלא עם האופוזיציה, חברי הכנסת פשוט לא יכנסו לאולם המליאה. יו"ר הנהלת הקואליציה יציע להסיר את הצעות החוק של כהנא מסדר היום והדיון יסתיים דקות ספורות לאחר שייפתח. כאז כן עתה, זאת תהיה הבעת סלידה של הכנסת מכהנא, ועוד יותר — ממה שהוא מייצג.

אבל ישנה גם אפשרות אחרת.

אני הייתי דואג לכך שהיום שבו יעלה כהנא את הצעות החוק הנתעבות שלו במליאה יהיה יום מיוחד. הייתי מבקש את מזכירות הכנסת, באמצעות ועדת הכנסת, לא לקבוע באותו יום שום נושא אחר בסדר היום. הייתי פונה לראשי כל הסיעות בכנסת לחייב את כל חברי הכנסת שיהיו נוכחים באולם המליאה. כולם עד לפני האחרון שבהם. האחרון — יהיה שם ממילא.

אחר־כך הייתי מזמין לאותה ישיבה את שופטי בית־המשפט העליון בהרכב מלא ומושיב אותם ביציע הכבוד השמור להם ל„ימים מיוחדים". בסופו של דבר, בית־המשפט העליון, בשבתו כבית־דין גבוה לצדק, הוא שהסיר מלפני כהנא את המכשול הפורמאלי להעלאת הצעות החוק שלו. הייתי מזמין אותם, לא כאקט של מחאה או כפעולת תגמול של הרשות המחוקקת נגד הרשות השופטת, אלא כדי לשוות לישיבה זאת אווירה של ייחוד בתולדות החקיקה של הפרלמנט היהודי. הייתי מזמין גם משלחות של בתי־ספר יהודים וערבים ומושיב אותם ביציע הקהל והייתי מזמין נציגים של צה"ל. לא את הגנרלים, אלא דווקא נציגים של מחזור טירונים אם אפשר. והייתי מזמין לאותה ישיבה את אחרוני החותמים על מגילת העצמאות החיים אתנו (אחד בוודאי לא יבוא). ועוד הייתי מזמין את נציגי הניצולים ממחנות ההשמדה ואת הרבנים הראשיים וראשי־דתות אחרים בישראל. גם את ראשי הסגל הדיפלומטי.

ובכל זאת, לא הייתי מטיל על הכנסת לנהל דיון ענייני בהצעות החוק של כהנא, על אף שלא כל יום מזדמן לפרלמנט היהודי לדון בחוקים גזעניים. הייתי מבקש מחבר כנסת שאינו שר וגם אינו „כוכב", לעלות לדוכן ולהציע להסיר את הצעות החוק הללו — שהן תועבה לכל מי שנברא בצלם, אך במיוחד ליהודי — מסדר־היום של הכנסת. אולי לא יימצא מי שיהיה מוכן לקבל על עצמו בהתנדבות את התואר של „חבר־כנסת לא בולט מהספסלים האחוריים". זה לא קל גם לחברי־כנסת. לחלופין, הייתי מבקש שאת המלאכה הזאת יעשה חבר כנסת שהוא גם משפטן וגם ניצול השואה ויש כאלה בכנסת.

מכל מקום, לא הייתי מחביא את הישיבה הזאת — אם נגזר עליה להתקיים — מאחורי מסך של החרמה וגידופים. לא הייתי מציע לכנסת לטמון את ראשה בחול. עם כל החרפה והתדהמה, ובבחירת האילוצים (התמוהים מאוד כשלעצמם), לא הייתי מנסה לטשטש את הצביון של יום מיוחד במינו. חריג ומוקצה מחמת מיאוס, אבל יחיד ומיוחד.

אחר כך הייתי שולח את הפרוטוקול של הישיבה הקצרה הזאת — שיכלול את התוצאות המדויקות של ההצבעה — לכל הפרלמנטים. גם לאלה שישראל יכולה ללמד אותם פרק בדמוקרטיה. ויש לא מעט כאלה בעולם, אם מישהו מבקש לראות בכך נחמה פורתא.

אם אילוצים כלשהם — תחילה פורמאליים־נוקשים ואחר־כך גם פוליטיים — אינם מאפשרים לעקוף את החרפה הזאת של דיון בכנסת במהדורה הישראלית של חוקי נירנברג, אפשר, לפחות, לצאת מהחרפה הזאת בכבוד.

על חוד הסכין

■ אמנון סלע

אל הפסגה בג'נווה יגיעו שני מנהיגים רחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב. רייגן, פופולריות־שיא, סוף כהונה. גורבצ'וב, כוכב־עולה בתחילת הדרך

אחד ממאפייני המלחמה הקרה היה מיעוט ועידות הפסגה בין שתי מעצמות העל, ואילו תקופת הדטאנט הצטיינה בפגישות רבות בין ראשי המעצמות ובוועידות פסגה אחדות. אפשר לטעון כי גם בתקופת המלחמה הקרה וגם לאחריה ועד היום הזה לא קרתה מלחמה בין מעצמות העל, ולפיכך ועידות הפסגה מיותרות, אולם בין מצב מלחמה לבין המצב השורר בין שתי המעצמות כיום יש מצבי ביניים, אשר רבים מהם עדיפים על המצב כיום. המלחמה הקרה הצטיינה בחוסר יציבות ובמשברים רבים בין שתי המעצמות. לפחות אחד מן המשברים הללו גרם לעולם כולו לעצור את נשימתו – משבר הטילים בקובה. גם בתקופת הדטאנט קרו משברים, אולם צינורות התקשורת שנפתחו בלקח מתקופת המלחמה הקרה סייעו למעצמות להתגבר עליהם ביתר קלות.

יתכן כי רק מאזן האימה הוא המונע מלחמות גלובליות (אם כי בקביעה זו גלומה הנחה כי יש למעצמות אינטרס להילחם זו בזו, אלא שהוא מוגבל על־ידי האימה), אך מאזן האימה איננו גורם מייצב ואיננו מכשיר יעיל לטיפול במשברים. צנורות תקשורת פתוחים, מפגשים, הסכמים והבנות הם המכשירים הבין־לאומיים היעילים למניעת משברים או לטיפול בהם כאשר הם מתגלעים. אם נוסיף לסוגיה זו גם היבט מיוחד הנוגע לעם היהודי, הרי שבתקופת הדטאנט נפתחו שערי ברה"מ ליציאת יהודים משם כמתנה רוסית לארה"ב וכחלק מן התשלום מראש על חשבון הציפיות שהיו לברה"מ מארה"ב ערב חתימת הסכמי סאל"ט.

הדטאנט הלך והתערער, כידוע, עוד בסוף תקופת כהונתו של קרטר כנשיא ארה"ב (ועם התערערות הדטאנט הלכו ונסגרו שערי ברה"מ בפני יהודים שביקשו להגר משם), אולם עלייתו של רייגן לשלטון בארה"ב סימנה תחילתה של תקופה חדשה ביחסי שתי המעצמות. חוסר האמון פרץ בשטף תעמולה בלתי מרוסן, קשיים נערמו על דרך המשא והמתן בין המעצמות. רייגן החליט לדחות את חידוש הדיאלוג עד שארה"ב תתחזק ותבסס את מעמדה כמעצמה ראשונה בעולם; מעמד אשר לפי תפיסתו ותפיסת מקורביו התערער בתקופת הדטאנט. שאיפה זו, להחזיר את אמריקה לעמדת בכורה, היתה מלווה במערכת הכפשה חריפה של ברה"מ והפכה לבסוף למאמץ להכריע את כלכלתה של ברה"מ באמצעות הכלכלה והטכנולוגיה העדיפות של ארה"ב. ברה"מ גם היא, כמובן, לא טמנה את ידה בצלחת וגידפה את ארה"ב בכל פה.

נראה בעליל כי מערכת ההסכמים שהיתה בבסיס של הסכם סאל"ט טעונה דיון מחודש הן בשל הכיוון החדש של מדיניות החוץ האמריקאית, הן בשל התייצבות המנהיגות של ברה"מ – דהיינו מסיבות פוליטיות – אולם גם בשל ההתפתחות הטכנולוגית שחלה מאז 1972 ובשל סיכויי הפריצה של נשק גרעיני בעשור האחרון. אולם עצם העובדה שיחסי שתי המעצמות הידרדרו עד כדי כך גם היא טעונה עיון. שפל זה ביחסים מוכיח כי אין די בצינורות תקשורת פתוחים; יש צורך בדרישה שוטף ופורה ובטיפוח מתמיד של היחסים הבין־לאומיים.

אל ועידת הפיסגה הנפתחת ב־19 בנובמבר בג'נווה יגיעו שני מנהיגים הרחוקים זה מזה בהשקפותיהם, נאמר באורח שגרתי משהו, כרחוק מזרח ממערב. רייגן מגיע כשהוא בשיא הפופולריות שלו ובסוף תקופת כהונתו; גורבצ'וב מגיע ככוכב עולה בארצו וכפרסונליות מעניינת בעולם, מנהיג נמרץ בראשית תקופת כהונתו, ההולך וצובר תנופה ופופולריות בדרך הילוכו. מאז נאומו לאומה, ב־23 במרס 1983, לא נלאה הנשיא רייגן להסביר לכל שומעיו כי יש לפניו חזון טכנולוגי, פתרון מוחלט לבעיות ההגנה. „הלא דבר הוא", אמר הנשיא, „אם יוכל עם חופשי לחיות בבטחון בידעו כי בטחונו איננו תלוי באיום שתגמול אמריקאי מיידי ירתיע התקפה סובייטית. הרי נוכל ליירט ולהרוס טילים באליסטיים אסטרטגיים לפני שאלה יגיעו אל אדמתנו, או אל זו של בני־בריתנו".

מאז עלייתו לשלטון, לא חדל גורבצ'וב להזהיר כי מלחמת הכוכבים תגרור את ארצו למירוץ חימוש חדש ותערער את היציבות בעולם. תכניתו של הנשיא – SDI – יוזמת הגנה אסטרטגית, הידועה יותר בשמה העממי מלחמת הכוכבים, היא שתהיה סלע המחלוקת העיקרי בוועידת הפסגה. אמנם הרוסים מקווים כי ועידה זו תפתור בעיות נוספות, אך ספק אם יסכימו להסתפק בפתרון בעיות אחרות אם בעיה זו לא תיפתר, או כפי שטוען הנשיא רייגן כיום, אפילו לא תעלה על שולחן הדיונים.

מה אפוא רוצים הרוסים ומדוע ניתוח של העתונות הסובייטית מעלה כי הרוסים מעוניינים לדון בשני נושאים עיקריים: המאזן האסטרטגי, קרי – מלחמת הכוכבים; והנושא הכלכלי־טכנולוגי, דהיינו – הזרמה חופשית יותר של טכנולוגיה מערבית, לאו דווקא צבאית, לברה"מ. אם נעיף מבט אל כמה מאמרים ראשיים בעתונות הסובייטית החשובה, דיינו. עתון הממשלה איזווסטיה, הדן בתוכנית החומש שעומדים להציג בוועידה ה־27 של המפלגה הקומוניסטית, מפאר ומשבח, כמובן, את הישגי הכלכלה הסובייטית, אולם הוא מצביע גם על כשלונות חמורות, למשל: „לא בוצעו המשימות של החדרת טכניקה חדשה וטכנולוגיה מתקדמת". (20 באוקטובר 1985). יומיים לאחר מכן כותב אותו עתון כי קצב הגידול בקידוחי נפט איננו מספק. לא רק שהעוסקים בקידוחים לא ביצעו את תוכנית תשעת החודשים האחרונים, אלא שגם היקף הייצור ויעילות העבודה נופלים מאלה של השנה החולפת. והרי בחמש־עשרה השנים הבאות, ממשיך וכותב העתון, מתכוונים לייצר פוטנציאל כלכלי שישווה בהיקפו לכל מה שיצר השלטון הסובייטי בכל השנים שחלפו מאז המהפכה. הכוונה היא להגדיל כמעט פי שניים את ההכנסה הלאומית ואת היקף הייצור התעשייתי.

בין אם יש ממש בתוכניות אלה ובין אם אין הכוונה היא להתכונן למאמץ כלכלי אדיר, אפשר לגשת לביצוע משימת ענקים זו רק אם יתפנו משאבים המושקעים עתה בתעשיה הצבאית. יתר־על־כן, טכנולוגיה חדישה זו, שעליה מדבר העתון – מחשבים וציוד לקידוחי נפט – אפשר לרכוש רק במערב (בעיקר בארה"ב. לפיכך, אפשר לומר כי מעולם לא היו אופיו של המשטר הסובייטי ומגמות מדיניות הפנים והחוץ של ברה"מ תלויים כל־כך בהחלטות האסטרטגיות של ארה"ב כמו בימים אלה. גורבצ'וב כבר הספיק להוכיח כי יש ביכולתו לבצע תפניות מדיניות וכי יש בכוחו להניע את מנגנון השלטון המסורבל של ברה"מ.

(החלק השני של המאמר יתפרסם ביום א')

נשיא חוזר למעבדה

■ ארנון מגן

גיל 50 הוא גיל קריטי למדענים רבים. יש מדענים שהשכינה האירה להם בהיותם בני 30, 35 או 40, אך לאחר־מכן לא נותר להם אלא לדשדש במקום, לפרסם מפעם לפעם „פייפר" בלתי־חשוב כדי להצדיק את קיומם ולהמשיך עד עייפה אל מועד פרישתם לפנסיה. סיום מכובד יותר למדען הוא לקבל, בגיל זה, תפקיד מינהלי, בכיר ככל האפשר, ולסיים בדרך זו את הקריירה המדעית שלו תוך הסתרת העובדה, כי קריירה זו כבר היתה „סוס מת".

כאשר נבחר פרופ' מיכאל סלע ב־1975 לשמש כנשיא של מכון וייצמן, נמצא אמנם בגיל קריטי זה, ולמען הדיוק: בגיל 51. אבל הוא לא ראה בכך קץ לקריירה המדעית שלו. עובדה: השבוע, מקץ עשר שנים, שהן שתי תקופות כהונה, העביר את השרביט לפרופ' אריה דבורצקי מן האוניברסיטה העברית בירושלים. חילופי הגברי הרשמיים יתקיימו ב־1 בדצמבר. פרופ' סלע יוסיף לכהן במוסדות רבים של המכון, אבל מעתה יקדיש את רוב עתותיו למחקר.

פרופסור מיכאל סלע, 61, ממשיך לחקור. „אינני חוזר לעבודה המדעית, מעולם לא הפסקתי." סלע כיהן כנשיא מכון־וייצמן עשר שנים. פרופסור דבורצקי מחליף אותו.

„אינני חוזר לעבודה המדעית", הוא מדגיש, „אני ממשיך, כי מעולם לא הפסקתי". ואכן, גם בתקופת הנשיאות מצא לו פרופ' סלע את הזמן לפרוש שוב ושוב למעבדתו. הוא פירסם בעשור זה עשרות פרסומים מדעיים (פחות, כמובן, מאשר לפני־כן) ועקב אחר הנעשה בתחום שלו, האימונולוגיה, מלבד מה שמילא גם שורה של תפקידים בארגונים מדעיים בין־לאומיים, כגון נשיא האגודה הבין־לאומית של האגודות האימונולוגיות, נשיא הארגון האירופי לביולוגיה מלוקולרית (אמב"ו), חבר במערכות של כ־20 כתבי־עת מדעיים ומה לא.

מיכאל סלע נולד בפולין ב־1924. ב־1935 עבר עם משפחתו לרומניה, וב־1941, בעיצומה של מלחמת העולם השניה והוא בן 17, עלה לארץ. הוא למד כימיה באוניברסיטה העברית וב־1950 הצטרף למחלקה לביופיסיקה של מכון וייצמן. בשני העשורים האחרונים, כולל העשור של נשיאותו, מתמקדים מחקריו בתחום האימונולוגיה. עתה, עם פרישתו מתפקיד הנשיא, בדעתו לסיים כתיבת ספר על אנטיגנים סינתטיים, שהחל בה לפני שנים רבות, וכמובן – לחקור.

למכון וייצמן היו, אחרי נשיאו־הראשון, חיים וייצמן שני נשיאים שלא מתחום האקדמיה: מאיר וייסגל ואבא אבן. סיבין, דוסטרובסקי, סלע ועתה דבורצקי הם הדור השני של נשיאים – מדענים בעלי מוניטין בין־לאומיים. סלע מוכן להסביר לך בפרוטרוט עד כמה חשוב שבראש מוסד כמו מכון וייצמ יעמוד נשיא שהוא מדען: כך נהוג היום גם ברוב האוניברסיטאות בישראל.

אבל אין לכחד כי תפקידיו העיקריים של הנשיא אינם בתחום המדעי, כי אם בתחום המינהלי, ובמקרה הטוב – בתחום המינהלי־מדעי. לא מקרה הוא שחלק ניכר מן הדו"ח שמסר השבוע לאסיפה הכללית של מועצת המנהלים הקדיש הנשיא היוצא לנושאים שאינם עומדים ברומה של ההווייה האקדמית, וכך גם בשיחה אתי. למשל, צמצום החוב הכספי הכבד שרבץ על המכון עם כניסתו של סלע לתפקידו. למשל, הקמת ועדים חדשים של ידידי המכון בכמה וכמה מדינות (והן גם מונאקו...), ועדים שידידותם מתבטאת, קודם כל, בעריכת מגביות למען המכון. למשל, השגת מענקי מחקר. למותר להזכיר, כי ככל שממשלת ישראל קופצת יותר את ידה בתמיכתה במוסדות המדע, כך נעשית היכולת לשאוב כספים מחוץ־לארץ, בצורת מגביות ומענקי מחקר, שאלה של חיים ומוות. פרופ' סלע מספר, כי בתקופת כהונתו גדלו הכנסות המכון ממענקים מ־6.5 מיליון דולר ב־1975 ל־17.3 מיליון דולר ב־1984, והן מהוות היום 34 אחוז מכלל הכנסות המכון, לעומת 24 אחוז בשנת 1975. רק שליש ממענקים אלה הגיעו מישראל: 44 אחוז הם מארה"ב ו־22 אחוז מאירופה.

אחת הפעולות שהנשיא היוצא מתגאה בהן היא הקמת מרכזי מחקר בתוך המכון מאז 1977, כגון מרכז למחקר יישומי, מרכז לחקר האנרגיה, מרכז לביולוגיה מולקולרית. מנקודת ראות מדעית מתרצים את הקמת המרכזים האלה בצורך לתאם מאמצי מחקר של מדענים מתחומים שונים וממחלקות שונות כדי לתקוף בעיות מדעיות הנושאות אופי אינטר־דיסציפלינארי והנראות דחוקות במיוחד (כמו הצורך למצוא דרכים חלופיות להפקת אנרגיה על רקע משבר הנפט). אבל סוד גלוי הוא שמרכז כזה יש לו גם, ואולי בעיקר, צידוק פיננסי: קל לו יותר להשיג מענקי מחקר מאשר לפקולטה, למחלקה או למדען בודד.

הישג מיוחד רואה פרופ' סלע לעצמו במפעל אחר – הקמת קתדרות לחוקרים צעירים. בימי כהונתו כנשיא הוקמו 50 קתדרות כאלה, מהן 37 לצמיתות, הממומנות על ידי גורמים שמחוץ למכון, בעיקר בחו"ל – זאת מלבד גידול מספר הקתדרות לפרופסורים מ־39 ל־110. הנשיא היוצא רואה בקתדרות אלה דרך נאותה לאפשר לכשרונות צעירים להקלט במכון ולהזרים אליו דם חדש.

בהזדמנות זו אי־אפשר שלא לשאול כיצד מתמודד המכון עם בעיית ה־Brain Drain, שהרי כשרון גדול, אם צעיר ואם בשל ובוגר – לעולם יצפו לו בארה"ב או באירופה תנאים טובים יותר מאשר ברחובות. פרופ' סלע אומר, כי תופעה כזאת כמעט שאיננה קיימת במכון, והוא אפילו יודע לנקוב בשמותיהם של המדענים הספורים ש„ירדו" מן המכון לחו"ל. הסוד הוא, מסביר הנשיא היוצא, לשלם משכורת שהיא קצת מעל ל„מסה הקריטית". ההבדל בין 18,000 ל־20,000 דולר לשנה גדול פי כמה וכמה מן ההבדל בין 20,000 ו־100,000 דולר, רוצה לומר: אם הבטחת לחוקר תנאים הולמים, „אם יכול להקדיש את כל עתותיו ומעייניו למחקר מבלי שהוא ו/או רעייתו יהיו טרודים בבעיות פרנסה, ואם נוסף על כך אתה גם מעמיד לרשותו את המיכשור החדיש והמשוכלל ביותר – הרי המשכורת הגבוהה פי כמה וכמה בחו"ל חדלה לשמש אבן שואבת."

לא סוד הוא שבמכון וייצמן וכן באוניברסיטאות, מצויים בצד חוקרים הצועדים עם הזמן והם שרויים בתוך התנית של חקר הנושאים החדשים והמבטיחים, בעיקר בתחום הביולוגיה על ענפיה המסועפים (פרופ' סלע: „רק 10 מתוך 21 המחלקות של המכון „מדות", שהן אינן עוסקות בחקר הסרטן") – בצד חוקרים אלה ישנם לא מעט חוקרים המדשדשים במקום עשר, עשרים או שלושים שנה, בלי לחדש שום חידוש חשוב, אם משום שהם חסרים את הכשרון לכך ואם משום שתחום המחקר שלהם קיפח מחשיבותו במרוצת השנים. פרופ' סלע מוכן להודות בקיומה של תופעה כזאת: גם לא יתכן אחרת במוסד המקיף יותר מ־600 מדענים. „אולם", הוא אומר, „אצלנו היא איננה בעלת היקף גדול, ואם יש מחלקות הנמצאות כיום קצת „על הבנקט", בגלל ההיסט שחל בכיווני המחקר העיקריים (בעיקר לעבר הביולוגיה והמחשבים) – הרי מחלקות אלה הן כיום קטנות יחסית. זאת ועוד", מוסיף הנשיא היוצא: „ישנה אצלנו ניידות גדולה מאוד של חוקרים מענף אחד לענף אחר, מתחומי מחקר שאבד עליהם הכלח לתחומים חדשים, מבטיחים, דוחקים גם מבחינה יישומית".

טענו וטוענים נגד מכון וייצמן, כי מדעניו סגורים ומסוגרים במגדל השן שלהם. הם נגררים בבעיות תיאורטיות מעניינות כשלעצמן, אך בלתי־חשובות ובלתי ישימות לבעיותיה הדוחקות של מדינת ישראל. פרופ' סלע דוחה בפסקנות טענות אלה והוא מזכיר, בין השאר, את חברת „ידע", הממונה על יישומם של חידושי המחקר במכון, וכן מחקרים רבים־רבים, שבשעתו נראו כתיאורטיים גלבד עד שיום אחד התברר לפתע חשיבותם העצומה לרפואה, למשל. „הגבול בין המחקר הבסיסי ובין המחקר היישומי דק מאוד", אומר הנשיא היוצא, „אבל צריך שיהיה ברור: מעבר לתרומה שתרם ותורם מכון וייצמן לכלכלה הלאומית של מדינת ישראל, למערכת הבטחון שלה ולבריאותה, יש לו גם זכות קיום נוספת, כמוסד העוסק במחקר לשמו, כמרכז המאגד בתוכו מטובי המוחות של הארץ הזאת ומאפשר להם לתהות על סודות היקום".

נשיא חדש

המתמטיקאי פרופסור אריה דבורצקי, שנבחר השבוע על־ידי מועצת המנהלים של מכון וייצמן לכהן כנשיא השביעי של מוסד זה, כיורשו של פרופ' מיכאל סלע, הוא ממדעניה הבכירים של ישראל.

אריה דבורצקי נולד ב־1916 בקורל שברוסיה. הוא עלה לארץ בגיל שבע. ב־1937 קיבל תואר שני באוניברסיטה העברית בירושלים וב־1941 – תואר דוקטור. ב־1951 מונה לפרופסור למתמטיקה באוניברסיטה העברית, כבוגר הראשון של מוסד זה שצורף לסגל המדעי שלה: עד אז התבססה האוניברסיטה רק על אנשי אקדמיה שקיבלו את הכשרתם בחוץ־לארץ. בשנים 1955־1957 כיהן כדיקאן הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע, ובשנים 1959־1961 – כסגן נשיא האוניברסיטה.

פרופ' דבורצקי מילא גם תפקידים חשובים מחוץ למסגרת האוניברסיטה העברית. בשנים 1968־1972 היה המדען הראשי של משרד הבטחון, בשנים 1968־1972 – סגן נשיא האקדמיה למדעים, ובשנים 1974־1980 – נשיא האקדמיה.

ב־1975 הקים פרופ' דבורצקי את המכון ללימודים מתקדמים באוניברסיטה העברית, שבו נערכות מפעם לפעם קבוצות דיון של מדענים בכירים מכל העולם בנושאים מדעיים אלה ואחרים.

ב־1984, והוא בן 68, פרש פרופ' דבורצקי מעבודתו הסדירה באוניברסיטה העברית, אך המשיך לכהן כנשיא המכון ללימודים מתקדמים.

קשריו של פרופ' דבורצקי עם מכון וייצמן מתקיימים כבר שנים אחדות. ב־1975 הצטרף למועצת המנהלים של המכון, וב־1979 – לוועד הפועל שלו. מאז 1984 הוא מכהן כיו"ר משותף של הוועדה המייעצת המדעית האקדמית של מועצת המנהלים של המכון.

מצא את האשה

■ עליזה

מועצת המנהלים של מכון וייצמן פטורה מבחירת רעיית נשיא המכון ועליה להיות אסירת תודה על כך, שכן לכל ברור היה כי יש לו למיכאל סלע מי שיירש אותו בתפקיד הנשיא, אך לא בנקל, אם בכלל, היה אפשר למצוא מחליפה לשרה סלע.

שרה סלע הגיעה למכון וייצמן בד בבד עם נישואיה לנשיא הנבחר, בדיוק לפני עשר שנים. הוא היה אלמן, היא היתה גרושה, בת 32, דיילת ב„אל־על". יחד נכנסו לבית נשיא מכון וייצמן, וכפי שאמרה השבוע, סופחה לצוות שלו. „לא היה לי זמן להתכונן, לדאוג, לחשוש," התוודתה במסיבת פרידה שערכה לכבודה צילה פורת, רעייתו של עו"ד פורת, יושב־ראש הוועד הפועל של המכון. „הכל היה בגדר של הפתעה מוחלטת. מיכאל זרק אותי לתוך המים ואני מצאתי עצמי שוחה בהם, כשהוא משמש לי כל הזמן עוגן הצלה."

לא הכל גמרו את ההלל על בחירתו של פרופ' סלע. מעצם טבעו נושבת במכון וייצמן קרירות סנובית וזו לא נחסכה גם משרה סלע, שמוצאה החברתי ברובד שונה מזה של בעלה. היום, כשהיא נפרדת מן התפקיד יחד אתו, נצבט גם לבם של אלה שהרימו גבה משתאה על נישואי הנסיך המלומד עם „סינדרלה". מזגה הנוח, פתיחותה, נדיבותה, שכלה הטוב, חיוכה החם, התלהבותה שאינה דועכת, מסירותה שאינה יודעת רפיון – כל אלה גרמו לסביבתה להסתגל אליה ולא להיפך.

ביתם של בני הזוג סלע במכון שקק אורחים ללא הרף והותיר מעט מאוד פרטיות לדייריו. בכל שבוע התארחו בו עשרות אנשים – מדענים, תורמים, ידידי המכון, ובעצם כל מי שחשב, די בצדק, שמכון וייצמן הוא פנינה יחידה במינה, שצריך לנצלה במנוף לאיסוף תרומות לכל מטרה שהיא. הלשונות הרעות קבלו על הבזבוז והפזרנות הכרוכים באירוח ההמוני בבית סלע. לאמיתו של דבר, לא הבליגו בעלי הלשונות על מה שהיה בעיניהם עלבון: אי־הכללתם ברשימת המוזמנים. מי שמכיר את שרה סלע יודע כמה טרחה היא עצמה, בלי יוצא מן הכלל, בהכנת הארוחות לעשרות אנשים בכל אירוע. המוניטין הקולינאריים שלה וכשרון הארגון שלה גרמו ללא מעט מארחות תסביכי נחיתות.

„זו פרידה מעשר שנים נפלאות של לקיחת חלק זעיר, משני לעיתים ומשמעותי לעיתים אחרות, של להיות 'העזר כנגדו' של פרטנר נפלא, של חבר לחיים, שזכיתי להיות גם אשתו וגם בצוות שלו", סיכמה השבוע שרה סלע את העשור בבית נשיא המכון. „התייחסתי במלוא הרצינות ובהרבה אהבה וסובלנות לתפקיד של 'העזר כנגדו'. ניסיתי בכל יכולתי לתת לסידור הזה תוכן מקסימאלי."

תם עידן סלע בבית נשיא מכון וייצמן.

פרופיל

„אני יאבק אם ראש הממשלה חושב ש־המורים העל־יסודיים אינם די חשובים. זה לא פוגע בי, אלא בראש הממשלה. המורים העל־יסודיים הם מחוללי הצמיחה העתידית של עם ישראל ובלעדי המורים העל־יסודיים אין תקומה למדינה הזאת", היא אומרת, פגועה מעט. „מה אתה חושב, שאני לא אשלח מברק לראש הממשלה המביעה מחאה על יחסו אלינו?". עוד בטרם נם לחודה היא מבקשת מהמזכירה שתנסה להשיג בדחיפות את יועץ ראש הממשלה והקשר ביניהם.

זו שושנה. מיליטנטית שאיננה מהססת ש־יתקפו אותה אלא מוכנה לבלוע, בדרי סבב, ציפורניים, להיאבק על חייה בפיוה בבית־ספר על יסודי. אומרים על הארגון שלה ש־הוא ארגון פלגני, לא מקבל מרות, זה לא מוצא חן בעיניה. אחרי הכל, היא עשתה כל מאמץ לחזור להסתדרות, אך נת־קלה בחוסר רצון אל הבנה נוכח תביעו־תיה ותביעות חבריה.

בחודש אפריל 1984, חודשיים לפני ה־בחירות לכנסת וסמוך לבחירות להסתדרות, זומנו יו"ר ארגון המורים העל־יסודיים ו־מזכ"ל הסתדרות המורים ללשכתו של יש־ראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות. קיסר רצה להכריז על איחוד־מחדש של שני ארגוני המורים והצטרפותם להסתדרות הכללית. אחרי כמעט 30 שנות פרידה, היה זה הישג גדול לקיסר, שרצה להכריז עליו קבל־עם. השיחה שהתנהלה בין הנציגים היתה, בערך, כך:

קיסר: אני מקווה שמכל לראות אתכם מאוחדים לאחר שיחה זו.

באייר: שחולבר יבטל את החטיבה של המורים העל־יסודיים בהסתדרות המורים...

חולבר: ועל מה את תוותרי?

באייר: על כלום. על מה אני צריכה לוותר?

קיסר: אז מה את רוצה? איך את רוצה להגיע להסכם? שהוא יתן ואת לא תתני?

שושנה באייר נשארה נאמנה לעצמה: „אני לא מוכנה לראות מורים על־יסודיים תחת כנפי ארגון אחר". ההסכם לא הגיע לידי חתימה והפלגנות, בעיניה, שמורה. „גם היום, בהסתדרות המורים יש היום כחמישה־עשר אלף מורים על־יסודיים (כולל חטי־בות ביניים) הקשורים להסתדרות, ואילו שושנה באייר טוענת שמדובר ב־2000 מו־רים בלבד, משום שהיא איננה מביאה ב־חשבון את מורי חטיבת הביניים. מדוע אם כן, להיאבק על צירוף המורים הללו לארגון המורים העל־יסודיים. „אני חוש־בת על פדרציה של מורים על־יסודיים ו־מורים בבתי־הספר היסודיים שיהיו מאוח־דים תחת כנפי הפדרציה של ארגוני המו־רים", היא אומרת.

הסתדרות המורים הגדולה (54,000 חב־רים, לטענת הסתדרות המורים; 45,000 חב־רים, לדברי שושנה באייר) ניסתה לבוא לקראת ארגון המורים העצמאי. זמן קצר לאחר שנבחר למזכ"ל הסתדרות המורים, בא יצחק חולבר בהצעה להנהלת המורים. הצעתו אמרה בערך כך:

„פאריטי" בהנהלה: „תיקם נשיאות של הסתדרויות המורים, בראשה יעמוד מזכ"ל הסתדרות המורים הקיימת וסגנו יהיה יו"ר ארגון המורים העל־יסודיים, שושנה באייר. נקודות ההסכמה יידונו באורח שוטף, ובהן: טיפול משותף במו"מ־איגודי, קשרים בין־לאומיים משותפים. בנושאים שאין בהם הס־כמה יידחה הדיון לחמש שנים (שלוש ק־דנציות של ארגון המורים העל־יסודיים ו־שתי קדנציות של הסתדרות המורים). חול־בר הציע לאחד את קרנות ההשתלמות. בעניין קרן „דפנה" (קרן הפצות הנוכפות של המורים), אמר שאם מדובר בהפקדה של הכספים בבנק „מסד", תתחלק הקרן חצי־חצי, בין ארגוני המורים להסתדרות המורים. נשמע הוגן למדי. אבל שושנה ב־אייר החליטה, על דעת חבריה, להסתייג. „אני לא מוכנה להצטרף אם הדבר יחליש את מאבק המורים בארץ. אני לא אצטרף לארגון מורים שאיננו בעל מסורת משות־פות ואיננו בעל יכולת התמדה גבוהה. ב־שום אופן לא". נראה כי ארגון המורים הקטן הפסיד כשלא רצה להתחבק עם ה־„דוב" הגדול. שושנה באייר איננה חושבת כך. היא מעדיפה ארגון קטן ולוחם על פני ארגון שמוותר למפסד. „לי אין „חלום" חדר במלון חמישה־כוכבים. נבחרתי כדי להיאבק".

גברת הבדיל של המורים

■ נתן רועי

רוזה לוקסמבורג. קומוניסטית יהודית, היתה מושא הערצתה עוד בצעירותה. שושנה באייר, יושבת־ראש ארגון המורים ה־על־יסודיים בשנתיים וחצי הקרובות, אי־נה סבורה שהיא מנסה לחקות את המהפ־כנית היהודיה־גרמניה. היא שושנה באייר מורה למקצועות החברה („עכשיו אני מנ־סה ליצור מסגרת של לימוד יחסי עבודה בבית־ספר תיכון בהרצליה") ולוחמת למען זכויות המורים העל־יסודיים. לא אהודה על „בומה" שבים, כיוון שלא ויתרה על אחוזי שכר למורים, ומאמינה קטנה בשי־קולי ראש הממשלה, שמעון פרס.

יש לה חדר ארוך בבית ארגון המורים העל־יסודיים ברחוב זמנהוף בתל־אביב. תחת כנפיה, לטענתה, 16 אלף משלמי מס חבר, שאינם קשורים להסתדרות הכללית. היא ממונה על רוחותם מאז נבחרה לתפ־קידה לפני שתי קדנציות. שעות ארוכות של מאבק הותירו בפניה חריצים עמוקים של עייפות. „אני לא סבורה שאני עייפה", אומרת, „או במצב פיסי־אינטלקטואלי ירוד: יש לי נשק חזק מאד כשמדובר ב־ביצוע מהלכים ארגוניים."

בתחילת שנת הלימודים, כשפספסו יש־ראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות הכללית, ו־יצחק חולבר, מזכ"ל הסתדרות המורים, ל־לשכת ראש הממשלה בירושלים, היא ישבה בתל־אביב, כי לא הוזמנה לישיבה. ראש הממשלה ביקש לראות את ישראל קיסר ואת יצחק חולבר ואת שר החינוך. בשביל שושנה באייר קיימת רק ברגע שהיא לו־חצת אותו לקיר באיום שביתה. אבל בעי־תות שלום־משקי, היא עוד „יושבת ראש ארגון", ואם היא רוצה להיפגש אתו, עם ראש הממשלה, היא חייבת לתאם פגישה דרך יועצו וכמו כולם. ביום שנפגשו „שלו־שת הגדולים" הוא לא רצה לראות אותה: אחרי הכל, ראש הממשלה של איסלנד ש־אותו עמד ראש הממשלה לפגוש באותו יום היה קצת יותר חשוב ממנה.

היא איננה חושבת שהיא לא חשובה.

אשה קשוחה, שושנה באייר. מחזיקה חזק בנשק. הרבה מילים לועזיות — מיליטנטיות, אגרסיביות, אינטרסים. היתה רוצה להיות רוזה לוקסמבורג. עדיין יושבת־ראש הארגון

יש בה מידה לא מבוטלת של שכנוע עצ־מי. היא סבורה שהיא מקדמת העניינים של המורים העל־יסודיים ושאר מורי ישראל. „השגנו הישג עצום בהסכם עצירני. אז למה לשמוט אותו ולומר: אני מוכן לתרום?"

במשרד החנוך, לעומת זאת, אומרים, כי הסתדרות המורים היתה מוכנה לוותר על 4.5 אחוזי תוספת בשכר וכך הרוויחה הס־תדרות המורים מאות עובדים שעמדו לפני פיטורין. שושנה באייר, המשביתה את ה־מורים ליום אחד, מפסידה ארבעה אחוזים מן השכר החודשי בגין שביתה, ולא ברור אם לא יפוטרו מורי הארגון שעמדו בפני הפיטורין. זה ההבדל בין ארגון המורים, אומר איש משרד החינוך, ובין הסתדרות ה־מורים. „הם סבורים, כי מאבק מיליטנטי יוביל לתוצאות מצויינות בתקופה של „אין כיס" (אסור לוותר על כלום). והם כמובן טועים. כולם מוותרים וגם הם יכולים לוו־תר", אומר איש משרד החינוך.

שושנה באייר סבורה אחרת, כמובן. „ה־מורים, לטענתה, הם הגוף המבצע את החי־נוך מכל, החינוך, ואסור לו לוותר על מע־מדו. אסור לפגוע במורים העושים ימים כ־לילות למען החינוך", היא אומרת. הבעיה היחידה היא: לא בטוח שהציבור. הקורא עתונים ושומע יום־יום שאוטו־טו הולכים לבטל בחינות בגרות, חושב שציבור המו־רים „עושה ימים כלילות למען החינוך". מקצוע ההוראה מצטייר כסחטנות, פלגנות ומאבק לפני הכל. עלי בריקודות נשיג הי־שגים.

האם אתה מאמין לעתון שלך?

■ יורם פרי

התיאוריה של הקומוניקציה ההמונית מכנה את העתונות במדינות דמוקרטיות „סוכנות תיווך". העתונות בין הציבור לבין המימשל משמשת כלי בידי הציבור לפקח על השלטונות, והרי מהות המשטר הדמוקרטי היא שהשלטון חייב במתן דין־וחשבון מתמיד על מעשיו ומחדליו. מאידך גיסא, העתונות מגייסת את התמיכה הציבורית לשלטון, יוצרת לו לגיטימציה, והרי שלטון אינו יכול להתקיים לאורך ימים ללא משאב זה.

הפן הכפול הזה של העתונות הוא שיוצר מתח פנימי מתמיד בינה לבין המימסד הפוליטי. המימסד זקוק לעתונות אבל כדי ליהנות מדובשה נאלץ הוא גם לסבול מעוקצה. וכי מי אהב לקבל ביקורת?

יחסי אהבה־שנאה, משיכה־דחיה, כאלה שררו תמיד בין המימשל הישראלי לבין כלי התקשורת. אמנם אנשי הליכוד ניסו לטעון כי הדבר קרה רק מאז עלו לשלטון. אבל גם בן־גוריון, אשכול וגולדה לא שבעו נחת מן העתונות. ומי בכלל הביא לנפילתו של רבין, אם לא עתונאי אחד?

בימי ממשלתו השניה של בגין, לא הסתפק המימשל בהדיפת הביקורת בלבד, אלא יצא למתקפת נגד, ובסגנון שרוני, קרי כאסאה. הפעם לא אמרו רק שהעתונות נשלטת על־ידי מאפיה שמאלנית, אלא שהיא, כולה, „רעל". זו לא היתה פגיעה בעתון מסויים, בכתב זה או אחר, אלא חתירה תחת עצם המהות של עתונות חופשית.

לומר „עתונות זה רעל", זה בדיוק כמו לומר „הכנסת מיותרת", או „המפלגות הן תועבה". שול את העתונות כחלק של המערכת הפוליטית וחיסלת את האופי הדמוקרטי של המשטר.

אבל מסע ה'עליהום' הזה נחלש מאוד, והבעיה של העתונות היום איננה כל כך ביחסיה עם המימשל, אלא דווקא בכיוון השני, במגעיה עם הציבור הרחב. זו יכלה להיות בעייתם המקצועית של קומץ העתונאים במדינה, לולא היתה העתונות לא עסק פרטי או שאו ביזנס, אלא מה שהיא – זרוע רביעית של המימשל, וחלק אורגני של המערכת הפוליטית.

הביקורת, ילדותית לעיתים, אינה עושה לעתונות מה שהעתונות עושה לעצמה. דיברו על ניו־ג'ורנאליזם ועשו כאסאה. יתכן שעכשיו מתחילה הדרך חזרה

כדי שתמלא בהצלחה את תפקידה כסוכנות תיווך, חייבת העתונות להיות מקובלת על הציבור. אם לא תהיה כזו, לא יוכל הציבור להשתמש בה ככלי יעיל לביקורת לפיקוח על השלטון. באותה מידה, אם לא תהיה אמינה ומקובלת על הציבור, לא תוכל גם לשמש כצינור להעברת הלגיטימציה של המימשל. מעמד עצמאי, אמין, מכובד בעיני הציבור, הוא תנאי הכרחי לתיפקודה של העתונות ולתהליך הפוליטי כולו.

בתחום זה, נדמה לי, נמצאת עתה העתונות במשבר חמור. הנושא טרם נבדק בארץ בדיקה מדעית, אבל קשה להשתחרר מן הרושם הזה: הפער בין הציבור ובין העתונות עמוק מדי, דימוי העתונות והעתונאים שלילי למדי. יש יותר ביקורת־ציבורית נשמעת על רמה מקצועית נמוכה, על כך שעתונאים אינם מדייקים, שהם מחפשים חומר סנסציוני על חשבון חומר חשוב, שהם חסרי אחריות במדיניות הפרסום, מרבים לכתוב על השלילה ואינם מציגים תמונה מאוזנת, ושבשורש של דבר הם רעי לב ובחלקם אף אינם ישרים.

ביקורת זו החריפה בשנים האחרונות, עם כניסתם למקצוע של אנשי „הגל החדש". אלה סוברים, כי הם נוהגים לפי כללי הניו־ג'ורנאליזם, אבל בעצם הם יצרו את העתונות הכאסאה שלנו. אפרים קישון הגדיר, לפני כשנתיים, את הסגנון הזה כך: „כל פובליציסט יקרקר יכול, ליתר דיוק חייב, לכתוב על כל מה שעולה על רוחו. על עילוי מאחורי מכונת כתיבה פנויה רשאי לפרוק את תיסכולו בפיזור עלבונות וגסויות מסמרות־שיער, על ימין ועל שמאל".

נשיא המדינה חיים הרצוג לא אמר דברים שנים כל כך, אם כי לשונו היתה, כמובן, עדינה יותר, כשדיבר על „האווירה השחצנית שפשטה בקרב אחדים מהעתונאים הצעירים, אשר גרמה לכך שהם יסתכלו מלמעלה למטה על האזרח ויראו את עצמם כעם סגולה...".

חלק מן הביקורת הציבורית של העתונות נובע מהצלחת המסע של שרון, רפול וכמה מקברניטי המחנה הלאומי. היא נובעת מכך שרבים בארץ לא חונכו להבין כלל את תפקיד העתונות וחשיבותה. למשל, את העובדה שמעצם תפקידה לפקח על הממשלה אך טבעי הוא שהיא תרגיש יותר את חצי הכוס הריקה. את החצי המלא מבליט המימסד בכשרון רב יותר ממנה.

אבל תהיה זו גם טעות לראות בפוליטיקאים בעלי אינטרסים או בחוסר חינוך את המקור היחיד לבעיה. במידה רבה זוהי גם אשמת העתונאים עצמם. האליטה האשכנזית הליברלית הזו אינה משקפת, נכונה מיגזרים ורבדים רחבים בעם. ציבורים רבים למדי אינם מוצאים בעתונות את עצמם, את השקפותיהם, וחשוב מזה – את בעיותיהם.

יותר מדי עתונאים נחשפים בפרסום מידע בלתי מדוייק בכוונות שאינן כשרות, בגישה שאינה „אימפארשל", בלשון המחקר האמריקאי. פירוש המלה אינו אובייקטיביות, שהרי דבר כזה אינו אפשרי בעתונות, אלא העדר חד־צדדיות. והקשר בין כל זה לבין היחס הציבורי הוא מובן מאליו ואינו מיוחד רק לישראל. המבקר הפנימי של עתון בקנזס־סיטי בארה"ב פירט את הסיבות לאובדן אמון הציבור בדיווחי התקשורת במושגים דומים: „חוסר דייקנות, שחצנות, חוסר הגינות וחוסר רגישות". בלשון האמריקאים, דהיינו אינה חסרת פניות.

זו איננה רק בעיה של אתיקה מקצועית, אלא של תרבות, שלא כאנשי המימסד המטפחים את האשליה שעתונות רעה תביא לפירוד העם ותהרוס בכושר העמידה שלו, מה שמדאיג אותי הוא הדבר ההפוך. הסכנה שעתונות רעה תגרום לכך שהעם לא יראה בה עוד כלי הגנה שלו נגד המימסד, כלב שמירה נגד השלטון. או אז היא תישאר כלי לאינדוקטרינציה מצד המימסד, או לכל היותר כלי לבידור המוני. התיקון צריך להתחיל מבית.

משא
לספרות, אמנות ועיון

גם הם שורפים ספרים

מאת יוחנן גליקר

באחרונה ראינו בטלוויזיה שתי סצינות דומות ושונות. עצם ההשוואה ביניהן דיה לעורר חרדה בלבו של כל מי שמהרהר בהיסטוריה של המאה האחרונה שזכינו לחיות בה. ערב אחד, בפרק שלפני האחרון בסדרת „מורשת" של אבא אבן, ראינו שוב — בפעם „המי־יודע־כמה" זו, כפי שאומרים בישרא־לית טובה — את הסצינה המפורסמת של שריפת ספריהם של יהודים, מתנגדי המפלגה ואחרים האלים בברלין הנאצית, בפיקודו של שר התעמולה בממשלת היטלר, ד"ר יוסף גבלס. שלושה ערבים לאחר מכן, ראינו בחדשות הפגנת סטודנטים ברחבת בית הקרנות בחיפה — מקום הזכור לרבים בישראל כמרכז להפגנות שקטות, מאופקות ומכובדות נגד „הספר הלבן", הגבלת העליה לארץ בשנות מלחמת העולם השניה האחרונה, וכדומה. בהפגנה זאת, באותו מקום, עמדו סטודנטים במעגל. הציתו אש, הבעירה המזכירה את אותו מעגל גדול בברלין, זרקו לתוכה ספרי לימוד — כמחאה, כך נאמר לנו, על הרס החינוך הגבוה בישראל. הנה אומר: הבא לטהרם מסייעין לו. גם בהפגנה הזאת וגם בהפגנות האחרות, הניפו סטודנטים סיסמאות אוויליות כגון „לו היינו ישיבה / לא היתה כאן הפגנה", או „מדעי שתויי". ואמרות שהדברים ראויים שיפורדו יפרדה. כמורה בפקולטה למדעי הרוח, עלתה בלבי הרגשה אחרת: הרגשת בושה וכלימה, הרגשת בשר לקו שלי ושל חברי לעבודה. כמחנכים: לא רק — בשתמש שרב במהגים רווחים בישראלית של ימינו — מחנכים ל„ידיעה", אלא גם ל„ערכים" של תרבות ושל השכלה עצמאית.

לפני שאמשיך בדיון זה, אבהיר מיד שאני תומך במאבקם של הסטודנטים, ובכל מאבק להציל את החינוך האקדמי בישראל מן המצב הכלכלי, התמוה שנקלע אליו בגלל מדיניותו המשעשת של ממשלה אחרי ממשלה בישראל. הבעיה אינה רק, האם על הסטודנטים, שרובם אין ידם משגת, לשלם 900 דולר או 1200 דולר לשנה. הבעיה היא שהסטודנט הישראלי, בתנאים המתוחים והקשים כאלה של רוב הסטודנטים בעולם הנאור, צריך לשלם שכר לימוד בכלל. ברוב מדינות העולם המערבי, ובכמה מקצו־עות, שרב, כל סטודנט שנמצא מתאים ללימודים ב־מוסד להשכלה גבוהה נתמך על ידי הממשלה, הרשויות המקומיות או קרנות מיוחדות לכך, כדי שיוכל לעסוק בלימודיו כל הזמן „בראש פנוי". שהרי אין זה רק ענין של ישיבה בהרצאות ובסמינריו־נים כמה שעות בשבוע ושינון לקראת הבחינות ב־רגע האחרון. בעולם הגדול יודעים שעל מנת לעבור את חומר הלימוד כדבעי ולהספר לחלק ממסגנו האינטלקטואלי, זקוק הלומד להרבה זמן פנוי לקריאה, להחוה, למחשבה ולהחלפת רעיונות עם לומ־דים אחרים, בין אם הם סטודנטים, תלמידי מחקר, מרצים או פרופסורים. אין זה מקרה שהמלה היו־נית סכולה, שנתנה לנו את המלה „אסכולה" ולרוב לשונות אירופה את המלה עבור „בית ספר", פירו־שה המקורי הוא „זמן פנוי". שכוונת שאינו מוקד־שת ואפשר לבצע בלאחר יד בשעות קבועות, ואחר כך „לשכוח מזה". לימודים ברמה גבוהה דורשים, לא פחות רצינית מכתיבת של הרצאות במחברת, „צילום חומר", שינון כמה ספרי עזר בסיסיים, ו־חזרה על כל זה כנתבי מבחנות ובחינות. מה ש־דרוש הוא הרבה מאוד מחשבה ולימוד אקטיבי ויוצר. דבר זה דורש זמן. ומי שעוסק בו חייב להי־יות פנוי רוב שעות היום והלילה כדי שילמד כהלכה. זאת מבינים כבר ברוב מדינות העולם המערבי.

הסטודנט הישראלי מתחיל את לימודיו בדרך כלל — [illegible] הסטודנטים [illegible] בשעות העבודה המלאות, שכן נדרש עליהם גם להשתתף בשיעורים באוניברסיטה, עובדים רובם בכל מיני עבודות דחק, שמשכר עליהן „שכר הסטודנט" ה־מביש המכונה. הוא מן הנבוכים במשק הישראלי. אין כמעט סטודנט המסיים את לימודי התואר ה־ראשון בשלש השנים המיועדות לכך, ויש המשיכים את לימודיהם על פני שבע, שמונה או עשר שנים. בתנאים אלה, עוזבים רבים מן הסטודנטים המוכש־רים ש„אין להם אבא מיליונר" את האוניברסיטה לפני סיום לימודיהם, וכמה מטובי המוחות בישראל (ואני מדבר מנסיוני כמורה לאנשים כהם) אינם מפתחים את כשרונותיהם שאינם „מנוצלים" בשטחים שבהם יכלו לתרום לחיי המדע, הרוח והתרבות. מצב זה אינו חדש, ונראה לי שהסטודנטים בישראל מאוד באיפוק בלתי רגיל כאשר לא שבתו דיים כל השנים בהן זלזלה ממשלה אחרי ממשלה בישראל — וכאן אין הבדל בין מערך לליכוד וה„מסגרת הלאו־מית" — בחינוך הגבוה בכלל, ובדור העתיד שלו בפרט.

אין לי ספק גם בכנותה של אותה סיסמה בקשר לישיבות. איני דן כאן בשאלה, באיזו מידה חייבת ממשלה בישראל להבטיח את אותו סוג של חינוך דתי הניתן רק בישיבות. ברור שכל עוד הרבנות הממוצנה הדתית של כל עיר בישראל היא חלק מן המנגנון הממלכתי, מוטלת על המדינה חובה להכין אנשים שיהיו מוכשרים לכהן ברבנות וב־משרות דתיות אחרות. אך המתמנה הוא בציניות הפוליטית של ממשלה אחרי ממשלה, שתמיכתן ב־ישיבות אינה נובעת, חס ושלום, משיקולים דתיים ומחויבה לכבוד התורה או כדאגה כנה לרווחתם של הרבנים ואנשי המפלגות הדתיות, אלא משיקולים קו־אליציוניים ברורים, לאגודת ישראל ולש"ס יש חב־רי כנסת הכפולים לצבאת ממשלה ולשבור ממש־לה. לסטודנטים, למרצים ולפרופסורים אין מפלגות ואין חברי כנסת. התמיכה הכספית המאסיבית ב־ישיבות והזלזול המחפיר במצבן הכלכלי המשווע של האוניברסיטאות נובעים כמעט להלכה בשיקו־לים קואליציוניים ברוטאליים מהסוג זה. המפתיע הוא שלאחר כל אותן השנים של הזנחה מודעת של יותר כל אגודות המרצים, הפרופסורים, המפתח־ החינוך האקדמי והמחקר המדעי בישראל, לא חברו סים הנזגל האדמיניסטרטיבי (וכמה אנשים ב־ישראל יודעים שמשכורתו של מזכיר כהלכה באו־ניברסיטה ישראלית היום היא מתחת לקו העוני?) לשביתה ממושכת שמשמעה יהיה כתוצה בשינוי רדיקאלי של מדיניות הממשלה לגבי החינוך ה־אקדמי והמחקר המדעי בכלל.

*

מה שמטריד אותי, איפוא, הוא לא עצם השביתה, ש־אני מצדיק אותה ומתפלא על כך שבאה באיחור כה גדול, אלא צורת השביתה. וכאן אני חוזר לצורתו ענין של מדעי הרוח. איש אינו חולק על כך ש־מדינה מודרנית כישראל חייבת „להי־יות על שכלה". היא זקוקה לאנשי מדע, מהנדסים, רופאים, מומחים למחשבים, כלכלנים, סוציולוגים וכדומה. אך יש מחלוקת בדבר חשיבותם של מדעי הרוח, תבשים של מקצועות כגון ספרות כבורה, שפות עתיקות, תולדות האמנות, ועוד מקצועות כותבא באלה שאינם תורמים תרומה ישירה לבטחון המדינה, לפיתוח הכלכלה, או לרווחת החיים. מוי־כחים מעין זה נשמעת לעתים קרובות הטענה (ע־אחד מסנגוריה הידועים הוא הרקטור של אוניבר־סיטת תל־אביב ואיש מדעי הטבע, פרופ' יהודה בן שאול), שתפקידן של האוניברסיטאות אינו מוגבל לפיתוח חיי החומר של המדינה, אלא גם לקידומה והעלאתה של רמת התרבות בישראל. דבר זה הוא כמובן של הפקולטות למדעי הרוח, למוסיקה ול־אמנות.

אני מסכים. אך תרבות וחיי רוח אינם מתמצים בזכירת כמה אלפי שמות ותאריכים, בידיעה מבנית של תולדות המוסיקה והציור בתקופה זו־וזאת, או ביכולת לנתח סוגים שונים של סימנים ולהרצ־מם ללשון הלוגיקה הסימבולית. תרבות וחיי רוח הם ענין של יום יום. לא די לו לאדם בעל תרבות שיהיה רק „בעל מלאכה אומן" — מומחה ביעיל־אותו, באמר, לתולדות המיקבצים בשירה האנגלית החדשה או לסגנון ולכרונולוגיה של כתבי אפלטון. הוא חייב גם להתנהג כאדם בעל תרבות — בביתו, באיפוק ובמעט. ושריפת ספרים — בפרט במדינה

מברלין לחיפה

שקמה על התרבות אירופה הגאונית — אינה מעשה מכוער ומאופק, ובוודאי אינה בטעם. סיסמה כגון „מדעי שתויי" היא בסגנון הגרוע ביותר של תע־מולת הבחירות ההמונית של סוף שנות השבעים וראשית שנות השמונים, שיש מי שחושב שכבר בדרגנו נעמצרגו מצבה. צריחת סיסמאות בחרוזים טפשיים מסוג הפרסומת לבעלי גומי או מקרר פלדה ברשת גימל היא תופעה חסרת טעם, המצביעה על גסות רוח וחוסר נימוס ואיפוק, ואינה הולמת אנ־שים הרואים את עצמם כנציגי התרבות וההשכלה בדור הצעיר בישראל.

בשורה הפגנה זאת להפגנה אחרת, שגם אחריה עקבנו בתשומת זמן רב — הפגנתם של האתיופים לפני היכל שלמה בירושלים. שם ישבו אנשים ימים ולילות בשתיקה מוחה, ללא טקסים אווילים כגון שריפת ספרים וללא הפרחת סיסמאות בחרוזים ה־הולמים את רמתם השכלית של ילדי הגנון. מי שמחפש התנהגות מכובדת ומהבחתית, ימצא אותה באותה שביתה של השבט היהודי העתיק הנידח, ששמר על תרבותו וכבודו במשך מאות שנים של בידוד והגזרה (גם מצדם של „היהודים האחרים"), בתנאים הרבה יותר קשים מאלו של כל סטודנט ישראלי, ששפיין הוא מתנהג בכבוד ובהדר שיכול היה לביים את מרבית נציגי הרשמיים של ההדר בחוינו הציבוריים, למרות חרשים ושנים של מנהיגים בישראל הצדיקית ההולגאריות של שנות השמונים.

ישאלו אותי, מה יכולים הסטודנטים לעשות — כאילו אין דרך אחרת לשבות ולהפגין ללא צרחנות וללא שריפות. לשבת, ללא ספק. לדרוש תנאים הגונים, לא רק לסטודנטים, אלא לכל המכלול של מוסדות ההשכלה הגבוהה והמחקר בישראל. לשבת, כמו האתיופים, ימים ולילות לפני משרד החינוך או משרד ראש הממשלה: בשקט, בנימוס, באיפוק, ללא טקסים טפלים וחסרי טעם וללא חזרה כתוכים על סיסמאות תרגיניות שאינן ראויות למי שקורא לעצמו אדם חושב, עצמאי ובעל תר־בות.

יתכן מאד, במקום אותו טקס של שריפת ספרים, יכלו הסטודנטים — ועדיין אין זה מאוחר — ל־ערוך טקס מתאים יותר ונאה יותר למסורת, חוויית „כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ": לשבת לפני משרד ממשלתי וללמוד מסביב בינתיים לבין עצמם, או בהשתתפות מרצים המוכנים לכך. דבר זה היה מראה שהסטודנט הישראלי אמנם משקיע בלימודיו, ושהוא ימשיך לחיות חיי מחשבה ועיון על אף הזלזול והמתן של כל הממשלות המלוכלות בחיי הרוח והמדע בישראל. כאשר גזרה מלכות על ישראל שלא יעסקו בתורה, [illegible] בהפגנות סיסמאות כגון „לו היינו אסכולה אפי־קוראית והיינו מקבלים תמיכה כספית מהקיסר", אלא בכך שהקהיל קהילות ועסק ברבים, בסכנת מוות. הסטודנט הישראלי יכול ללמוד מהאתיופים, ומחכמי ישראל בימי אדריאנוס שחזק עצמות — וכן, אפילו מהישיבות, שבהן איש לא היה מעלה על דעתו לשרוף ספרים בהפגנה. ואת שריפת הספרים ישאיר לאחרים — ואין זה סוד שיש אנשים ב־ישראל שהיו שמחים להזדמנות לשרוף כמה מספריהם של אקדמאים שאינם רצה הדתיים ל־עצמם ואינם „הולכים בתלם". תגובתו של הסטודנט האמתי, הלומד באוניברסיטה או במסגרת לא רק כדי להגיע למשרה אקדמאית עם תוספת שכר הקרנות ההשתלמות, אלא בעיקר משום שהוא רוצה בחשיבה עצמית, בתרבות ובחיי רוח, צריכה היתה להיות: „ואף על פי כן, אני ממשיך ללמוד, לח־שוב וליצור".

לפני כשנתיים, שידרתי באוניברסיטה המשודרת של גלי צה"ל סדרת הרצאות בשם „פרקי מבוא לאפלטון". ההרצאות יצאו כספר באביב תשמ"ה. גם הן וגם הספר נועדו בעיקר לציבור המשכיל ושוחר הדעת שמחוץ לאוניברסיטה. הברכה הטובה ביותר שקיבלתי בערב ראש השנה היתה מכתב מאחד הקוראים של ספר זה, תושב עיירה והותיה פעם מבטנה, שמשל מיד עליו שהוא בן למשפחת עולים שבאו לישראל בשנים הראשונות לאחר קום המדינה. הוא שאל אותי שאלה שהתעוררה אצלו בקריאת הספר, והתנצל על כך שהוא „קורא, אורח פרטי, לא סטודנט". שאלתו הוכיחה שהוא קרא את הספר ברצינות והמשיך להרהר בו גם לאחר הקריאה. האם הגענו למצב שבו „קורא, אורח פר־טי, לא סטודנט", המעיין בספר על אפלטון בשעות הפנאי לאחר עבודת יומו ועושה זאת שלא על מנת לקבל פרס, מגלה יותר ענין במחשבה ובחיי הרוח מאותם שורפי הספרים ומפריחי הסיסמאות המת־ימרים לייצג את צבור האינטלקטואלים ואנשי הרוח לעתיד של מדינת ישראל?

כדי שלא אסיים במסקנה שלילית ומטעה מעין זו, אני ממהר לציין שאמנם סטודנטים אלה אינם מייצ־גים, לפחות, ברובם גדול — אם לא רוב קטן — של תלמידי האוניברסיטאות בישראל. יש אחרים — „קולם לא נשמע (וישועה לא באה) בהמולת הג־רים ושריקת קוקים." מי שרוצה להילחם בחוסר התרבות והרעה של חיי הרוח, המוצאים את ביטויים גם באותו יחס של זלזול בהשכלה הגבוהה בישראל, אינו יכול לעשות זאת על ידי אימוץ אותה טכניקה של אליבאת גסות רוח שהוא מביאה לאווירה זאת ולכל המשתמע ממנה. על הסטודנטים לתת את דעתם על כך ולהוכיח בשאט נפש גילויים כמות הנעשים, כביכול, בשמם ב־כתם ההשכלה הגבוהה וחיי התרבות והרוח.

> **„עיונים בחינוך"**
>
> מאמרו של ברונו בטלהיים „אר־סימפוזיה סתרית" (סביבת שפיל־ריין בין יונג לפרויד) פותח את החוברת האחרונה של „עיונים ב־חינוך", כתב־עת לעיון ולמחקר בחינוך, בהוצאת בית"ס לחינוך של אוניברסיטת חיפה.
>
> במאמרים אחרים בחוברת: קרל פרנקשטיין („הערות על דרכי ההכרה הטיבעית של התנהגות האדם"); גליה אדלר ואלחנן י. באיר („חיזוי ההצלחה בבחינות הבגרות באמצעות מבחנים פסי־כומטריים"); משה זייהר („עמ־דות התלמידים כלפי קונספט ה־כהן הפסיכופטי"); אביר כהן („החינוך בחברה המשפיה"); ישעה שימחז („למי נתוצה אוש־מיה בחינוך ולשם מה?"); שוח־דר שיכוך („התבהדרות תבנית ה־לימודים בשאלת הדע והסבל"); חיים בינצק („האם דיון במסורת החינוך הוא בסמכותו"); דב פר־הם („אקולוגיה אנושית, שינוי ערכים וחינוך"); משה שלאי („ה־חיים כמשל").

בין דרכי נועם לנתיבות מלחמה

מאת דב בר־ניר

אפרים א. אורבך „על ציונות ויהדות — עיונים ומסות"; — „הספריה הציונית"; העולמית; — 1985; 519 עמ'.

לא אוכל לומר על פרופסור אפרים אורבך, ש„כל דרכיו דרכי נועם וכל נתיבותיו שלום" — וטוב הדבר. שכן יש אצלו דברים פרובים הנוגעים בכולנו כמקל נועם, אך ישנם דברים הזועקים ממש למקל חובלים, אפילו נוסח „אייסר אתכם בעקר־בים". ואמנם כן: ספרו, המורכב ממסות, מאמרים, נאומים והרצאות המפוזרים על שלושה עשורים, מבלי שהכניס בהם את התיקון הקל ביותר, הוא מלאכת־מחשבת של עיון וגם פולמוס לשם שמים: עיון־פולמוס עם הגולה היהודית; עיון־פולמוס עם אנשי הדת היהודית, המיסטיים וה„משיחיים" גם יחד; עיון־פולמוס עם החילונים; עיון־פולמוס ב־סוגיית היחסים בין אמונה דתית למדע.

ויאמר ברורות: האובייקטיביות אינה מן העולם ה.ה. אך אורבך עושה מאמץ אינטלקטואלי ומוסרי עילאי כדי שעולה לא ישא אופי פארטיזאני אלא ישכנע, ככל האפשר, את שני סוגי קוראיו: הדתיים והחילוניים כאחד. עם זאת, נימצא חולקים עליו, ואולי בראש וראשונה משום שמנטאליות הדתי והחילוני שונה היא והבסיס היחידי ביניהם היא הלאומיות. — גם אם פרופסור אורבך משוכנע שהלאומיות היהודית לוקה בחסר ואף תצלע על שתי ידכיה אם לא תאמץ ללבה את מלוא המורשה היהו־דית שאין להפריד בינה לבין מעמד הר סיני, שנתן נהיינו לעם. לדידו, היהדות משולה למשולש ש־צלעותיו הם: „אמונת ישראל — עם ישראל — ארץ־ישראל. קודקודו — אמונת ישראל". טול את הקודקוד האמונתי והיהדות תהא פגומה ואף נתונה בסימן שאלה. נוסח „טלו מתוך היהדות את הדת — מה נשאר? לכן הראייה מוטלת על החילונים: „מי שחושב עצמו כיהודי חילוני, עליו החובה להגדיר מה היא יהדותו". יתירה מזו: „מי שדוגל ביהדות חילונית ורואה עצמו פטור מלהגיד במה מתבטאת יהדותו, אז אין כאן יהדות חילונית אלא חילוניות בלבד". ולא תעזור איפוא הדבקות בתנ"ך, בלשון, בהיסטוריה, בחגים, במנהגים, באותם חלקי כתובים בעלי נופך היסטורי, אידאי, מוסרי, תרבותי, עברנו ואחרנו, תחיית עמנו — כל אלה בעיני האדם החילוני — עדיין יטען מחברנו כי „הרוצים להשתייך לעם היהודי משתייכים אליו, אך יש ויכוח על השתייכות זו". נקבל איפוא את האתגר. אך נקדים לו פרקים אחרים בקובץ עתיר־המחשבה שלפנינו, ובהם יתברר כי, לא אחת ולא שתיים, אנו עימו „בכל אחד".

*

וקודם־כל בענין הציונות. כאן ניצב, לצביות דע־ת, המחבר בפני דילמה שלא ניתן על נקלה להי־שביה, אפילו בצרור נימוקים שלם: מדוע היתה הציונות, בימי מהפכנותה, חילונית והיהדות הדתית, רובה־ככולה, עמדה מנגד? הנה אומר פרופסור אורבך: „באשר ליחסים של מנהיגים דתיים, נכון הדבר שהיהדות הדתית הוכתה בסנוורים בגולה". זהו חולק. לעומת זאת „לא ניתן להכחיש שהציונות פתחה אפשרויות חדשות להגדרת היהדות כאידיאו־לוגיה לאומית, חילונית, אידתית ואפילו אנטי־דתית".

ומה עמה למעי לתשובה מוצאים אנו בדברי אורבך עצמו: „בתהודדת שאלות שלגביהן נקטו הרבנים המנהיגים של היהדות הדתית עמדות של עולם שוקע, ולא של עולם עולה". מזכיר הוא את הזכות ש„הציונות לבתה ולשמה... בהתעמידה כ־נגד הציפייה הפאסיבית לגאולה — את מעשה ה־גאולה האקטיבי". אך לא רק הדת היהודית, למעשה כל הדתות, התייצבו, במאה הקודמת, לימינו „של עולם שוקע, ולא של עולם עולה". ה„אקטיביזם" המודרני בא עם הדימוקראטיה, עם חופש הדעה, עם חופש המצפון, עם חילון החיים, עם ניפוץ כבלי המסורת, המידרגים, השושלות למיניהן, ונטילת גורל האדם בידי עצמו. הלאומיות החדישה (בני־גוד ללאומנות קנאית בימינו) היתה בבואתן של כל התמורות הללו: דימוקראטיה, קידמה, עולם עולה. לא בכדי מצדיע אורבך לחילוניות הציונית

הראשיתית. באומרו: „איני רוצה להגיד כי לאותה מרידה גדולה לא היתה הצדקה, יתכן מאוד שבלי המרידה, בלי התנועה הזאת של שינוי ערכים, לא היינו מגיעים למה שהגענו, מבחינה חיובית". לעומת זאת מייסר הוא בעקרבים ממש את „שומרי החומות", מאז ועד ימינו. הוא שואל שאלה ש־אינה כלל רטורית: „נשאלת רק שאלה האם אלה שלא חזו את חזות הגאולה, עמדו מנגד ושמו אבני־נגף על דרכם של יהודים נאמנים ושומרי מצוות שרצו לעלות ולבנות, ואלה הממשיכים לראות במדינה זו „מרידה" — האם ראויים הם לתואר „גדולי ישראל"? כולנו יודעים כי הקרע בין דת וציונות לא נתאחה עדיין כולו, אך כשם שהמחנה החילוני אינו טלית שכולה תכלת (למעט בוקר־סריקי שתולים בצוארו), כך בא אורבך חשבון נוקב מאוד, ולעניות דעתנו חיוני מאוד, עם שני חזיונות הפוקדים את היהדות הדתית במדינת ישראל: זו המימסדית־הרבנית וזו המשיחית־ההתנחלותית.

*

פרופסור אורבך הוא יהודי דתי־מורשתי ובעיניו „מרכיב מכריע במורשה זו היא ההלכה המגדירה את התקנות לחיי יום־יום, בחברה יהודית". אך ההלכה

אפרים א. אורבך

מהי — קבועה ועומדת ביסודה „הסופי" לעולם ועד, או שמא מתאימה עצמה לנסיבות מתחלפות? גם בעיני חוקר מן החוץ יסתבר כי היא היתה בעבר, בתנועה מתמדת, וכו'. לאחר שהסנהדרין פסקה לפעול הפסק, ביתרו הרבה מחלוקות כבינן, אז שהדברים הפכו להוראה מחייבת רק לאחר שתאמו את צורכי החיים בפועל. אז הושגה ההסכמה בין הצדדים, שתחילה היו יריבים. „מעז" אורבך אפילו לומר, גם אם הוא מדבר על אופיה הנצחי, כי „התלמוד הוא אוסף של דברים מדורות שונים, של אנשים שונים שנאמרו בסיטואציות שונות". הוא אפילו שואל, בניגוד לכל מיני דעות „מונולי־טיות" שלדעתן היתה היהדות עשויה מקשה אחת „מהי דמותה ההיסטורית של יהדות זו, ובאיזו מידה ניתן לדבר על יהדות כתופעה אחת ואחידה? עצם אלפי השנים של תולדותיה מטלים ספק לגבי אחידות זו". מכל מקום, גם אם ביונה היא מראשיתה מאמונה באל אחד, היותה היהדות, על כתוביה והלכתה, בתנועה מתמדת. וכאן מגיע המחבר להנחה מכרעת ההופכת את כל קערת שמרנותה של היהדות הרבנית־המימסדית בימינו על־פיה „תה־ליך ההרחבה ופעולת הפיתוח של ההלכה נתונים בידי אדם, והאדם המקבל את עולה נעשה לשר התורה ושליטה". שימו־לב: האדם נעשה לשר התורה ושליטה. יתירה מזו: „בעיינינו היא קיומה כל תורה על־ידי עמנו תוך השתתפות בבניינו של עולם, הנתון במצב של התפתחות ועירבוביה". דווקא בכל אלה עומדת היהדות הרבנית־מימסדית מנגד. טענתה — כותב אורבך — כי „ההלכה יכולה למצוא פתרון לכל הבעיות" — היא, במקרה הטוב, התחמקות, ובמקרה הגרוע, פירסומת עצמית". ממשיל הוא, למשל, מה היה קורה אילו מדינת ישראל לא היתה מדינת־חוק (שבה משמשים ה־חילוניים כ„גויים של שבת"), אלא מדינת־הלכה דווקא: הרי ברור ומחוור הוא שלא היתה מתקיימת בתנאים הטכנולוגיים המתוחכמים של עידננו, אפילו יום תמים אחד. מכאן מסיק אורבך את המסקנה המהפכנית הבאה: „הרוצים באמת בתחיית ההלכה, יקום להם הצנה להעמיד את הבעיות בהתאם להבנתם, וידעו ליצור צורך ציבורי בעל משקל אשר, מתוך נאמנות לסמכות ההלכה ומוסדותיה, מוכן להיאבק על העלאת רמתם ואי־תלותם".

כלום אינו רשאים להסיק כי אותה שמרנות, אותה רגרסיה שציינה את יהדות הגולה, בזמן זריחת הציונות, היא גם הפוקדת אותה עתה ב־מוסדותיה הרבניים, ואף ברוב אירגוניה הפוליטיים והמפלגתיים (פרט לתקופה קצרה של עצמאות „ה־פועל המזרחי")? חמור מזאת: טוען למעשה אורבך כי כל דבר אנושי נראה זר לה, פרט להסתגרותה בד' אמות הפולחן הדתי בלבד: בעיניהם, כל עניני מדע, תרבות, ספרות, אמנות, כלכלה של מדינה, מדיניות. וגם רמתה המוסרית, יחסה לנוכרים ול־גרים, ואין צורך לומר בעיותיו האישיות של האדם — כל אלה הם, אם לא דברים בטלים, אז לפחות בחינת עניינים שאין אחריותם מוטלת על רבנים וראשי־ישיבות". מימסד זה מתנתק איפוא מכל מערכת החיים התוססים והיוצרים סביבם, והוא למעשה מעין הנוס המתעטף בתחבושתו. היש פסק־דין קטלני מזה, מצד יהודי ירא־שמים, המלא כרימון ידיעת היהדות ומורשתה.

אך אורבך פונה גם לכיוון אחר: היהדות הקרויה „משיחית": זו ההתנחלותית, במסגרת ארץ־ישראל השלמה. אשר להתנחלות קורא הוא את הילד ב־שמו: „הבעייה שלנו היא בעיית כיבושה של הארץ הזאת, ואני אומר כיבוש. כי מה שעשינו היה כיבוש. גם אם קראנו לדבר התיישבות". שנית, לשם קורתו, בא הוא להזכיר לנו עד כמה א"י השלמה היא דבר יחסי ביותר: „ההיסטוריה של שכם היא היס־טוריה כמעט ללא יהודים... שכם לא היתה בידי היהודים מלבד בימי הבית הראשון... בימי הבית השני לא היתה שכם בידי יהודים. בכל התקופה הרומית לא היו בה יהודים. יהודים התחילו לשבת במקצת בשכם דווקא בתקופה הערבית". אך העיקר איננו בכך: העיקר הוא בהסתמכות המסוכנת על „ההשגחה העליונה", כאשר „מתיימרים לגלות את פנקסנותו של הקב"ה ושל ההשגחה, בדרך פרי־מיטיבית ביותר". לא רק פרימיטיבית, גם מסוכנת. שכן „ההסתמכות" הזאת על „עזרת השם" מוכרחה להוליך לחוסר ריאליזם מזעזע לגבי מדינה קטנה השוכנת בים הערבי והמוסלמי אדיר.

ואמנם כן: פרופסור אורבך הוא בעל־בריתנו בכל אלה: בתביעתו ליהדות דתית־ציונית, ולא מתנכרת בחלקה לעצם הגאולה שבכינון מדינת ישראל והחובה לשרתה באהבה: בראייתו את התהליך ההיסטורי כתהליך שבו ממלא האדם הנבון והרא־ציונאלי את התפקיד בה"א־הידיעה, ולא הסתמכות כוזבת על „נסים ונפלאות", המשחררת אותנו מכל אחריות למעשי־ידינו. שותפים אנו לו גם בענין תיקון ההלכה. משום שתיקונה ישחרר אותנו מן הסיוט והעוול של הסכמים קואליציוניים הבאים לכפות את מצפון האזרחים שאינם מקבלים על עצמם את דין ההלכה. המעגה של „הפרהסיה" אינה אלא מעשה־כפייה, לכל אחד באמונתו יחיה. כותב אפילו מחברנו כי „המושג של „שלטון ה־תורה" הוא נטע זר בכרם ישראל, והצירוף של „שלטון" ו„תורה" הוא תרתי דסתרי". לא התרשמנו כך בתולדות האומה. הוא צודק אולי בכך שברוב קורות עמנו רווחה הסכמיות מהלומת בין בני־ישראל ביחס לסמכות הרוחנית של ההלכה על חייהם. בדבר אחד מסתייגים אנו, בסוגיות אלה, ממנו: שולל הוא למעשה את זכותנו להתערב בדבר. כותב הוא, למשל: „קיימת תופעה של התא־בנות, ושל הנמכת קומתה של מורשת ישראל... אבל התרעמה על כך מן הדין שתהיה דווקא עניינם של יהודים שומרי תורה ומצוות. יהודים שאינם משתייכים לסוג זה חייבים להיאבק על התייחסותם לפנתון שנקרא יהדות, וללמוד את מהותה". לשון אחר: עיסקו בענייניכם, ואל תתערבו בעניינינו. ברם, אורבך עצמו איננו כלל מתנזר מעיסוק בענייני החילונים, והוא מלא עצות כיצד עליהם לנהוג, במה עליהם להאמין ומה עליהם ללמוד. דעתנו היא שהוא עושה כן בזכות — ואותה זכות שמורה גם לנו.

השארנו לסוף את יחסי דת ומדע. וסוגיה זאת קשורה אף היא ליחסי חילונים ודתיים, מבחינת עיקרי אמונותיהם.

*

נקדים ונאמר שאין כל סיכוי שנגיע, בסוגיות אלה, לעמק השווה, ושני הצדדים פונים לצד שלישי — הוא הקורא. אך נקדים ונעיר משהו בסוגיה הקודמת (ובה אנו נוטלים לעצמנו, כאמור, את הזכות להתערב... לצידו של פרופסור אורבך עצמו). בדברו בצער, ואף בקצף, על היהדות הדתית, ש„בתביעותיה ובהופעותיה יש משום המעטת דמות, קיצוץ כנפיים וצימצום אופק". מזכיר הוא לכל היהודים הדתיים כי „תפילותינו הגדולות ביותר הן לא רק תפילות לפדות נפשנו ולגאולת ישראל, אלא תפילות אוניברסאליות". ואמנם כן: בכל עת תמיד חייבת היהדות להיות על סכנת הצער בין אופייה הלאומי (יש אומרים ה„שבטי") לבין אופייה האוניברסאלי. מאז ימי הנבואה הקלאסית שלנו, כאשר אוניברסאליות זאת נראית מרוחקת בימינו עד אימה.

נשוב עתה לסוגיית מדע ודת. טוען, למשל, מחברנו. „אין התלמוד מקור להשקפות מדעיות. ולכן, אין סתירה בין תורת ישראל לבין המדע". יכולנו כמובן להסתמך על דברי־הוא. באומרו: „בתלמוד ובמדרש מופיע עולם רב־גוני שקלט לתוכו שרידים ממיתוסים קדומים, רעיונות שמצאו להם מהלכים בפילוסופיה הפופולארית, הדים לדעות

(המשך בעמוד הבא)

פסח מילין
ניתוק

מתי היה הנתוק
האם עוד אז
כאשר טרם עמדת על דעתך
או עכשיו
כאשר דעתך עומדת עליך
ואם אתה שואל על נתוק
כנראה שהיה כזה
אלהים כמה אתה רחוק
מכדי לדעת כמה דברים
הטעונים הבהרה
אם זה טוב או אם זה רע
לפתח את כל המנעולים
הסוגרים על התשובות
מה היה קורה אם היינו שואלים
את האמהות והאבות
ואולי המדבר לא היה מדבר
הכל תלוי בגדולי הדור
שהצמיחו אלה שנתקו מכבר
את השלשלת הקשורה
את יצחק וישמעאל
הו כמה צחק האל
על הפרד ומשול
ועל ההליכה במשעול הבדידות
על פני מכשולי השנים
ושדות הקרב העשנים

שתי אגדות

מאת איטאלו קאלווינו

הבחור שנקרא שקדיהפורחת

„הבחור שנקרא שקדיה פורחת" — אגדה זו מקורה מחבל אברוצו; וקאלווינו מציין כי מצוי בה מוטיב: יסוד־הרך־הנולד, השכיח בסיפורי ימי־הביניים, אלא שהאגדה הזו מאופיינת באמונות התפלות שבתחילת העלילה.

חוקרי הפולקלור מבדילים בין ארבעה אזורים עיקריים שבהם התפשט המוטיב האמור להודו, לאתיופיה, לאירופה ולתורכיה. באיטליה נפוץ הסיפור בעיקר במחוזות ונציה, טוסקאנה, ליגוריה וסיציליה — וכמובן אברוצו, שם נרשמה הגירסה המובאת כאן.

היה היו פעם בעל ואישה, ועמד להיוולד להם ילד. ניגש האב לדלת כדי לראות מי עובר שם ברחוב, כי אמר בליבו: כפי שיהיה האדם שיעבור אותו רגע ברחוב, כך יהיה גם הבן.

עברו ברחוב כמה נשים רעות, והאב הפציר באשתו: „אל תלדי אותו עכשיו, אל תלדי אותו עכשיו!".

עברו שם גנבים ושוב קרא האב: „אל תלדי אותו עכשיו! אל תלדי אותו עכשיו!".

אחר כך עבר שם המלך וממש באותו רגע נולד הילד — כמובן, היה זה בן זכר. האב, האם, הסבתא וכל הדודים והדודות האלו קוראים יחד: „נולד המלך, נולד המלך!".

שמע המלך וביקש להיכנס אל הבית. שאל לדעת מה הענין, וסיפרו לו הכל. אז הודיע המלך שאת הילד הזה הוא רוצה לקחת איתו ולגדלו בארמונו. האב והאם בירכו את הילד ומסרו אותו למלך.

כשהיה בדרך, הרהר שוב ושוב. „למה לי לגדל אצלי באדם שיבקש רק את מותי?". שלף סכין, נעץ אותה בגרונו של הילד ונטש אותו, כולו שותת דם, באמצע מטע של שקדיות פורחות.

למחרת עברו שם שני סוחרים. מצאו את הילד שהיה עוד חי. טיפלו בפצע, חבשו אותו ואחד מהם הביאו הביתה אל אשתו. לא היו להם ילדים משלהם והם היו עשירים מאוד, ושניהם אהבו מאוד את הילד האסופי, וקראו לו בשם שקדיהפורחת.

שקדיהפורחת גדל ונעשה נער יפה ומוכשר. והנה, באורח פלא נולד לאשתו של הסוחר ילד. יום אחד, כשהבן היה כבר גדול למדי, שיחק עם שקדיהפורחת; פרץ ריב בין הנערים ובנו של הסוחר קרא לשקדיהפורחת „ממזר". שקדיהפורחת הלך להתלונן על כך באוזני האם המאמצת — וכך נודעה לו האמת, שהוא אסופי ואיפה מצאו אותו ומדוע קוראים לו כך, בשם של ילדה דווקא. אז החליט להסתלק מהבית ולא הועילו להם לסוחר ולאשתו כל הפצרותיהם.

הלך שקדיהפורחת הלך, עד שהגיע לעירו של המלך שפצע אותו כשהיה תינוק ונטש אותו במטע. המלך, כמובן, לא הכיר אותו; כשראה שהבחור מלומד ומחונן לקח אותו אליו כדי שישמש לו מזכיר.

ולמלך היתה בת, יפה כמו קרן־שמש, שקראו לה פרחיפה: ראו נא, ראו; לבחור היה שם של בת, ולבת שם של בן... קיצור הסיפור, הבחור התאהב בנערה. כשהאב הבחין בכך שבתו כרוכה אחר המזכיר שלו, לא ידע מה לעשות. בלי מזכיר לא רצה להישאר; ומזכיר אחר, מוכשר כמו זה, לא ידע איפה ימצא. לפיכך, החליט לשלוח את הבת אצל מלך אחר, שהיה אחיו.

מרוב צער, חלה שקדיהפורחת אנושות ושכב במיטה. המלך הלך לערוך אצלו ביקור־חולים וראה את הצלקת בצווארו. מייד נזכר בתינוק שבגרונו תקע פעם סכין, ושאל את המזכיר איפה נולד.

„מצאו אותי במטע של שקדיות פורחות", אמר הבחור; „בגלל זה יש לי שם מצחיק כל כך". אלא שהמלך לא צחק והתחיל זומם להמית את הבחור — אמנם לא רצה להישאר בלי מזכיר, אבל אם כאלה הם הדברים... ציווה על הבחור להביא מכתב אל המלך אחיו, ושקדיהפורחת לקח את המכתב ויצא לדרך. במכתב היה כתוב: „תלו את הבחור הזה תיכף ומיד!".

אבל פרחיפה, שנודע לה על בוא אהובה, חיכתה לו, והכניסה אותו לתוך הארמון דרך פישפש סודי. כשהיו שניהם לבדם, ביק־שה פרחיפה לקרוא את המכתב ששלח אביה. אבל שקדיהפורחת לא הסכים, כי הבטיח למסור את המכתב במו־ידיו של הנמען. אלא שלבסוף, מרוב עייפות נרדם הבחור, ואז לקחה פרחיפה את המכתב וקראה את הכתוב. וכך גילתה את המזימה שאביה רקם. היא והאהוב שלה ביקשו דרך להפר את מזימת המלך.

לבסוף החליפו את המכתב הראשון במכתב אחר, בו נאמר כי הבחור צריך לשאת לאשה את פרחיפה, ומיד! שקדיהפורחת יצא שוב מהארמון מבעד לפישפש הסודי, הלך וקנה לו בגדי נסיכים ומרכבה מצופה זהב, ובכל הפאר וההדר חזר להביא את המכתב. המלך קרא אליו את פרחיפה והודיע לה שבמצוות אביה הוא חייב להשיא אותה; ופרחיפה העמידה פנים כאילו היא מופתעת ונדהמת.

ערכו את החתונה; וכאשר נודע על כך לאותו מלך, הוא התרגז כל כך שהתפקע ומת.

האיש העטוף אצות

„האיש העטוף אצות" — סופר באזור נמכין, בחוף־התכלת שבתחום שלטון צרפת, אך המאוכלס איטלקים. נפוץ מאוד בחופי צרפת כולה, כמובן מסופר שם בצרפתית או בניבים שלה. הנוסח המובא כאן הוא פרי עיבודו החופשי של קאל־ווינו על יסוד סיפור־העם הנפוץ. השם באציציין הוא משל קאלווינו, הכינוי חרטומספינה הוא עיבוד חופשי לכינוי שקאלווינו הוסיף לשם.

קאלווינו הוא שהפך את הדרקון המקורי לתמנון והוא שהמציא את דג־המולית, אכן דג שקשה לתפוס אותו ברשת. כדאי להעיר גם כי זהו סיפור אופייני לארץ־החוף, שכל תרבותה היא תרבות ימית וכל כלכלתה כלכלה ימית; ולאן יוכל להיעלם בארץ שכזו נסיכה, אם לא בים?

מלך אחד שלח כרוזים שיכריזו בכל הכיכרות כי האיש שיחזיר לו את בתו שנעלמה, יתן לו המלך אוצר. אבל כל ההכרזות לא הועילו, איש לא ידע לאן נעלמה הנערה: חיפשו אותה בלילה וחיפשו אותה בכל המקומות שבעולם ולא מצאו.

רעיון צץ בראשו של רב־חובל אחד: אם אי־אפשר למצוא את הנערה ביבשה, אולי אפשר יהיה למצוא אותה בים? והוא לקח אוניה גדולה וצייד אותה באופן שתהיה מוכנה להפליג מיד לחפש את הנערה. אבל כאשר החל לגייס מלחים לצוות, לא נמצא איש שיהיה מוכן להפליג איתו: כי לשום מלח לא היה חשק לצאת למסע מסוכן כל־כך, שאין יודעים מתי וכיצד יסתיים.

רב־החובל עמד לו על הרציף וחיכה, הוסיף לחכות ואיש לא התקרב לאונייה שלו. איש לא העז לרדת בה ראשון. שם על הרציף עמד איש שקראו לו באציציין חרטומספינה והיה ידוע כנודד ומכור לטיפה־המרה, ואיש לא רצה לקבל אותו אל צוות האונייה. „הגד לי, אולי אתה רוצה להפליג באונייה שלי?" שאל אותו רב־החובל.

„כן, אני רוצה".

„אז עלה על הסיפון", ובאציציין חרטומספינה עלה ראשון. ואז גם המלחים האחרים אזרו אומץ ועלו בעקבותיו על הסיפון.

באונייה עמד לו באציציין חרטומספינה כשידיו תחובות לו תמיד בכיסים והרהר אך ורק במסבאות שנשארו בחוף, וכולם רטנו נגדו, כי איש לא ידע מתי ייגמר המסע הזה. המזון היה כבר דל מאוד ועוד חייבים היו לפרנס בטלן שכמותו! רב־החובל החליט להיפטר ממנו. „רואה אתה את האי הקטן ההוא?", אמר לו, והצביע על שונית שניצבה לה בודדה באמצע הים. „רד לסירה וגש לסייר שם. בינתיים אנו נפליג כאן סביב".

באציציין חרטומספינה ירד לסירה והאונייה הסתלקה לה במלוא מפרשיה. ננטש אותו עם לבדו בלב־ים. באציציין התקרב לשונית וגילה בה מערה. הוא נכנס לתוכה. בתחתית המערה שכבה לה, כבולה בחבלים, נערה יפהפיה; היתה זו בתו של המלך.

„איך הצלחת למצוא אותי?" שאלה הנערה את באציציין חרטומספינה.

„הו, יצאתי לדיג־תמנונים", ענה באציציין.

„באמת, תמנון ענק הוא זה שחטף אותי ומחזיק אותי שבויה כאן", אמרה בת־המלך. „ברח מהר, לפני שיחזור! כי עליך לדעת, שבמשך שלוש שעות כל יום הופך התמנון הזה לדג־מולית קטן, ואז קל לדוג אותו, אבל צריך להרוג אותו מיד, שאם לא כן, הוא הופך לשחף ומתעופף הרחק".

באציציין חרטומספינה הסתתר על השונית, והסתיר שם גם את הסירה שלו. מן הים יצא תמנון ענק וכל אחד מן הזרועות שלו היה ארוך כל־כך, שהיה עשוי להקיף את כל השונית כולה, והוא דרך אותם כי לבטח חש שעל השונית נמצא בן־אדם. אבל הגיעה השעה, שבה מוכרח להפוך לדג־מולית ואמנם לפתע הפך למולית ונעלם בים. אז הטיל באציציין חרטומספינה את הרשתות, אבל כל פעם שמשך אותן מצא בתוכן קיפונים, חידקנים ואמנונים; לבסוף מצא גם את דג־המולית מפרפר ברשת. באציציין הניף מיד משוט כדי להכות בדג ולהרוג אותו, אבל במקום להכות במולית היכה בשחף שהתעופף מתוך הרשת, ודג־המולית כבר לא היה שם. השחף לא יכול היה לעוף כי במכת־המשוט נשברה לו כנף, ואז הפך שוב לתמנון, שהזרועות שלו היו מלאים פצעים ודם שחור נטף מהם. באציציין התנפל עליו וחיסל אותו במכות משוט. בת־המלך נתנה לו טבעת יהלום, כאות תודה לנצח.

„אז בואי, אקח אותך אל אביך", אמר, והוריד אותה לסירה. אבל הסירה היתה קטנה, והם היו בלב־ים. הם חתרו וחתרו, עד שראו מרחוק אונייה. באציציין הניף גבוה על אחד המשוטים את השמלה של בת־המלך. מהאונייה ראו אותם והעלו אותם על הסיפון. היתה זו אותה אוניה שנטשה את באציציין. כשראה אותו רב־החובל חוזר יחד עם בת־המלך, אמר לו: „אוי לי, באציציין חרטומספינה המסכן! ואנחנו כבר חשבנו שאבדו עקבותיך, ואתה דווקא מצאת את בת־המלך! בוא נשתה, נחוג את הניצחון שלך!" באציציין חרטומספינה דימה שהוא חולם, כי כבר זמן רב לא באה טיפת יין אחת אל פיו.

בינתיים היו קרבים לנמל שממנו יצאו. רב־החובל נתן לבאצי־ציין יין ועוד יין ובאציציין שתה ושתה והוסיף לשתות, עד שנפל שיכור על הרצפה. אז אמר רב־החובל לבת־המלך: „הרי לא תעזי להגיד לאבא שלך שהשיכור הזה, הוא שחרר אותך! כדאי לך לספר לו שאני שיחררתי אותך, כי אני רב־החובל של האונייה, והאיש הזה הוא מלח שלי, שאני שלחתי אותו לעשות מה שעשה".

בת־המלך לא השיבה כן, גם לא אמרה לא. „אני יודעת מה שאגיד", ענתה. ואז גמר בלבו רב־החובל לחסל את באציציין חרטומספינה אחת ולתמיד. אותו לילה תפסו אותו, כשהיה עוד שיכור וחסר־הכרה, והשליכו אותו לים. עם שהגיעה האונייה לנמל; בדגלים אותתו שעל הסיפון נמצאת בת־המלך, בריאה ושלמה, ועל הרציף ניגנה התזמורת מנגינות עליזות, וניצבו שם המלך עם כל אנשי החצר שלו.

מיד קבעו תאריך לחתונה של בת־המלך עם רב־החובל. והנה ביום החתונה, מה ראו המלחים בתוך הנמל, מן המים יוצא אדם עטוף כולו אצות, מכף־רגל ועד ראש, ודגים וסרטנים קטנים יוצאים מכיסיו ומקרעי־בגדיו. היה זה באציציין חרטומספינה. הוא עלה לחוף כולו עטוף אצות, שכיסו גם את ראשו ואת כל הגוף וגם את הארץ, וצעד העירה. אותו רגע ממש התקרבה תהלוכת החתונה, והנה לפני התהלוכה ניצב האיש הירוק, הלבוש כולו אצות. התהלוכה נעצרה. „מי הוא האיש הזה?" שאל המלך. „עצרו אותו!" שוטרים התקדמו, אבל באציציין חרטומספינה הרים יד והיהלום בטבעת ניצנץ באור השמש.

„זו הטבעת של בתי!" קרא המלך.

„כן. זהו האיש שהציל אותי", אמרה הבת, „והוא החתן שלי". באציציין חרטומספינה סיפר את סיפורו וכולם הבינו מה קרה באמת. רב־החובל נעצר. לבוש כולו אצות ירוקות, ניצב באציציין לצד הכלה, שהיתה לבושה בגדים צחורים, והם חגגו את כלולותיהם.

(מתוך „אגדות איטלקיות", שייצא לאור בהוצאת „ספריית פועלים" בתרגומו של גאיו שילוני)

אורציון ברתנא

בשורה

בדרך המות אני הולך. שברי הגויות
שגלגלי המכונית מצלים באויר נשרו משברי צפרים
חלוקי האבנים הגלופים בכבם השתף הב גלגלי עינים קפואים
של תצלים פוזרים בדרכים
הצפר מתחת האספלט כבור הדוק בשיבה
מקום מושבם של אבותי המתים.

בדרך המות אני הולך, משורר, מעמיד את מסך הישנה של העיר.
לא רואה עוד הבהרות ילכנות כי הכל קם אות באות
הזכרה מעל לשדות הדגן, אות הקבלת
כאות השני על כתפי הבקר העומס באהבה וחמר ואכרים מאשרים
לא יבלות ברגליהם לא חדקים לא ראים מתים
העור החלק של כל הנוכחים במהיק באור השמש הנעים.

בדרך המות אני הולך לא מבקש חף מכונה
לכן אני רואה אותם מציצים מאחורי התפאורה
קורצים כעבר לקלעים:
„הכל הולך על כן הכל ראוי הוא שיהלך"
חיוורים במלבושי פאר של מלאכים גורדים אבזרים של רחוב אחר
„אל פחד הרחוב הקודם לא התפורר לעפר
קלקשי הדגים הנשחטים אינם פחות מהלומים ואינם יותר
המאב מתוק ישר ומזמר" —
היו אומרים לי לו היו להם פיות
בברקסות הגבהות של גופם המבצבצות מן הקנים.

נוסטלגיה משותפת

מאת דוד גורביץ'

ת. ניו יורק: גן העדן המלאכותי

שירו של רוברט לואל „ניו יורק" (נוסח עברי — „מאזנים", דצמבר—ינואר, 1985), נראה שונה ממבט ראשון מן הטקסטים של סטיבנס ורביקוביץ: אין בו אותה עוצמה של נהירה אחר הפארדוקסים הרומנטיים. גם הנוף השירי משתנה: נוף פתוח — אצל סטיבנס ורביקוביץ (שמש, ים, גבעות, הרים, „מערב כחול" וכו') — הופך לנוף אורבני סגור — בשירו של לואל.

ואולם, כפי שננסה להראות, גם השירות האימג'יסטית של לואל, אינה מוותרת לחלוטין על סיכויי הגאולה בעולמות הגבוהים, אף שהנוף הגואל והריטוריקה של הנגאל, עוברים סידרה של שינויים משמעותיים.

הציר המרכזי של השיר מפגיש שתי רשויות: א. הטקסט של ההווה: זהו הניסיון הכתוב (מנקודת מבטו של ההווה השירי) את הביוגראפיה של האני, בזכות עלם צעיר המגיע לניו־יורק כדי לכבוש את „רחובות הפלאי". ב. טקסט העבר: החוויה החושנית הישירה שעברה על האני, לפני שבע שנים: ההסתפות אחר הקסם כמטאפורה של העולם; הנהיה אחרי אירוטיקה בשית, מועדוני לילה וכו'.

מיבנה שירי זה יוצר מערכת מטא — טקסטואלית: „טקסט האב" (= האני המתעד) מתבונן בעצמו בחינת טקסט בן (= האני החווה). זוהי אקסטאזה קרה הקשורה פרק של התרגשות חושנית עם מימד של סיפוס מרחיק, באמצעות חומרים אינטלקטואלים של התודעה. לואל המודרניסט נותן ביטוי ממצה לפואטיקה ניאו־רומנטית מבית מדרשו של תומאס מאן: „הרגש הלבבי החם הוא תמיד באנאלי ולא יצלח לשמשה. רק האקסטאזות הקרות הגרויים של מערכת העצבים הנשחתה שלנו יש בהם כדי לחולל אומנות. צריך שיהיה באומן משהו מחוץ לאנושי ובניגוד לאנושי" (תומאס מאן, „טוניו קרגר", „תרמיל" 1982; עמ' 142).

הטקסט שלפנינו הוא אכן שחזור פיוטי של אוטוביוגראפיה (אמיתית או בדויה; אמיתית ובדויה). זהו מסעו של הצליין המודרני אל ניו יורק המיתולוגית: „עולה רגל מגיע הנה מן הנכר, טרינידד / פורט אוף ספיין, מחפש מטרופולין אחות", העלם עושה דרכו מיתוס פרובינציאלי אך אקזוטי (טרינידד — עיר בירתה היא פורט אוף ספיין) אל מיתוס אורבאני שעיקרו עוצמתה הסוחפת ה„רעה לתפארת" (א. פן) — של ניו יורק: „רחובות הפלאי", „חלונות הראווה", „נשים משוחררות", מועדוני לילה מוארים, ביחוד במשכרים של גני עדן בודליראניים.

האני השר אינו בורח אל עולמות רומנטיים ערפיליים נוסח „המערב הכחול" ו„אי מבוא השמש" (ד. רביקוביץ); אף אין לו עניין בצלילות הקרה, הפראטית של „הגיטרה הכחולה" (סטיבנס). לואל אינו מתמודד עם ניתוח אינטלקטואלי של מושג היופי, כי אם מנסה לחוות אותו באמצעות חוויה מרגשת, סנסולית ועולה אל התודעה, באמצעות הזכרון. העולם אינו נתפס כמטאפורה מוכנה מראש, כי אם כשדה מערכה ממשי, קרוב למציאות הנאטורליסטית: העולם מבטיח, בראש וראשונה, גאולה חושנית אך גם גאולה אסתטית.

מה עניינו של הצו הקאטגורי של קאנט אצל מועדון לילה בניו יורק, ומה לו — ולשוטר גם אך ממבוכתי? ברור כי לפנינו מונטאז' ספרותי מהיר ה„חותך" את מערכות הדימויים החושניים באמצעות מושג אינטלקטואלי, קר ומופשט. זהו נסיון לגילום כמו אליגורי של הסיטואציה: ההשוואה התיאטרלית של גני העדן המלאכותיים „נהדפת" ע"י צו התבונה הטהורה ושיפוטיה המוסריים (במשנתו של קאנט). האירוניה שוב אינה נסתרת: במציאות ה„מסחוררת", מנקודת מבט בוגרת יותר, מי שזורק את הנער התוצה מגן העדן, אינו צו התבונה, כי אם שוטר בבגדי שרד — בציגו המובהק של הגיון דתי — הרסני, תיאטרלי „ובלתי מוסרי", כפי שהראינו.

אם כך, מיהו הדובר בשורות המסיימות את השיר? „זוז נבלה, אתה רוצה לחיות לנצח?" לכאורה מתאים האופי הסלנגי המחוספס של הדיבור לשוטר של מועדון הלילה. ברם, ההקשר התחבירי מאפשר לנו לראות את הצטוט בעין „דיבור ישיר" של הצו הקאטגורי עצמו. במקרה זה שומטת התבונה הקאנטיאנית את הקרקע מתחת לרגליה, שהרי היא מופיעה ברמה של דיבור שאינו הולם את יעודה.

סיומו של השיר סוגר את מעגל „האקסטאזה הקרה" של לואל: מיתוס הגאולה החושנית פוגש את מיתוס הגאולה התבונית (שקרובה במידה ידועה לסטיבנס) לקרב ביניים אידיאי. תוצאותיו של הקרב אינן ברורות ואף אינן רלוונטיות לגבי דידו של העלם הניצב בפתח השער לגן העדן, השערים לסוגיהם („הבוניים" או „חושיים") נשארים נעולים בפניו; קליפתו הכוחני של עולם עיון הודף את הנער, כמו את הזכרון של המבוגר, אל ודאותם של הדברים המתים, הדברים שאינם חיים לנצח.

הגאולה הופכת לכן, לזיכרון אודות „נסיון לגאולה", שאליו נעבר, לפני שבע שנים (הדק: המספר שבע מוסיף גם הוא קונוטאציות של גאולה). הכל הופך לעבר: הכל תם ונשלם, „טקסט האב" בחינת זיכרון משוחזר, משתלט על „טקסט הבן" (הטקסט הליבידונאי, שהוא אור גאולה אפשרית). נדמה כי הגאולה היחידה האפשרית היא גאולה נוסח פרוסט: הזמן „הלוכד רגעים ברשת" ומתעד אותם בדיוק כפי שתועדו לימודי היוונית, בדיוק כפי שהפרפרים המתים אף ה„אסתטיים" הוקעו באמצעות סיכות בתוך ארונות של זכוכית (השווה הפרפרים המתים בארונות הזכוכית כנגד חלונות הראוה בניו־יורק, שאליהם נמשך האני, בחינת פרפר — אל האור).

אל רשימת הדברים היפים המתועדים מן העבר מצטרפת עתה קאפריזה מתה אודות גאולה חושנית ואסתטית ב„רחובות הפלאי" של ניו יורק. אם יש איזושהיא משמעות לעירוב המעגל אצל לואל, הרי הוא זה: עירוב הזמנים, עירוב החומרים האינטלקטואלים והריגושיים באמצעות פנס הקסם של הזכרון: הכל ישנו והכל נעלם: „כי סופי הדרכים הם רק געגועי" (נ. אלתרמן), או במילים אחרות — נוסטלגיה של גאולה.

ט. חתימה

הנושא שלנו הוא דמיון. דמיון וגאולה. גאולה באמצעות הדמיון. השירה — כותב סארטר — מתבוננת בעולם מצידו האחר, מן הצד של האל, „מותו של השטן הוא טרגדיה עבור הדמיון" — כותב סטיבנס. האומנות — אומר קאמי — הוא האמצעי להבנת האלוהי שבעולם בלי אלוהים; אי אפשר להסביר את העולם הזה — אך האומנות יכולה לצייר אותו מחדש.

גם האתאיזם העיקבי, מסתבר, אינו נפטר מן הטרמינולוגיה הדתית לאחר שזנח את תכניה. הטרנסצנדאנס קיים בתוך השפה עצמה. השפה מתגעגעת להיות מובנת, ועם זאת — לקיים את עליונותה כביכול ללוגוס מתחפש ומתחמק.

„הצליין החילוני", אם להשתמש במונח שטבע יצחק אורבך־אורפז, מעביר את מושג הגאולה מן המימד האובייקטיבי הדתי, אל המימד הסובייקטיבי, המתגלם בתודעה ובלשון המטאפורית. לשון זו היא מעתה שדה מישחקים בין אל לשטן: כפי יוכרע מישחק הגאולה. משום כך נראית טיבעית מאוד החרדה האחוזת בסטיבנס נוכח אפשרות היעלמו של השטן ואיתו, כמובן גם הנגאטיב שלו — האל.

האל — יהיה זה אל מיתולוגי, אל אנתרופומורפי, או פטיש אסתטי — ייצבע מעתה בארגמן הצו של סאקרמנטים דתיים. בין המשורר לבין המלה יתקשר מעין חוזה דתי, המקביל ל„חוזה" שבין האדם לאלוהים. בשני המיקרים, האל כמו גם השפה נוקטים כלפי מאמיניהם ביחס של הופעה והעלמה, הסתר וגילוי פנים. תפקידו של ה„מאמין האסתטי" זהה לתפקידו של המאמין המסורתי: לשאוף בהתמדה, אך ללא כל סיכוי, להסרת צעיף המיה, למיפגש פנים אל פנים עם ההוויה, עם הדבר כשלעצמו.

דליה רביקוביץ נוסעת אל ה„מערב הכחול" ואל „אי מבוא השמש" המיתולוגיים. סטיבנס עורם ערימות חול כדי להגיע אל משכן המוזות, אשר על הר הפארנסוס. היעד ה„מותקף" הוא תמיד אחד: האל, הסוד, הלוגוס של העולם, האלכמיה שמאחורי התופעות, המטאפורות, המילים.

ברור כי בדברים אלה אנו שומעים הד לתפיסות סימבוליסטיות ידועות, שמתבוננות בעולם מכל היה ראי־בלבד, שבו משתקפות כל החיות כולן; כאשר לואל מתבונן בשער הכניסה המואר למועדון לילה ניו־יורקי, הרי הוא מתבונן, כביכול, בפתח גן־העדן עצמו, שמאחוריו הסוד הגואל. מצד שני דומה כי הנוסטלגיה לגאולה, שגילינו אצל שלושת המשוררים, חוצה אסכולות וזרמים סיפרותיים. הטקסט של לואל חותר לתדמית זו מתוך פואטיקה אימג'יסטית, כאשר הטכניקות של סטיבנס ורביקוביץ קרובות יותר לפואטיקה הרומנטית והסימבוליסטית.

מהו המשותף, אם כן, לנוסטלגיה משולשת זו? האם ניתן לקשור משוררים של „כוח שירי" כגון לואל, אל האלגנציה הסימבוליסטית נוסח סטיבנס, ואת שני האחרונים ל„בחלה הרומנטית" של רביקוביץ? נדמה לי כי התשובה היא חיובית. ראשית, זהו הרצון הרומנטי לנסיעה (השווה לשירו של בודלר: „הזמנה לנסיעה"), היציאה למסע אסתטי במטרה לגלות את הצד הפאנטסטי של העולם ושל השפה. שנית, הגעגוע לסאקרמנטים דתיים תיאטרליים (יהודים או נוצריים), לצורך הביטוי השירי. לפנינו מה שניתן לכנות — המטאפיזיקה של היפה. שלישית, זהו מסע צלייני, שנועד להפגיש את המאמין לא רק עם „אורו של עולם" („הדבר"), כי אם גם לספק את צרכיו הפסיכולוגיים והליבידונאיים של הנוסע, לאמור: ביסוי להזיה מענגת ומעורבת. עניין זה בולט במיוחד בכתיבה של רביקוביץ, ובמידה ידועה — גם בכתיבתו של סטיבנס.

רביעית, אצל שלושת המשוררים אנו מוצאים אינטלקט מזהיר, המגונן על שאר חלקי האני מפני היסחפות לחוויה אקסטאטית של „גאוה" סהרורית. אינטלקט זה מציג בהתמדה ערעור אירוני לגבי סיכויי הצלחתו של המסע. אצל סטיבנס, זוכה עניין זה להבלטה, שקשה להגזים בחשיבותה. ואולם, גם אצל רביקוביץ ולואל, מותקפת הגאולה האסתטית — חושנית, באמצעות תודעה קאנטיאנית ביקורתית. בסופו של חשבון — אנו ניצבים מול הדמיון העושה לו כנפיים בדהרתו למשכן אפולו, אך מתוך ידיעה כי לעולם לא יגיע לייעדו.

(מאמר חמישי האחרון על ה„נוסטלגיה לגאולה" — עיון בשירתם של וואלאס סטיבנס, דליה רביקוביץ ורוברט לואל.)

טקס הענקת פרסי היצירה

פרסי היצירה מטעם קרן ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל יוענקו השנה לסופרים ישראל המאירי ויותם ראובני, למשוררים דוד אבידן ושמעון צברת, ולמחזאי יוסף מונדי.

טקס חלוקת הפרסים יעמוד השנה בסימן יום הולדתו ה־90 של לוי אשכול ז"ל שייסד את הקרן. הטקס יתקיים ביום חמישי, א' בכסלו (14.11) בשעה 17.00 ב„בית־הסופר" בתל־אביב.

הגורל של אתמול

מאת איזה פרליס

סטפן צווייג, „שעות הגורל"; שתים־עשרה מיניאטורות היסטוריות; מגרמנית: צבי אריך; הוצאת זמורה, ביתן; תשמ"ה/ 1985.

עם שנת המאה להולדתו של סטפן צווייג (1881—1942) עלה מתהום הנשייה זכרו של סופר, שהיה בין הפופולריים ביותר בין שתי מלחמות העולם. אך בדור האחרון כמעט נשכח כליל. בניגוד לגורים אחרים, שספריהם באירופה הנכבשה על ידי הנאצים ויצאו למפלת הרייך השלישי, לא עמד לצווייג ואשתו כוח והם התאבדו במקום מקלטם בברזיל. בספרו האחרון: „העולם של אתמול", מתאר צווייג עולם זה של הבטחון, תבונה יתרה וליבראליזם, שאבד במלחמת העולם הראשונה ושבו היו נעוצים שרשיו שלו עצמו. לעת זיקנה נבצר ממנו להתחיל מבראשית במציאות העוינת להתעוות לאחר מלחמת העולם השנייה.

כהומאניסט, שינק מכל מבועי התרבות האירופית, ראה עצמו צווייג לא כבן ארץ מסויימת אלא כאירופאי ואזרח העולם. הוא סלד מקנאות מכל סוג שהוא והיה פאציפיסט עד במלחמת העולם הראשונה, כל הערכים האלה וביחוד עקרון הסובלנות והחירות האישית של כל אדם, שהיה האידיאל העליון שלו — נדרסו עם עליית הפאשיזם והנאציזם. עם אבדנם של ערכים אלה אבד גם טעם חייו.

צווייג היה סופר פורה ביותר. מלבד רומנים, סיפורים קצרים וכתבות פירסם מסות וביוגרפיות הן של סופרים, כמו בלזק, דיקנס, דוסטוייבסקי ואחרים והן של דמויות היסטוריות. בחירת הנושא והסיפור בו מאירים את עולמו הפנימי של המחבר יותר משהם עשויים לשפוך אור על הדמות המתוארת. ב„העולם של אתמול" מגלה הוא, שספרו על אראזמוס מרוטרדם, הינו „דיוקן־עצמי מוסווה, שבו נסיתי לצייר דיוקן רוחני של ההומאניסט, שראה ברור יותר ממתקני העולם המקצועיים את טירופו של הזמן, אך למרבה הטראגיות לא היה מסוגל, על אף תבונתו, לקום נגד הטירוף". בכך מציב הוא למקטרגים עליו בשל סירובו להיות מעורב בפוליטיקה ועמידתו מן הצד במאבק הגורלי נגד הנאציזם.

בהפלגותיו אל העבר ביקש צווייג להביע את השקפותיו על היחיד והחברה. בחבלי קסם נמשך הוא אחרי הגורל הטראגי, כמו זה של שתי המלכות מרי סטוארט ומרי אנטואנט, שסיימו את חייהן על הגרדום. כשם שמעניינת אותו דמותו של גאון, המקדים את זמנו, כך יודע הוא להזדהות עם אישיות רגילה, שמסיבות היסטוריות נאלצת לגבור על מגבלותיה. הרי למשל מרי אנטואנט: אשה בינונית, ריקנית, פוחזת, רודפת שעשועים ובורחת מכל הרהור רציני. המבול המהפכני מעמיד אותה במבחן עליון ובמצבה הטראגי היא מתעלה על עצמה והולכת לקראת המוות בכבוד ובגאון.

צווייג לא התיימר להיות היסטוריון מקצועי ולא עסק במחקר היסטורי לשמו, אלא בחר באישים ובאירועים מסויימים כהמחשה לתיזות שלו. בהקדמה ל„שעות הרות גורל" טוען הוא, שבהיסטוריה כמו בחיי יחיד „נדירים הרגעים המאצילים". אלה הם רגעי הכרעה, הקובעים את חייהם „של יחיד, של עם ואפילו את גורל האנושות כולה". זו כל התורה שלו כולה על רגל אחת ושתים־עשרה מיניאטורות היסטוריות שלפנינו נועדו לאמת אותה.

מבחר זה של „שעות גורל" מצטיין ברבגוניותו, המעידה על רוחב אופקיו של המחבר. מבחינה כרונולוגית משתרע הוא על פני מאות בשנים, החל בכיבוש ביזנטיון (1453) ועד שובו של לנין לרוסיה בקרון חתום, ערב המהפכה (1917). היקפו הגיאוגרפי של הקובץ רחב לא פחות: אירופה, אמריקה ואפילו הקוטב הדרומי. אולם חשוב יותר הוא ה„ייצוג" של אישים מכל גוני הקשת, שמעשיהם ומחדליהם השפיעו על מהלך ההיסטוריה. בין אלה: מגלי ארצות, רבי־מדינה, גדולי ספרות ומוסיקה ואף אנשים מן השורה, שלרגע קט יצאו מאלמוניותם ועלו על בימת העולם. המכנה המשותף לכולם הוא אותו רגע־גורל, ששינה את חייהם ואף השפיע על ההתפתחות הכללית.

בויכוח הנצחי על מקומה של האישיות בהיסטוריה, נוטה צווייג לייחס לאדם את הכוח להטות את התהליך ההיסטורי. ברם התיזה על מיפנה פתאומי, שמתחולל בשל מאורע קל־ערך יחסית, ומשנה את המצב מן הקצה אל הקצה — מוטלת בספק. הרי דוגמאות אחדות. בפרק על כיבוש ביזנטיון (1453) מתאר צווייג את מצבה הנואש של קונסטנטינופול, היא השריד האחרון, שנשאר ממלכת ביזנטיון. התורכים, אז בשיא עוצמתם, מסתערים לכבשה. לשוא מבקשת העיר עזרה מנוצרים במערב, שעה שהסולטן וצבאו צובאים על חומותיה. לרוע המזל שכחו המוצרים לנעול דלת קטנה בחומה ודרך פירצה זו, שנתגלתה במקרה, זורמים אויביהם פנימה ועורכים טבח בתושבי העיר. תיאור דראמטי זה מסתיים במסקנה נחרצת: „הדלת שנשכחה קבעה את גורל ההיסטוריה". האמנם? על פי דברי המחבר עצמו ברור, שהתורכים היו כובשים את העיר, גם אילו היתה הדלת נעולה, ולוא גם במאמץ רב יותר. הפרט הקטן לא היה בכוחו להטות את כפות המאזניים.

דוגמא אחרת: „רגע עולמי בווטרלו" (1815). בפרק זה מבליט המחבר את ההחמצה של הרגע ההיסטורי על ידי אדם קטן, שאינו מסוגל להתעלות מעל למגבלותיו הטבעיות. מדובר במרשל גרושי, שאמור היה לסייע לנפוליאון בקרב ווטרלו המכריע. המרשל, שרגיל היה לציית לפקודות, לא ידע לפעול על דעת עצמו וביצע מהלכים מוטעים על פי „הדף הכתוב של פקודת הקיסר". בכך הביא לידי תבוסת הצבא הצרפתי. שוב מסכם המחבר את הלקח הכיסרי במליצות רמות: „שנייה זו קובעת את גורלו (של גרושי), גורל נפוליאון העולם... אילו ניתן לגרושי לנהוג באומץ... היתה צרפת ניצלת". ואולם נפוליאון, שהפסיד את קרב ווטרלו בפסעו לרוסיה, אם לא מוקדם עוד יותר, נבצר ממנו להחזיק בכיבושיו לעולם ועד נגד רצונם הנחוש של עמי אירופה. מה גם שהצרפתים עייפו אף הם ממלחמה אין סופית והקות־דם המתמדת. אילו בא גרושי לעזרת אדוניו הצילו היו בעלי הברית תוקפים פעם נוספת. נראה, שצווייג מתעלם מתהליכים מהותיים, הדרגתיים, לפעמים סמויים, שתוצאותם מתגלית פתאום לעין, למען אפקט דראמטי של „רגע גורלי".

סטפן צווייג

ייתכן, המצבים פתאומיים אפשריים בחיי יחיד, ביחוד במקרים קיצוניים, נדירים ביותר מקרה כזה התרחש בחיי דוסטוייבסקי, שנידון לתלייה, יחד עם חבריו המהפכנים. ברגע אחרון ממש, החליף הצאר את גזר־הדין מוות בעבודת־פרך בסיביר („רגע של גדולה", 1849). חוויה מזעזעת זו אכן שינתה את כל הוויתו של דוסטוייבסקי והטביעה חותם בל־ימחה על יצירתו.

אותו מיפנה גורלי רואה המחבר בבריחתו של טולסטוי מביתו („הבריחה אל אלוהים" 1910) ומותו בתחנת רכבת נידחת. מעשה זה הוא לדעת צווייג הגשמת תורתו של טולסטוי, הלכה למעשה, אחרי עשרות שנות היסוס וסתירה בין שתי הסעיפים.

אירוע פתאומי, בלתי־צפוי, מוליד לפעמים יצירות בנות־אלמוות. גיתה, בן השבעים וארבע, התאהב לפתע בנערה בת תשע־עשרה. אהבה בלתי־אפשרית זו ויסוריה מולידים את „האלגיה של מרינבד" (1823). יצירת־מופת זו, שבה משקיע המשורר את כל סערת רוחו, מביאה עמה את השלמה והנחמה. וחליף הדברים בגיאורג פרידריך הנדל, שלא אהבה, אלא מחלה קשה ושיתוק, שמהם החלים בדרך נס, גרמו לפרץ חדש ממעיינות ההשראה. וכך נוצרה, בפרק זמן קצר ביותר, האורטוריה „המשיח", פרי התעלות נפש מרקיעה שחקים. („התחייה של גיאורג פרידריך הנדל", 1741).

אולם לבו של צווייג נוהה לא רק אחרי עטורי־תהילה, אלא גם אחרי אנשים קטנים, שבשעות־חסד נדירות זכו להשראה ולגדולה. עליה לא חלמו מעודם. איש כזה הוא קצין זוטר תותחנים צנוע, רוז'ה דה ליל, הנסחף בהתלהבות פטריוטית של צרפת המהפכנית ובליל־השראה אחד מחבר שיר־לכת, העתיד להיות הימנון לאומי: המרסייז („גאונותו של לילה אחד", 1792). לאחר אותה המראה פלאית חוזר האיש הקטן לקטנותו ונשכח מלב.

אותו רגע פלאי הוא מנת חלקו של נונין דה בלבואה, אחד מחבורת ההרפתקנים, שפשטו על העולם החדש בעקבות קולומבוס. בלבואה, הבורח האכזרי, הבורח מנושיו ומידי החוק, זוכה להתעלות נפש, כאירופאי ראשון, המשקיף ממרומי הר על האוקיינוס השקט. („הבריחה אל האלמוות", 1513).

תעתועי הגורל עלולים לא רק לרומם אדם, אלא גם להשליכו לתהום תחתיות. עם גילוי זהב בחוותו של ג. א. סוטר בקליפורניה, קמה הבהלה לזהב, ובעקבותיה בא הכליון על נחלתו של סוטר ועל בני משפחתו. („גילוי אלדורדו", 1848).

אין המיניאטורות ההיסטוריות בבחינת שיעורים בהיסטוריה. בהתרפקותו על עולם אבוד בחר לו המחבר אותם אירועים, שבהם יכול היה להפיק את מלוא המתח הדראמטי. אפילו הקורא המפוכח, בן ימינו, ימצא נוסף בעלילות מרתקות אלה, גם אם לוקות הן בעודף של פאתוס.

מיקבץ

„זמנים" על מלחמת העולם השניה

חוברת כפולה של „זמנים" (19/18), הרבעון להיסטוריה בהוצאת אוניברסיטת ת"א וזמורה ביתן, מוקדשת לציון מלאות 40 שנה לתום מלחמת העולם השניה. כל המאמרים, פרט לאחד, נכתבו במיוחד לחוברת זו והם פרי מחקרים מקוריים וחדשניים של היסטוריונים ישראלים העוסקים בחקר מלחמת העולם השניה על היבטיה השונים.

החוברת פותחת בלוח־אירועים 1931—1945, החל בפלישת יפאן למנצ'וריה וכלה בכניעתה של יפאן ב־2 בספטמבר 1945. מחקריהם של גבריאל גורודצקי ושולמית [illegible] שופכים אור חדש על יחסי בריה"מ המועצות עם בעלות הברית המערביות, על השותפות הכפויה ועל עמדתו הדו־משמעית של צ'רצ'יל בשאלת „החזית השניה". אביגדור שנאן? פלץ ומתתיהו מייזל דנים בהתקפת הפתע הגרמנית על בריה"מ ועל הנהגתו הצבאית של סטאלין במלחמה. עומר ברטוב מנתח את תפישת ה„בליצקריג" הגרמני. שאול פרידלנדר? — ז"ל בלוך כותב על תבוסתה של צרפת, ורנה פוזננסקי על תנועות ההתנגדות היהודיות בצרפת. פייר ויראל־נאקה, במאמרו „האומנם אייכמן של נייר?", יוצא נגד נסיונותיהם של רוברט פוריסון ושל עמיתיו הרוויזיוניסטים להכחיש ולטשטש את השמדתם של יהודי אירופה בידי המדינה הנאצית. אהרון שי סוקר את מלחמת 14 השנים — ממלחמת סין—יפאן למלחמת העולם השניה. מאיר פעיל דן בשיקולים המדיניים והאסטרטגיים של ארה"ב בהטלת פצצות האטום על הירושימה ונגסקי. את החוברת חותם מאמרו של אבנר כהן „אנושות בצל האטום".

*

בחוברת קודמת של „זמנים" (17): פרק נרחב ממחקרו של ש. גיורא שחם על השואה — „וולהאלה, גולגתא ואושוויץ", דיאלוג של שאול פרידלנדר עם קלוד לוי־שטראוס, מאמר של משה צוקרמן על „מקס ובר — בין הסוציולוגיה וההיסטוריה", בנימין כהן על „בוחרים ונבחרים ברומא העתיקה", צבי רזי על „דת וחברה: יחסי מין בחברת האיכרים באנגליה הפוריטנית ובאנגליה העולצת", שלמית שחר על „היחס לתינוק ולפעוט ותגובה לשכול בימי הביניים" ודניאל כילוא על „הפניקס התרבותי: על תחיה והישרדות באמנות". את החוברת חותמת סקירת ספרים.

כנס על „השירה האפית — שורשיה והקשרה"

היחידה לפולקלור יהודי שבפקולטה למדעי הרוח של האוניברסיטה העברית בירושלים מארגנת ב־11—12 בנובמבר (ימים ב' וג') כנס אשר יוקדש כולו לשירה האפית. הכנס נערך לכבוד יובל ה־150 לפרסום „הקלוולה", שהוא האפוס הפיני המבוסס על שירה אפית בעל פה שנאספה בפינלנד בתחילת המאה ה־19 על ידי חוקרי הפולקלור שהסתובבו בכפרים ורשמו את השירה. חלקים מן ה„קלוולה" תורגמו לעברית על ידי המשורר שאול טשרניחובסקי. הכנס ייערך בחסות שגריר פינלנד בישראל [illegible], אשר גם ישתתף בכנס. כן תשתתף חוקרת הפולקלור הפיני אנגלי אספלונד, שהיא חוקרת בארכיון המרכזי לפולקלור של החברה לספרות הפינית. היא תרצה על הרקע ההיסטורי לשירה האפית הפינית. מארגנת הכנס: ד"ר גלית חזן־רוקם. ההרצאות יתקיימו באנגלית.

מלאכים, נשרים ואינפוזיות

מאת טליה רפפורט

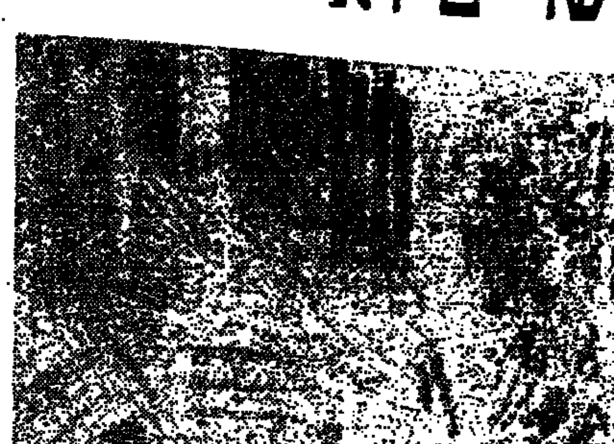

אפרים ליפשיץ (גלריה גבעון, ת"א)

אורי ליפשיץ, גלריה גורדון, בן־יהודה 95, ת"א.

עבודותיו של אורי ליפשיץ הן, כתמיד, עזות, אקספרסיביות, מלאות תנועה והבעה דרמטית. גם בתערוכתו הנוכחית הוא יוצר מערבולות עשייה, המבוגת צילום וציור, פיגוראטיבי ומופשט, שחור־לבן וצבע. הבליל הסוער הזה סובב הפעם סביב הדפסי רשת של צילומים, שבהם נראה אבי האמן על ערש מותו, כשהוא מוקף מכשירים ואינפוזיות. אך מעל לבישור הפיגורטיבי הזה מרחפים דימויים — כמו מלאכים וצפרי טרף — ששייכים לבישור אחר, רגשי וסמלי יותר. אמנם מלפי בשר במוקלות צפורים הן סמל שחוק לפרי לצירו כוח, אך בזכותם של שפע המוטיבים וקשפי „יישום ריאליסטי לצד מופשט אקספרסיוניסטי וקווים אלכסוניים שחורים לצד כתמי צבע עזים) מתקבל מכלול אפקטיבי.

גם אם אורי ליפשיץ כמפיק בעצם לעשות „דיאגנוזה" על אחיו („האבן) מוצלח ש„עובד" טוב על הקהל — אי־אפשר לזלזל ביכולתו המכנית ובכוח ההבעה שלו.

מעין גדי — לניו־יורק

אפרים ליפשיץ, בגלריה גבעון, גורדון 35, ת"א.

אפרים ליפשיץ, צייר ותיק שהציג לפני שנים עם „אופקים חדשים" ועם „קבוצת העשרה" לא הציג תערוכת יחיד מזה 13 שנה, ועתה מפתיע בתערוכה רעננה, שופעת אור וצבע.

בטקסט הנלווה לתערוכה נאמר, שהיא כוללת עבודות מאחרונות מתוך סידרת עין־גדי שצייר בסוף שנות ה־70 וכן תמונות מחמש השנים האחרונות, עיסוקות ברישומים מניו־יורק וב„תמונות המגדלים", כפי שהוא מכנה זאת.

האמת היא שכשראיתי את התערוכה ולפני שקראתי את הכתוב המנחה, אמנם, בשני סוגי ציורים אך קשה להגדיר כאן הקשרים ספציפיים־לוקאליים במקרה הראשון ואוניברסאליים בסוג השני — שכן זהו ציור מופשט, שנופאו או הבניה הטבעיים רק בנקודת מוצא לבניית מערכת ציורית עצמאית. יש בתערוכה מספר תמונות גדולות מאוד ובהן שפע מריחות צבע קטנות ובפוזה, שיוצרות קומפוזיציה דינאמית, מרצדת ומלאת חיים. בשל הטכניקה המקצעת והגוש הגוזים הבהירים אפשר להיזכר, להגע, באימפרסיוניזם, בייחוד בתמונות המאוחרות של מונה, שנוטות להפשטה. כבכדן שגם רוח „אופקים חדשים" מנשבת ברקע אם כי דומה שסגנונו של אפרים ליפשיץ יותר דיתעב וצבעוניותו ארצה אפורית־תכלכלית אלא שמשית והמימה.

אף כי התמונות הגדולות קורנות ומרהיבות עין, אהבתי יותר את העבודות הקטנות, שהקומפוזיציה שלהן בהירה וקומפאקטית יותר, צבעוניותן סמיכה והדוקה יותר ובתוצאה מכך הרושם הכולל מרוכז ואינטנסיבי יותר.

בשתי עבודות אפשר לאתר גדעא — כד פרחים על רקע נוף באחות, וחיה — כנראה פנתר — בתנועה, שהיא להיטתי הפרשנות ביותר בתערוכה. היא מצטיינת בצבעוניות עמוקה ואינטנסיבית יותר מהרגיל ובאפשרויות קמאית ולירית גם יחד. באקוורלים שנראים כמופשטים לגמרי נוצרות מערכות ציוריות מגוונות והרמוניות.

בין פיגוראטיבי למופשט

פיני ציגוביץ, גלריה מוכה אוסמן, בן־יהודה 100, ת"א.

האקוורלים של פיני ציגוביץ, שהוצגו בגלריה מוכה אוסמן, מוצלחים, לטעמי, יותר מציורי השמן שלו. יש בהם רישום עדין, כתמיות רב־שכבתית, צבעוניות יפהפיה ואיזון עדין ומעניין בין פיגוראטיבי למופשט.

פרץ רגשי

צבי ליפמן, גלריה הקיבוץ, דב הוז 25, ת"א.

צבי ליפמן הציג בגלריית הקיבוץ עבודות גדולות האקספרסיוניסטיות עד זוועה. מכולן פורצה דמות מעוותת בעלת גוף שלדי וראש ענקי וזועק. הכל עשוי בשחור־לבן ובטכניקה מעורבת מטושטשת, שמזכירה במידת מה את סוטין ופרנסיס בייקון. גם ההכרזיות במהייתה לאפקט הגולמי המפגש, שחורים לאותה הרבעתיות ראשוניות כמתפרצת, שהאמן רצה להשיג. ליפמן ממבט קרפי נייר מצויירים על מצע גס של קופה או קרטון זהום. התוצאה היא מלודרמאטית מאוד, אך איננה מקורית או מעניינת מבחינה אמנותית. זהו פרץ רגשי־עוצמתי, ללא ספק אותנטי, אך הוא לא עבר עיבוד מספיק ולא הגיע לייחוד ולמורכבות אמנותית.

דפדוף ראשון — ספרים חדשים

מאת אבי טנא

ציונות

שנות מהפך

דוד בן־גוריון — לקראת מדינה יהודית / מאת אלון גל / אוניברסיטת בן־גוריון / 278 + 17 ע'.

התקופה שבין סתיו 1938 ובין אביב 1941 ניכרה בחזית הציונית בראשית השואה ובהחרפת בעייתם של הפליטים היהודים באירופה, בנסיגתה של בריטניה מן המחוייבות ההיסטורית למפעל הציוני, ובמינונו של הפוטנציאל היהודי—אמריקאי על רקע הנייטרליות של ארצות הברית. בתקופה זו, כך טוען גל, השכיל בן־גוריון לפתח מדיניות דינמית כהתאמה לנסיבות הזמן והיוותה גם את קרש הקפיצה שלו לעמדת הבכורה בתנועה הציונית. התיזה הזאת נבחנת בשבעה פרקים שראשיתם בתיאור יהדות אמריקה כגורם מדיני וסופם בביסוס המדיניות הציונית על אוריינטציה בנגוריון־אמריקאית. בתוך כך גם מוצגת הטענה שבשנים האמורות החל למעשה העימות בין בן־גוריון לבין ויצמן ונוצרה הברית בין הראשון לבין סילבר. כן מוצגת כאן ההשוואה בין עמדותיו של בן־גוריון לבין אלו של סיעה ב׳ מזה ושל ז'בוטינסקי מזה ולפיכך אפשר לצפות להשגות ולויכוחים שיבואו בעקבות דפדוף שני ושלישי. עשיר בנספחים ובהערות.

סיפורת

יהודי פיוטר

הליצנים / מאת דוד מרקיש / תרגם מרוסית יעקב שרת / עם עובד — ספריה לעם / 230 ע'.

ארבעה עשר ספרים יצאו בשנים האחרונות מתחת עטו של דוד מרקיש, בנו של המשורר פרץ מרקיש שהוצא להורג בפקודת סטלין. ו„הליצנים" הוא השביעי מביניהם הרואה אור בתרגום עברי. עלילתו מרחיקה אל ימי מלכותו של פיוטר הגדול בשלהי המאה ה־17 ובראשית המאה ה־18 ומהרכזה ניצב צאר זה כצייר צבא דמים ירב זוועות שאינו סרבן על איש ולפיכך הוא מכתיע בקומץ של חצרנים יהודים שלוקטו ברחבי אירופה. הללו הם ליצני החצר שידם רב להם בתחום הסירודיות ומהליכה על החבל הדק בין שגיונותיו וגחמותיו של השליט. בתוך כך נרקמת שותפות גורל אירונית, אם לא טרגיקומית. בין הצאר ליצניו — אלה מלמדים אותו חכמה יהודית פרקית והוא שואב מהם הסביך רדיפה — וכן מוארים שני „כתמים אפלים" בהיסטוריה של רוסיה והעיכות בין פיוטר ויורש העצר אלקסי ופיצולו של שפירוב בחיי לבין הצבא הרוסי במצור תורקי על הנהר פרוט). הדעת נותנת שמול עיניו של פיוטר הראה בכך עוד יעד ידובר מן החתם.

שירה

רכבת התאווה

מדרגות הקיץ / מאת מרגרט הראל / אל"ף / 60 ע'.

מדש הספר והמדומני שגם משורים פתטואיים מסויימים אנו למדים, כי המחברת היא רבת פעלים ופיזלים חמנה בחלק בין ניו־יורק לתל־אביב. ברוח זו, מסתבר, עוצב הספר הזה במתכונת דו־לשונית כך שגם קורא האנגלית לא יוותר. יש כאן, למשל, שירים כמו „ציור — מים" של „לשונו: „הנה באה הרכבת של / תאוה / רכבת התאוה, / מתפרצת אל החדר, / בראש המינוטאור — / בנשימתך — / גאוה מגיעה אל חוף, / וקריאת השחפים הרעבים / עוקבי האניות / על חלומותיך..." ספר שני למחברת.

שנות כפר החורש

צלילים מן העבר / מאת אריה תורשי / ב. ליבי מכפלד / 96 ע'.

השבר של צלילי השירים אשר בספר הזה מתייחס לשנים 1934—1949 שאותן עשה המחבר בכפר החורש בהרי נצרת. נסיבות הזמן והמקום כמו עליה קשיים לא מעטים, בגוף ובנפש (שאליהם הוא נרמז, כמדומה, בשירו על אריה ב' „גורל כל־בן, בזרגון „פקק / הנשלח לעבודה שחורה אך ורק" מפני ש„שיר אם גם טוב ופשוט / לא הכניס למשק אף פרוטה"). וביתר הכלילה, כמצב בגב הספר: „חיי עמל קשים בסביבה המוקפת כפרים עויינים, התלבטויות ומצבי רוח על רקע נוף ההרים הפראי... הוי חלק מקציר השירים שנכתבו בלילות המאוחים בנעורת „בתנו הרגזוני". לספרו זה קדמה שירה של ספרי יען בתחומים שונים.

שלושה פרסי „ירושלים"

שלושה פרסים לעידוד ההתעניינות ומעשה היצירה בקרב הנוער בגיל 16—18, בביטא „ירושלים" (מרכז מרדכי איש־שלום) יחולקו מדי שנה בטקס בית הסופר צייטלין הזה בירושלים. הפרסים יוענקו עבור חיבור, שיר או סיפור קצר בנושא. ניתן להגיש כתבי היד עד סוף חודש דצמבר מדי שנה. לפי הכתובת: ת.ד. 232, טל' 02־288128.

מוסד ביאליק • ירושלים

ספר חדש

מארקוס טוליוס קיקרו: כתבים נבחרים

תרגם מרומית והוסיף הערות ומפתחות: א. ד. קולמן. הקדים מבוא: צבי יעבץ. ע"ב + 480 עמ' [בסדרת ספרי מופת מספרות העולם].

ספרים שהופיעו לאחרונה

יוספוס פלאוויוס: קדמוניות היהודים, ספרים א' וב' (בכרך אחד, הדפסה חוזרת) [מהדורת א. ערמוני בע"מ]. מעתה ניתן להשיג במוסד ביאליק את כל כתבי יוספוס פלאוויוס.

יהושע פראוור: הצלבנים — דיוקנה של חברה קולוניאלית (מהדורה שניה, מתוקנת ומורחבת).

מחזור פיוטי ינאי. יוצא לאור בצירוף מבואות ופירוש וחילופי נוסחאות בידי צ. מ. רבינוביץ.

בנימין גלאי: מים ליום (שירים).

ג'ורג'ו ואסארי: חיי הציירים, הפסלים והאדריכלים הדגולים ביותר [בסדרת מחקרים באמנות ובתולדותיה].

אפרים שמואלי: פליאה וחשיבה.

כמרכן ניתן להשיג שוב את הספר ספר ציצת נובל צבי לר' יעקב ששפורטש, מהדורת ישעיה תשבי, במספר עותקים מצומצם.

ספרי המרכז למורשת בן־גוריון

אלון גל: דוד בן־גוריון — לקראת מדינה יהודית. הערכות המדיניות נוכח הספר הלבן ופרוץ מלחמת העולם השנייה, 1938—1941 (ספר חדש). 278 + XVII עמ'.

מאיר אביזוהר וישעיהו פרידמן (עורכים): עיונים בתוכנית החלוקה, 1937—1947.

עומדים לצאת לאור

מיטנדרוס: חמישה מחזות. מתורגמים מן המקור היווני על־ידי יצחק זילברשלג [בסדרת ספרי מופת מספרות העולם].

עמנואל קאנט: הדת בגבולות התבונה בלבד. תרגם והוסיף מבוא והערות נתן רוטנשטרייך [בסדרת ספרי מופת מספרות העולם].

היינריך וולפלין: מושגי יסוד בתולדות האמנות. בעיית התפתחות הסגנון באמנות החדשה (תרגם מגרמנית: נחמן בן־עמי. הקדים מבוא: משה ברש (מהדורה שלישית, בשיתוף עם „אקדמון") [בסדרת ספרי מופת מספרות העולם].

להשיג בבתי־מסחר לספרים ובמדור המכירות של מוסד ביאליק, ת.ד. 92, ירושלים, טל. 716554.

בין דרכי נועם

(המשך מהעמוד הקודם)

אפלטוניזם וניאו־אפלטוניזם, ספקולאציות גנוסטיות, קוסמולוגיות. הקיצור: דברים אלה יקרים הם וגם ארכאיים מאוד, לפי מידת הידע של אותם ימים קדומים אלה — אך קשה לומר שאין בכל אלה „סתירה בין תורת ישראל לבין המדע". ברם, אורבך מתכוון לדברים אחרים, ויתר רציניים וקובעים מן העימות הזה בין מיתוסים קדומים לבין המדע המודרני. נוגעים הם לבריאת העולם, כאשר, כדבריו, „המורשת היהודית נשענת בראש־וראשונה על תפיסת האל כבורא העולם והאדם". אך מה פירוש בורא עולם? כותב, למשל, מחברנו: „ניקח לדוגמה את עניין בריאת העולם, או קדמות העולם. הרמב"ם מסביר את עניין בריאת העולם ואומר כי מבחינה פילוסופית הוא משוכנע שהעולם אינו קדמון, אבל גם אם היה משוכנע שהעולם קדמון, הוא היה מסוגל לפרש את כל פסוקי התורה ברוח זו". אך בספר בראשית כתוב, שחור על גבי לבן, כי „בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ". כן, אם היה קדמון, לא נברא העולם בששת ימי המעשה, ולא קרה, ממילא, כי ביום השביעי שבת ה' ויינפש. הוא הדין בסיפור על אדם וחווה בגן־עדן. כותב, למשל, בסוגיה זאת, הרב קוק, המצוטט על־ידי אורבך: „אין לנו שום נפקא מינא אם באמת היה בעולם המציאות תור של זהב והתענג אז האדם על רוב טובה גשמית ורוחנית". כל עוד יודעים אנו כי האדם למד להבדיל בין טוב לרע. ברם, אם זה כך, מתערערת האותנטיות של הכתוב במקרא, ואזי יש לבחור בין קדמות העולם לבין בריאתו יש מאין, בין גן־עדן הממשי, לבין הגן הסמלי בלבד.

יתירה מזו: כותב המחבר: „אשר לזמן כתיבתם של ספרי המקרא... אני בעד זה שיש לחקור את השאלה הזאת בכל האמצעים הפילולוגיים, בדיוק כפי שחוקרים טקסטים אחרים. הדבר הזה אינו פוגע באמונה". בכל זאת, אם המקרא נכתב בזמנים שונים, הוא לא ניתן כולו במעמד הר־סיני. ויש אז רגליים „ארוכות מאוד" להשערה שהוא נכתב בידי אדם אבל, אם הוא נכתב בידי אדם, אם גן־עדן איננו אלא סמל מוסרי בלבד. ואם היקום הוא קדמון... ואם נוסף לכל אלה באה תורת האבולוציה וטוענת כי האדם הוא תוצר ממוצא הקופים וכי היקום האינסופי מקורו מערפילית קדומה שהדהדה צל־פני החלל — אז־גם־אז ניתן לומר — אם רוצים דווקא להאמין בכך — כי „כוח עליון" ניצח על התהוות היקום, כדור־הארץ, ואף האדם. אך אין אז כל קשר הכרחי בין כוח עליון זה לבין אלוהי ישראל דווקא. כאשר אורבך טוען, איפוא בצדק, כי אנשי־מדע רבים מאמינים באלוהים, היסטורית, האמינו הם בכוח עליון, ולא במעמד הר סיני. אשר לפרופסור אורבך, ה„אני מאמין" שלו, שעלינו לכבדו. אומר כי ב„ייחוד של עם ישראל עומד, בראש תודעתו ההיסטורית, האקט של מתן תורה, של ברית בינו לבין אלוהיו" — ברם, כל בסיסה של אמונה זאת הוא התגלות האל, כלומר, במעמד הר סיני, כאשר אשרי המאמין בו. אך מותר גם לראות בכל אלה מעשי־ידי־אדם.

א.

עוד הערה ביקורתית אחת ונוכל לברך על הספר היקר הזה: מצד אחד אומר המחבר כי „אין אני מקבל את הטענה הנפוצה בימינו בחוגים דתיים... כי ירידה מוסרית היא בהרבה תוצאה של גישה חילונית". אך מאידך גיסא מביא הוא את הילד הזה על מיפתן החילונים, באומרו: „המחנה החילוני חייב להתמודד עם בעיותיו — בעיות המוסר, הקנאה והחמדה, שנאת־חינם והרכילות". מרשה אני לעצמי לומר כי עוונות אלה מתחלקים בין שני המחנות. אולי בדגשים שונים, ביחסי אנוש או מסחר, או קנאות ואי־סובלנות.

לסיום, אומר דבר שאולי לא בלט דיו בביקורתנו: פרופסור אורבך היא אישיות נדירה, ברוחב־אופקיו, ובגישתו [illegible] המדינית. מתייצב הוא בעת לטיהור חיינו וגם ליצירת מודוס־ויוונדי, יציב ותקין, בין דתיים לחילוניים, במדינתנו החיה עתה חיים ציבוריים חולים מאוד ומסוכנים מאוד.

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

פקידים/ות

ORS לוח

ORS שירותי כוח אדם

החברה המובילה בשרותי כוח אדם

לאו.אר.אס. תל-אביב דרושים:

• ברולנים ספסנים ל־עבודה באיזור גוש דן.
• עוזרי חשמלאים ל־עבודה באיזור חדרה.
• הנדסאי אלקטרוניקה מוסמכים בעלי נסיון צבאי במכ"מים.
• מבקרי איכות אלקטרונאים בעלי נסיון בהכרת רכיבים, קריאת שרטוט חשמל.
• טכנאי הנדסאי מכונות בעלי נסיון כמבקר איכות מכני.
• שרטטי אלקטרוניקה היודעים שרטוט קוס, ל־עבודה בחולון.
• חשמלאים מוסמכים מ־סימני שרות צבאי לעבודה באיזור ת"א.
• מהנדסי מכונות מקר־סים לתעשיה הבטחונית.
• כתבניות עברית אנג־לית.
• פקידות לקופה עם רקע בבנק.
• מנהלי חשבונות עצמ־איים.

לאו.אר.אס. ירושלים דרושים:

• טכנאי מעליות 5 שנות נסיון במעליות גדולות.
• מלחימות/מהוטוות אפ־שרי ללא נסיון למשרה מלאה.
• בנגר תיכון חצי שנה לפני גיוס למשרה מעניינת.
• אינסטלטור בניין בעל ידע בהלחמה.
• מזו־קות שמחה אפשרי ללא נסיון.
• מפעילי C.N.C ל־איש אחזקה למכונות C.N.C בעלי נסיון בלי־בד.
• עובדי/ות נקיון ל־שעות היום והלילה תנאים טובים.
• מפעילות נשיונל.

לאו.אר.אס. חיפה דרושים:

• חרטים אוניברסלים עם נסיון בעבודה מיידית עם משמרות.
• רתכי CO^2 עם נסיון לעבודה מיידית.
• עוזרות מטבח לעבודה מיידית.
• רתכי ארגון יוצאי צבא לעבודה מיידית שכר גבוה למתאימים.
• רתכי CO^2 ושריון יוצאי צבא לעבודה מיי־דית.

לאו.אר.אס. באר-שבע דרושים:

• מפעילת טלקס אנגלית.
• מוכירת עברית אנגלית.

לאו.אר.אס. רחובות דרושים:

• מנהלת חשבונות סוג ג' יכולת עבודה עצמאית.
• לבורנטים או טכנאי כימיה, תושבי אשדוד ל עבודה במשמרות.
• שרטט קדס (בעזרת מחשב) ידע בשטח המכו־נות.
• מהנדס מכונות בעל רקע ונסיון בויקוד מכני והכנון, שליטה באנגלית.
• מהנדס כימיה אחראי לתכנון ותקמת מיתקן, 5 — 4 שנות נסיון.
• מזכירה בכירה, שפת אם אנגלית, הדפסת באנג־לית, תנאים טובים.
• חרטים, כרסמים, מס־גרים, תושבי רמלה וה־סביבה, תנאים טובים.
• תופרות. מאיזור יהו־בות, יבנה, אשדוד, ראשון לציון למפעל מסודר, 5 ימי עבודה בשבוע, הס־עות מאורגנות.
• מקושת מכירת העלת רכב לחצי משרה.
• עובדי יצור תושבי רמלה, יבנה, רחובות, אש־דוד, עבודה במשמרות, הסעות מאורגנות.
• עובדות/ות נקיון ל־אזור רחובות, אפשרות ל־עבודות בוקר או אחה"צ, הסעות מאורגנות.

תל־אביב, ככר אתרים 125, טל' 03-284321, 201819

ירושלים, רח' אבן ישראל 5, טל' 02-242159, 242152

חיפה, רח' הרצוג 2, טל' 04-663703, 664002

באר־שבע, רח' רמב"ם 29, טל' 057-35634

רחובות, רח' הרצל 187, טל' 08-450630

טכנאים/הנדסאים

הנהלת חשבונות

גזירה/תפירה

עוזרות ומטפלות

עובדי מתכת

יהלומים

הלוח הכללי

הלוח הנפוץ ביותר

הלוח הגדול ביותר

● למפעל מתכת בראשון לציון דרוש רתך מנוסה סי.או 2 ומסגר. 03-997597.

● מסגר לכיפוף וריתוך מנוסה לעבודה באזור אשדוד. שכר גבוה, תנאים סוציאליים מלאים, ארוחות והסעות „דנאל" — 055-22561, 055-34737.

מחסנאים

● לאורח שומרון (מול קרני שומרון) בחור צעיר ואחראי למחסן — כולל דישומים — 7.00—15.30, תושב השרון — 052-36540.

● למחסן מזון בתל־אביב דרוש עוזר מחסנאי לעבודה פיזית קשה, רצוי עם רשיון ג' — טלפון 377650.

● עובדת מחסן אחראית ליום עבודה מלא, לפנות לנחמה — 9231552.

● דרוש מחסנאי לנשרה מלאה רצוי נסיון בענף הבגדים, טל. 831405, מיום א'.

● דרוש מחסנאי צעיר ודינמי עם נסיון ורשיון נהיגה ליום שלם 03-7517676 03-7513582.

● מחסנאי אחראי בעל נסיון טכני לחלפים לרכב 612755.

חשמלאים

● ליחידה צבאית איש אחזקה בעל רשיון חשמלאי. לפרטים לפנות לת.ד: 2498, טמוס.

● למרצפות עצמון קרית אריה פ"ת דרוש חשמלאי מוסמך בעל נסיון רב באוטומציה פניאומטיקה ופיקוד — 03-9231901/2.

● חשמלאי רכב מנוסה למפעל לשיפוץ סטרטרים בקרית־אריה 9230315.

● לקבלן לעבודות חשמל — דרוש חשמלאי 03-800643.

● דרוש חשמלאי רכב עם נסיון (והמלצות) בתנאים — 03-774236.

● ל„אותי" חשמלאי מוסמך, מנוסה באחזקה לעבודה קבועה תנאים טובים. 03-203052/3.

● דרושים חשמלאים בנין — תעשיה באיזור ת"א ראשל"צ 03-474660.

● דרושים חשמלאים בנין ותעשיה באזור השרון — 052-20188 בערב.

ספרים/יות

● קונים ספרים משומשים ועתיקים בשפות שונות פולק — 03-288611.

● קורסים לספרות נשים וגברים ב"היס „יאיר ורותי" בפתח־תקוה, 919479.

● באבן־גבירול לסלון צמרת ספרים/ות מניקוריסטים/ות מצוינים/ות + תלמידים/ות — 03-252998.

● „למילוי" דרושות/ים ספרים/יות מעולים תנאים מצוינים — 421974

● לסלון „נסליי" ברמת השרון דרושים: ספר/ת + פניסט/ית + מתקדם/ת 03-480904.

● ספר/ית לסלון „יהודה", בן־יהודה 143, תנאים טובים — 03-230012.

● מתפש שותף/ה בעל/ת מקצוע למספרה פעילה בנוה אביבים. 03-419103, 052-442319.

פועלים/ות

● עובדי נקיון בשעות הבוקר באיזור ת"א בתנאים טובים. 03-321132.

● ל„א.כ.א." פועלים לא מקצועיים לעבודות מיידיות — 03-282487, 03-784871.

● עובדי ניקיון לאזור תל־אביב בשעות הבוקר ואחה"צ בתנאים טובים 03-321132.

● דרושים עובד/ות לנקיון משרדים תנאים טובים לרציניים 03-224426.

● ל„אותי" פועלי יצור בתעשיה לעבודה קבועה מיידית תנאים טובים 03-203052/3.

● עובד/ת ניקיון למשרה חלקית אחה"צ לבי"ס בבני־ברק 03-794042.

מוכרים/ות

● דרושה מוכרת לחנות ווידאו הופעה נאה, 03-463342 — 03-623048.

● מוכרת מנוסה לחנות המפעל לבגדי־ספורט, ליום שלם — 03-652885.

● דרושה מוכרת מנוסה לחצי יום, 03-295396.

● לאבי מודל דרושות מוכרות מנוסות בעלות הופעה נאה לחנותנו: קלישר 21 ת"א — 03-661701.

● מוכרת מנוסה דוברת שפות לחנות בבנין „אחווה אישראליה", בבית: 03-447187 — מ-15.00—17:00.

● לסולוג + שברון דרושות להנוותנו בקניון איילון מוכרות למשמרת בוקר או ערב מוצ"ש חובה 03-9611507.

● לחברה לתגות הטבע רחוב השפלה 4 ת"א דרושה עוברת לחנות ציוד טיולים ומחנאות, משרה מלאה. נכונות לשעות עבודה גמישות, ראיונות ביום א' 10.11.85 בין השעות — 09.30—11.00.

● דרושים סוכנים/סוכנות לרהפצה ולשיווק של תכנית חדישה ומתוכנית — רווחים גבוהים ווו לאיזורים חולון, רחובות חידה, יהוד, לעכבת, אישה והחצות, טל. 03-660451-2.

● לבוטיק יוקרתי ודרושות — מוכרות מנוסות בעלות הופעה נאה בגיל 21—29 „לנוקס" דיזנגוף 150 ת"א.

● מוכרת מנוסה למשרה חלקית לחנות פתוח בת"א 03-7510450

● דרושה מוכרת מנוסה ליום עבודה כמוציל לחנות יוקרתית בענף המתנות ברמת־גן 729952.

● מוכרת טובה לאולם תצוגת לקוסמטיקה מ-08.00—14.00 03-202527.

● דרושים מוכרים/ות כנוסים/ות למתאימים/ות שכר גבוה ואחוזים, 836286 820168 810266.

● למשתלה ברמת־השרון מוכרת לשעות 10.00—18.00. טלפון 052-22003 גראטון.

● בפ"ת מוכרת מנוסה לחנות הלבשה לחצי משרה, 911648.

נהגים

● נהגים עם רכב לחלוקה ברשתות שוק בכל הארץ — 03-808918.

● נהג/ת אחרי צבא לרכב פרטי בקרית־קריניצי 03-344824.

● בחור 22 רשיון ג' רציני למשרה מלאה — 03-497205.

● רכב־גבי + רשיון ב' ל-4 מושים — 803384 עד 13.00 ובבית — 738285.

● נהגי אוטובוס לגוש דן לעבודה קבועה 03-796374.

● נהג משאית ג' לחלוקת ירקות באזור הרצליה 052-78594.

נגרים

● למטבחי סופו דרושים נגרים מנוסים, תנאים טובים, 5511062.

● לנגרית בנין בגוש־דן, נגר עם נסיון, 03-713638.

● לנגרית משרדים דרושים נגרים מקצועיים לעבודה בריהוט משרדי, 825548 825967.

● ל„שומרי־עץ" שבי שומרון דרושים נגרים מעולים 053-34800, 053-31639.

● למפעל רהיטים בתל־אביב דרושים נגרים (לארונות קיר) רפדים (לסלונים) בעלי נסיון 03-813163.

● דרוש נגר מקצועי ברמה גבוהה תנאים מצוינים 485232 ביום 335444.

● נגרים לרהיטי הזמנות מג'רגיר, הברזל 33 רמת־החייל, 03-470247.

● כפ"ת דרושים נגרי רהיטים מקצועיים 5 ימים בשבוע תנאים טובים 03-9222126 — 03-9224997.

● דרושים נגרים מעולים ומתקדמים, שכר בהתאם. — טל. 378588, 707243.

● דרוש נגר גנות לעבודה ביומית + גיסוי ורשה. טלפון: 03-913269.

● מקצועי לעבודות פורנירה בבתים — 03-5514695 — בבית 887821.

● נגר רהיטים מקצועי לפורניר ופורמיקה טלפונים — 03-709924, 03-319856.

● דרוש נגר חוץ מקרייזיק רצוי ידע בעבודות אלומיניום לעבודה קבועה — 379545.

שומרים

● לי.א.ש. בטחון שומרים לאזור חדרה נתניה 063-39910, 063-25646.

● לחברת „משמר" דרושים להציבה במפעל „תדיראן" באזור התעשיה חולון 1 פקידי גידיצין למשמרות בוקר ואחה"צ 2 מאבטחים לאבטחת משוגעת לאחר שרות צבאי בעלי פרופיל 97 ובעלי רשיון נהיגה ב'. אפשרות לשבוע עבודה חלקי לפנות עם פנקס מילואים ותמונה לבעל הראשי „בתדיראן — אלקטרוניקה" רחוב השופטים 26, אזור התעשיה חולון, מ-8.00—14.00.

● למודיעין אורחי דרושים שומרים ומאבטחים לאזורים ת"א השרון בתי"ב פתח־תקוה לפנות יבדי גאיל הפיך 39 ת"א לבים.

● למפעל „אליגרא" דרושים מאבטחים אחרי שירות צבאי גיל 35—21 למשמרת צהרים ולילה. לפנות במקום ביום א' בין השעות 14.00—16.00 רח' מבצע קדש 48 בני־ברק כול כישף צמסיון ליוסי להצטייד בתעודת זהות ובילואים.

● שומר 13 שעות ביום לאזור התעשיה בחולון 03-801121/3.

● מסגרים כלליים בנוסים לסגר על סרטי גדול בחולון. — 03-801121/3.

● שומרים באיזור ת"א, פ"ת, צבאי למשמרות בוקר, צהרים, לילה לעבודה קבועה — רמלה, עד גיל 50 אחרי שירות 03-247211/2/3.

שליחים/ות

● שליח/ה לשעות 8—14 רשיון לטוסטוס הכרחי — 03-330881.

● למוסד ציבורי נער עם אופניים לשליחויות ועבודות עזר משרדיות 03-655049 03-653225.

● למשרד רואי חשבון בת"א, דרוש שליח עם קטנוע, שעות העבודה 8.00—16.00, 664561.

● שליח עם/בלי וספה + רשיון יודע אנגלית, 203580.

● דרוש נער לפני צבא לשליחויות במשרד צעיר ודינמי אפשרי + קטנוע — 03-298160/1.

● דרוש נער נמרץ לשליחויות ועבודה בחנות טלפון 284860.

● דרוש נער שליח עם רשיון לטוסטוס, חרוץ ונאמן המסוגל לעבוד בתנאי לחץ, 03-256461 (יהודה).

● למשרדינו שליחים + רשיון קטנוע משכורת גבוהה + עמלות 664261.

● דרוש שליח לחנות חלקי אילוף + רשיון טוסטוס ופורטיה, 376376 376372.

● לחנות תקליטים, נער שליח תל־אביבי, 03-201167 לבני.

לעבודה בטחונית
בחו"ל
דרושים
קציני מילואים
● כישורים נדרשים:—
* גילאי 26-40
* שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים. עדיפות לבעלי נסיון ניהולי
* השכלה תיכונית מלאה לפחות.
* ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפה אירופאית אחרת.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).
התפקיד מתאים גם לקצינים המשתחררים בחודשים נובמבר 85 - מרץ 86
המתאימים ייצאו עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים—שלש בחו"ל בקיץ 86.
המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 עבור א.א. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים ייענו

דרושה
לחברת מסחרית
בשטח
האלקטרוניקה
מזכירה
שליטה מלאה
באנגלית.
מ.ר.ב.ר. בע"מ
ז'בוטינסקי 54 ר"ג,
732824 – 736174

הלוח הכללי
השקלים וגבעתיים

החברה להגנת הטבע
רח' השפלה 4 תל-אביב
דרוש/ה
סגן/סגנית למנהלת החשבונות הראשית
נסיון בעבודה של 5 שנים לפחות.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ומקומות עבודה קודמים: רחוב השפלה 4, תל-אביב מיקוד 66183.

מנהלת מחלקת נשים
דרושה לחנות "טתה"
ברח' דיזנגוף 136 בת"א.
בעלות נסיון בענף הלבשת נשים
יפנו למנהל החנות
טל. 233060

דרוש
איש מכירות
צעיר, נמרץ, משכיל ומנוסה.
רצוי בעל רכב.
לדבקים, תרסיסים וציפויים בתעשיות מתוחכמות.
טלפון: 03-723949

דרושה
מעצבת לבגדיים
בעלת נסיון
להתקשר בשעות עבודה 03-837154 או 03-810059

לחברת כימינטר בע"מ
בהרצליה פיתוח
דרושה
מזכירה
חכישורים:
• דוברת צרפתית
• הדפסה בצרפתית ובעברית.
נא לפנות לטלפונים: 052-540821 052-540883

למפעל מזון גדול
באיזור חיפה
דרוש/ה
טכנולוג מזון
* תואר ראשון בהנדסת מזון/ כמיה/ חקלאות.
לפנות בכתב מנהל כ"א קרית טבעון ת.ד. 1278.

למושב עידן
דרושה
מטפלת
התחלת עבודה מיידית
057-81371

למשרד תכנון
* **מזכירה כתבנית**
למשרה מלאה
רצוי נסיון במעבד תמלילים
* **שרטטת כבישים**
03-248463

בית חולים לווינשטיין – רעננה
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה/ מחשבים
לעבודת מחקר ופיתוח, במעבדה לביומכניקה
בטלפון: 052-451151 לעדויות בין 08.00-12.00 בכתב לת.ד. 3 רעננה.
סודיות מובטחת.

אר-אל
מערכות בקרה בע"מ
לניהול פרוייקט
העוסק בתקשורת בסיבים אופטיים
דרוש
פיזיקאי/מהנדס אלקטרוניקה
לביצוע הפרוייקט נדרש ידע באופטיקה, אלקטרוניקה ותוכנה. כמו-כן נסיון מוכח של 3 שנים לפחות באחד מהתחומים הנ"ל.
בדבר פרטים, נא לפנות לת.ד. 172 יבנה או בטלפון 08-437811 יום פנימי 536 525

לחברה גדולה
דרושה
קלדנית מפעילה
למסופי דאטה פוינט ליום עבודה מלא.
תנאים טובים למתאימה.
לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 20141 ת"א. מיקוד 67210

לחיל האוויר
דרושים
כלכלנים ובוגרי מנהל עסקים
בעלי תואר ראשון או שני לתפקידי קצונה
כישורים נדרשים:
יוצאי צבא, קצינים במילואים או בעלי נתונים מתאימים לקצונה. גיל עד 32.
פרופיל צבאי 65 ומעלה.
מעוניינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ומספר אישי לד.צ.ה – 02348, או לטלפון: 03-234735, 03-693800

דרושים
מורים
להוראת הנהלת חשבונות
בעלי נסיון בהוראה
לעבודה בשעות אחר הצהריים
בפרטים נא לפנות 03-267444

לקונצרן בנייה ציבורי גדול
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים הדרושים:
• הדפסה עברית אנגלית
• ידיעת השפה האנגלית על בוריה – רצוי שפת אם אנגלית
• נסיון בהפעלת מעבד תמלילים
נא להתקשר לטל' 03-827027

רשת חנויות פולגת בע"מ
לחנות פולגת בבית הטקסטיל
רח' קויפמן 2
דרושים
תופרת לתיקונים וחייט לתיקונים
נא לפנות במקום למנהל החנות

למושב מבוסס במצב
כספי איתן
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
הכרחי נסיון קודם במושב ובמחשב.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים נסיון קודם ושמות ממליצים לת.ד. 2165 עפולה.

למכון למחקרי נפט
וגיאופיסיקה
דרוש
בוגר בית ספר מקצועי או יוצא חיל אויר בשטח חשמל או אלקטרוניקה לתפקיד מכשירן שדה
רשיון נהיגה הכרחי.
לפנות למשאבי אנוש –
טל. 03-805122

שרותי הנעה חשמלית (1977) בע"מ
דרושים
* **מכונאים למלגזות הרמה**
עם נסיון (5 שנים לפחות)
* **חשמלאים למלגזות הרמה חשמליות**
03-9611336 03-9612032 מיום א'

למועדון הספר הטוב מיסודה של הוצאת מ. מזרחי
דרושה
מוכרת ספרים
בחנות גדולה ומפוארת בקיאות בספרות
+ נסיון במכירה. אלנבי 106 ת"א.

איש מכירות
לציוד ריתוך
בעל נסיון/רכב חובה
לפנות ת.ד. 32410 תל אביב 61323

למפעל ייצור ושיווק כימיקלים
דרושים
אנשי מכירות
בעלי רכב ונסיון לאזורים: 1. ירושלים 2. חיפה והצפון 3. באר שבע והדרום.
• עמלה גבוהה
• אפשרות למשרה חלקית.
לפנות בטלפון 053-54174 מלבד יום שישי.

לחברת אי.די.אל. בירושלים
דרושים
1. למחלקת מחקר ופיתוח
* **מנהלי פרוייקטים בעלי תואר Ph.D**
בתחומים הבאים:
- מיקרוביולוגיה
- אימונולוגיה
- ביוכימיה
* **עובדות ועובדים למעבדה בכירים בדרגת M.Sc**
בתחומים הבאים:
- אימונולוגיה
- ביוכימיה
2. לאגף ההנהלה
* **מזכירה בכירה** – עברית ואנגלית
נסיון קודם מוכח.
* **עוזר למנהל חשבונות ראשי** סוג ג נסיון קודם מוכח.
5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לשלוח קורות חיים למנהל אנוש בה אדם ת.ד. 5977 ירושלים מיקוד 91054

למפעלים בירושלים דרוש/ה
טכנאי/הנדסאי/מהנדס מכונות
לעבודה במשרד התכנון של מפעל למוצרי פלסטיק.
הדרישות:
• נסיון 2-3 שנים בתעשיה (עדיף בתעשית הפלסטיקה).
• ידיעת השפה העברית על בוריה.
• מגורים בירושלים.
נא לפנות בכתב יד ובפרוט קורות חיים, ונסיון קודם לת.ד. 10285 ירושלים 91101.

קופת חולים מאוחדת
לסניפנו ברמת-גן
דרוש/ה
רופא/ת שיניים לילדים
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף רחוב נתן 6 ר"ג טלפון 734196

דחוף
למסעדה ואולמות אירועים
דרוש
שף מקצועי
עם 10 שנות נסיון במטבח צרפתי כשר.
שכר גבוה!
מתאימים בלבד יפנו לטלפון 03-359087

למושב פארן בערבה
דרושים/ות
1. מטפלת מנוסה לגילאי שנה עד שנתיים
2. קלרקיסט מנוסה
3. עוזר חצרן
טל. 057-81320-1
תנאים טובים למתאימים

למושב בית חנן
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג ד'
בעל/ת נסיון מוכח ויכולת עצמאית בעיבוד נתונים ממוחשב.
תנאים הולמים ומגורים.
נא להתקשר 03-946255 סודיות מובטחת

הלוח הכללי ירושלים
ידיעות אחרונות: הלל 24, טל. 225051
זכר: הלל 16, טל. 231251

אופנועים וקטנועים | משרדים | מחשבים | ניקיון ואחזקה | ציוד בנין | שרותים | מכוניות | ביקוש עבודה | חנויות | עסקים | תוגים | מגרשים | חקלאות | ציוד וקשורת | בריאות | כלי נגינה | בולים | קיט ונופש | ציפוי אמבטיות | תוספי השמנה | חוגי אפיה | דפוי והריה | תריסים

בתי-כנסת | קבלנים | מציאים לחניה | ילדות ובתים | דירות למכירה 4 חדרים ויותר | חיות בית | שידוכים | בריוג | הברויות | דירות למכירה 3-3½ חדרים | דירות 2-2½ חדרים | דירות 1-1½ חדרים | דירות בשכר חודשי | דירות מרוהטות | דירות בדמי מפתח | ביקוש דירות | הצעות עבודה

[illegible]

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר וב"דבר" ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

● בהרצליה הצעירה !!! ב־ התבגוה !!! 120,000 !!! — 052־550666

● קוטג' במצאר בהיגוע, 8 חדרים, אורח סוכה, בריכה, ...03־997884 .03־751714

● בהרצליה פיתוח קוטג' בודד יפה לבכירה, 7 חדרים, במקום יפה, „אלוף". 052־551717 — .052־552754

● בראשל"צ קוטגי 350 מ"ר, 240 מ"ר בגרי סינתי .03־994443

● להשכרה באמסה — וילה יוקרתית, סינגית ובקמה, „רויות אביב" 03־429019 בלורן.

● להשכרה קוטג' חדש, 5 חדרים, בהרצליה הצעירה .052־444959

● ברמת השרון קוטג' 4 + סלון + מרתף ... .471156

● להשכרה — בקריית אונו וילה 6 חדרים — „תיווך גולדי" — .341587

● ברעננה „פרויקט אורנים" בונה קוטג'ים מפוארים ב־ סביבה כפרית. 052־34441 — .052־449881

● ברמת השרון וילה מפוארת להשכרה ... .052־543736

קבלנים מציעים

● חברת בנדיר לבנין בע"מ בנצייה !!! למכירה דירות 4 + דירות גג ברחוב הגיבור האלמוני, יד־אליהו תל־אביב. .829033 ,828636

● ירון יעקב בע"מ : המשך בבנצע 2 דירות, 4 חדרים 120 מ"ר ... .9061921 ,910068

● ברמת השרון, בבנין מפואר, במקום גבוה ושקט, דירות ...

● בנוה־אביבים, מגדלים ... .03־426293

● בהרצליה הצעירה, לבניה ...

● בבאר שבע ...

● קוטגי' בהרצליה פיתוח 8 חדרים + סלון + חכום ... .03־499971

● קוטגים מפוארים ב־170,000 דולר, בתוספת בע"מ במשכנתאות עד 25,000 דולר, „יסקר", טל. .03־426293

● באבן־יהודה וילה מתאימה גם לגבה, 133,000, וקוטג' ... .053־28172

● במושב 30 דונם אדמה ... .053־56565

● באמקה !!! שתי וילות שכנות למכירה לרגל נסיעה !!! ... .428766

● קוטג' בבלי־אלונים הרצליה 3 חדרי שינה וסלון, 03־472461.

● בנבמון וילה בודמשפחתי, חצי דונם, חדשה ומפוארת, טל. .04־938488

● חיגם ! בהצלה, אמקה ותל־ ברוך בשירור טלפוני פרטי, ... .428986

● בבעוות בביאליק רמת־גן בבנין 3 קומות, 6 דירות — דירות 4 מפוארות + בעלית, + דירות גג. .03־318530

● בבבגע דירות 4 חדרים מפוארות מבני ישראל בבני־ברק „א. יצחקי" .254207/8

● בקרן בדירה לדוגמא בפר־ רויקט קסם רמת־גן, רחוב א. בן־אליעזר 46 דירות ... .9.00—14.00 03־761779 .03־769961

● בגבעת שמואל דירות ק"ע + כחסן + חניה. 740160 — .748191

● בבבע ! בוכרון יעקב בבנין „יעקובוביץ" בונה קוטגים מפוארים .03־470652

בתי כנסת

● „השבה, בבית הכנסת הגדול בת"א, אלנבי 110, ...

דירות למכירה

● בהרצליה פיתוח ... .063־90184

ת"א־יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● ברמות צהלה 4 גדולים ... .03־425042 ,03־411161

● בבלי בבניה דירה 4 חד־ רים על בנה ... .03־298361

● בלב תל־אביב 4½ מפוארים, גרוחות ... 615477 —

● 4 חדרים ק"ב רמת־אביב .03־424487

● חברת „אביבי" ... ברחוב ביאליק 155 — רמת־גן. .03־7512203

● בצפון הישן !!! 4½ + גג — בהדר ויצמן !!! 4 „אקרי" טל. .03־442347

● ברמת־אביב דירות 146 מ"ר, דירות גג פרטים ראה בנדור „קבלנים" „אמריקה ישראל ל־ השקעות".

● בכלבים ליד כואיה, ק"ב, 150 מ"ר, 4 כיווני אוויר ... .03־656481 (115,000)

● דירות יוקרה בפארק הירקון ... .03־749215

● בתל־אביב ... .03־424472 03־424584

● בהרצליה פיתוח!!! וילה חדשה מפוארת!!! 052־72878 — .052־556699

● להשכרה וילה בקיסריה ... .03־9223718 ,03־904755

● ליד שיכון דן, בסמטת נולי קניה, קוטג' חדש, 185,000 — .03־481453

● במשמר הירדן ... .494360

ת"א־יפו (המשך)

● בבעלי 3 גדולים, ק"ב — בעלית חייבת להימכר!! — 78,000 — בלבד „לפאק נכסים" .03־424141

● 3 ק"ע, בנוה־אביבים בה־ תנאים, בלי בעלית, 65,000, טל. .03־421231

● בבאות אפקה 3 חדרים ק"ב חזית 69,000 .03־492204

● ברמת־אביב ג' 3 נוף ... 410470

● בבלי !!! בהזדמנות !!! 3½ כרוחות + בעלית, חזית — „בבלי" — 03־450305

1-1½ חדרים

● 1½ יפה פרסר + כיוונים ... 32,000 — 03־397256

● ברמת־אביב ... 450,000 ... 429980

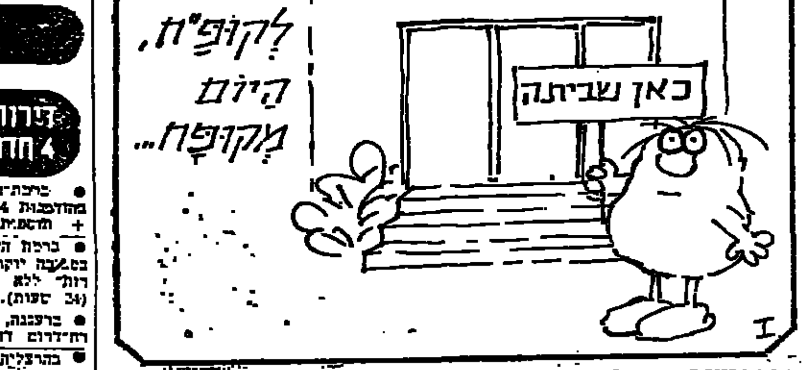

גוש דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● ברמת־אילן 5, ק"א + ארו־ נות + בכבת. 03־352773 ; 03־267972 בעבודה

● בגאות־אפקה 3 חזית, ק"ד .03־481087 63,000 (בלי)

● בבית 4 + שלושה כיווני אוויר, באיזור יוקרתי — .03־9237160

● ברמת גן 4 חדשה, מרכזי ... 03־393224

● בבבעת סבואל, גבעת הב־ רושים 4 + חניה + מעלית ק"ב 03־770740 „ברינוי".

● בבלי ... .03־349453

● בבית 3 ... .03־659053

● בבלי כדאות 3½ עוקית ... .454525 ,464532

● במחנה ... .03־462757

● 4 בבבעתיים 140 מ"ר ק"ד 03־323852 .03־318574

● 4 ברמת־גן מרכזי ושקט + פ"א + חניה ותוספות .03־726239

● בבית 4 גדולים + מרפ־ סות דגל־ראובן, פרס לשבת, .9225661

● רמת־גן 4½ כרוחים ... .729207

● בגבעת־סביון, 4—5 חדרים + שרותים כפולים 03־428511

● בני־ברק ... .03־218894

● 4 יחידים בגבעתיים ובבני־ברק ... .345675

● בעת־אביב ... .03־737496

● בבני־ברק ... .912015 ,787052

● בכפר־סבא 4 ... .9226717

● ברמת־גן 4 + פ.ס. בסו־ ... 03־778646

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● ברמת־אביב 3 + בבית למבורים ולעסק אפשרות בניה .03־419686

● ביד־אליהו 86 מטר עם תוספות ... .660404

● בבני־ברק 3 ... .03־226063 ,03־232511

● בצפון ! 3 — פ"א ק"ע ... .03־226053

איזור השרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● ברמת השרון, אופיסקין, בהזדמנות 4 + פ"א, מפוארת + תוספות. .03־485641

● ברמת השרון, 4, מוקפת, בסביבה יוקרתית !! „יריד דירות" ללא תווך !! 03־491231 (24 שעות).

● ברעננה, 4, (136) ק"ו, מרחב־דרום דחוף ! .052־453035

● בהרצליה הצעירה 4 + גג מפוארת !! פינוי גמיש !! — .052־512768

● ברעננה 5 + עיקרונות כפולים, ק"ב 3, כ.א. .052־32907

● בהרצליה, 4 + דודי"ש + חניה !! ק"ב 78,000 כסודרת ! .052־550243

● ברעננה דוד אלעזר 4 חד־ רים 96 מ"ר בסודרת .03־445812

● בהרצליה 4 חדרים מפוארת ק"ב כרותים כפולים בהזדמנות .052־83766

● בכפר־סבא 4 גדולים ... .052־26980

● בהרצליה הצעירה 5, בבנין .052־553739

● ברעננה 4 ק"ב כסודרת, כרותים כפולים ... .052־28936

● ברמת השרון 5 ... 052־5575־52

● בכפר־סבא, בפרכז, 4 כסו־ דרת 125 מ"ר, 68,000, טלפון .052־32347

● דחוף! ברעננה 5 יפה ק"א לא בשבת .052־452740

● ברעננה 4 בשחרר ק"ע + גג בשבע בסודרת .052־28356

● בהוד השרון 4 מפוארת + טלפון + חדר סוסה ק"א — .052־29478

● ברעננה להמיר החלטה חייבת להימכר 4 + תוספות .052־450079

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● ברמת השרון 3 ... .052־445797

● בכפר סבא 3 חדרים ק"ע ... 052־455967

● ברעננה 3½ ק"ב — 68,000 ... .052־445372

2-2½ חדרים

● ברמת השרון 2 + מרפסת סגורה, + מזגן, ק"ב 40,000 .03־494002

● ברמת השרון בבנין בבניה דירות ...

● בהרצליה 2½ ...

חולון - בת־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בבת־ים כרחי לאור 2, 4 חדרים + גג + כניסה נפרדת לגג .879250

● בבת־ים 4½ ... 85,000 — .03־885082

● בחולון 4 ...

● בחולון, רחוב סירני, בית פרטי, 5 חדרים, 200 מ"ר בנוי. .03־851452 ,03־445812

● בחולון 4½ ק"ב, חזית, 6 דירות + חניה — 105,000 .03־322197 ,03־887328

● בחולון 4, באזור מצויין, 80,000, ק"ב, חניה. .885008

● בבת־ים ...

● קרן היסוד 12 ק. שרת — חולון 4 חדרים 881553 807655

● אלי כהן 18 בת־ים 4 חדרים .881553 5517321

● קריזי קהיר 3 חולון 4½ חדרים 881553 846636

● בהזדמנות מצוינת יוקרתי 6 חדרים בקרית בן גוריון — חולון 300 מ"ר סלפון 9234326 .9222174

● גבעת התחמושת 4 חולון 3 חדרים .881590

● בחולון, 4, מרוחה + תוספות אפשרות למשכנתא .896237 ,846323

● ברמת־הנשיא לזכאים ולמכי־ רה תוספת 3 חדרים ... 36,150 דולר, 4, 42,150 דולר ... .03־869330

● בבת־ים במגדלי ריבירה, ... .03־869330

● בנאות־יהודית חולון 4 + פ"א + מסבח אמריקאי מסודרת .03־891667

● בחולון 4 ברחוב חניה מע־ לית, איזור טוב, .894948

● בבת־ים 4 ברחוב הרשת, חזית, .873590 ,860048

● בחולון, 4 מרכזית ושקטה קומה 7, דרומית, .03־887964

● בהזדמנות בחולון 4 + מר־ פסת + דוד"ש + מעלית, .805740

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בחולון בהזדמנות 4 + פ"א בקרוב־קהיר (160,000) + אריר נות + טלפון. .03־882594

● לשכירה דירה 4 חדר"ב חד־ שה מפוארת בחולון .826638

● בחולון ... 052־552932 86750

● 4 כרוחה, מסודרת + תוספת + סוכה + חניה, .03־866454

● בחולון בהזדמנות באזור יוקרתי 4½ ק"א, ק"ע, טלפון .03־883308

● 4 מפוארות, פ"א, חניה, מטבח כפרי, 120 מ"ר בקרית שרת .892808

● בבאות רחל 4 + כרמורים ק"ד בזי מצלית 881590 .887155

2-2½ חדרים

● בהמפסן 2½, ק"ב, חזית לגינה + דודי"ש, .591181

● בבת־ים 2½ כבלושה 90 מ"ר ק"ד בלי .03־839396

● בבת־ים 2 + הול + כרוכות ק"ע חזית בסודרת .03־580464

● ביוספסל 2½ ק"ד מסודרת + מסבח אמריקאי, טל. .03־382522

● 2 גדולים קרית־קרית 3 קומה ד' .879015

1-1½ חדרים

● בחולון 1½ + הול + טלפון — בשדרות העצמאות בת־ים — .03־471568

● דירת 3 חדרים מרוהטים + דודי"ש + טלפון בחולון — .03־884270

● בחולון 3 מסודרת ק"ב דודי"ש .85228 לא בשבת.

● בבת־ים 3 חדרים במרכז ק"ב מסודרת דודי"ש .860846

● 3 בחולון כרו־קוסקי, 3 כי־ וונים בסידורה. .03־891045

● צאלים 14, גאו רחל חולון 3 חדרים, .888694 ,881590

● בחולון בקרית־שרת 3½, קי"ר מסר ... .801041

● צאלים 18 גאות רחל חולון 3 חדרים .881590 853977

● הרב לוי 3 בת־ים 3 חדרים .5516028 ,881590

● בבת־ים 3 מסודרת ק"ב באנה פראנק 3, 38,000 — .5514956

איזור הדרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בראשל"צ בסביב 4 גדולה מסודרת + בעלית + חניה — .03־947195

● בראשל"צ ... .02־699909 ,03־994254

● בראשל"צ 4 יפה + דודי"ש + פלדלת + טלפון בידי — .03־953007

● בראשל"צ במחבל אסמבויל דירת 4 חדרים, ק"ד פינוי מיד, .051־27364 ,051־24132

● חגית 4 חדרים קרית ב־ ... קרית ראשון .318541

להברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ
דרושים
אנשי בטחון
למתקן אשקלון
בעלי הנתונים:
* בוגרי קורס מכ"ים/קצינים.
* יוצאי יחידה קרבית.
* פרופיל 72 ומעלה.
* בעלי רשיון נהיגה.
אנו מציעים:
– 550,000 שקל נטו ומעלה.
– השתתפות בשכ"ד.
– השתתפות בכלכלה.
נא להתקשר ביום ב' לטלפון:
03־251167 בין השעות 08.00־13.00

הלוח הכללי · ידיעות אחרונות · הלוח הנפוץ ביותר · ראשון ב„דבר" בבוקר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בראשל"צ 4 חדרים מסודרת טלפון 951872, לא בשבת.

● בראשל"צ 4 וחצי חדרים ...

● הזדמנות! ...

● בראשל"צ 4 ברוטשילד קו"א ...

● בהזדמנות! דירות 4 חדרים ...

● ברחובות, 4 מקום ...

● בראשל"צ 4 חדרים ...

● בראשל"צ 3 + קו"א בהדר ...

● בראשל"צ 3 + קו"א ...

דירות למכירה 2-2½ חדרים

● בראשל"צ 2 במערב ... 36,000, 03-956426 ... 03-941019

● ... 4 חדרים בבני-יהודה ... טלפון למבוגרים/משרד 242565

● להשכרה ... 5 חדרים ...

● דירה חדשה ...

דירות בשכר-חודשי

● בגבעתיים שותף — שותפה ... 03-749740 ... 03-310353

● בגבעתיים טלפון ... 03-484559 ...

● בקריית-ראשון 4 ... 03-358911

● ברמת-גן ... 03-415527 ...

● בראשל"צ ... 04-251602

● בגבעת שמואל ... 03-595105

● ... 03-624230 ...

● בגבעת ... 03-650281 ...

● בצפון 4 חדרים + טלפון ...

● ... 08-470603

● 2 + טלפון ... 790355

● ... 03-429018

● ... 03-745312 ...

● ... 03-485085 ...

● ... 03-876260 ...

● ... 03-859083 ...

● ... 03-766994 ...

● ... 03-247423 ...

● ... 052-540887 ...

● ... 052-84087 ...

● ... 052-536808

● ... 08-230754 ... 052-444775

● ... 03-740967 ...

● ... 03-659023 ... 03-652760

● ... 03-457100

● ... 03-829040 ... 03-345006

● ... 03-242045

● ... 888798

● ... 03-746115 ... 03-767687

● ... 03-292616 ... 03-286943

● ... 03-493464 ...

● ... 03-478003

● ... 052-77082

● ... 03-480682 ... 20:00—22:00

● ... 586380 ...

● ... 03-867802

● ... 03-940395

● ... 03-698165

● ... 03-316628

● ... 03-316207 ...

● ... 03-20010

● ... 03-306744 ... 03-381308

דירות מרוהטות

● ... 052-552679

● ... 03-352448 ...

● ... 03-355567 ... 03-324831

● ... 03-257528 ...

● ... 03-749215 ...

● ... 03-341257

● ... 03-286058 ... 03-284872

● ... 03-355485 ...

● ... 865126

● ... 259665 ...

● ... 803743

● ... 03-553459

● ... 03-798115

● ... 03-210456 ...

● ... 03-8352

● ... 03-428049 03-230876

● ... 03-748106 ... 03-750568

● ... 353586

● ... 454202 ... 459556

● ... 052-26001

● ... 03-735422 ...

● ... 418490

● ... 418495

● ... 052-35296

● ... 03-544476

● ... 584363 ...

● ... 03-479614 ...

ביקוש דירות

● ... 03-728346

● ... 918231 ...

● ... 057-79577 ...

דירות בבתי מפתח

● ... 919638 ...

● ... 01-242035 ...

● ... 43,000 ... 03-448561

● ... 743742 ...

● ... 9229664 ...

● ... 03-202128 — 03-201475 ...

● ... 03-835946 ...

● ... 919804 ...

● ... 03-263075 ...

● ... 03-266731

● ... 03-380249

● ... 236740 ...

● ... 03-233744

● ... 03-883448

חדרים מרוהטים

● חדר ברווחה, כניסה נפרדת ...

מכוניות למכירה

● „יעקב מיוליך — „מכוניות ...

● אלגנט, 1979, ... 03-720851 ... 052-455370

● אלגנט 1982, יד ראשונה ... 055-50118

● ג'וניור 1983 יד ראשונה ... 03-709427

● ג'וניור 82, 53,000 ק"מ ... 795979

● אלגנט 1982, 40,000 ... 762444 ... 777850

● אוטוביאנקי 81 ג'וניור ... 490982

● 1979 ... 052-544024

● בגמון! דירות ... 03-233794

● דירת חדר ... 03-241454

● דירה חדשה 3 חדרים ... 0225196

● ... 477850

● ... 392476

● ... 052-85929

● ... 052-550388

● ... 717605

● ... 03-423081

● ... 316492

● ... 744210

● ... 390090 ...

● ... 03-451310

● ... 03-867862 ...

● ... 052-32136 ...

● ... 292908 ...

● ... 03-441784 ...

● ... 03-280078 ...

● ... 245832

● ... 724717

● ... 052-440592 ... 03-9323950

● ... 497194

● ... 03-596304

● ... 763780

● ... 290188

● ... 411675

● ... 460257

● ... 03-314186

● ... 218927 ...

● ... 835367 ... 5514720

● ... 052-446581 ...

● ... 367087

אלפא רומיאו

● ג'י.טי.וי. 2000, 83, יד ראשונה ... 22,000 ... 428942

● סוד 1982 יד ראשונה במצב טוב ... 03-355369

● סוד 1983 ... 236652

● ספרינט 1.3 1983 ... 03-434197

● סוד 83 ... 37,000 ... 418154

● סוד 1978, ... 052-61598

● ג'וניור 1300 1972 ... 7519307 ... 9222294

● אלפא סוד 82 45,000 ... 827624 7515046

● אלפא רומאו ג'וניור 1970, ... 244416

● סוד 82 55,000 ... 584525 430228

● סוד 82 באלפי 38,000 ... 03-9229091

● אלפטה, 1983, 1.8, יד ראשונה, 40,000 ... 052-557926 03-445108

● אלפא-סוד 79 1300 ... 857483

● אלפא סוד 1300 1982 ... 04-246168

● 33 1500 1984 ... 03-480691

● בהזדמנות אלפטה 1.8, 79 ... 451378

אוטוביאנקי

● במצב תשלומים!! דגמי 1986 „באוטוביאנקי רמת-גן" ... 03-720738

● אברט 83, 62,000 ... 08-368399

● ג'וניור 1988 ראשונה 21,000 ... 03-660098 03-862555

● אברט 80, 62,000, ... 03-268395

● אוטוביאנקי 1979 ראשונה ... 03-423058

● אוטוביאנקי ג'וניור 1982 ראשונה ... 27,000 ... 03-880846

● ... 1928 ... 03-358977 ... 03-346526

● אוטוביאנקי 88 יד שניה ... 26,000 ... 296775 ... 766054

● אוטוביאנקי ... 1979 ... 9225365/9 ...

● ג'וניור 1981 ... 03-913016 — 03-883619 ...

● ... 08-236605

● ג'וניור 1983 49,000 ... 8,000,000.— ... 03-916946

● אלגנט 1979 יד ראשונה ... 59,000 ... 841938 846322

● אוטוביאנקי 1983 ... 707061 ...

● ... 743685

● ... 03-865906

● אלגנט 1975 ... 2,800,000 ... 03-923535 ... 03-587496

● 1978 ... 03-9230147 ... 03-262302

● ... 052-85657

● ... 03-748723

● ג'וניור 1984 ... 03-672320

● לאוטוביאנקי ... 1986 ... 052-543538

● ג'וניור 1985 ... 11,000 ... 03-386081

● 1982 יד ראשונה ... 50,000 ... 03-762178

● ג'וניור 1985 ... 03-652817 ... 03-496411

● אוטוביאנקי ג'וניור 1983 ... 063-89049 ... 063-65428

● ג'וניור 79 ... 341264 ...

● אל.אקס. ... 19,000 ... 03-873804 ... 03-9614203

● אוטוביאנקי ג'וניור 79 ... 5511431

● אוטוביאנקי 79 יד ראשונה 3500 ... 37,600 ... 415412

● ג'וניור 1985 ... 90,000 ... 762345 ... 775599

● ג'וניור 81 ... 64,000 ... 482679 ...

● אוטוביאנקי ... 79 ... 08-228111/663

● אוטוביאנקי 1984 ... 03-378723

● ... 03-888781 ...

● ג'וניור 1981 ... 03-373251 ... 03-840423

● ג'וניור 1984 ... 20,000 ... 052-27572

● ג'וניור 80 ... 03-720219 ... 03-737202

● אוטוביאנקי ... 063-39925 ...

● ג'וניור 1985 ... 03-831824 ... 03-876273

● אוטוביאנקי 1984 ... 03-586798 03-827222

● אברט 79 ... 03-245798 ...

● ג'וניור 83 ... 063-65428 ...

● אוטוביאנקי ... 9223407 ...

● אוטוביאנקי 81 ... 03-237064 03-249347 ...

● 1979 ... 72,000 ... 052-70701

● אוטוביאנקי ג'וניור 1979, ... 5,300,000 ... 052-554756

אמריקניות

● אולדסמוביל קטלס סיירה 79, ... 721297 ... 15,000,000 ... 03-739668

● אולדסמוביל דלתא 88, ... 812762 ...

● שברולט ... 1974 ... 04-936581 ... 04-931601

● בהזדמנות שברולט 2460, 1980, ... 04-923867

● ביואיק 81 ... 24,000,000 ... 052-450294

● שברולט ... 80 ... 03-481154 03-724674

● ... 03-210281 ... 03-9223472

● ביואיק סקילרק 81 ... 03-353387

● שברולט 1975 ... 1981 ... 03-751354

● ... 1983 ... 23,000 ... 03-951168

● ... 77 ... 03-378723

● ... 76 ... 603 ...

● ... 73 ... 75 ... 03-310386

● שברולט, 2500, 1980 ... 03-445692 03-441285

● ... 1971 ... 1500 ... 716119

● ... 053-558134 052-550757

● אולדסמוביל ... 4, 83 ... 12,000 ... 03-336746

● ביואיק סקיילרק 1979 ... 12,500,000 ... 03-335373 ... 03-334314

● ... 79 ... 97,000 ... 03-950175 ... 03-945030

● שברולט ... 1976 ... 03-493318

● ... 1983 6000 ... 052-77284

● שברולט ... 1979 ... 03-834936

● ... 55,000 1981 ... 08-237974

● שברולט סייטיישן 1980, ... 052-25133

אאודי

● אאודי 80 ג'י.אל. ... 055-52011

● 80 ... 13,075 ... 03-884291 ... 03-708136

● אאודי 80 ... 37,000 1600 ... 03-831906

● 80 ... 1600 1982 ... 74,000 ... 04-593142

● 80 ... 1980 ... 55,000 ... 03-445004

● 80 63/80 1600 ... 42,000 ... 02-415551 03-915693

● אאודי 80 1981 1600 ... 417251 ... 85,000

● ... 79 ... 03-410145

● 80 — 83 ... 03-590965 ...

● 1983 80 ... 1600 ... 30,000 ... 03-251667

● 80 1982 ... 60,000 ... 903171 730707 ...

● ... 14,600 84 ... 052-73976

● 80 1984 ... 30,000 ... 065-78217

● 80 ג'י.אל.אס. 1981 ... 03-745736

● 80 1983 1600 ... 03-948270

● אאודי 80 ג'י.אל.אס. 1975 ... 03-959922 ... 953227

● בהזדמנות ... 90, 1600, ... 03-747745 1983 ... 02-823759

● אאודי 80, 1983 ... 03-837744 ... 1600

● ... 100, 1981 ... 1600, ... 03-899007

● 100 — 1600 — 1976 ... 03-595224

● אאודי 80 ... 1985 ... 18,000 ... 03-440735

● ... 100 ... 1200 ... 1983 ... 03-786022 ...

● ... 80, 1985 ... 1986 ... 03-333858 03-235667

● ... 80 ... 1983 1300 ... 053-27680

● 80 1985 ... 2,000 ... 9227697

● ... 83 ... 44,000 ... 03-9320808

● ... 10, 71 ... 03-338351

● ... 1973 ... 80 1609 ... 052-21106 052-21954

● 80, 1300, 1982, 257,000 ... 03-422074

● 80, 82, 1600 ... 19,000 ... 340943

● 80, 84, 160 ... 13,000 ... 476564

● ... 80 ... 81 ... 256650

● 80, 1981, ... 03-267044 ...

● 80 1981 1600 ... 03-417196 ...

● ... 03-597121 ...

● ... 1566 ... 03-519914 ...

● ... 80 ... 1985 ... 03-672437

● ... 1985 ... 052-77979 ...

● אאודי 80 ... 1981 ... 17,000 ... 03-395757

● אאודי 10 77 ... 793149

ג'יפים

● ג'יפ כ.ג'י.7, 1980 ... 6 צילינדר ... 12,000,000.— ... 051-27364

● ג'יפ ארוך 1976 ... 945628

● ג'יפ קצר 1973 ... 055-51095

● ... 1984 ... 21,000 ... 065-52880

● ... 84 16,000 ... 03-454223 03-493804 9500

● ג'יפ ... 1965 ... 8,000,000 ... 052-81687

● ג'יפים ... 08-473074 ...

● ג'יפ ארוך 82 ... 087-50259 ...

● ג'יפ 4 ... 1982 ... 063-83141 ... 053-83220

דיהטסו

● במצב תשלומים!!! דגמי 1986 „בדיהטסו רמת-גן" ... 03-720738

● שרמנט 1000 1984 ... 39,000 ... 03-227619 ... 13,900,000.—

● ... 83 ... 16,000 ... 03-337090

● בהזדמנות ... 1300 ... 83 ... 03-847022

● שרייד 85 ... 11,000 ... 063-89049

● שרמנט 1300 ... 1985 ... 5000 ... 806503

● שרמנט 82 ... 052-33141 03-324161

● ... 1000, 1983 ... 03-834926

● בהזדמנות ... 1000 83, 5 ... 03-594355

● ... 1000 ... 20,000 ... 892127

● דיהטסו 1000 ... 1984, ... 052-551269 03-625854

● ... 1982 ... 47,000 ... 05-846486

● ... 1300 83 ... 03-957372

● ... 85 ... 12,000 ... 052-33956 14,250,000.— ... 052-2526

● ... 1986 ... 052-543875

וולבו

● 245 אל. ... 77 ... 052-29911

● 245 ג'י.אל. 81 (2000) ... 03-957687

● 1982 די.אל. ... 03-821881 ...

● ... 244 1979 ... 03-996786

● 345 ג'י.אל. 1981 ... 03-244212

● 240 ג'י.אל. 1983 ... 03-740626 ...

● ... 244 1984 ... 80,000 ... 04-710515

● ... 83 ... 25,000 ... 449352

● ... 1981 ... 245 ... 779755 ...

● 240 ... 83 ... 04-733341

● ... 1975 ... 419645 ...

● ... 1980 ... 740923 ... 746722

● 345 ... 1980 ... 57,000 ... 052-543274 ... 03-653789

● 345 ... 1980 ... 20,000 ... 03-415881

● ... 1982 ... 856533 831868

● ... 79 ... 60,000 ... 03-948726 03-941114 ... 02-536935

● 245/200 1983 ... 053-38797 ...

● 83, 2000, ... 08-249548 ... 057-75873

● 245 ... 1981 ... 80,000 ... 03-340805 ...

● 340/340 ... 1984 ... 23,000 ... 052-59935

● 144 ... 1968, ... 775428 ... 769024

● ... 1983 ... 345, 1982 ... 03-265695

● ... 1973 144 ... 49,000 ... 03-421625

● 244 1978 ... 08-475550

● ... 345 ... 82 ... 20,000 ... 055-81256 055-81313 ... 055-82319

● 83 ... 2000 ... 067-96505 ...

● ... 1978 ... 740257 ... 9711549

אוסטין

● ... 83 ... 561578 939355

● ... 1300 1983 ... 052-443821 ...

● ... 1000 83 ... 03-594153 ...

● 1984 1300 ... 03-363732 ...

● ... 052-22520 ...

ב.מ.וו.

● בהזדמנות ... ב.מ.וו. 315 1985 ... 03-724560

● ... 1982 315 ... 03-444390 ...

● 316 ... 1982 ... 55,000 ... 03-341585

● 315 1983 ... 26,000 ... 03-310526

● 316 83 ... 411441 ...

● ... 1982 316 ... 052-77838 ...

● ... 1969 ... 1982 ... 834442

● ... 316 63 ... 59159C ...

● 3.5 ... 83 ... 03-479548 ...

● 316, ... 1978, ... 03-399243

● 316 1982, ... 41,000 ... 052-31106 ... 052-35697

● 1502, 77, ... 8,000,000 ... 03-450691

● ב.מ.וו. 1975, ... 595751 ...

● ... 1602, 1971 ... 2,400 ... 03-363411

● 315 1932, ... 771426 ...

● 315, 83, ... 37,000 ... 03-9220818 — 03-724079

● 316 1800, 1982, ... 03-857284

● 316, 1993, ... 03-315993

● 316, 1982, ... 78,000 ... 08-456356

● ב.מ.וו. 316, 1993, ... 656341 ... 653498

● 316, ... 1985 ... 04-335938

● בהזדמנות! 316 ... 1982 ... 03-701634 ... 03-731487 03-700835

● 316 ... 1936 ... 052-72574 03-230337

● 318 ... 1955 ... 03-242008 ... 052-72574

● 316 ... 1985, ... 03-393592

● ... 1973, 2002 ... 835132

● 520, 1976 ... 052-443036

● 316 ... 1800, 81, ... 03-994023 ... 03-939820

● 520, 1982, ... 03-336432 ... 741425

● 316, 1984 ... 04-245013 — 85

● ב.מ.וו. 316 1800 1983 ... 35,000 ... 052-445339

סטנדרד (מכוניות שונות)

● פיז'ו 504 1982 65,000 ק"מ ... 052-34858

● פיאט פולוניז 1984, ... 052-5-80875

● טנדר טויוטה 1981 + ארגז ... 724804

● טנדר פיז'ו 404 75 ... 03-370489 03-625664

● אוטוביאנקי 72 ... 052-24014

● טנדר הונדה 1979, ... 03-959798

● טנדר פורד 1978 ... 907638 9233894

● טנדר פורד 78 + ארגז ... 5586548 ... 5513854

● טנדר פיז'ו 404 1972 ... 052-454201 052-451623

● פיז'ו טנדר 404 1977 1979 ... 838900

● פיז'ו טנדר 504 1982 ... 067-93531 067-93096

● טנדר ... 1800 83, ... 60,000 ... 03-999820 ... 03-994023

● פולקסוגן דיזל 1983 13,000 ... 063-88631 063-88747

● טנדר 404 1978 ... 051-26452 ...

● טנדר שברולט 20 1974 ... 055-54045

● פיז'ו 504 1982 65,000 ... 057-85170

● 79 ... 404, ... 878815 591746

● טויוטה 84 ... 280974 ... 953482

● ג'יפ 1978 ... 03-26087

● ... 1970—1508 ... 2800 ... 03-5963

● ... 03-995013

● הורייזן אל.אקס. 1980 ... 8,400,000.— ... 03-996068

● ... 1982 ... 46,000 ... 08-470303

טנדרים

● טנדר פיז'ו 1977 — ארגז ... 03-857587

● טלבוט 1100 82 ... 03-495893 03-313364

● טנדר פולקסווגן 1970 ... 03-9030259

● טנדר פורד ... 1600, 1979 ... 055-51786 ... 055-5255

● ... 404 1979 ... 08-439884

● ... 1973 200 ... 052-26988 050-36333

● ... 504 1981 ... 03-880179

● ... 504 1985 ... 58,000 ... 03-373.94

● פיז'ו 504 82 ... 13,000,000.— ... 057-82191

● פולקסוגן ... 1976 1970 ... 824055 824924

● ... 1514 ...

● 71 ... 414 ... 08-457148

● ... 1800, 1981, ... 067-67054

● טנדר פיז'ו 404 ... 1977 ... 806839 806272

● פיז'ו 504 1985 ... 10,000 ... 372138 ...

● ... 1978, ... 03-886619 ...

● ... 1962 ... 03-261520

● ... 504 1983 ... 063-33314 063-36238

● טוסאנו ... 1984 1600 ... 03-490685 ... 063-22713

● ... 404 1974 ... 052-25753 052-21451

● ... 404 1980 ... 768016

● ... 1100 ... 03-228631

לנציה

● דלתא 83 ראשונה ... 03-941441

● לנציה בטה ... 1600, ... 83 ... 04-388132 ... 04-962211 ... 8.00-16.00

● לנציה 77 ... 08-464939

● דלתא 1300 1982 ... 051-884803

● פריזמה 1800 1984 ראשונה ... 052-546466

● לנציה דלתא 1982 58,000 ... 948158

● לנציה 1300 1982 ... 47,000 ... 03-493343

● ... 1975 1400 ... 1600 ... 08-236343

● דלתא 1300 1982 ... 312806

● פריזמה 84 1500 11,000 ... 03-474692

● לנציה ... 1300 1988 ... 9227050

טלבוט

● טלבוט סולרה 1983 ... 03-991889 ... 03-991572

● טלבוט הורייזן 80 40,000 ... 834277 ... 17.00 ... 263989

● ... 1100 1981 ... 052-31343 ... 052-55531

● הורייזן 1.3 1982 ... 03-886934

● ... 1300, 1980 ... 50,000 ... 052-29478 7,200,000.—

ווקסהול

● ווקסהול ויוה סייטון ... 72 ... 03-716805

● ... 78 ... 065-88494

● ויוה 1300 1977 ... 4 ... 052-596607

● סייטון 83, די.אל. ... 240 ... 03-782771

● 83, 2000 ... 08-492089 ... 08-450848

● בהזדמנות, 224, 1982, ... 03-9228599

● ... 244, 1976, ... 08-233295 ... 08-230041

● וולבו סטיישן 83, ... 33,000 ... 03-716746

● סטיישן ... 1973, ... 170,000 ... 03-356438

● 244, 1978, ... 03-419098

● סטיישן 1974 ... 7,200,000 ... 03-770501

● ... 244, 1933, ... 03-885206

● ... 1978 ... 03-416743

● 1983, ... 03-315210

● 244, 1978, ... 80,000 ... 03-491417

● 144, ... 1971, ... 052-78332

● ... 1983, ... 30,000 ... 03-648105 03-855353

● סטיישן 1983, ... 08-476153 ... 08-453113

● ... 82, ... 063-77804

● ... 144, ... 03-854908

● ... 245 ... 1979, ... 052-554005 ... 052-81847

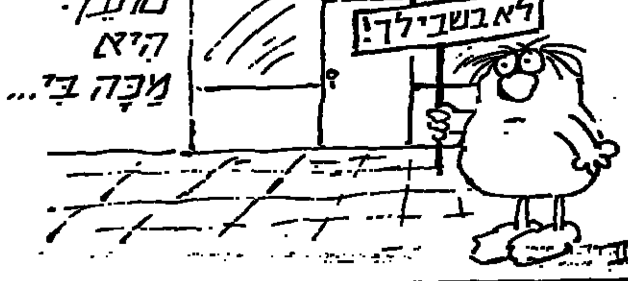

ORS שרותי כוח אדם
דרושים

לאו.אר.אס. תל-אביב
מחווטות / מלחימות
בעלות נסיון להרכבת רכיבים אלקטרוניים
בעלות נסיון מודפסים
ומעגלים לוד, פתח-תקוה, ת"א, חולון, רמת השרון.
לאזורים לוד, האויר.
* יוצאות חיל האויר.
* ידע בקריאת שרטוטים.
* הלחמה בעזרת מיקרוסקופ.

חמ"מ
יוצאי חיל האויר.
* אלקטרונאים
בעלי רקע באוירונאוטיקה ובמערכות מכ"מ.
* אלקטרונאים קונבנציונאלים
* כרסמים מכונות.
שרטטי מכונות.
* בעלי ידע באיזומטריה.
יוצאי יחידות קרביות.
* בעלי 11 שנות לימוד לפחות לעבודה כמפקח
באיזור חולון.
טל. 03-285261, 290372-3
או.אר.אס כיכר נמיר 134 ת"א

לאו.אר.אס ירושלים
למוסדות ציבור גדולים או בבתי מלון.
* שף
נסיון במוסדות ציבור
* סגן מנהל מטבח
רצוי בוגר תדמור.
* טבחים
סוג 2 של משרד העבודה.
* תנאים מעולים למועמד המתאים.
טל. 242152, 242159 02-
או.אר.אס. רחוב אבן ישראל 5, ירושלים
ORS שרותי כוח אדם

למשרד מהנדסים
בסביון
דרושה
מזכירה
עברית/אנגלית
* ידע בעבוד
תמלילים והנה"ח
שעות העבודה
10.00—17.00
יום ו' 8.00—13.00
לפנות ת.ד. 68 סביון
56915

דרושים:
רוקחים צעירים
לבתי המרקחת ברמת
אביב ופתח תקוה
קידום מובטח למתאימים
נא לצלצל 03-113738 ת"א • 03-900055 בפ"ת

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

משאיות

מיני מינור

מרצדס

סובארו

פולקסווגן

פורד

פיאט

פיזו

סימקה-קרייזלר

סוזוקי

סיאט

סוסיתא

סיטרואן

דרושים

למפעל באזור פתח־תקוה
דרוש
מהנדס מכירות בכיר

הכישורים הדרושים:
- ★ מהנדס מכונות בעל 5 שנות נסיון לפחות.
- ★ נסיון בתכנון מכונות ומערכות שינוע / עגורנים.
- ★ יכולת גיבוש פתרונות שינוע כוללים.
- ★ תקשורת בין אישית טובה וכושר ניהול מו"מ.

תנאים טובים למועמד המתאים

המתאימים בלבד מתבקשים לפנות בכתב יד תוך פרוט נסיון מקצועי אל ת.ד. 3016 פ"ת 49517

— סודיות מובטחת —

חיד־עור 81 בע"מ
דרושה לנו
תדמנית
עם נסיון
תנאים טובים למועמדים המתאימים
.אנו עובדים 5 ימים בשבוע
נא לפנות למחלקת כח־אדם ת.ד. 16 מגדל העמק 10550 או טלפון 065-40630

IPL
אינטרפרם מעבדות בע"מ

חברתנו מפתחת מוצרים חדשניים בתחום הרפואה בשיטות ביוטכנולוגיות והינה חלק מקבוצת החברות הבינלאומיות Ares-Serono

מניות החברה נסחרות בבורסה של ניו־יורק מעבר לדלפק.

דרושים:

• מנהל אחזקה
המועמד המתאים יהיה מהנדס מכונות בעל נסיון בנושא האחזקה בתעשיה הפרמצבטית או הכימית. במסגרת תפקידו יהיה אחראי גם על נושא אחזקה מונעת במפעל המנוהל עפ"י תקני יצור אמריקאיים.
הכישורים:
- יכולת נהול משרד טכני.
- כושר ניהול צוות עובדים.

• מזכירה בכירה
לסמנכ"ל הכספים והאדמיניסטרציה
המועמדת המתאימה תהיה בעלת נסיון בנהול משרד ויחסי אנוש טובים.
הכישורים:
- שפת אם, אנגלית.
- נהול תכתובת עצמאית וידע בקצרנות
- הדפסה שוטפת והכרת מעבד תמלילים
- נסיון בהפעלת טלקס
- ידיעת עברית, יתרון

משרה מלאה • 5 ימי עבודה 8.00-17:00 • מגורים באזור רחובות • סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים: אינטרפרם מעבדות בע"מ, מח' כח אדם, קרית ויצמן נס ציונה 76110

למפעל מזון באזור המרכז
דרוש
משנה למנהל אחזקה
בוגר בי"ס מקצועי בחשמל/קרור. גיל 25-35. התמצאות במכונאות והידראוליקה
נא לפרט בכתב קורות חיים לת.ד. 40 בית דגן לידי ת.י. מיקוד 50250

שרד מעגלים בכיר
בעל ניסיון בעריכת מעגלים אנלוגיים ודיגיטלים, ניסיון במערכת ממוחשבת — יתרון ת.ד. 1334 ת"א 31146/5

לתוון "רוזי"
דרושים
מתווכים
בעלי ניסיון
+ רכב
03-284432

למפעל תעשייתי גדול
באזור אשדוד אשקלון

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

הכישורים הדרושים:
* נסיון של 3 שנים לפחות
* בקיאות במערכות ממוכנות
* יכולת ניהול צוות עובדים

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב־יד לת.ד. 29836 תל־אביב

מפעלי ניר
אמריקאיים ישראליים בע"מ

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

דרוש

מנהל חשבונות מנוסה

ליחידת אשראי וגביה

הכישורים הדרושים:
סוג ג' או ד' בהנהלת חשבונות, הבנה מסחרית ונסיון בעבודה של 5 שנים לפחות

* * *

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם, אל מנהל המנגנון, ת.ד. 142 חדרה
— סודיות מובטחת —

לחברת אופנה ידועה

דרושה

אשה לנהל חנות אופנה

יידע וטעם טוב באופנה
עם אפשרות להשקעה

טל: 03-7514702

לחברה מסחרית בת"א

דרוש/ה

פקיד/ה

הכישורים הנדרשים:
* בוגר/ת 12 שנות לימוד
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית כולל הדפסה
* נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים

נא לפנות לטלפון 03-640162
למר י. נאמן בין השעות 07.30—12.00.

לסניפנו בחיפה

חברה ישראלית לאוטומובילים בע"מ

דרוש

מכונאי טרקטורים

כישורים:
* הסמכה כמכונאי טרקטורים.
* נסיון מעשי של 3 שנים לפחות.
* השכלה מקצועית במיכון חקלאי רצויה
* מקום העבודה בחיפה.
* על המועמד לגור באזור חיפה.

מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 9783 חיפה או לטלפון 04-531171
סודיות מובטחת.

למפעל טקסטיל (טריקו) באיזור תל־אביב

דרוש

מנהל ייצור

עם נסיון קודם

לפנות בפירוט קורות חיים בכתב יד ת.ד. 568 תל־אביב 61004
עבור מנהל ייצור

ארקו בקרה אלקטרונית בע"מ

* **מהנדס/ת אלקטרוניקה**
  – ניסיון במקרופרוצסור, אלקטרוניקה אנלוגית וספרתית
* **שרטט/ת** אלקטרוניקה ומכונות
* **בוגרי ב"ס מקצועי**
  למח' זיווד ועיבוד שבבי.
* **מפעיל מכונת הזרקה**
  לחומרים פלאסטיים

נא לפנות בטלפון 03-821282-3-4
03-9614666-7-8-9
או לכתובת ת.ד. 8600 תל אביב 61084

למוסד ציבורי לביקורת

דרושה

קלדנית־כתבנית

בעלת ידע ונסיון בתוכנת "אלף־בית" לעיבוד תמלילים ועבודה במחשב IBM/P.C.

נא לפנות בכתב ל־"משרד המבקר" ת.ד. 16250 תל־אביב 62098
בציון קורות חיים, עד תאריך 15.11.85

לחברה לשיווק ציוד טכני וחשמלי

דרוש:

מנכ"ל

מהנדס חשמל או מכונות

שליטה באנגלית רצוי שפה נוספת
לפנות בכתב לת.ד. 8599 ת"א (61084)

דרוש/ה

מרכז/ת תוכנית הורי"ם – העשרה וטיפוח מראשית החיים

התפקיד כרוך בארגון, ניהול, בהדרכה ובהפעלה של תוכנית הורי"ם ברחבי הארץ

הכישורים הדרושים:
אקדמאי/ת. עדיפות לבעל/ת תואר בחינוך או בפסיכולוגיה של הגיל הרך.
בו נסיון בניהול ובארגון מערכת חינוכית רצוי בתחום הגיל הרך
כמו כן נדרשת נכונות לעבודה כרוכה לא שגרתיות וכן רשיון נהיגה ועבודה על רכב.

נא לפנות בצירוף תעודות והמלצות מתאימות עד לתאריך 24.11.85 לפי הכתובת מתנ"ס פרדס כץ, אברבנל 60 בני־ברק 51284 עבור משרת תוכנית הורי"ם

לחברת בניה ארצית

דרושה

כתבנית מעולה

בעלת נסיון בהפעלת מעבד תמלילים י.ב.מ פי.סי תוכנה "וורדמיל"

מקום עבודה צפון ת"א
שעות עבודה גמישות.

נא לפנות טלפון 443181 452068

ס נ ו

מפעלי ברונוס בע"מ כפר המדינה ת"א

דרושה

פקידה למחלקת יבוא

* בעלת נסיון
* ידיעת השפה האנגלית והדפסה הכרחית

למעוניינים נא לפנות לגברת סימון
03-454186

לחברת בניה ארצית

דרושים

1) **מנהל/ת חשבונות סוג 2**
למחלקת ספקים/לקוחות
בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות
2) **מנהל/ת חשבונות סוג 2**
(נסיון לא הכרחי)

מקום עבודה צפון ת"א.
נא לפנות טלפון 03-463248 בשעות העבודה.

הבונים

דרוש

במפעל החדש ההולך ומוקם באזור התעשיה ראש פינה חצור

חשמלאי תעשייתי

(רצוי עם אישור מתח גבוהה)

לתפקיד חשמלאי בכיר במפעל

* *

נא לפנות לטלפון 069-32911

שרותי יעוץ מנהלי (ס.ח.צ.) בע"מ

דרושים ללקוחותינו:

1. מנהל כספים - אשדוד
מנהל מוסמך לכל הכספים במפעל שרוב תוצרתו מיועדת ליצוא.
אפשרות לחצי יום - 5 ימי עבודה בשבוע.
דרוש נסיון מתאים.

2. חשב/מנהל
– נהול הכספים של החברה
– נהול מערכת החשבונות הממוחשבת
– נהול מערכות תמחיר ובקרת עלויות
דרושה השכלה פורמלית בראיית חשבון או מנהל עסקים בנוסף לחשבונאות. נסיון בתפקיד מקביל במפעל תעשייתי ייצוא.
ידיעת עברית ואנגלית
מקום העבודה – אשדוד

לפנות בכתב לחברה בצרוף קורות חיים לפי ת.ד. 409 תל־אביב בציון מספר המשרה.
סודיות מלאה מובטחת. כל פניה תענה

לפרוייקט חדשני
בתחום קידום הייצוא

דרושים אנשי שיווק

* בעלי נסיון במכירות למנהלי החברות המובילות בישראל.
* הכרת בעיות קידום הייצוא ונסיון במכירת פרסום — יתרון.
* בעלי רכב.

נא לפנות החל מיום א' לחברת קרידוס
03-661128/9

לרשת שיווק ארצית
בענף הריהוט

דרוש

מוכר בחנות

באזור חיפה

נא לכתוב בכתב יד ולצרף קורות חיים ונסיון לת.ד. 2047 רחובות 76-120.

דרוש

יועץ לניירות ערך

בעל ניסיון של לפחות 1 שנים.

תינתן עדיפות לבעל השכלה־אקדמאית ובעל רישיון לבעל בבורסה.

נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 1011 ת"א מיקוד 61101

מנהל טכני

לשרות מכונות צילום מסמכים

לניהול, ארגון ופיתוח. נסיון הכרחי, תנאים טובים למועמד המתאים.

לפנות בפרטים בכתב יד לת.ד. 22432 תל־אביב מיקוד 61223.

סודיות מובטחת

לחברה מסחרית
בתל־אביב בשיווק
בשר
דרושים

1) **מחסנאי**
עם נסיון בניהול מחסן ומלאי ממוחשב – משרה מלאה

2) **קופאי**
למחלקת הנהלת חשבונות עם נסיון וידע במערכת ממוחשבת – משרה חלקית – 6 שעות

3) **קופאי/ת**
לחנות המפעל עם ידע ונסיון בקופה רושמת – משרה מלאה

לפנות למשרד טלפון 03-833465/6

דרושים:
לענף הנדל"ן

1. **סוכני מכירות**
* בעלי הופעה נאה.
* עד גיל 40
* בעלי רכב פרטי
* ידיעת שפות זרות - יתרון
* רצוי בעלי רקע שיווקי

2. **מזכירות בכירות**
* הופעה נאה.
* עד גיל 40
* נסיון בניהול וארגון משרד
* ידיעת שפות זרות - יתרון.

טלפון 426293
החל מיום א' 10.11.85

לבנק משכנתאות באזור ת"א

דרוש

עובד לביצוע הלוואות וגביה

השכלה אקדמאית מלאה או חלקית
רצוי נסיון קודם.

לפנות בכתב לת.ד. 29050 ת"א

דרוש
פקיד יצוא
חרוץ ואחראי
עברית
אנגלית־חובה
לפנות בכתב בפרטים מלאים ת.ד. 24 בית־דגן.

לחברת מהנדסים
עבודות עפר וכבישים
דרוש
שרטט/ת
טכנאי/ת
לפנות טל: 03-233097

לאלפא גת מחשבים ותקשורת

דרוש:

טכנאי ל- I.B.M PC

רק בעלי ניסיון של שנתיים בנושא נא להתקשר לטלפון 03-284743 (שרי)

לגמא בטחון (1985) בע"מ

דרושים:

קציני/ות בטחון
(מתאים לסטודנטים)

בודקים בטחוניים
(מתאים לפנסיונרים)

לאזור המרכז, ירושלים וכ"ש עבודה במשמרות. אין צורך בנסיון קודם
להתקשר מיום א' 03-451628

לחברה גדולה ומבוססת
בענף השכרת רכב

דרושים

1. **מנהל סניף**
2. **סגן־מנהל מח' מכירות**

הכישורים הדרושים:
1. ידע ונסיון בענף התיירות הנכנסת ו/או מלונאות — הכרחי
2. הכרת השוק העסקי
3. ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית
4. נכונות לעבודה קשה
5. רשיון נהיגה

— תנאים טובים למועמדים המתאימים —
— סודיות מובטחת —

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20239 תל־אביב מיקוד 61 201 עבור "משרה".

לחברה ארצית לשיווק
חומרי חשמל וציוד מיתוג

איש מכירות בכיר

לאזור המרכז

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33263 תל־אביב עבור מס' 186 סודיות מובטחת

הלוח הכללי — חיפה והצפון

הרצליה 1
ידיעות אחרונות: 510291 — 210292
דבר: הנביאים 21, טל. 642111

Classified section headings: בן זוג · בת זוג · שוק המציאות · הברויות · שידוכים · חליפי רכב השומשים · ביקוש רכב · בתי"ס לנהיגה · אופנועים וקטנועים · רנו · וילות ובתים · דירות למכירה 4 חדרים ויותר · הצעות עבודה · דירות למכירה 3-3½ חדרים · 2-2½ חדרים · דירות בשכר חודשי · מכוניות · מכונות כתיבה · טרקטורים · שידוכים · עסקים · באר־שבע · וילות ובתים · דירות · רהיטים · אשדוד · דירות · נתניה · דירות

לתעשיה הצבאית חיפה

דרושים/ות

* **מהנדס/ הנדסאי/ טכנאי מכונות**
לתכנון ותכנות מכשירים וסידרי פעולות במחלקת עיבוד שבבי של מוצרים תעופתיים
הכישורים הדרושים:
– נסיון קודם בעבודה דומה (במכונות בעלות פיקוד C.N.C)
– ידיעת השפה האנגלית.

* **מהנדס מכונות**
לתפקיד מהנדס ריתוך
רצוי נסיון מוקדם של לפחות 5 שנים בריתוך ידני ואוטומטי של מתכות שונות ובעיקר אלומיניום.
– דרושה ידיעת השפה האנגלית.

* **מהנדסי מכונות**
לתכנון וריכוז פרוייקטים בייצור
בעלי נסיון של 8-10 שנים בנושא עיבוד שבבי וחישול.
למהנדסים שריכזו נושאי תיב"ם - יתרון.

* **הנדסאי/ טכנאי**
בוגר בי"ס מקצועי
לפיקוח טכני וקביעת תהליכים לריתוך ידני ואוטומטי של מתכות בעיקר אלומיניום בשיטות TIG ו־MIG של מוצרים תעופתיים.
הכישורים הדרושים:
– נסיון מוקדם של 3 שנים
– ידיעת השפה האנגלית רצויה

* **מהנדס/ הנדסאי אלקטרוניקה**
לתחזוקת מתקני C.N.C בייצור
רצוי נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה.
– דרוש ידע באנגלית.

המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים (ומס' טלפון להתקשרות) לת.ד. 437 חיפה מיקוד: 31003
סודיות מובטחת

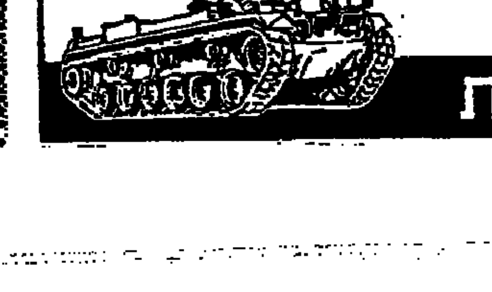

התעשיה הצבאית

דרושה

מזכירה מקצועית מעולה

בעלת ידע נרחב ונסיון בכל ענפי הביטוח
טל. 03-611816

לבית אופנה ידוע
דרוש
סוכן שעובד עם רשתות
טלפון 03-655584

דרושים
עובדי מחסן
א – רשיון נהיגה
ב – רקע טכני
ג – עד גיל 30
ד – לאחר שירות צבאי

להתקשר 332712
374756 332693
לאבנר או שלמה.

חבר
המרכז הגדול לכח אדם מקצועי
מיסודה של הגבר המתרגמים

דרושים
* **כתבניות** — בכל השפות
* **מעבדות תמלילים**
* **מנהלי חשבונות מדופלמים**

תל־אביב 03-221214
חיפה — 04-663966
ירושלים — 02-225154

לחיפה כימיקלים

דרוש

טכנאי כימיה

לעבודה במשמרות במעבדה

אין צורך בניסיון קודם

המעוניינים יפנו בכתב למחלקה המנגנון
ת.ד. 1809 חיפה

עברית קשה שפה / דני רובינשטיין

יש כמה ביטויים השגורים בפי פוליטיקאים ואנשי ציבור ישראלים ובכלי התקשורת, שאילו יכולתי הייתי מוציא תקנות האוסרות את השימוש בהם. לא איסור לנצח, אבל לפחות לפרק זמן, כדי שקצת נשכח אותם. הכנתי כמה דוגמאות.

יש לנו עם נפלא, או בנוסח מצמצם יותר **יש לנו נוער נפלא**, ככל שאני זוכר, מאז ראשית המדינה ואולי עוד קודם לכן, שומעים את זה בממוצע פעם־פעמיים בחודש ואולי יותר. הצורך המוגזם לחזור ולהזכיר לנו זאת מעורר את המחשבה שהאומרים זאת חוששים כי אולי אין מה להתפעל כל־כך לא מהעם ולא מהנוער. אגב, למה לא שומעים לפעמים שיש לנו זקנים נפלאים?

בלי תנאים מוקדמים, הוא הביטוי המוכר והשגור ביותר בקשר לנכונות ישראל למשא־ומתן עם הערבים. אלא שתמיד שלא רואים אותו. אצלי, כיום מה, מצטיירת תמיד תמונה של מנהרת רכבת חשוכה והאור שבקצה הוא של רכבת הדוהרת לקראתי. לפיכך אני נתקף בעצה: שלא יהיה אור בקצה המנהרה!

כאשר שר, חבר כנסת, מנכ"ל, או פקיד בכיר נוסע לחו"ל, מסבירים זאת בדרך כלל: **נסע בענייני משרד**. תשאלו את אנשי המגבית והבונדס באמריקה והשגרירים ישראלים בחו"ל והם יספרו לכם איזה לחץ אדיר יש עליהם מצד פוליטיקאים ופקידים בכירים לסדר להם טיולים בחו"ל **בענייני משרדם**. בחודשים האחרונים זכה ראש הממשלה פרס כאמץ הצליח לצמצם במשהו נסיעות שרים ובכירים אחרים. עשיתי בדיקה קטנה ובטוחה ומצאתי שבחודשים אלה לא ירדו ההכנסות בהמגבית, לא נמכרו פחות איגרות בונדס ואפילו תדמיתה וקשריה של ישראל בחו"ל כלל לא התערערה.

לצד „האמת היא ש...", „בחור טוב" ו„יהיה בסדר" השגורים בפי כל, יופיעו במילון הקלישאות והשמלץ העברי כמה מושגים שפוליטיקאים ועתונאים אינם נוהגים להחמיצם

נלווים אליו הדברים הבאים: לא עם אש"ף, אין משא־ומתן על הגולן, ובוודאי שלא על ירושלים; לא בוועידה בין־לאומית ולא בהשתתפות ברה"מ; רק על בסיס קמפ־דייוויד, ועוד כהנה וכהנה. אחרי כל אלה אין ספק שבאמת צריך להדגיש: אין לנו תנאים מוקדמים.

לא יעלה על הדעת, אומרים כל מיני דוברים ברדיו ובטלוויזיה שלנו בין חמש־עשרה פעמים ביום. (ספרתי זאת פעם כשהייתי חולה). יש לכך נוסח אחר **הדעת לא סובלת**... וכו'. בכל פעם שמישהו אומר זאת, אני חושב רגע ועוד רגע ומגיע למסקנה: בעצם למה שלא יעלה על הדעת? ולמה שהדעת לא תסבול זאת? לרוב אני מגיע למסקנה שעל דעתי זה דווקא כן עולה.

המטאפורה החביבה ביותר על אנשי ציבור היא זו הקשורה **לאור שבקצה המנהרה**. בהתאם לצורך, רואים אותו, או יש אומרים אפילו להיפך. המסקנה ברורה: **בענייני המשרד** שיישארו פה.

לחתוך בבשר החי, או **שופכים את דמי** הם דימויים שלקוחים כנראה מעולם של קצבים ואטליזים. כל מי שנוגעים בתקציבו מזעיק מיד את **הבשר החי** וכל מי שמותחים עליו טיפת ביקורת אומר שבאופן עקרוני הוא בעד ביקורת (איזו שאלה) אבל במקרה הזה, כמובן, הגענו כבר לשפיכות דמים.

קלישאות העתונאים הם פרשה בפני עצמה. למשל: הדיון בעתונים הוא תמיד **על דיון נוקב**, גם כאשר כל המשתתפים בישיבה נמנמו, פיהקו, אכלו סנדוויצ'ים ורכלו. או איזה נוקב? ברפורטז'ות הג'יפ תמיד: **עצר בחריקת בלמים**, אין ג'יפים שעוצרים סתם? והאש שנפתחה היא **אש תופת** ולעולם לא אש רגילה, ועכשיו אני הולך לשתות **קפה מהביל** מפני שאף פעם לא קראתי סיפור על מישהו ששתה קפה אחר. ודי לי במעט הדוגמאות הללו.

מלחמה של קולות / כרמית גיא

כשנשאל פעם מנחם בגין מנין האנגלית העשירה והיפה שבפיו, השיב כי בשנות הארבעים, כאשר הסתתר בעליית־הגג מפני הבריטים, נהג להאזין לשידורי הבי.בי.סי. והם היו לו חוליית קשר עם העולם הגדול. מה פלא איפוא שגם את הידיעות הראשונות על המתרחש בסברה ושתילה, בעבור כארבעים שנה, קלט בשידורי הבי.בי.סי. והביא אותם כאסמכתא? אין ספק כי בגין נמנה עם מחנה גדול ורב של בני־אדם היושבים, מאז הקמתו של „שירות החוץ" של הבי.בי.סי. ועד ימינו קשובים לקולות היוצאים מלונדון בלווית צלצולי הביג־בן המוכרים, ב„אנגלית בי.בי.סי." המוקצעת שכבר נעלמת והולכת כמעט משידורי הבית שלו.

יש להניח שמנחם בגין לא ידע ששידורי הבי.בי.סי. ההם היו כרוכים במאבקים בלתי־פוסקים וגורלם היה תלוי לא אחת על בלימה. עם פרוץ המלחמה הואפל מסך הטלוויזיה הצעיר לימים.

בספרו על המישים שנותיו של הבי.בי.סי., מספר ההיסטוריון הלורד אסא בריגס, כי שלא במלחמת וייטנאם, בעבור כעשרים שנה, היתה מלחמת־העולם השניה מלחמה של קולות, לא של מראות. הקולנוע אמנם תרם את חלקו להעלאת המוראל הלאומי בקטעי יומנים מלאי עוז וגבורה ובסרטי קולנוע (וזכור בעניין זה לטוב נואל קווארד, שגילם את דמותו של אדמירל מאונטבאטן על מסך הקולנוע, בסרט שהיה מאד לא מדויק, אך לאיש לא היה אכפת). האולמים היו מלאים מפה לפה, אך בעיקר הנטל נשא הרדיו.

את סגירת אולמי הקולנוע, התיאטראות והקונצרטים בימי ההאפלה הראשונים של הבליץ כינה ג'ורג' ברנרד שאו „מגע האמן של הטיפשות בהתגלמותה," אך אין ספק כי החיים התמקדו סביב הבית והגבירו את חשיבות המקלט כאמצעי קשר עם העולם הרחב, המביא ידיעות על המתרחש, הדעות חשובות לציבור וכן תכניות בידור ומוסיקה להרגעת העצבים. ואולם מה שבקע מן המקלט באותם ימים ראשונים היה משמים, חסר משמעות ומרגיז. „ראשי הבי.בי.סי. פועלים מתוך ההנחה שבשעות משבר הופך העם הבריטי כולו למטומטם מוחלט," כתב מבקר ה„סנדיי טיימס". „שום מצב חירום אינו מצדיק עוני כזה בתכניות," כתב מבקר אחר. טרוניות על רוח נכאים הנושבת מן המשדרים נשמעו גם הן בעיקר בפי הפוליטיקאים, כמובן. בפרלמנט הכריז מנהיג האופוזיציה, קלמנט אטלי, „אני

בראשית המלחמה המבקרים לעגו לבי.בי.סי. וצ'רצ'יל טען שהתחנה היא „אויב בתוך הבית". אבל ה„איסי לה פראנס" נקלט כקול של תקווה, ו„אנו ניפגש שוב" ו„צוקי דובר הלבנים" לא ירדו מעל גלי האתר

מצידי איני נוהג להאזין דרך קבע, אך באותם מקרים שאני מזדמן לשמוע את שידורי הרדיו, אני נתקף דכאון. אין להרשות דכאון כתוצאה מההאזנה לרדיו." הגדיל לעשות וינסטון צ'רצ'יל, ראש הממשלה, שטען כי הוא יודע שלא התעמולה היא המנצחת במלחמה, וכי הבי.בי.סי. הוא „אויב בתוך הבית פנימה, שנזקו עולה על תועלתו." טענה משונה ומעניינת ממי שלימים גייס אומה שלמה למלחמה „בדם, יזע ודמעות" בכוח נאומיו.

קשה איפוא, לנוכח יחס כזה מצד השלטונות ולחציהם של מפקדי הצבא, שהעדיפו דממת אלחוט מוחלטת, לתלות את קולר רמתם הירודה של המשדרים אך ורק במנהלי הבי.בי.סי. ובעובדיו. אלא שלעומת כל הלחצים הללו גברו לחצי האוכלוסיה לשידורים: הצמא לחדשות – חרף אופיין הקודר – גבר ואלה זרמו בקילוח דקיק וגברו על מכשולים לאין־ספור. טענתו של צ'מברליין כי „ממילא לא יטרח איש להאזין לשידורים".

בנייני האולפנים נפלו גם הם קורבן להפצצות הגרמנים. כל ימי „הקרב על בריטניה" חשו עצמם עובדי המוסד כניצבים בקו החזית. רבים מהם נהרגו בהפצצות וחבריהם המשיכו ואף הביאו את זוועת ההפצצות לכל רחבי תבל, ובעיקר לארצות־הברית, שם סייעו התיאורים המחרידים להחדיר את תודעת המלחמה לדעת־הקהל.

ואולם שעת החירום הרת־הגורל וההירואית לא הצליחה לשנות מיסודה את החברה הבריטית, ואף שזו גילתה מאגרים בלתי נדלים של אנרגיה וסולידריות, בשעתה היפה ביותר מול האויב שקם עליה, לא ויתרה על כמה סממנים המעידים כי סדרי בראשית עודם עומדים על תילם. כך, למשל, למרות הרוח הקלילה שנשבה במשדרים בכוונה תחילה, ואף ששיחות הפרשנות המלומדות קוצרו ותכניות הבידור הקל מילאו את מקום תכניות ההגות הכבדות, בכל זאת קבע מנהל התכניות כי „על המגישים לדבר בסמכותיות ועליהם להיות ג'נטלמנים מובהקים". כך למשל, נשאר היטלר לכל אורך המלחמה „מיסטר היטלר", כיאה לבני תרבות.

ואולם בדעת הקהל בבריטניה ומחוצה לה הפך הבי.בי.סי. לחלק בלתי נפרד מן החיים. מחלקות לשידורים בשפות שונות הוקמו במהירות ונודעה להן השפעה מכרעת הן על המחתרות בארצות הכיבוש והן על הגולים שנמלטו מהן. כך, למשל, נכנס יאן מסריק הצ'כי לספרי ההיסטוריה בנאומו „שעת נקם הגיעה." החיילים הבריטים שחצו את התעלה ולחמו בשטחי צרפת וארצות השפלה העידו כי מקלט הרדיו היה להם אמצעי להבטחת „מצב רוחם והמוראל של החיילים."

ביוני 1940, לאחר נפילת צרפת לידי הגרמנים, כתב צ'רצ'יל, „חשוב מאוד להמשיך את פעילותו של הגנרל דה־גול בשידורים בשפה הצרפתית ולהעביר, בכל דרך אפשרית, את התעמולה הצרפתית לאפריקה." (האומנם לא התעמולה היא המנצחת במלחמה?) ואכן, קולו של הגנרל המכריז „איסי לה פרנס" הפך לנכס צאן ברזל והונצח במאות יצירות ספרות וקולנוע. בשידורים הללו הועברו לצרפת ולשאר ארצות הכיבוש החדשות העדכניות וכן הודעות מבצעיות מוצפנות.

לפני תחילת המלחמה היו אפילו הבריטים מודאגים מהשפעת התעמולה הגרמנית על המוראל. „דבריו של לורד האו־האו פופולאריים בקרב החיילים לא פחות מאשר בקרב ההמונים בבית", כתב מנהל התכניות. לשם כך תוגברו שידורי החוץ הבריטיים וצ'רצ'יל החל בשיגור סדרת נאומים „שגייסו את השפה האנגלית ושלחו אותה לקרב לחזק את בני עמה."

אפשר להמשיך בתיאורים ובסיפורים שספרו של הלורד בריגס משופע בהם והם חקוקים בזכרונם של מי שהיו עדים לימים ההם.

עם התקרב השחרור התקבלו מגישי התכניות באהבה ובהערצה, בכל פינה באירופה שאליה הגיעו (וגם בחגיגות לציון 40 שנה לשחרור תפסה מקום של כבוד ורה לין, ששיריה „אנו ניפגש שוב" ו„צוקי דובר הלבנים" לא ירדו מעל גלי האתר בימים ההם). ובעוד הרוסים קרבים לברלין ותחנות השידור הגרמניות משתתקות בזו אחר זו, נכנס קריין בהול לאולפן בלונדון והכריז בקול נרגש, „ברגע זה הודיע רדיו המבורג שהיטלר מת."

המלחמה, שהחלה בנאומו הנרגש של צ'מברליין, מלווה בצפירות אזעקה, הסתיימה בשידור – נאום הכניעה של הגרמנים. השידור קדם לקבלת הכניעה הרשמית בריינס, ונסיון לדחותו תואר בפי הכתב האמריקאי הנודע דרו מידלטון במשפט „הבלגן הקולוסאלי ביותר בתולדות המלחמה." ב־8 במאי 1945 קושט בית השידור בדגלי 22 בעלות־הברית והואר באור יקרות, לראשונה מאז הכתרת ג'ורג' ה־6 במאי 1937, והיתה זו תחילתו של עידן חדש, של התמודדות עם מציאות חדשה, אפורה ורחוקה מלהלהיב בבריטניה, עם שקיעת האימפריה ועם המערך הבין־לאומי החדש, ובין השאר גם עם אותה אחות רכה שהושמה במקרר בשנות המלחמה – הטלוויזיה.

על כך בכתבה הבאה.

Asa Briggs The B.B.C.: *The First Fifty Years*, Oxford University Press, 1985.

פרסליפאטוניה / אמיר אורן

באוקטובר 1981 הפרידו עשרה ימים בין רצח אנואר סאדאת למות משה דיין. ארבע שנים מאוחר יותר, בשמות דומים („אבי, בתו"; „אבי ואני") מתמודדות יעל דיין וקאמליה סאדאת על טופ־הספרים האמריקאי. אין זו ההתמודדות היחידה, שכן קורא המתעניין באישיות מזרח־תיכונית אחת מזוויות מסויימות זו עשוי להתעניין גם באישיות האחרת. ההתמודדות היא על זמן־שידור, ברשתות הטלוויזיה הכלל־ארציות ובמשדרים מקומיים; בסיבובי־המכר, החשובים למחברי ספרים ממש כחיוניותו של הסיפור שלאחר הגיעתה למאושפו בעייתי.

בנותיהם של סאדאת ושל דיין עדיין מתדפקות על דלתות רשימת טובי־המכר (מונח עודף, שהרי „מוכר" פירושו „טוב" באמריקה), אך עקרון המכירה חל שוויונית על הכל: הטלוויזיה שוב אינה מאיימת לכלות את הספרים ולהיות להם תחליף, אלא משמשת — בניצול מושכל — תמריץ לקריאתם. או לפחות לרכישתם. שמות — לא רעיונות או סגנון — מוכרים ספרים לאמריקאים, ואין כטלוויזיה לפרסום שמו של המחבר או של נושא ספרו.

בראש הרשימות הכלל־ארציות של „ניו־יורק טיימס" ושל שבועון־הענף „פאבלישרס וויקלי", במחצית שאינה בדיונית, מוביל דווקא ותיק מצעדי־פזמונים, אלוויס פרסלי. אלמנתו פריסילה מספרת ב„אלוויס ואני" הכל על חייה עם מי שסירב לבועלה שש שנים, עד שבגרה מקטינותה, תפח מסביאה ומתרופות והיה לאגדת־קיטש באחוזתו „גרייסלנד". מיד אחריה: שירלי מקליין בספר חדש, „ריקדת באור", המתעד את חייה מאז הספר הקודם, המדורג במקביל במקום השני ברשימת דקי־הכריכה. מקליין מרבה להתראיין בתפקידה החדש, יחסית, כמחברת המבטאת רחשי נשים שהעשור השישי בחייהן לפניהן; סרטיה הישנים המוקרנים בטלוויזיה משמרים אותה בתודעת הצופות.

אחרי שתיהן גבוהים ברשימה שני גברים המייצגים הצלחות אמריקאיות, צ'אק ייגר ולי איאקוקה. ייגר — בהופעותיו האישיות ובגירסתו הקולנועית, מעוצב בידי סאם שפארד — היה אלמוני מחוץ לקהילה האווירית ב־35 השנים שמאז הוכיח כי הקול אינו מחסום. לאחר שיצא לגימלאות מחיל־האוויר ונוכח כי הסרט שעל־פי תום וולף מרתק, אם גם איכזב ברווחיותו, החליט להוון בעצמו מה שכתב וולף וגילם שפארד. בן־הכפר שהפליא להטיס ונסק לשיא מדרג הטייסים בתבל, בעשור שלאחר מלחמת העולם השניה ולפני האסטרונאוטים, מספר על מעלליו ביבושת עניינית ובמבטא מיתמם של מערב־וירג'יניה. באחרונה חלף על־פני האוטוביוגרפיה של איאקוקה, שצברה כבר יותר משנה ברשימה, ומתיימרת לתעד את נקמתו של בן־המהגרים מאיטליה בבנו הפריץ של הנרי פורד. עליית איאקוקה למרומי פורד, הדחתו משם ומעורבותו בהצלת המתחרים מ„קרייזלר" — בסיוע ממשלתי הסותר את יומרת הקפיטליזם הצרוף — מכרו יותר ממליון עותקים והקפיצו ספר בשם זהה (למעט „אוטוביוגרפיה") וכיוון משתבח פחות למקום הרביעי בדירוג דקי־הכריכה. איאקוקה היה גם ממנהיגי החידוש הגדול בעיצוב דימויו של מנהל־התאגיד האמריקאי, בהופיעו בתשדירי־פרסום ל„קרייזלר". מעסיקיו נהנו וכעת גם איאקוקה אינו חסר. בעקבותיו הולכים יצרן מכונות־גילוח וסוכן־השקעות. האחרון הסתבך בשבוע שעבר עם רשות ניירות־הערך; ברור שמכל זה עוד יצמח ספר מכיר.

ראיה לכך מספקים, בין השאר, ספרי העליות־וההתלאות של ג'ראלדין פרארו וג'ון דה־לוריאן. פרארו היתה אשתקד אורחת טלוויזיונית קבועה, בבתי האמריקאים, בקיץ שנה הבאה אולי תהיה זה כמועמדת לסנאט. דה־לוריאן היה דגם אצילי־לכאורה של איאקוקה, אף היא ממבריקי תעשיית המכוניות, עד שהסתבך במשפט סמים עתיר־תקשורת, זוכה, התגרש מרעייתו הדוגמנית, נאבק עמה על ילדיהם והכל מול המצלמות.

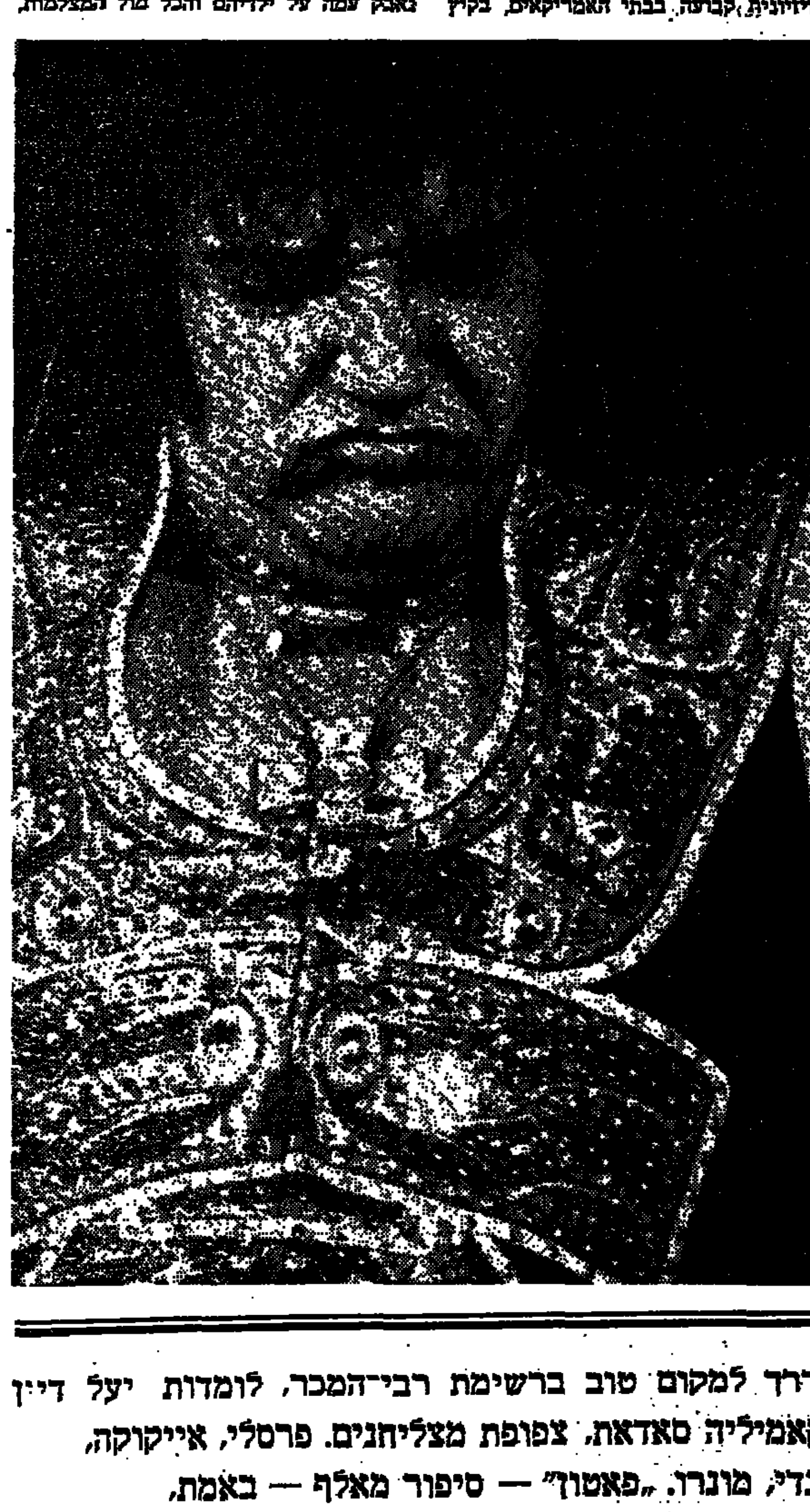

הדרך למקום טוב ברשימת רבי־המכר, לומדות יעל דיין וקאמליה סאדאת, צפופה מצליחנים. פרסלי, אייקוקה, קנדי, מונרו. „פאטון" — סיפור מאלף — באמת, לא עושה להן בעיה

הקשה של מינויה למועמדת הדמוקרטים לסגנות־הנשיא. פישפוש הרשויות בעסקי בעלה ולבסוף התבוסה המוחצת. השנה שבה לטלוויזיה כאפרסמון של „פפסי־קולה". ליתר בטחון, מדגישה תמצית ספרו כי לאחר מעצרו חזר בתשובה, בגירסה הנוצרית.

שלושה שמות טלוויזיוניים נוספים המוכרים עתה ספרים הם הווארד קוסל, צ'ארלס קוראלט ובטי רולין. קוסל היהיר השתתף בהמצאת „פוטבול בערבי שני", שחילצה את רשת איי־בי־סי מנחיתותה המסורתית. קוראלט מסי־בי־אס הוא שדר מעולה של זוטות אנושיות הנתקלות בו במסעותיו ברחבי אמריקה. רולין, שחשפה בספר קודם כריתת שד סרטני, היא שדרית שחזרה לחשיפה ולסרטן בספרה „בקשה אחרונה" — כיצד סייעה לאמה, הגוססת ביסורים, להתאבד.

מרילין מונרו והאחים ג'ון ורוברט קנדי היו קשורים בחייהם ובמותם. „אלילה" מאת אנתוני סאמרס, על פרקים מואפלים בחיי מונרו, הסתייע במחלוקת שבתוככי איי־בי־סי כשבוטל שידור כתבה על הרקע להתאבדותה ולטשטוש בהתערבות שר־המשפטים, המאהב ואחי המאהב הקודם, כולם רוברט קנדי. „לחיות עם הקנדים" מאת סייעניתה־לשעבר של גרושת אדוארד קנדי, ג'ואן חולל שערוריה־זוטא, אף היא טובה לקידום מכירות.

גם בצד הבדיוני שמות קמוצים למדי, הנהנים מותק או מתרגום ספריהם לסדרות טלוויזיוניות או משניהם גם יחד. ג'יימס מיצ'נר הנפיק את הסאגה הדו־שנתית הקבועה שלו, הפעם „טקסאס". המדען קרל סאגאן פלש לכתיבה בלתי־תיעודית; „מגע" מספר על כדור־הארץ לאחר קבלת שדר מיצורים בעלי־תבונה מכוכב אחר. ג'אקי קולינס, אחותה של ג'ואן מ„שושלת", מוכרת ספר נוסף מהסוג שנהגו לייצר הרולד רובינס וז'אקלין סוזאן. אירווינג סטון מצייר אמן נוסף („עומק התהילה", על הצייר קמיל פיזארו) והווארד פאסט חוזר ל„בת מהגרים" שגירתה את קוראיו בעבר. סופר־הבלהות סטיבן קינג מפתיע בכריכה עבה („צוות שילדיי") ופי שלוש בדקה. הפתעות יחסיות לטובה: „גאלאפאגוס" של קורט וונגוט, מדברי ימי האנושות מפי ניצוליה, ו„ימי אגם וובגון" של גאריסון קיילור, עלילות רדיופוניות מהמערב־התיכון שרכשו לעצמן בקהל בעשור האחרון קהל אדוק ומתגעגע לזמנים ולמקומות נמוגים.

הסיפורים המאלפים באמת אינם מופיעים בטובי־המכר או אף ברבי־המכר, אלא מסופרים בעל־פה. מרטין בלומנסון, מחבר הביוגרפיה החדשה „פאטון", נאנח בשבוע שעבר בגלותו כי ביקש להתפטר מעריכת יומניו של „גאון המצביאים" — כך עודנו סבור — בהגיעו למובאות אנטישמיות, רוויות הבנה לזוועות הנאצים. לבסוף נעתר לבקשת מנהלי העזבון והמשיך במחקר. כעת הוא מוצא נסיבות מקילות. התנהגות הנפשית והיתקלות ביהודים שונים מאלה שהכיר וחיבב (קצין המודיעין שלו, מושל מדינת ניו־יורק). וולף בליצר, סופר „ג'רוזלם פוסט" בוושינגטון — „זאב" ב„על המשמר", „ברק" ב„ידיעות אחרונות" — מספר על היהודים הנוהרים להרצאותיו מאז התפרסם כבעל־טור בשבועוניהם וכפרשן־רגע טלוויזיוני לענייני ישראל. ספרו „בין וושינגטון וירושלים", יומן עתונאי של העשור האחרון ביחסי אמריקה־ישראל, מרצב לחתימה ולמכירה בתום הרצאותיו, אך המאזינים חולפים לידו ומבקשים מבליצר תשובות אישיות לקושיותיהם („האם בגין יצא מביתו?"). בדיוק על כך אני מרחיב בפרק 4, מעיר בליצר באדיבותו המתמדת. המאפיינת גם את כתיבתו („צרפאת מנול," הכחיש בליצר). „ישבתי שעה וחצי והקשבתי לך," מתכעס היהודי. „את דעותיך אני כבר מכיר. כעת השתכנעתי גם לקנות ספר ז"

שי-לי-אשי

טור של אהוד

מייקל פנינג(אנ)טון צ'כוב

„ברכות לזיקנה ולבדידות, היו שלום חיים חסרי תועלת", כתב צ'כוב כשהיה בן 30. באותה תקופה נסע לסחלין, פירסם דו"ח על בתי הכלא באי העונשין, וכתב את „בת שחף", „הדוד ואניה", „שלוש אחיות" ו„גן הדובדבנים". השחקן מייקל פנינגטון בדמותו של צ'כוב

אנטון צ'כוב הוא המחזאי ה„אנגלי" הפופולארי ביותר בבריטניה, אחרי שייקספיר. לא חולפת עונה בתיאטרון ללא הפקה חדשה של אחד ממחזותיו, והקהל הצופה ב„בת שחף" או ב„דוד ואניה" יושב ומתבונן בהם כפי שהוא מתבונן ב„האמלט" או ב„ריצ'רד השלישי": כמו בטקס פולחני עתיק, מוכר ומרתק.

במקביל להצגת מחזה הביכורים של צ'כוב, „דבש פרא", בתיאטרון הלאומי בלונדון, הועלתה באולמו הקטן הצגת יחיד של אחד מן הבולטים בשחקני דור הביניים באנגליה, מייקל פנינגטון, „אנטון צ'כוב". ב„דבש הפרא" ניתן למצוא סימני היכר רבים האופייניים למחזותיו המאוחרים של צ'כוב, וצוות היוצרים הבריטי נהג במחזה הארוך ה„ירוק" כחכם לאחר מעשה, והדגיש את היסודות והדמויות המצביעים על העתיד להתרחש במחזותיו הטובים של צ'כוב, כאילו היה זה חידון התנ"ך למכורים בלבד. התוצאה היתה מחשמלת, אך דחיסותה וכן הקצב הרצחני, של האירועים והפעלולים (בעיקר בחלקה השני של ההצגה) הפכו אותה למעין גירסה בימתית מבריקה של סדרת טלוויזיה אמריקאית בנוסח „בתו של מיסטראל". בהצגת היחיד של מייקל פנינגטון חשתי, לעומת זאת, כמי שבילה שעתיים בחברת המחזאי המופלא הזה.

טוב עשה התיאטרון הקאמרי כאשר הזמין את פנינגטון להגיש את המופע שלו במקביל להצגות הראשונות של „דבש הפרא" (בתרגומו של אברהם עוז ובבימויו של אילן רונן) בתל־אביב. הנאה רבה מובטחת למי שיצפו ב„צמד" הזה בסמיכות.

הרעיון להצגת יחיד על צ'כוב עלה בראשו של מייקל פנינגטון בתום סיבוב הופעות של ה„רויאל שייקספיר קומפאני" ביפן, שעה שעשה את דרכו ברכבת הטראנס־סיבירית למוסקווה. הוא נזכר אז במסעו של צ'כוב, ממוסקווה לאי סחלין, לפני קרוב למאה שנה. פנינגטון קרא את כל סיפוריו הרבים של צ'כוב, את מכתביו ואת אלפי המאמרים והספרים שנכתבו על המחזאי הרוסי, והרכיב מונולוג ארוך. המונולוג הזה הפך לדיוקן אימפרסיוניסטי של המחזאי המלנכולי ערב מותו.

באפריל 1980 יצא צ'כוב למסע ארוך לאי סחלין, מושבת עונשין רחוקה. בני משפחתו וידידיו לא הבינו מדוע החליט לגזור על עצמו גלות. הביוגראפים של צ'כוב ייחסו את מסעו למות אחיו ניקולאי ב־1889, לפרשת אהבה בלתי אפשרית, ולאי־נחת מחייו ומאמנותו. במכתבים מאותה תקופה מדבר צ'כוב על „קפאון של הנשמה". זמן קצר לפני יום הולדתו ה־30 כתב: „ברכות לזיקנה ולבדידות, היו שלום חיים חסרי תועלת". לידיד, שפיקפק בנחיצות המסע, השיב: „חברה המגלה אלפים מבניה לאי מרוחק חייבת להתעניין בסחלין, מושבת הסבל האנושי הבלתי נסבל".

לפני שיצא לסחלין קרא צ'כוב ספרים שעסקו במשפט פלילי, בהיסטוריה של בתי־הכלא הרוסיים ומושבות העונשין הסיביריות. מסעו אל האי נמשך כשלושה חודשים. תחילה בכרכרה רתומה לסוס, בדרך לא דרך, ואחר־כך בספינה במורד הנהר אמור. את מיצר הטטארים חצה על סיפונה של אניה, בחברת חיילים ואסירים. בסחלין ערך צ'כוב, ביוזמתו, מפקד אוכלוסין. הוא ביקר בבתי־הכלא ונפגש עם אסירים ואדמיניסטרטורים ומילא, בכתב־ידו, 13,000 כרטיסים אישיים.

צ'כוב בילה שנה וחצי בסחלין, ולאחר מכן פרסם דין־וחשבון, בו תיאר את בתי־הכלא ואת מצבם הקשה של הנשים והילדים במושבת העונשין. הדו"ח פורסם בשנת *1895*, לאחר מאבק עם הצנזורה, והביא לחקירה רשמית. בעקבות החקירה נעשו שינויים אחדים לטובה בניהול האי ובתנאי האסירים. „אני שמח שמדי צ'כוב יהיו תלויים בארון הספרות שלי", אמר צ'כוב. את מחזותיו הגדולים כתב צ'כוב לאחר ביקורו הארוך באי המקוללים: „בת שחף", „הדוד ואניה", „שלוש אחיות", „גן הדובדבנים".

מעטה של אבל פרוש על דיוקן צ'כוב, בעיצובו של מייקל פנינגטון. אין ספק שהצגת היחיד שלו היא פרי עמל של אהבה. היא אכן משכנעת ומרתקת לכל אורכה, גם אם עודף המלנכוליה והסנטימנטליות מקטין משהו את דמותו האנושית והצנועה של הפרשן החברתי הנפלא הזה, שראה את הנולד. הצגת חובה לאוהביו של צ'כוב בתל־אביב, ברחובות, בכפר־סבא ובכרמיאל.